

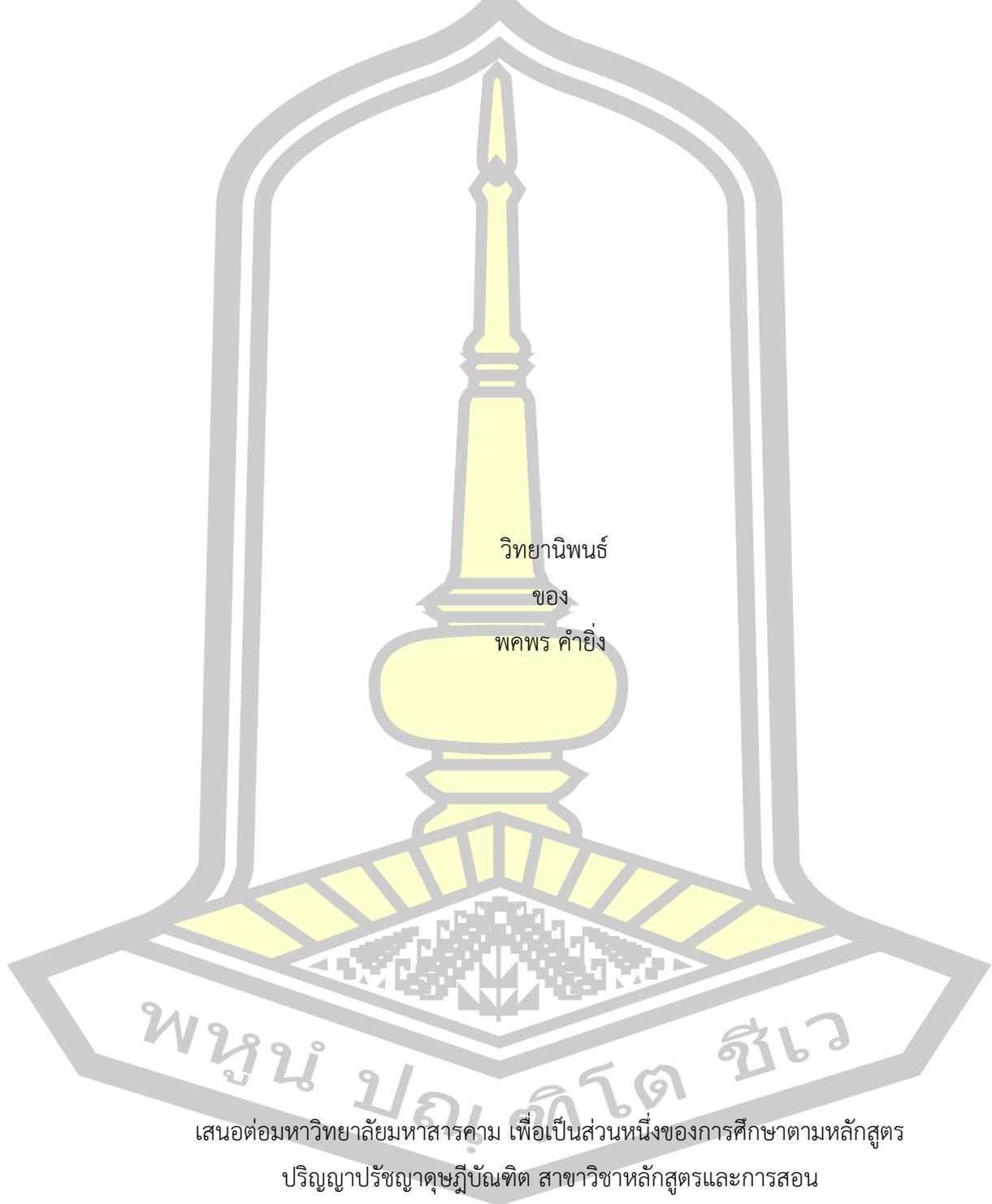
การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์
ของ
พศพร คำยิ่ง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
พฤษภาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา

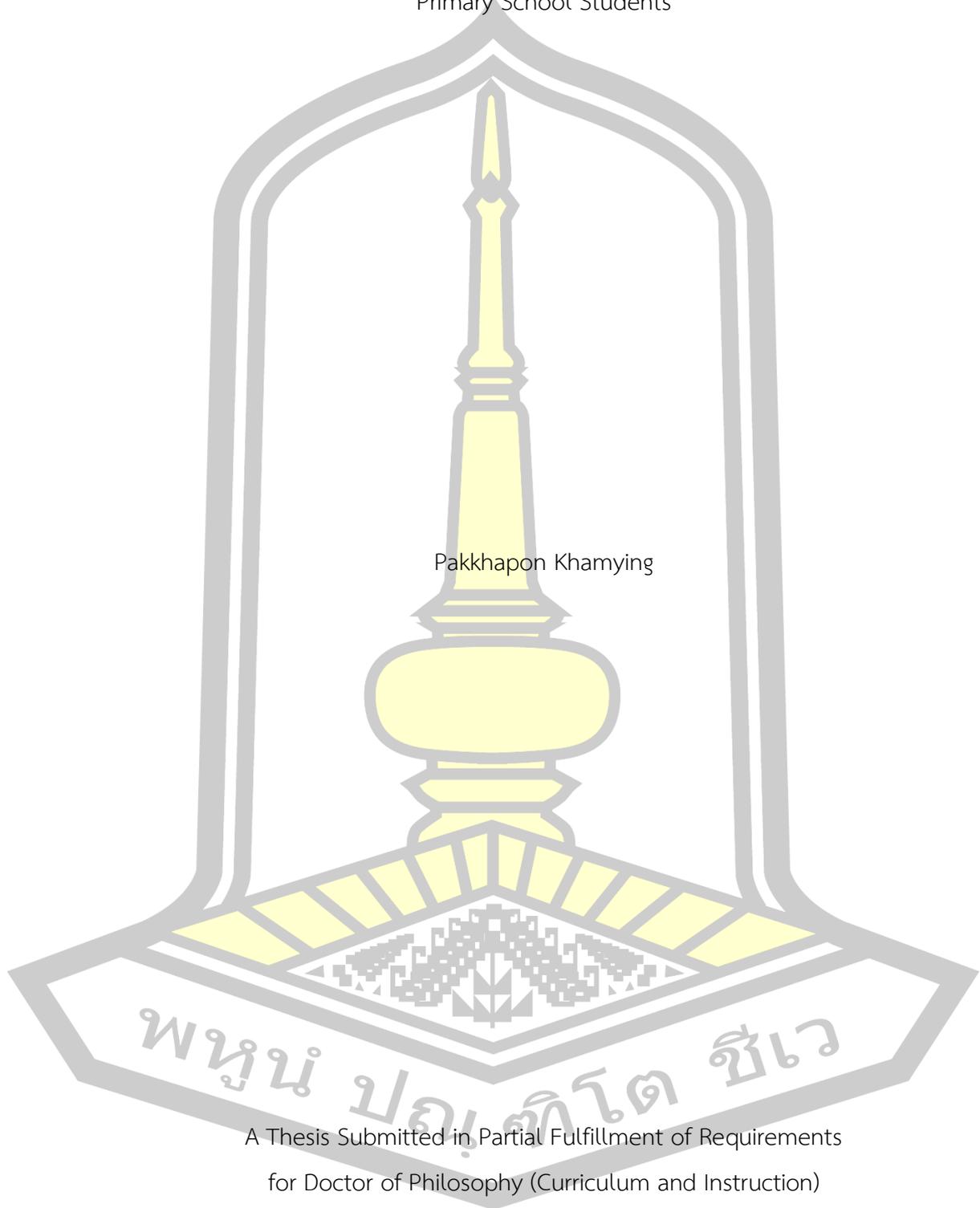

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

พฤษภาคม 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of Thai Language Curriculum to Enhance Creative Thinking for
Primary School Students

Pakkhapon Khamying

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Doctor of Philosophy (Curriculum and Instruction)

May 2021

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางพศพร คำยิ่ง แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. นีราศ จันทระจิตร)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. ดร. จิระพร ชะโน)

กรรมการ

(ผศ. ดร. ญาณภัทร สีหะมงคล)

กรรมการ

(ผศ. ดร. มนต์รี วงษ์สะพาน)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทศิริศิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา		
ผู้วิจัย	พศพร คำยิ่ง		
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิระพร ชะโน		
ปริญญา	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต	สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2. เพื่อสร้างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในประเด็นดังต่อไปนี้ 3.1 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังเรียน 3.2 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ ขั้นตอนการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ตอนที่ 2 การร่างหลักสูตร และตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ประชากรเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่กำลังเรียนปีการศึกษา 2561 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอำเภอวาปีปทุม จำนวน 71 แห่ง 78 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,231 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพยัคฆ-ภูมิพิสัยอำเภออนุบาลพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่กำลังเรียนปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต พฤติกรรม แบบประเมินผลงาน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ค่าร้อยละ ค่าร้อยละ (P) สถิติที่ใช้ทดสอบวิเคราะห์และเปรียบเทียบความคิด

สร้างสรรค์ใช้ t-test (Dependent Samples) และ t-test (Independent Samples)

ผลการนำเสนอข้อมูลระยะที่ 1 พบว่า 1. ปัญหาสำคัญที่พบจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองส่วนใหญ่มีผลการประเมินในมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงและพอใช้ นอกจากนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 225 แห่ง มีรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ไม่ผ่านการประเมินในมาตรฐานที่ 4 ด้านการคิดจำนวน 76 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.77 2. แนวทางในการแก้ปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดไตร่ตรองให้ผู้เรียนมีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาครูให้มีทักษะพัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดไตร่ตรอง ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาคือควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นหลักสูตรรายวิชาภาษาไทยในหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนจึงดำเนินการตามแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาให้ รูปแบบวิธีการสอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย มีชั้นนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนร้องเพลง เล่นเกม ชั้นสอนให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในหนังสือแบบเรียน โดยให้นักเรียนที่อ่านคล่องอ่านนำให้เพื่อนอ่านตาม จากนั้นให้ทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบท้ายบทเรียน อาจมีกิจกรรมกลุ่มบ้างโดยการจับกลุ่มตามความพึงพอใจและวิธีการวัดประเมินผลคือให้นักเรียนเปลี่ยนกันตรวจแบบฝึกหัด หรือครูเป็นผู้ตรวจใบงาน และแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน จากการวัดประเมินผลพบว่านักเรียนขาดทักษะการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ เพราะแบบฝึกหัดในหนังสือเรียนส่วนมากจะเป็นแบบทดสอบการจำเป็นส่วน

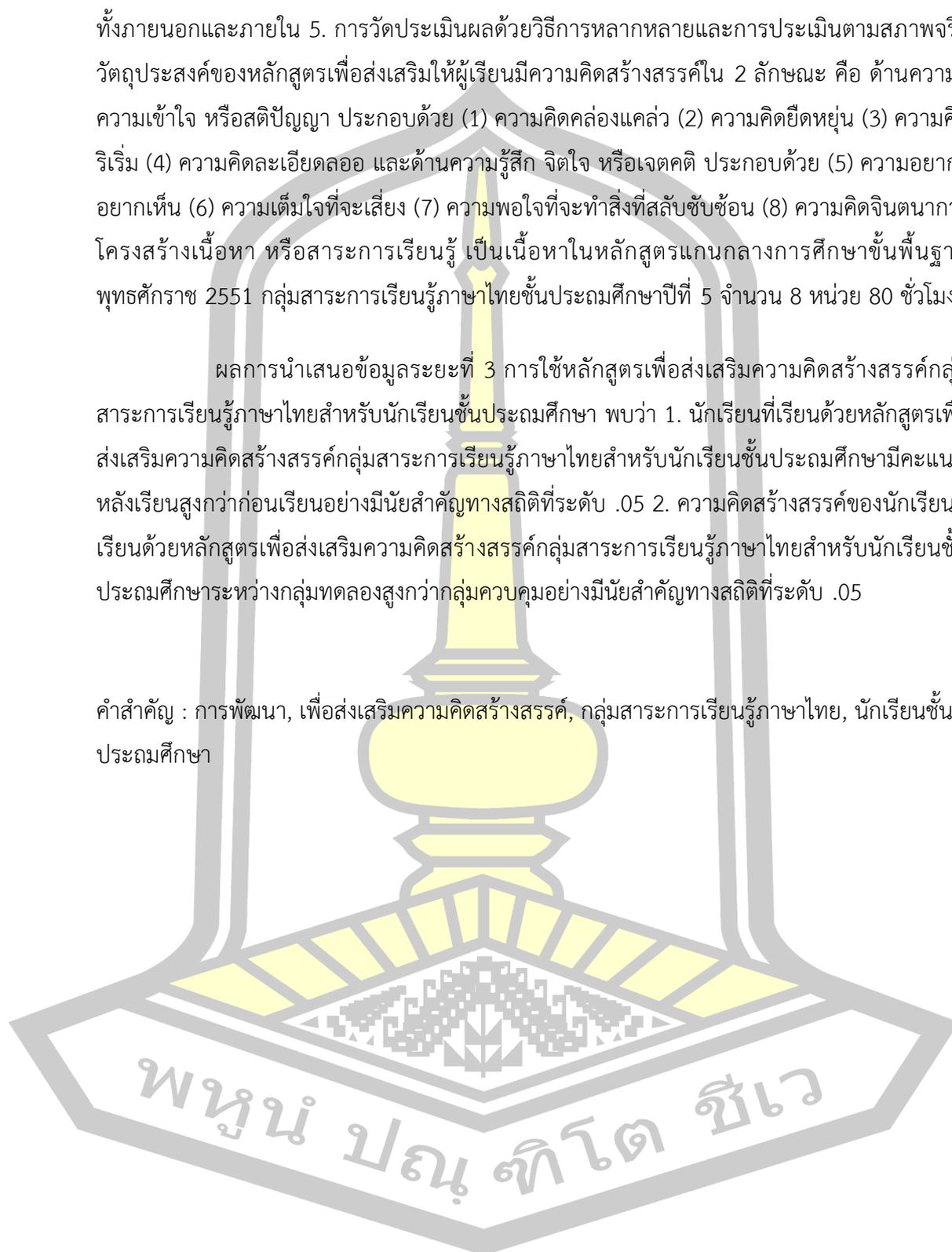
ใหญ่

ผลการนำเสนอข้อมูลระยะที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วยหลักการ คือ 1. การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. กำหนดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเนื้อหาของหลักสูตร 3. จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้มีอิสระในการคิดในการปฏิบัติงาน และในการเรียนรู้ 4. สร้างแรงจูงใจ

ทั้งภายนอกและภายใน 5. การวัดประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลายและการประเมินตามสภาพจริง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ใน 2 ลักษณะ คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา ประกอบด้วย (1) ความคิดคล่องแคล่ว (2) ความคิดยืดหยุ่น (3) ความคิดริเริ่ม (4) ความคิดละเอียดลออ และด้านความรู้สึกริเริ่ม จิตใจ หรือเจตคติ ประกอบด้วย (5) ความอยากรู้อยากเห็น (6) ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (7) ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (8) ความคิดจินตนาการ โครงสร้างเนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ เป็นเนื้อหาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 หน่วย 80 ชั่วโมง

ผลการนำเสนอข้อมูลระยะที่ 3 การใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า 1. นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนา, เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์, กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, นักเรียนชั้นประถมศึกษา

TITLE	The Development of Thai Language Curriculum to Enhance Creative Thinking for Primary School Students		
AUTHOR	Pakkhapon Khamying		
ADVISORS	Assistant Professor Jiraporn Chano , Ed.D.		
DEGREE	Doctor of Philosophy	MAJOR	Curriculum and Instruction
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2021

ABSTRACT

The present study was the development of Thai language curriculum to enhance creative thinking for primary school students aimed 1) to investigate the primary information related to results of learning management, current situations and needs of school curriculum development, 2) to design Thai language curriculum to enhance creative thinking for primary school students and 3) to study the effects of implementation Thai language curriculum to enhance creative thinking for primary school students consisted of 2 parts as follows; 3.1) to compare creative thinking of primary school students before and after learning through Thai language curriculum to enhance creative thinking for primary school students, and 3.2) to compare creative thinking of primary school students between the control group who learned through the traditional curriculum and the experimental group who learned through Thai language curriculum developed. There were 3 phases of the study consisted of studying the primary information, designing the curriculum and implementation the curriculum. The population of the study was 1,231 students who were studying in grade 5 during 2019 academic year of 78 classrooms and 71 schools under Wapi pathum Educational network of Maharakham primary Educational service area office 2. The sample was 30 students who were studying in grade 5 during 2019 academic year of Anuban Payakkaphumpisai School under Maharakham primary Educational service area office 2. The instruments used were interview questions, behavior observation and evaluation form. The instrument of

curriculum evaluation was creative thinking test. Statistics used were mean, standard deviation, percentage, t-test (dependent samples) and t-test (independent samples).

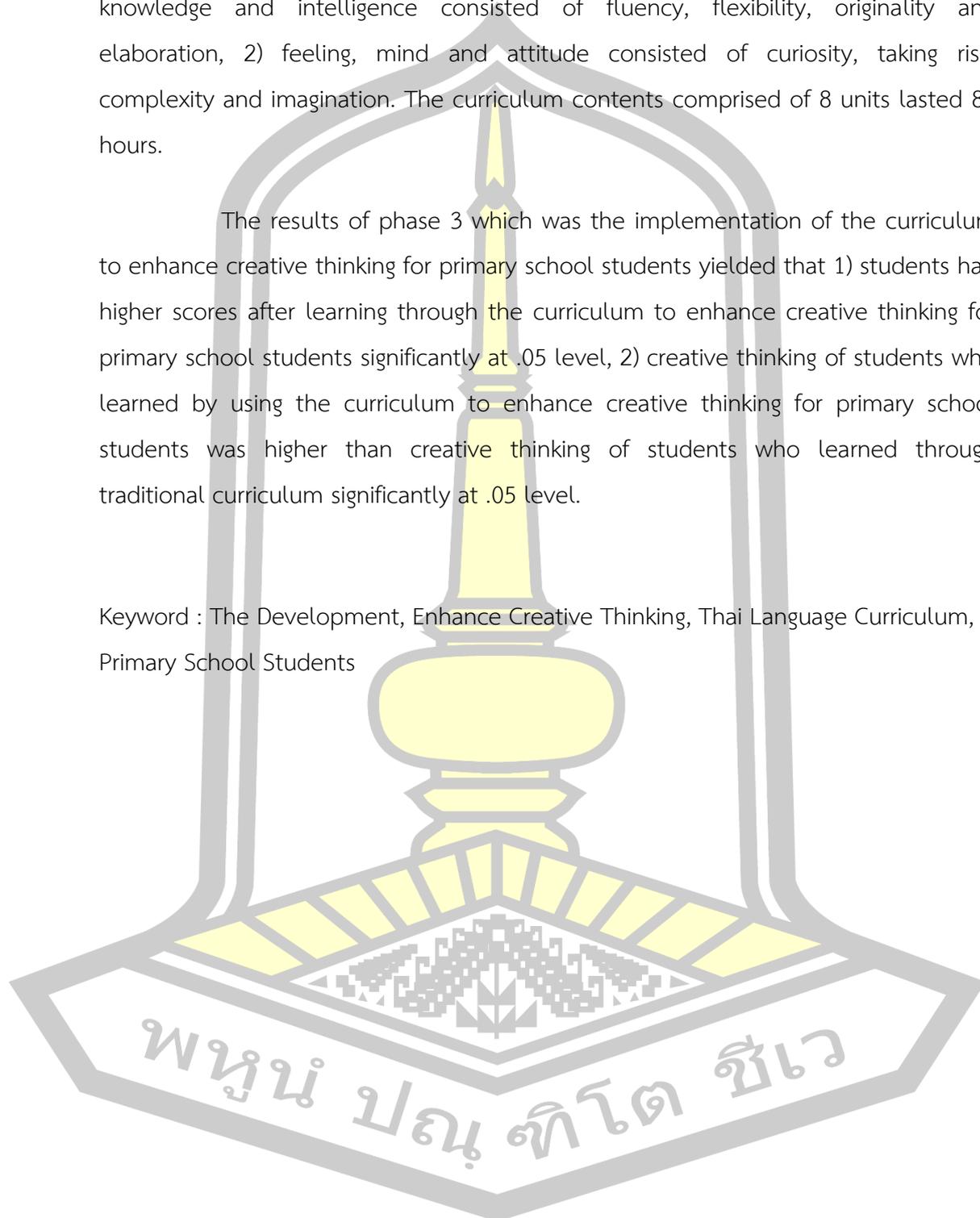
The results of the study were presented by each phase as follows; The results of phase 1 revealed that the vital problem of schools where there were not assured from the 2nd external quality assurance shown that most of school still had the fair results of the 4th standard which related to the ability of analysis thinking, synthesis thinking, critical thinking, creative thinking and considering thinking. Besides, there were 76 schools which was 33.77 out of 225 schools under Mahasarakham primary Educational service area office 2 where there was not assured in the 4th standard. 2. There were approaches of solving the problem by analysis the policy and the results of practice. There was the determination of policy related to improvement of analysis thinking, synthesis thinking, critical thinking and creative thinking. There was the improvement of teachers by having the activity in order to have more teaching skills of analysis thinking, synthesis thinking, critical thinking, and creative thinking for students. There were the suggestions from the schools that there should be the school's curriculum making which suitable for students and the school's context. According to the interview of teachers, they understood the standard and the indicators of learning management. However, there was not the analysis and design Thai language curriculum. Hence, most of teaching styles were consisted of lecturing, reading aloud and doing exercises. Group activity was also used sometimes. Since most of the exercises were the test, the results of students' evaluation pointed out that most of students lacked of analysis thinking, synthesis thinking, critical thinking, and creative thinking.

The results of phase 2 which was the development of Thai language curriculum to enhance creative thinking for primary school students shown that the principles of the curriculum consisted of 1) child –centered learning management, 2) determination of creative thinking developing in the contents of curriculum, 3) learning atmosphere which enable students to think and learn independently, 4) intrinsic and extrinsic motivation, 5) variety and authentic of evaluation. The purposes

of the curriculum enable students to improve creative thinking in 2 dimensions; 1) knowledge and intelligence consisted of fluency, flexibility, originality and elaboration, 2) feeling, mind and attitude consisted of curiosity, taking risk, complexity and imagination. The curriculum contents comprised of 8 units lasted 80 hours.

The results of phase 3 which was the implementation of the curriculum to enhance creative thinking for primary school students yielded that 1) students had higher scores after learning through the curriculum to enhance creative thinking for primary school students significantly at .05 level, 2) creative thinking of students who learned by using the curriculum to enhance creative thinking for primary school students was higher than creative thinking of students who learned through traditional curriculum significantly at .05 level.

Keyword : The Development, Enhance Creative Thinking, Thai Language Curriculum, Primary School Students

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.นิราศ จันทระจิตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณภัทร สีหะมงคล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สมทรง สิทธิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์ รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนิตา ดวงวิไล อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ดร.ทฤษฎี เสมอ อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันธทรัพย์ ชมพูพาทย์ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิเพ็ญ พลเยี่ยม อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่กรุณาอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

ขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไถ่ และโรงเรียนอนุบาลพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เป็นสถานศึกษานำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try Out) และเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามลำดับ

ขอขอบคุณ ดร.เพชร ขามช่วง และเพื่อนสาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ที่ช่วยเหลือในการติดตามเรื่องการดำเนินการวิจัยและให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในการทำวิจัย และท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณผู้อำนวยการธีรัช คำยิ่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองยูง และนายธรรศ คำยิ่ง ครอบครัวอันเป็นที่รักที่เป็นกำลังใจและเป็นทุกกำลังใจสำคัญในการสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงตามที่มุ่งหวัง

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ผู้ล่วงลับ ตลอดจนครู อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกท่านที่มีส่วนส่งเสริมให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

พูน ปณ ทัต ชีเว

พศพร คำยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ญ
สารบัญ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ท
สารบัญภาพประกอบ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	8
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	19
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	21
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	21
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.....	23
การพัฒนาหลักสูตร.....	28
ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร.....	28
องค์ประกอบของหลักสูตร.....	29

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร.....	33
การประเมินหลักสูตร.....	38
ความคิดสร้างสรรค์.....	40
ความหมายของความคิดสร้างสรรค์.....	40
ลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์.....	41
พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับประถมศึกษา.....	43
หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์.....	45
การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์.....	51
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์.....	60
เทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.....	61
กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.....	66
อุปสรรคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.....	68
การวัดความคิดสร้างสรรค์.....	73
แผนที่ความคิด (Mind Mapping).....	75
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	79
งานวิจัยในประเทศ.....	79
งานวิจัยต่างประเทศ.....	87
ร่างหลักสูตร (Tentative Curriculum).....	90
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	91
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย.....	91
กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร.....	97
ระยะที่ 1 การศึกษามูลพื้นฐาน.....	98
ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร.....	102
ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	114

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	116
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	116
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	119
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	119
ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	119
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	120
ตอนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตร	135
ตอนที่ 3 ผลการใช้หลักสูตร.....	141
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	143
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	143
สรุปผล	144
อภิปรายผล.....	147
ข้อเสนอแนะ	150
บรรณานุกรม.....	151
ภาคผนวก.....	160
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	161
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	164
ภาคผนวก ค ตัวอย่างผลงานนักเรียน	253
ประวัติผู้เขียน.....	258

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	23
ตาราง 2 ความหมาย/นิยามของเทคนิควิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์.....	57
ตาราง 3 การวิเคราะห์ความสอดคล้องวิธีการสอน/กิจกรรมกับเป้าหมายการพัฒนา	63
ตาราง 4 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา.....	92
ตาราง 5 แสดงวันเดือนปีที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลในระยะที่ 1.....	121
ตาราง 6 จำแนกผลการสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน.....	122
ตาราง 7 จำแนกผลการสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน	124
ตาราง 8 จำแนกผลการสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้เรียน.....	126
ตาราง 9 การวิเคราะห์ความสอดคล้องวิธีการสอน/กิจกรรมกับเป้าหมายการพัฒนา	130
ตาราง 10 ร่างหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตร.....	132
ตาราง 11 โครงสร้างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5	135
ตาราง 12 ความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในร่างหลักสูตรกลุ่มสาระภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา	136
ตาราง 13 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ	139
ตาราง 14 ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้.....	140
ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง การใช้หลักสูตร (Pretest-Posttest)	141
ตาราง 16 แสดงระดับความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	142

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	19
ภาพประกอบ 2 โครงสร้างของหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba.....	30
ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler.....	31
ภาพประกอบ 4 โครงสร้างของหลักสูตรตามแนวคิดของ Nolet และ Mclaughlin.....	31
ภาพประกอบ 5 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba.....	34
ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐาน การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.....	61
ภาพประกอบ 7 ร่างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษา.....	90
ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา.....	97
ภาพประกอบ 9 ขั้นตอนการสรุปเอกสารและรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและรายงาน บทสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง.....	99
ภาพประกอบ 10 ขั้นตอนการจัดทำแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน.....	100
ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้เรียน.....	102
ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการพัฒนาาร่างหลักสูตร.....	104
ภาพประกอบ 13 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความรู้ความเข้าใจ หรือสติปัญญา.....	111
ภาพประกอบ 14 ขั้นตอนการจัดทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความรู้สึกริ่กใจเจตคติ.....	114
ภาพประกอบ 15 แบบแผนการทดลองแบบ True control group, Pretest-posttest design..	116

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ ในการที่จะทำให้มนุษย์เกิดการค้นพบในยุคอนาคต เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นใน อัตราเร่งที่รวดเร็วมามาก เพราะมีการสื่อสารความคิดและความรู้กันอย่างกว้างขวางและง่ายดาย ด้วยวิทยาการเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้มีการก้าวกันขึ้นไปบนฐานความรู้ที่นับวันจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งคนที่จะได้รับการยอมรับอย่างโดดเด่น จึงต้องเป็นคนที่คิดและทำแตกต่างจากคนอื่นทั่วไป นั่นคือเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ องค์กรต่าง ๆ ต้องการปฏิรูปภายในภาพรวมระดับประเทศต้องการ ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิรูปครบวงจรทั้งประเทศ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2545) เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกอนาคต เนื่องจาก ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์ในการจินตนาการและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งในด้านผลผลิต รวมถึงกระบวนการแก้ปัญหาที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์และจรโลงสังคม ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ต่อชาวโลกอย่างมหาศาลในวงการการศึกษา (ชาญรงค์ พรรุ่งโรจน์, 2546) ซึ่งจากการศึกษา พบว่า สมองด้านสร้างสรรค์ (Creating mind) คือ ทักษะที่คนไทยขาดมากที่สุด โดยคุณสมบัตินี้ที่สำคัญที่สุดของสมองสร้างสรรค์คือ การคิดนอกกรอบ และศัตรูที่สำคัญที่สุดของความคิดสร้างสรรค์คือการเรียนแบบท่องจำ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นทักษะ ความรู้ คุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในการทำงาน และใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกำหนดในเป้าหมายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างชัดเจน เห็นได้จากนโยบายในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 นั้น มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียน มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ ซึ่งในด้านทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) คือทักษะพื้นฐานที่มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ทุกคนต้อง เรียนเพราะโลกจะยิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้นเรื่อย ๆ และมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้ทักษะใน การเรียนรู้ (Learning how to learn) ประกอบด้วย การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและการ ริเริ่มสร้างสรรค์ ต้องเร่งพัฒนาให้เร็วที่สุด (วิจารณ์ พานิช, 2555) เพราะความคิดสร้างสรรค์นั้น ไม่ใช่วิชาจำเป็นที่ต้องบรรจุไว้ในหลักสูตร แต่ถือเป็นหน้าที่หลักของการศึกษา ซึ่งการพัฒนาความคิด

สร้างสรรค์นั้นต้องใช้ยุทธศาสตร์ที่เป็นระบบ นั่นคือ ยุทธศาสตร์ที่สร้างความสมดุลระหว่างหลักสูตรของโรงเรียน วิธีการสอนและการวัดประเมินผล (ถวัลย์ มาศจรัส, 2548)

ระบบการศึกษาของประเทศไทยภายหลังการปฏิรูปการศึกษา ได้เริ่มให้ความสำคัญในการส่งเสริมความคิดให้แก่เด็กและเยาวชน โดยกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกำหนดเป็นมาตรฐานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา อันจะส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) ด้วยเหตุนี้ ความสามารถด้านการคิด จึงกลายเป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาและเป็นจุดหมายสำคัญของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาเบื้องต้นสำหรับเยาวชนของชาติ เพราะการคิดเป็นกลไกสำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ ช่วยแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดีและจะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้การคิดเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของหลักสูตร กล่าวคือ กำหนดให้ผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องมีคุณลักษณะสำคัญ คือ มีความรู้ อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาและยังกำหนดให้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 สมรรถนะหลัก ได้แก่ 1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับ หรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม 2. ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม การหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ปัจจุบันแม้มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างกว้างขวาง แต่ในสองทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า พัฒนาการด้านการคิดของผู้เรียนยังทำได้ในขอบเขตจำกัด และยังไม่บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) เห็นได้จากผลการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิรูปการศึกษาของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ข้อมูลรายงานผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน (สมศ.) จากผลการประเมินสถานศึกษา จำนวน 10,026 แห่ง ทั่วประเทศที่มีผลการประเมินตามตัวบ่งชี้อยู่ในคุณภาพระดับดี ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนสถานศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา และเมื่อนำมาวิเคราะห์ต่อพบว่า เกือบทุกเขตพื้นที่ (ร้อยละ 92-99) ต้องเร่งพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์ทุกตัวบ่งชี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

จากรายงานบทสรุปและจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาที่รับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง จำนวน 31,480 แห่ง ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 25,944 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 82.41 ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 5,536 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 17.59 ซึ่งพบว่าสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองส่วนใหญ่มีผลการประเมินในมาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงและพอใช้ (ร้อยละ 83.91) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในปีงบประมาณ 2554 สถานศึกษาที่รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) หรือ สมศ. จำนวน 225 แห่ง มีสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมิน จำนวน 28 แห่ง ซึ่งมาตรฐานที่เป็นปัญหา คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), 2554) และสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในปีการศึกษา 2555 จากสถานศึกษา

จำนวน 96 แห่ง พบว่า มีสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 4 แห่ง ซึ่งสถานศึกษาทั้งหมดมีปัญหาในมาตรฐานที่ 4 เช่นกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2556) ซึ่งจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) กำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดไตร่ตรอง การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาครูให้มีทักษะพัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และคิดไตร่ตรอง ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาคือ ควรมีการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) สอดคล้องกับการวิเคราะห์สรุปคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พบว่า มีค่าเฉลี่ย 42.56 จากปีที่ผ่านมา 55.6 ลดลงถึง -13.04 ซึ่งหากพิจารณาในรายละเอียด พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านภาษาอยู่ในระดับต่ำ

การพัฒนาหรือส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการพัฒนาทางตรงนั้น คือ การสอน ฝึกฝน อบรม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน ควรจัดหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจ รู้จักคิด คิดเป็นและสามารถคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ และส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความสามารถเต็มที่ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่ง สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ (2544) กล่าวไว้ 2 วิธี คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยตรง เช่น อาจพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะให้แก่ผู้เรียน หรือมุ่งพัฒนาการคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ เป็นต้น 2) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยผ่านเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เมื่อพูดถึงวิชาภาษาไทย คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงหลักภาษา หรือไวยากรณ์ไทย ที่มีความยากและน่าเบื่อหน่าย วิชาภาษาไทยจึงเป็นเสมือนยาขมหม้อใหญ่สำหรับผู้เรียนทุกระดับทั้ง ๆ ที่ในชีวิตประจำวันต้องใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ไม่ว่าจะสถานการณ์ที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม และประเทศไทยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการเป็นสื่อกลางในการเจรจา กิจธุระทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และการศึกษา การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน จึงเป็นทักษะการใช้ภาษาที่จำเป็นสำหรับทุกคน แม้ประเทศไทยจะมีภาษาไทยถิ่นตามภูมิภาคต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ก็มีได้หมายความว่าไม่ต้องเรียนวิชาภาษาไทย เพราะในระบบการศึกษาต้องใช้ภาษาไทยกลางในถ่ายทอดเนื้อหา เพื่อความเข้าใจร่วมกัน แต่ปัญหาของการใช้ภาษาไทยที่พบ

สม่ำเสมอ คือ ผู้ใช้ภาษาไทยไม่สามารถใช้ถ้อยคำสำนวน และประโยคได้ถูกต้อง เหมาะสม หรือสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพนั้น จึงควรเริ่มต้นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารหลักสูตรและครูสอนภาษาไทย ทำความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติการศึกษา หลักสูตรและธรรมชาติของภาษาไทยให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน ให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย สารการเรียนรู้ภาษาไทย หรือหลักสูตรภาษาไทยทุกระดับชั้นมักมีวิชาที่เกี่ยวกับทักษะการรับสาร ได้แก่ การฟัง และการอ่าน ทักษะการส่งสาร ได้แก่ การพูด และการเขียน โดยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ได้ระบุสาระการฟัง การดู และการพูดว่า “สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์” สาระการอ่าน กำหนดว่า “ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน” สาระหลักการใช้ภาษาต้องการให้ผู้เรียน “เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ” และ “สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน” ส่วนสาระวรรณคดีและวรรณกรรมเน้นประเด็น “เข้าใจและแสดงความคิดเห็นวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ไม่ว่าจะเป็หลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่หรือหลักสูตรเก่า พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังเน้นการบรรยาย อาจเป็นเพราะสะดวกในการปฏิบัติและการเตรียมการ แต่หากคำนึงถึงผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน กอปรกับทฤษฎีการเรียนรู้แล้ว การใช้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเรียนการสอนก็น่าจะดี เพราะในแง่วิทยาศาสตร์นั้น ทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพการณ์ เพราะแม้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่คนส่วนใหญ่มักคิดว่ามีความเที่ยงตรงแล้วยังมีลักษณะเป็นพลวัต คือ ข้อความรู้ที่ค้นพบอาจเปลี่ยนแปลงพัฒนาต่อไปได้ ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์จึงไม่ใช่ความรู้คงที่ หรือไม่ใช่ความรู้ที่จริงแท้แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงตลอดกาล (สุภาสินี สุภธีระ, 2534)

ทฤษฎีการเรียนรู้ใหม่ในปัจจุบันคัดค้านทฤษฎีเก่าโดยสิ้นเชิงว่า การเรียนรู้นั้นไม่ได้มีลักษณะที่เรียงเป็นแถวจากเรียนรู้ทักษะ หรือความรู้พื้นฐานไปสู่การเรียนรู้ทักษะที่ซับซ้อนหรือจากความรู้ (Knowledge) ไปสู่ความเข้าใจ (Comprehension) การประยุกต์ใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมิน (Evaluation) ตามลำดับ

แต่ในความเป็นจริงการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนและการเรียนรู้จริงนั้นต้องเลยการเรียนรู้เนื้อหาไปสู่ความเข้าใจที่แท้จริงในระดับที่เอาไปใช้ได้ สถานการณ์จริง ซึ่งการเรียนรู้เนื้อหาไปพร้อม ๆ กับการใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริง หรือเรียนทุกขั้นตอนไปพร้อม ๆ กับสถานการณ์จริงจึงจะให้ผลการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกว่า คือ รู้จริง (วิจารณ์ พานิช, 2555) โดยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นการใช้ความสามารถทางสมองและเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งเป็นทักษะที่ควรมีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ในตัวบุคคลทุกคน โดยอาศัยการเรียนรู้และการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวย หากได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ความคิดสร้างสรรค์จะดีขึ้น (Buzzel and Gale, 1985) สอดคล้องกับ ถวัลย์ มาศจรัส (2548) ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมได้ด้วยการสอนฝึกฝน อบรม และสร้างสภาพบรรยากาศ รวมถึงการจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ ซึ่งไม่ใช่มีเฉพาะวิชาศิลปะเท่านั้น แต่ความคิดสร้างสรรค์สามารถสอนได้ทุกวิชา และความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของทุกกลุ่มสาระ เพราะถ้าทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเรียนวิชาใดก็จะเป็นไปอย่างสร้างสรรค์

วิลเลียมส์ (Williams, 2002) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกันได้ศึกษาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จากกิลฟอร์ด (Guilford) ซึ่งเห็นว่า การสอนคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถสอดแทรกในการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรปกติได้ ซึ่งครูสามารถใช้กลวิธีในการสอนหลากหลายวิธี (Harriet, 2549) และได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านเนื้อหา มิติด้านการสอนของครูและมิติด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผู้วิจัยที่มีความเชื่อว่า การที่คนเราจะมีความคิดสร้างสรรค์นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ด้านอารมณ์ จิตใจ เจตคติของผู้เรียน ด้านเนื้อหาสาระที่ใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านบรรยากาศของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่พบว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถทำได้หลายวิธี วิธีการหนึ่งคือการสอนแยกเป็นวิชาเฉพาะ จัดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบสื่อการสอน รวมทั้งจัดเวลาให้เฉพาะสำหรับพัฒนาทักษะการคิด ซึ่งวิธีการนี้มีข้อดีคือ มีการระบุทักษะการคิดที่สำคัญและจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างชัดเจน แต่ข้อด้อยคือนักเรียนจะไม่ถ่ายโอนทักษะการคิดที่ได้เรียนรู้จากรายวิชานี้ไปยังวิชาอื่น ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือการกำหนดประเภทการคิดที่ต้องการพัฒนาไว้ในหลักสูตรหรือเนื้อหาและมุ่งพัฒนาการคิดประเภทนั้นไปพร้อมกับสาระที่เรียน หรือสอดแทรกการพัฒนาทักษะการคิดในเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ประสบความสำเร็จในการถ่ายโอนทักษะการคิดไปยังวิชาอื่นได้ดี การสอดแทรกการคิดในหลักสูตรสถานศึกษามีประโยชน์อย่างยิ่งต่อครู ช่วยให้ครูสามารถตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ และทักษะการคิดที่ต้องการพัฒนาตลอดทั้งหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อให้ครูมีแนวคิดเลือกใช้เทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนี้ นักจิตวิทยายังพบว่า สมอชีกซ้ายของมนุษย์ทำหน้าที่คิดเชิงเหตุผล คิดแบบมีตรรกะและทำหน้าที่ประมวลผล ส่วนสมองซีกขวาทำหน้าที่คิดเชิงสร้างสรรค์และจินตนาการ คิดลึกซึ้ง คิดตีความด้วยการอุปมาอุปมัย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลมนุษย์จึงควรใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาเท่า ๆ กัน ซึ่ง โทนี บูซาน (Buzan and Buzan, 1977) นักคิดและนักจิตวิทยา กล่าวว่า สมองเป็นอวัยวะที่วิเศษยิ่ง มนุษย์จึงสามารถที่จะพัฒนาสมองให้รู้จักคิดเชื่อมโยงอย่างรอบด้าน แนวคิดนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่เรียกว่า “Mind Map” โดย ฉัญญา ผลอนันต์ และ ขวัญฤดี ผลอนันต์ (2550) สรุปว่า การจดบันทึกหรือการร้อยเรียงอักษรเป็นบรรทัด ย่อหน้าที่เริ่มจากด้านซ้ายมือเป็นวิธีการที่ขัดกับการทำงานของสมอง เนื่องจากโทนี บูซาน พบว่า การที่ผู้คิดขยับความคิดหนึ่งไปสู่อีกความคิดหนึ่งโดยใช้ภาษาเขียนในแนวเส้นตรงและเส้นขนานตามลักษณะบรรทัดนั้นเป็นการบันทึกแบบ “สมองซีกซ้าย” ทำให้ไม่สามารถมองเห็นภาพรวม ดังนั้นโทนี บูซานจึงได้พัฒนาวิธีคิดแบบ “Mind Map” ขึ้น โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ว่าเมื่อเราบันทึกทั้งคำและภาพ หรือสัญลักษณ์พร้อม ๆ กันเราจะได้ใช้สมองทั้งสองซีก สอดคล้องกับเอ็ดเวิร์ดเดอโบโน (Edward de Bono, 2004) ที่กล่าวว่า “คำ” เปรียบเสมือนเครื่องยนต์ของรถ ความคิดจะขับเคลื่อนได้ต้องอาศัย “คำ” เมื่อใดก็ตามที่เรามีข้อมูลข่าวสารมากเราจะจับประเด็นจาก “คำสำคัญ” อาจโดยใช้วิธีการขีดเส้นใต้ การใช้อักษรเอน อักษรหนา หรือปากกาน้ำสี เป็นต้น

Mind Map คือ เครื่องมือในการช่วยคิดและจดบันทึก ใช้เพื่อถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นแผนภาพ (Visual Tools) แบบเป็นรัศมี โดยมีหัวข้อหลักหรือเรื่องที่สนใจเป็นจุดศูนย์กลาง แล้วแตกประเด็นเป็นหัวข้อย่อยออกไปรอบ ๆ โดยใช้เทคนิคการเชื่อมโยงด้วย ภาพ สี และเส้น เป็นโครงสร้างตามลำดับชั้นออกไปเรื่อย ๆ อย่างสอดคล้องกัน เป็นเครื่องมือในการช่วยคิด และจดบันทึกใช้เพื่อถ่ายทอดความคิดหรือข้อมูลออกมาเป็นแผนภาพที่เรียกว่า Radiant Thinking ถือเป็นเครื่องมือการเพิ่มประสิทธิภาพการคิด เป็นเครื่องช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและแพร่หลายไปทั่วโลก

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยประยุกต์ใช้เทคนิควิธีการของ วิลเลียมส์ที่พัฒนาใน 3 มิติ ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร ด้านพฤติกรรมการสอนของครูและด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยใช้ “Mind Map” ในการสรุปความคิดของผู้เรียน

คำถามการวิจัย

1. หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. ผลการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
2. เพื่อสร้างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในประเด็นดังต่อไปนี้
  - 3.1 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังเรียน
  - 3.2 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษา มีความสำคัญดังนี้

1. ได้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ สอดคล้องต่อความต้องการและความจำเป็นของชุมชนและสังคม

2. เป็นแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรให้ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความคิดด้านอื่น ๆ ให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาและระดับอื่น ๆ

3. เป็นสารสนเทศในการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนและความคิดด้านอื่น ๆ ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษา มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ จำแนกเป็น 3 ระยะ จึงกำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด โดยวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ศึกษาบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในองค์ประกอบพื้นฐาน 1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยการศึกษาเอกสาร รายงานผลการพัฒนาตนเองของสถานศึกษา (SAR) 2) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาของหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอน และการนำหลักสูตรไปใช้โดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยและผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของสถานศึกษาในสังกัด กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

1. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีประสบการณ์การสอนภาษาไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 5 คน

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 15 คน

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร

เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานจากระยะที่ 1 มาพิจารณาร่างหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยโครงสร้างหลักสูตรที่ร่างขึ้นครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักการ
2. วัตถุประสงค์
3. โครงสร้างเนื้อหา
4. การจัดการเรียนรู้
5. การวัดประเมินผล

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล จำนวน 5 คน รวม 15 คน

นักเรียนที่ทดลองใช้ (Try out) หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านไถ่ อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่กำลังเรียนปีการศึกษา 2557 จำนวน 28 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีคุณลักษณะและบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่กำลังเรียนปีการศึกษา 2557 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอำเภอลำดวน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 71 โรงเรียน 78 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,231 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่กำลังเรียนปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 30 คน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับสลาก ซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผสมกับเนื้อหาที่ใช้ได้จากข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในระยะที่ 1

โดยวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับเทคนิค วิธีสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์ 18 ลักษณะ เพื่อประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 80 ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยที่ 1 นิทานสอนใจ

หน่วยที่ 2 รู้จักอ่านรู้จักคิด

หน่วยที่ 3 สุภาษิตคำพังเพย

หน่วยที่ 4 นักสืบน้อย

หน่วยที่ 5 งามล้ำวรรณศิลป์

หน่วยที่ 6 เปิดโลกจินตนาการ

หน่วยที่ 7 รู้รักสามัคคี

หน่วยที่ 8 ราชาธิราช

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนที่ด้วยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาใน 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา ประกอบด้วย

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency thinking)
2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking)
3. ความคิดริเริ่ม (Original thinking)
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking)

ลักษณะที่ 2 : ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ ประกอบด้วย

5. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)
6. ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Risk-taking)
7. ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complexity)
8. ความคิดจินตนาการ (Imagination)

นียมศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา หมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ โดยการส่งเสริมพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนใน 3 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 ด้านหลักสูตร หรือเนื้อหา มิติที่ 2 ด้านพฤติกรรมการสอนของครูและมิติที่ 3 ด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1.1 หลักการ

- 1) การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) กำหนดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเนื้อหาของหลักสูตร
- 3) เทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
- 4) จัดบรรยากาศให้มีอิสระในการคิดในการปฏิบัติงานและในการเรียนรู้
- 5) สร้างแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายใน ให้แรงเสริมทางบวก
- 6) การวัดประเมินผลหลากหลาย ตามสภาพจริงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมของผู้เรียนใน 2 ลักษณะ คือ ด้านความรู้และด้านจิตใจ เจตคติ

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ใน 2 ลักษณะ คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจและด้านจิตใจ เจตคติ

1.3 โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร

โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร หรือมิติที่ 1 ด้านหลักสูตร คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ 80 ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยที่ 1	นิทานสอนใจ	10 ชั่วโมง
หน่วยที่ 2	รู้จักอ่านรู้จักคิด	10 ชั่วโมง
หน่วยที่ 3	สุภาษิตคำพังเพย	12 ชั่วโมง
หน่วยที่ 4	นักสืบน้อย	10 ชั่วโมง
หน่วยที่ 5	งามล้ำวรรณศิลป์	8 ชั่วโมง
หน่วยที่ 6	เปิดโลกจินตนาการ	10 ชั่วโมง
หน่วยที่ 7	รู้จักสามัคคี	10 ชั่วโมง
หน่วยที่ 8	ราชาธิราช	10 ชั่วโมง

1.4 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ หรือมิติที่ 2 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงหน่วยการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาสมองทั้งสองซีกอย่างเชื่อมโยง การสรุปความเข้าใจของผู้เรียนโดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) ตามแนวของโทนี บูซาน และวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและเทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ 18 ลักษณะ ได้แก่

1. การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น (Paradox)
2. การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ(Attribute)
3. การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย (Analogies)
4. การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies)
5. การสอนโดยใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ (Provocative question)
6. การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Example of change)
7. การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of habit)
8. การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An organized random search)
9. การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (The skill of Search)
10. การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน (Tolerance for Ambiguity)
11. การสอนโดยการแสดงออกจากความหยั่งรู้ (Intuitive Expression)
12. การสอนโดยการพัฒนาคน (Adjustment for Development)
13. การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Study Creative Person and process)
14. การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situations)
15. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill)
16. การสอนโดยพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Listening Skill)
17. การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing Skill)
18. การสอนโดยพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่าง ๆ (Visualization Skill)

โดยประยุกต์ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
ของสำนักมาตรฐานและพัฒนการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)
6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความตระหนัก เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนใช้เทคนิค วิธีการ
เพื่อกระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ โดยใช้การตั้งคำถาม เกม เพลง นิทาน
หรือการใช้สื่อหลากหลายต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสนใจในสิ่งที่จะเรียน

ขั้นที่ 2 การระดมพลังความคิด เป็นขั้นตอนในการตั้งศักยภาพของผู้เรียนทุกคน
ให้สามารถคิดค้นหาคำตอบให้มากที่สุด โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกทุกขั้นตอน

ขั้นที่ 3 การสร้างสรรค์ชิ้นงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้
คิดหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้แล้ว ผู้เรียนเกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ
ต่าง ๆ เช่น เป็นบทร้อยกรอง บทเพลง ปริศนาคำทายงานประดิษฐ์ รูปทรง มิติ เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงาน
มีการวิพากษ์ วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นผลจากการนำเสนอของผู้อื่น เป็นขั้นที่ส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ การรู้จักการยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์ การนำไปใช้
ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ

ขั้นที่ 5 การวัดและประเมินผล เป็นขั้นตอนการวัดและประเมินผลตาม
สภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนรู้จักกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลงานของ
ตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับ ปรับปรุงแก้ไขบนพื้นฐานของหลักการประชาธิปไตย คือ ปัญญา
ธรรม ความระมัดระวัง และสามัคคีธรรม

ขั้นที่ 6 การเผยแพร่ผลงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำผลงานไปเผยแพร่ในรูปแบบ
ต่าง ๆ อาทิ การจัดนิทรรศการ การนำผลงานสู่สาธารณชน เป็นการนำเสนอความรู้ ความคิด
สร้างสรรค์ของผู้เรียนเพื่อให้เพื่อน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ชื่นชมผลงาน

1.5 การวัดประเมินผล

การประเมินผลหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาใน 2 ประเด็น ได้แก่

1. การวัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ประเมิน
โดยใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งประเมินความคิดสร้างสรรค์ 2 ลักษณะ ได้แก่
ลักษณะที่ 1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญาและลักษณะที่ 2 ด้านความรู้ลึก จิตใจ
หรือเจตคติ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา ประกอบด้วย

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency thinking) หมายถึง ความคล่องตัว

หรือความคล่องแคล่วในการคิดตอบสนองสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด หรือความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ชัดเจนตรงประเด็นให้ได้จำนวนมากที่สุด เน้นปริมาณความคิด

2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking) หมายถึง ความยืดหยุ่นในการคิดและกระทำ การปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด ซึ่งคำตอบจะมีความหลากหลายแตกแยกออกได้หลายแขนง

3. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบในสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดที่มีอยู่เดิม หรือเกิดจากการนำความรู้เดิมที่มีอยู่มาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นเป็นลักษณะที่เกิดครั้งแรก

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking) หมายถึง ความคิดในรายละเอียด คิดเป็นขั้นตอน อธิบาย หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ลักษณะที่ 2 : ด้านความรู้สึกรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ ประกอบด้วย

5. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกด้านความต้องการที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ตนสนใจ มีคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจอยากรู้ กระตือรือร้นในการเสาะแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนเองสนใจ และชอบทดลองค้นคว้า

6. ความเต็มใจที่จะเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนองความกระหายใคร่รู้ หรืออยากรู้อยากเห็นของตนเอง กล้าเสนอความคิดของตนต่อผู้อื่น กล้าเดา กล้าวิจารณ์ กล้าเผชิญกับความล้มเหลวและกล้ายืนยันความคิดของตน

7. ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complexity) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกถึงการอยากทำสิ่งที่ยาก สิ่งประณีตค้นหาทางหลาย ๆ ทางที่ต่างออกไป จัดความเป็นระเบียบจากความไม่เป็นระเบียบและเห็นส่วนที่หายไปว่าน่าจะเป็นอะไร

8. ความคิดจินตนาการ (Imagination) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกให้เห็นถึงการล่วงรู้ความรู้สึกของผู้อื่น วาดฝันได้ทุกกาลสถานที่จินตนาการภาพไว้ในสมองและวาดฝันถึงสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น

2. เปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ

2. การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการสร้าง ทดลอง ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา สำนวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

พร้อมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาหลักสูตร

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรจาก การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 กำหนดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับจุดมุ่งหมายและแนวคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พร้อมทั้งกำหนดวิธีการวัดและการประเมินตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาและหาประสิทธิผลของหลักสูตร

3. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางสมองของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ ของความสามารถทางการคิดอย่างหลากหลาย หลายทิศทาง ความสามารถในการเชื่อมโยง สัมพันธ์ มีจินตนาการ นำไปสู่การคิดแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะที่ 1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา ประกอบด้วย

1.1 ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency thinking) หมายถึง ความคล่องแคล่ว หรือความคล่องตัวในการคิดตอบสนองสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ หรือความสามารถในการ คิดหาคำตอบที่ชัดเจนตรงประเด็นให้ได้จำนวนมากที่สุด เน้นปริมาณความคิด กล่าวคือ ความคิด ยังมีปริมาณมากเท่าใดก็จะยิ่งดีเท่านั้น

1.2 ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking) หมายถึง ความยืดหยุ่นในการคิด และกระทำ การปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด ซึ่งคำตอบจะมีความหลากหลาย แตกแยกออกได้หลายแขนง

1.3 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหา คำตอบในสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดที่มีอยู่เดิม เกิดจากการนำความรู้เดิมมาดัดแปลงและ ประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นเป็นลักษณะที่เกิดครั้งแรก

1.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking) หมายถึง ความคิดใน รายละเอียด คิดเป็นขั้นตอน อธิบาย หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ลักษณะที่ 2 ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ ประกอบด้วย

2.5 ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกด้าน ความต้องการที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ตนสนใจ มีคำถามเกี่ยวกับในสิ่งที่ตนเองสนใจอยากรู้ กระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนเองสนใจ และชอบทดลองค้นคว้า

2.6 ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Risk-taking) หมายถึง พฤติกรรมกล้าเสนอความคิดของ ตนต่อผู้อื่น กล้าเดา กล้าวิจารณ์และกล้าเผชิญกับความล้มเหลวและกล้ายืนยันความคิดของตนเอง

2.7 ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complexity) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกถึงการอยากทำสิ่งที่ยาก สิ่งประณีตค้นหาทางหลาย ๆ ทางที่ต่างออกไป จัดความเป็นระเบียบจากความไม่เป็นระเบียบและเห็นส่วนที่หายไปว่าน่าจะเป็นอะไร

2.8 ความคิดจินตนาการ (Imagination) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกให้เห็นถึงการล่วงรู้ความรู้สึกของผู้อื่น วาดฝันได้ทุกกาลสถานที่จินตนาการภาพไว้ในสมองและวาดฝันถึงสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น

4. คู่มือการใช้หลักสูตร หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความตระหนัก เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนใช้เทคนิค วิธีการเพื่อกระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ โดยใช้การตั้งคำถาม เกม เพลง นิทาน หรือการใช้สื่อต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสนใจในสิ่งที่เรียน

ขั้นที่ 2 การระดมพลังความคิด เป็นขั้นตอนในการดึงศักยภาพของผู้เรียนทุกคนให้สามารถคิดค้นหาคำตอบให้มากที่สุด โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกทุกขั้นตอน

ขั้นที่ 3 การสร้างสรรค์ชิ้นงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้คิดหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้แล้ว ผู้เรียนเกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นบทร้อยกรอง บทเพลง ปริศนาคำทายงานประดิษฐ์ รูปทรง มิติ เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การนำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงาน มีการวิพากษ์ วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นผลจากการนำเสนอของผู้อื่น เป็นขั้นที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ การรู้จักการยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์ การนำไปใช้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ

ขั้นที่ 5 การวัดและประเมินผล เป็นขั้นตอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนรู้จักกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับ ปรับปรุงแก้ไขบนพื้นฐานของหลักการประชาธิปไตย คือปัญหาธรรม คารวะธรรม และสามัคคีธรรม

ขั้นที่ 6 การเผยแพร่ผลงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำผลงานไปเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดนิทรรศการ การนำผลงานสู่สาธารณชน เป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนเพื่อให้เพื่อน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ชื่นชมผลงาน

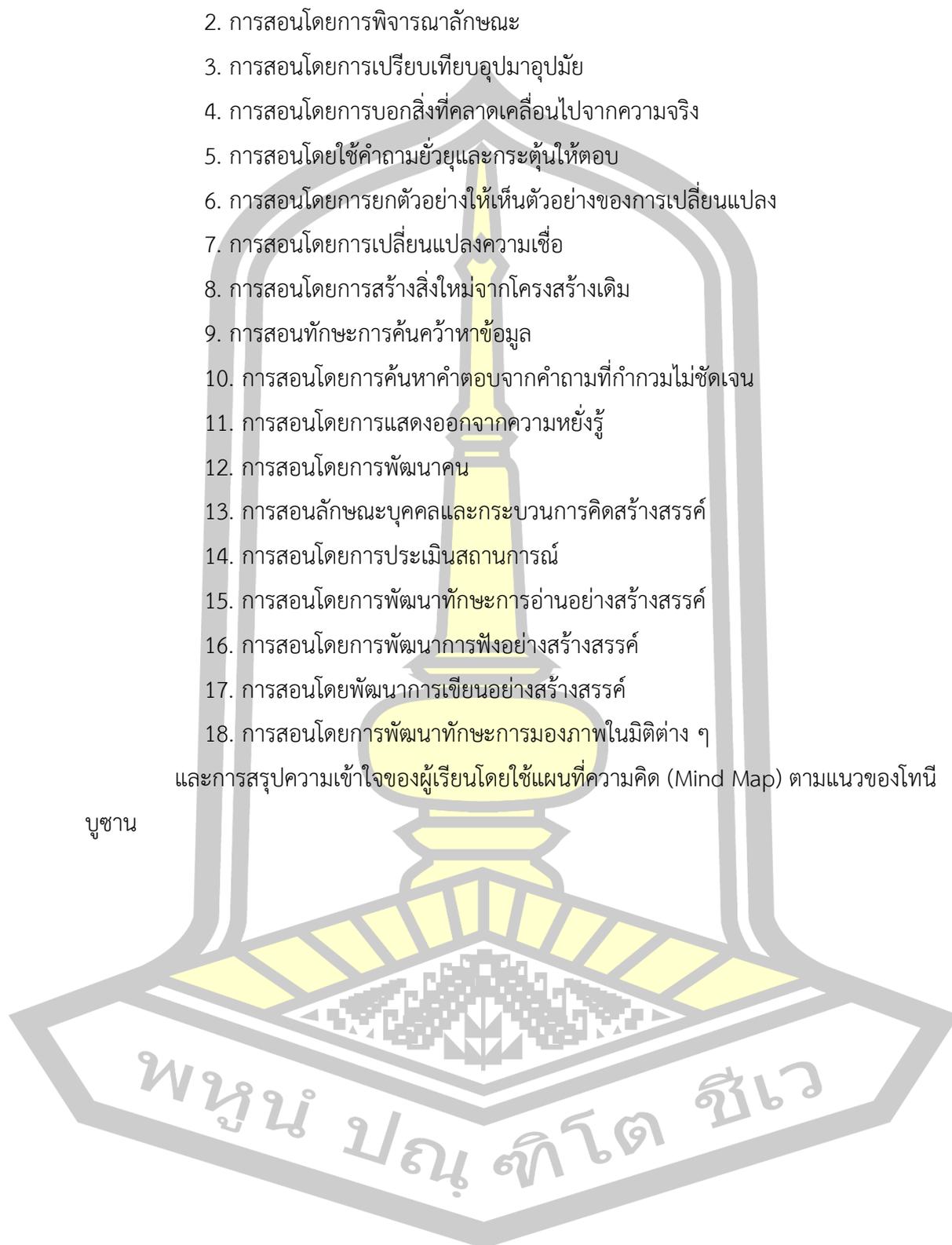
โดยสอดแทรกพฤติกรรมการสอนของครู (Dimension 2 : Teacher Behavior) เทคนิค และวิธีสอนที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 18 ลักษณะ ดังนี้

1. การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น

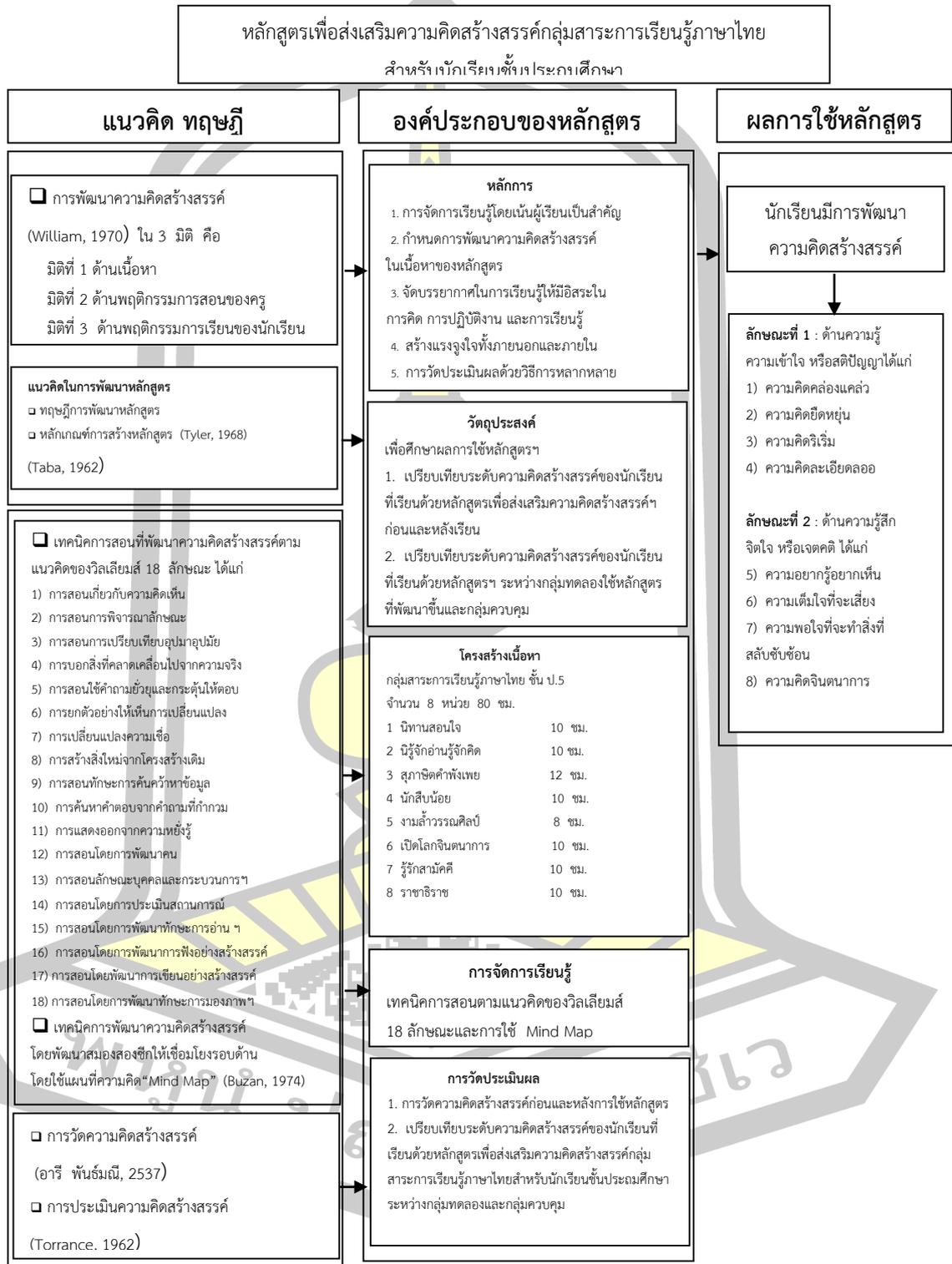
2. การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ
3. การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย
4. การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง
5. การสอนโดยใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ
6. การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง
7. การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ
8. การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม
9. การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล
10. การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน
11. การสอนโดยการแสดงออกจากความหยิ่งรู้
12. การสอนโดยการพัฒนาคน
13. การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์
14. การสอนโดยการประเมินสถานการณ์
15. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์
16. การสอนโดยการพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์
17. การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์
18. การสอนโดยพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่าง ๆ

และการสรุปความเข้าใจของผู้เรียนโดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) ตามแนวของโทนี

บูชาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในครั้งนี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและแนวทางพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 1.2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. การพัฒนาหลักสูตร
  - 2.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร
  - 2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
  - 2.3 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร
  - 2.4 การประเมินหลักสูตร
3. ความคิดสร้างสรรค์
  - 3.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
  - 3.2 ลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
  - 3.3 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับประถมศึกษา
  - 3.4 หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
  - 3.5 การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์
  - 3.6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
  - 3.7 เทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
  - 3.8 กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
  - 3.9 อุปสรรคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
  - 3.10 การวัดความคิดสร้างสรรค์
4. แผนภาพความคิด (Mind Mapping)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. ร่างหลักสูตร (Tentative Curriculum)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของไทยไว้ ดังนี้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความ เป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบ อาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถี ชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่าง มีความสุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งให้ผู้เรียนเกิด สมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสมความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมอง และพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ใน ชีวิตจริง

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียนการเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่าง ๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่าง ๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

ฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทยธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรมวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิดคุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

1. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตาราง 1 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สาระ/ มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้ กระบวนการอ่าน สร้างความรู้และ ความคิดเพื่อนำไปใช้ ตัดสินใจแก้ปัญหา การดำเนินชีวิตและมี นิสัยรักการอ่าน	1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและ บทร้อยกรองได้ถูกต้อง 2. อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่เป็นการ บรรยายและการพรรณนา 3. อธิบายความหมายโดยนัย จากเรื่องทีอ่านอย่างหลากหลาย	1. การอ่านออกเสียงและการบอก ความหมายของบทร้อยแก้วและบท ร้อยกรองที่ประกอบด้วย - คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ - คำที่มีอักษรนำ - คำที่มีตัวการันต์ - อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน - ข้อความที่เป็นการบรรยายและ พรรณนา - ข้อความที่มีความหมายโดยนัย 2. การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนอง เสนาะ
	4. แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น จากเรื่องที่อ่าน 5. วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องทีอ่านเพื่อนำไปใช้ใน การดำเนินชีวิต	3. การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น - วรรณคดีในบทเรียน - บทความ - บทโฆษณา - งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน
	6. อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำ และปฏิบัติตาม	4. การอ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำ และปฏิบัติตาม เช่น - การใช้พจนานุกรม

ตาราง 1 (ต่อ)

สาระ/ มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> - การอ่านฉลากยา - คู่มือและเอกสารของโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง - ข่าวสารทางราชการ
	7. อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน	5. การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย - หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน
	8. มีมารยาทในการอ่าน	6. มารยาทในการอ่าน
สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ เขียนย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ	1. คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด	1. การคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย
	2. เขียนสื่อสารโดยใช้คำได้ถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม	2. การเขียนสื่อสาร เช่น <ul style="list-style-type: none"> - คำขวัญ - คำอวยพร - คำแนะนำและคำอธิบายแสดงขั้นตอน
	3. เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน	3. การนำแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดไปพัฒนางานเขียน

ตาราง 1 (ต่อ)

สาระ/ มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	4. เขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน	4. การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น นิทาน ความเรียงประเภทต่างๆ ประกาศ แจ้งความ แถลงการณ์ จดหมาย คำสอน โอวาท คำปราศรัย
	5. เขียนจดหมายถึงผู้ปกครองและญาติ	5. การเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองและญาติ
	6. เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นได้ตรงตามเจตนา	6. การเขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น
	7. กรอกแบบรายการต่างๆ	7. การกรอกแบบรายการ - ใบฝากเงินและใบถอนเงิน - ธนาณัติ - แบบฝากส่งพัสดุไปรษณีย์ภัณฑ์
	8. เขียนเรื่องตามจินตนาการ	8. การเขียนเรื่องตามจินตนาการ
	9. มีมารยาทในการเขียน	9. มารยาทในการเขียน
สาระที่ 3 <u>การฟัง การดู และ</u> <u>การพูด</u> มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดู อย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึก ในโอกาสต่างๆ อย่างมี วิจารณญาณและ สร้างสรรค์	1. พูดแสดงความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู 2. ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิง เหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู 3. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจาก เรื่องที่ฟังและดูอย่างมีเหตุผล	1. การจับใจความ และการพูด แสดงความรู้ ความคิดในเรื่องที่ฟัง และดู จากสื่อต่างๆ เช่น เรื่องเล่า บทความ ข่าวและเหตุการณ์ ประจำวัน โฆษณา สื่อสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ 2. การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ จากเรื่องที่ฟังและดูใน ชีวิตประจำวัน

ตาราง 1 (ต่อ)

สาระ/ มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	4. พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา	3. การรายงาน เช่น - การพูดลำดับขั้นตอนการ ปฏิบัติงาน - การพูดลำดับเหตุการณ์
	5. มีมารยาทในการฟัง การดูและการพูด	4. มารยาทในการฟัง การดู และ การพูด
สาระที่ 4 หลักการใช้ ภาษาไทย มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจ ธรรมชาติของภาษาและ หลักภาษาไทย การ เปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้ เป็นสมบัติของชาติ	1. ระบุชนิดและหน้าที่ของคำ ใน ประโยค	1. ชนิดของคำ ได้แก่ - คำบุพบท - คำสันธาน - คำอุทาน
	2. จำแนกส่วนประกอบของ ประโยค	2. ประโยคและส่วนประกอบของ ประโยค
	3. เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐาน กับภาษาถิ่น	3. ภาษาไทยมาตรฐาน 4. ภาษาถิ่น
	4. ใช้คำราชาศัพท์	5. คำราชาศัพท์
	5. บอกคำภาษาต่างประเทศ ในภาษาไทย	6. คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ
	6. แต่งบทร้อยกรอง	7. กาพย์ยานี 11
	7. ใช้สำนวนได้ถูกต้อง	8. สำนวนที่เป็นคำพังเพยและ สุภาษิต
	8. วิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำ ในประโยค	9. ชนิดของคำ - คำนาม- คำสรรพนาม- คำกริยา - คำวิเศษณ์- คำบุพบท- คำเชื่อม - คำอุทาน

ตาราง 1 (ต่อ)

สาระ/ มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	9. ใช้คำได้เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล	10. คำราชาศัพท์ 11. ระดับภาษา 12. ภาษาถิ่น
	10. รวบรวมและบอกความหมาย ของคำภาษาต่างประเทศที่ใช้ ในภาษาไทย	13. คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ
	11. ระบุลักษณะของประโยค	14. กลุ่มคำหรือวลี 15. ประโยคสามัญ 16. ประโยครวม 17. ประโยคซ้อน
	12. แต่งบทร้อยกรอง	18. กลอนสุภาพ
	13. วิเคราะห์และเปรียบเทียบ สำนวนที่เป็นสุภาษิตคำ พังเพย	19. สำนวนที่เป็นคำพังเพย และ สุภาษิต
สาระที่ 5 <u>วรรณคดี</u> <u>และวรรณกรรม</u> มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความ คิดเห็น วิจาร์ณ วรรณคดีและ วรรณกรรมไทยอย่าง เห็นคุณค่าและนำมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	1. สรุปเรื่องจากวรรณคดี หรือ วรรณกรรมที่อ่าน 2. ระบุความรู้และข้อคิดจากการ อ่านวรรณคดีและวรรณกรรมที่ สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง 3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและ วรรณกรรม 4. ท่องจำบทอาขยานตามที่ กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า ตามความสนใจ	1. วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น - นิทานพื้นบ้าน - นิทานคติธรรม - เพลงพื้นบ้าน - วรรณคดีและวรรณกรรมใน บทเรียนและตามความสนใจ 2. บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มี คุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

การพัฒนาหลักสูตร

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรมีความพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา มีการปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาต้องสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลง นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ไว้ มีดังต่อไปนี้

Taba (1962) ได้กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรอันเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียน การสอน การวัดผลประเมินผลและอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมาย วิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบต่อกระเทือนทางด้านความคิดและความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึงการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร ”

Good (1973) ได้ให้ความหมายว่า “การพัฒนาหลักสูตรเกิดได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหมายถึงการแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิมเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่ ”

Saylor และ Alexander (1974) ให้ความหมายว่า “การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตร อาจหมายรวมถึงการสร้างเอกสารอื่น ๆ สำหรับนักเรียนด้วย”

นอกจากนี้ Saylor และ Alexander ยังได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเขามีแนวคิดว่าหลักสูตรเป็นแผนการในการจัดโอกาสการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น หลักสูตรจึงต้องมีการกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Goals, objectives and domains) ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายหลักสูตรเป็นสิ่งแรก เป้าหมายแต่ละประเด็น จะบ่งบอกถึงขอบเขตหนึ่ง ๆ ของหลักสูตร ซึ่งเสนอ 4 ขอบเขตที่สำคัญคือ พัฒนาการส่วนบุคคล (Personal development) สมรรถภาพทางสังคม (Social competence) ทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continued learning skills) และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Specialization) นอกจากนี้ยังมีขอบเขตอื่น ๆ อีก ซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรอาจจะพิจารณาตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและลักษณะทางสังคม เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่าง ๆ ของหลักสูตร

จะได้รับข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ ข้อค้นพบจากงานวิจัยต่าง ๆ ปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

Hlebowitsh (2005) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวข้องกับการพิจารณา และการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรที่จัดทำนั้นมีเป้าหมายเพื่ออะไร ทั้งโดยส่วนรวม และส่วนย่อยของหลักสูตรนั้น ๆ อย่างชัดเจน การคัดเลือกกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน การกำหนดระบบการจัดวัสดุอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนแต่ละวิชา และแต่ละชั้นเรียน

สำราญ คงชะวัน (2546) ได้ให้ความหมายของ “การพัฒนาหลักสูตร” ว่าเป็นกระบวนการวางแผนและพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน การเลือกจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการวัด ประเมินผลเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรคือกระบวนการในการสร้าง ทดลอง ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 การร่างหลักสูตร และระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรหลักสูตรใด ๆ ต้องมีการวางแผน โดยคำนึงถึงการสร้าง รูปแบบให้เป็นระบบและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินการภายในระบบนั้น ๆ ซึ่งต้องประกอบด้วย

Taba (1962) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตร เป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ
2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. วิธีจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. วิธีการประเมินผล

พหุบัณฑิต ชีวะ

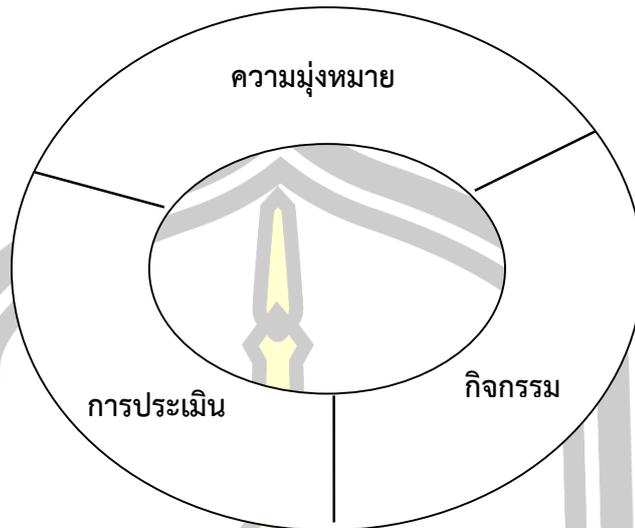
ที่มา : Taba (1962)

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างของหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba

Tyler (1949) ได้สรุปองค์ประกอบ หรือโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย (Educational purpose) ที่โรงเรียนต้องการให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทางการศึกษา
2. ประสบการณ์ทางการศึกษา (Educational experience)
3. วิธีการจัดประสบการณ์ (Organization of educational experience) เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
4. วิธีการประเมิน (Determination of what to evaluate) เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่วางไว้

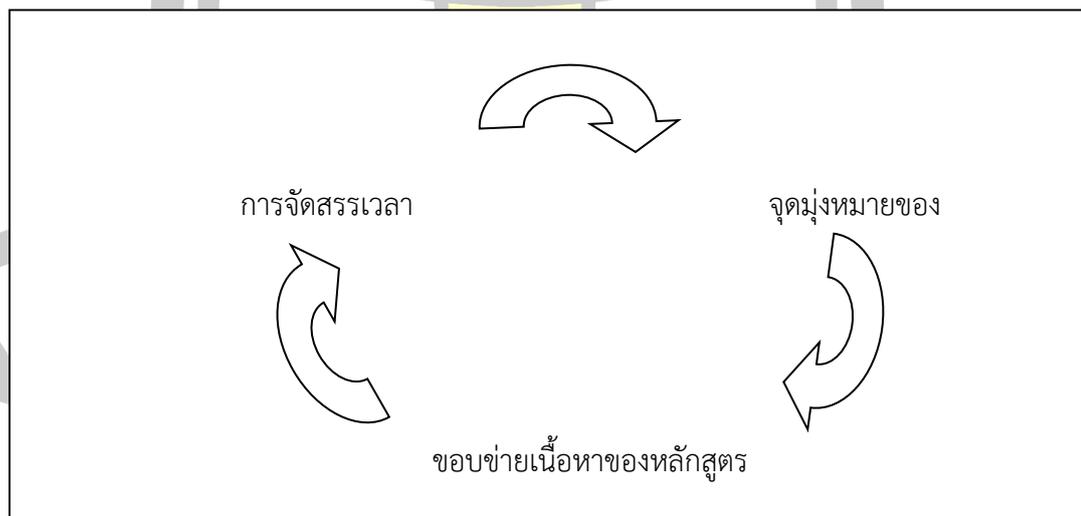
พูน ปณ ทิโต ชีเว

ที่มา : Tyler (1949)

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler

Nolet และ Mclaughlin (2000) กล่าวว่า หลักสูตรไม่ว่าจะเป็นระดับใด หรือมีความหมายตามมุมมองใดก็ตาม สิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรจะต้องประกอบไปด้วย 3 ประการ ได้แก่ (1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (2) ขอบข่ายเนื้อหาของหลักสูตร และ (3) ความสัมพันธ์กับเวลาในหลักสูตร ดังภาพประกอบ 4

ที่มา : Nolet และ Mclaughlin (2000)

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างของหลักสูตรตามแนวคิดของ Nolet และ Mclaughlin

อ้าง บัวศรี (2542) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายทางการศึกษา (Educational goals and policies) เป็นสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum aims) เป็นผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร (Types and structures) เป็นลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงรายละเอียดหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject objectives) เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา (Content) เป็นสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้เกิดขึ้น รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional objectives) เป็นการระบุถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ มีทักษะและความสามารถหลังจากเรียนรู้เนื้อหาที่กำหนด
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (instructional strategies) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมอย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่เรียนรู้
8. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum materials and instructional media) ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน

จากความหมายที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ในข้างต้น สรุปได้ว่า หลักสูตรประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการ เป็นเป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา (Educational goals and policies) เป็นสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. วัตถุประสงค์ (Purpose) เป็นจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากจบหลักสูตรไปแล้ว
3. โครงสร้างเนื้อหา (Content) เป็นสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้เกิดขึ้น รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

4. การจัดการเรียนรู้ (Method) เป็นข้อความที่แสดงถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้พิจารณาดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในข้อ 1 ให้ได้มากที่สุด

5. การวัดประเมินผลหลักสูตร (Assessment) เพื่อประเมินว่าจุดมุ่งหมายใด บรรลุผลสำเร็จและทั้งครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีความหมายครอบคลุมถึงการสร้างหลักสูตร การวางแผน การใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีนักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรได้เสนอแนวทางไว้มากมาย โดยเฉพาะรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น การนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรมาใช้จะต้องปรับให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและสังคมของผู้ใช้ แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรมีหลายแนวทาง ดังนี้

Tyler (1949) เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

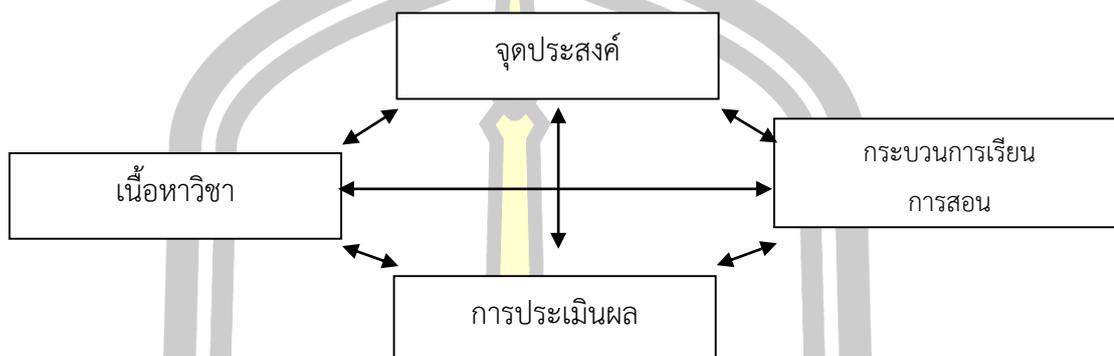
ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เริ่มจากกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราว โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสังคม ผู้เรียนและความคิดเห็นของนักวิชาการ จากนั้นเลือกเป็นจุดมุ่งหมายถาวร โดยผ่านการกลั่นกรองเพื่อคัดเอาเฉพาะสิ่งที่สำคัญ ด้วยการพิจารณาจากจิตวิทยา การเรียนรู้ ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาสังคม เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายขั้นสุดท้าย หรือจุดมุ่งหมายถาวร ที่นำไปใช้พัฒนาหลักสูตรต่อไป

ขั้นที่ 2 การเลือกประสบการณ์ ในการเรียนรู้มีสิ่งที่จะต้องพิจารณา ได้แก่ ผู้เรียน ควรได้ฝึกกิจกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย กิจกรรมและประสบการณ์ควรจะทำให้ผู้เรียนพอใจและปฏิบัติตาม พฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย กิจกรรมและประสบการณ์ อยู่ในขอบข่ายที่ปฏิบัติได้ กิจกรรมและประสบการณ์หลายด้านอาจนำไปสู่จุดมุ่งหมายเพียงข้อเดียว หรือกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้เพียงหนึ่งอย่างอาจตอบสนองจุดมุ่งหมายหลายข้อได้

ขั้นที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในการจัดประสบการณ์ให้เป็นหน่วยต้อง มีการสำรวจความสัมพันธ์ทางด้านเวลาและเนื้อหา โดยมีเกณฑ์ในการจัดอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความต่อเนื่อง (Continuity) การเรียงลำดับขั้นตอน (Sequence) และการบูรณาการ (Integration)

ขั้นที่ 4 การประเมินผล เป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่าประสบการณ์การเรียนรู้ ที่จัดขึ้น บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย ที่ตั้งไว้

Taba (1962) ได้ให้ความเห็นว่า หลักสูตรทั้งหลายต้องมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1. จุดประสงค์ 2. เนื้อหาวิชา 3. กระบวนการเรียนการสอน 4. การประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้ต่างมีความสัมพันธ์กัน ปรากฏดังภาพประกอบ

ที่มา : Taba (1962)

ภาพประกอบ 5 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba

Taba (1962) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรที่เรียกว่า “Grass roots approach” หรือวิธีการจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน ซึ่งทาบาคือเชื่อว่าผู้ที่มีหน้าที่สอนในหลักสูตรควรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย วิธีการพัฒนาหลักสูตรของทาบานี้มีขั้นตอนคล้ายคลึงกับไทเลอร์ แต่ต่างกันตรงที่วิธีการที่ไทเลอร์เสนอนั้นค่อนข้างเป็นวิธีการแบบ “Top-down” คือ การพัฒนาหลักสูตรที่มาจากข้อเสนอแนะของนักวิชาการ ให้ครูปฏิบัติและผู้บริหารสั่งการมายังครูผู้สอนอีกทีหนึ่ง สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของทาบามี 7 ขั้นตอน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจความต้องการ (Diagnosis of needs) ครู หรือผู้ร่างหลักสูตร เริ่มกระบวนการ ด้วยการสำรวจความต้องการของนักเรียนที่หลักสูตรได้วางแผนไว้

ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of objectives) หลังจากที่ครูได้ ระบุความต้องการของนักเรียนแล้ว ครูกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะให้บรรลุผล

ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา (Selection of contents) จุดมุ่งหมายที่เลือกไว้หรือที่ สร้างขึ้นเป็นตัวชี้แนะแนวทางในการเลือกรายวิชาหรือเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งควรเลือกเนื้อหาที่มีความเที่ยงตรงและสำคัญด้วย

ขั้นที่ 4 การจัดเนื้อหา (Organization of contents) เมื่อครูเลือกเนื้อหาได้แล้ว ต้องจัดเนื้อหาโดยเรียงลำดับขั้นตอนให้ถูกต้อง คำนึงถึงวุฒิภาวะของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจของผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) เมื่อได้เนื้อหาแล้วครูดัดเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน

ขั้นที่ 6 การจัดประสบการณ์เรียนรู้ (Organization of learning experiences) กิจกรรมการเรียนการสอนควรได้รับการจัดเรียงลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกับเนื้อหา แต่ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนด้วย

ขั้นที่ 7 การประเมินผลและวิธีการประเมินผล (Evaluation and means of evaluation) ผู้ที่วางแผนหลักสูตรต้องประเมินว่าจุดมุ่งหมายใดบรรลุผลสำเร็จและทั้งครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล

Saylor และ Alexander (1974) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. การศึกษาตัวแปรต่าง ๆ
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์
3. การออกแบบหลักสูตร
4. การนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินผลหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งต่อเนื่องสัมพันธ์เป็นวัฏจักร ดังนี้

1. จัดวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2534) ได้เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรไว้ 3 ระบบ โดยเริ่มต้นจากระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งแต่ละระบบมีรายละเอียดและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดหลักสูตร โดยดูความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองหลังจากนั้นกำหนดรูปแบบหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดหลักการ โครงร่าง องค์ประกอบ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์

การเรียนและการประเมินผล หลังจากนั้นดำเนินการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ หรือการสัมมนาและมีการทดลองนำร่อง พร้อมทั้งรวบรวมผลการวิจัยและปรับแก้หลักสูตรก่อนนำไปใช้

2. ระบบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การขออนุมัติหลักสูตรจากหน่วยงาน หรือกระทรวงดำเนินการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยเริ่มจากการประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมของบุคลากร จัดงบประมาณและวัสดุหลักสูตร บริหารสนับสนุนจัดเตรียมอาคารสถานที่ ระบบบริหารและจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและติดตามผลการใช้หลักสูตร หลังจากนั้นเข้าสู่ระบบการบริหารหลักสูตร โดยการดำเนินการตามแผน กิจกรรมการเรียนการสอนแผนการสอน คู่มือการสอน คู่มือการเรียนเตรียมความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียนและการประเมินผล การเรียน

3. ระบบการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งการประเมินย่อย การประเมินระบบหลักสูตร ระบบการบริหารและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน หลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และรายงานข้อมูลตามลำดับ

ธำรง บัวศรี (2542) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดหมายของหลักสูตร
- ขั้นที่ 3 การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
- ขั้นที่ 4 การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
- ขั้นที่ 5 การเลือกเนื้อหา
- ขั้นที่ 6 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- ขั้นที่ 7 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
- ขั้นที่ 8 การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
- ขั้นที่ 9 การประเมินผลการเรียนรู้
- ขั้นที่ 10 การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ประสาธ เนืองเฉลิม (2554) ได้แสดงลำดับขั้นของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสังคมและชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจาก
- ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่มีความจำเป็นของสังคม ชุมชนและผู้เรียน
- ขั้นที่ 3 สสำรวจความต้องการและความจำเป็นของสังคม ชุมชนและผู้เรียน
- ขั้นที่ 4 กำหนดวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาให้ตรงกับความต้องการของ

สังคม

- ขั้นที่ 5 เลือกเนื้อหาวิชาที่ต้องการนำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาให้ตรงกับวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 6 เลือกบุคลากรที่มีความชำนาญในเนื้อหาวิชานั้นๆ มาร่วมจัดทำหลักสูตร

ขั้นที่ 7 จัดเรียงลำดับเนื้อหาความรู้ที่ได้มาจากขั้นที่ 6

ขั้นที่ 8 สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับเนื้อหาวิชาเพื่อการจัดการเรียน

การสอน

ขั้นที่ 9 กำหนดการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

ชวลิต ชูกำแหง (2555) สรุปรูปแบบที่แสดงถึงลำดับขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร

ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการและความจำเป็นในการสร้างหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร โดยการกำหนดจุดมุ่งหมายจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 กำหนดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ได้ร่างหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรที่จำเป็นในแต่ละหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการทดลองหลักสูตรจะอาศัยวิธีการออกแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ได้จากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ขั้นที่ 4 การประเมินและติดตามผลหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยวิธีการประเมินตามแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ของการประเมินพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความสมบูรณ์ขึ้นก่อนมีการนำหลักสูตรไปใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นมีขั้นตอนหรือระยะเวลาในการพัฒนาหลายขั้นตอน แต่กรอบของการพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนหรือระยะเวลาที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้สรุปขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

ระยะที่ 2 การร่างหลักสูตร เป็นการกำหนดสิ่งต่าง ๆ จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในระยะที่ 1 และตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การกำหนดจุดมุ่งหมาย

2.2 การกำหนดเนื้อหาสาระ

2.3 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้

2.4 การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้เพื่อศึกษาและหาประสิทธิผลของหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร

เมื่อนักพัฒนาหลักสูตรจัดทำโครงร่างหลักสูตรเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ถึงคราวทำการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร เพื่อประเมินความเหมาะสมก่อนนำไปใช้ ซึ่งมีนักการศึกษาได้เสนอวิธีการ ดังนี้

สังัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรประกอบด้วย การประเมินสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมและถูกต้องกับหลักการพัฒนาหลักสูตรเพียงใด หากมีข้อบกพร่องก็ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้
2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้นสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ได้ดีเพียงใด ส่วนใดที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร หากพบข้อบกพร่องในระหว่างการใช้หลักสูตร มักจะได้รับการแก้ไขทันที เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การประเมินประสิทธิผลของหลักสูตร โดยทั่วไปจะดำเนินการหลังจากที่มีผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรนั้น ๆ การประเมินในลักษณะนี้มักจะทำการติดตามความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาว่าสามารถประสบความสำเร็จในการทำงานเพียงใด
4. การประเมินระบบหลักสูตร เป็นการประเมินในลักษณะที่มีความสมบูรณ์และซับซ้อนมาก คือ การประเมินที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่นของหลักสูตร เช่น ทรัพยากรที่ต้องใช้ ความสัมพันธ์ของระบบหลักสูตรกับการบริหารโรงเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน ระบบการวัดและประเมินผล เป็นต้น

วิชัย ดิสสระ (2535) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การคำนึงถึงช่วงเวลาในการประเมินผลหลักสูตร ทำให้ได้ลักษณะของการประเมินผล 3 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลก่อนการดำเนินงาน (project analysis) หมายถึง การประเมินหลักสูตรในช่วงที่หลักสูตรยังไม่นำไปใช้ในโรงเรียน เป็นการประเมินหลังจากได้วางแผนการพัฒนาหลักสูตรแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาวิชา
2. การประเมินขณะดำเนินการ (formative evaluation) หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรในช่วงที่ได้จากการวางแผนพัฒนาไปใช้ในโรงเรียนต้องยึดหลักการและเหตุผลในขั้นวางแผนเป็นหลัก แล้วพิจารณาว่าหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ปฏิบัติอยู่นั้นเป็น

อย่างไร เป้าหมายของการประเมินผลขณะดำเนินการนี้มุ่งที่จะช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถพิจารณาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนที่นำไปใช้ให้สมเหตุสมผลกับหลักการและเหตุผลในขณะวางแผนหลักสูตรเป็นสำคัญ

3. การประเมินหลังดำเนินการ (Summative evaluation) หมายถึง การประเมินผลหลักสูตรในช่วงที่หลักสูตรได้นำไปใช้แล้วหรือประเมินผลจบของโครงการหลักสูตรนั้น ๆ การประเมินผลหลักสูตรช่วงจบนี้ต้องวิเคราะห์หาผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการวางแผนพัฒนาหลักสูตร กระบวนนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนและผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน อาจใช้แบบสอบถาม ชนิดต่าง ๆ เป็นเครื่องมือการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน ความคิดเห็นของนักเรียน ครู ปกครอง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรทั้งทางตรงและทางอ้อม

ชวลิต ชูกำแหง (2555) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร โดยต้องกำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนก่อนว่าจะประเมินส่วนใด หรือทั้งหมด และต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าต้องการนำข้อมูลมาทำอะไร
2. ขั้นการวางแผนแบบประเมิน หลังจากผู้ประเมินได้ศึกษาและสำรวจเอกสารต่าง ๆ แล้ว ผู้ประเมินก็พร้อมจะตัดสินใจตามรูปแบบประเมินหลักสูตรได้ โดยจะต้องตัดสินใจกำหนด สิ่งต่อไปนี้เป็นกลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูล การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล การกำหนดเกณฑ์ การประเมิน
3. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล
5. ขั้นรายงานผลการประเมิน

กล่าวโดยสรุปคือ การประเมินหลักสูตรเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมเพียงใด มีส่วนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขที่ใด และแก้ไขอย่างไรเป็นต้น โดยการกำหนด เป้าหมายการประเมินที่ชัดเจน มีการกลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูล การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดเกณฑ์การประเมิน รวมทั้งมีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม

ความคิดสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจำนวนมาก ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์โดยพยายามศึกษาค้นคว้า ตั้งสมมติฐาน อธิบาย และศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังได้มีการนิยามความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ มีทั้งที่สอดคล้องกันและแตกต่างกันไปตามแนวคิดทฤษฎีที่ตนเองได้ยึดเป็นหลักในการศึกษา จากศึกษาความหมายของความคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้เสนอไว้ในเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่าง ๆ สามารถจำแนกความหมายดังนี้

De Bono (2004) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะนอกจากจะช่วยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ แล้ว ยังช่วยในการคิดค้นกลยุทธ์แก้ไขปัญหาต่าง ๆ และยังพบว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ทุกคนมีอยู่ หรือสร้างขึ้นมาได้

Sternberg และ Lubart (1996) ให้ความหมายว่า ความคิดสร้างสรรค์ “เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ หรือความคิดที่ไม่เคยมีมาก่อน” ความคิดสร้างสรรค์หมายถึงรวมถึงการคิดวิเคราะห์ หรือการหาเหตุผลเกี่ยวกับประเด็นที่ซับซ้อนเพื่อตัดสินใจสร้างความคิดที่เป็นต้นแบบ ผลผลิต หรือบริการใหม่ ๆ

Guilford (1988) กล่าวว่า “ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองในการคิดหลายทิศทาง ซึ่งมีองค์ประกอบความสามารถในการริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิดและความสามารถในการแต่งเติมและให้คำอธิบายใหม่ที่เป็นการติดตามหลักเหตุผล เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียวแต่องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของความคิดสร้างสรรค์คือความคิดริเริ่ม” นอกจากนี้ กิลฟอร์ด เชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์ไม่ใช่พรสวรรค์ที่บุคคลมีแต่เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งมีมากน้อยไม่เท่ากันและบุคคลแสดงออกมาในระดับต่างกัน

Marzano (2001) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถนิยามได้หลายอย่าง เช่นเดียวกับความคิดวิเคราะห์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

“ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดที่สร้างสิ่งใหม่ เพื่อเติมเต็มในสิ่งที่ต้องการ หรือจำเป็น”

“ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การผสมผสานความคิด ดังต่อไปนี้
ความคิดโต้แย้ง (dialectic) ความคิดบูรณาการ (integration) ความคิดแย้งกัน (divergence) บทตั้ง (Thesis) บทแย้ง (antithesis)

Torrance (1971) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า “ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความรู้สึกที่ไวต่อปัญหา และสามารถรวบรวมประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมาเพื่อสร้างรูปแบบอย่างใหม่ ความคิดใหม่ ๆ หรือผลผลิตใหม่ ๆ”

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Creative Thinking) พิจารณาได้จากองค์ประกอบสำคัญ คือ ความคิดนั้น ต้องเป็นสิ่งใหม่ใช้งานได้ (workable) และมีความเหมาะสม (appropriate) ลงตัวพอดีกับปัญหาที่ต้องการแก้ไข

อารี พันธุ์ณี (2547) สรุปว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะเอนกอนันต์ อันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง ประยุกต์จากความคิดเดิม ผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้มิใช่เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้หรือสิ่งที่เป็เหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดความแปลกใหม่แต่ก็ต้องคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความฝัน หรือจินตนาการให้เป็นไปได้ หรือที่เรียกว่าจินตนาการประยุกต์นั่นเอง จะทำให้เกิดผลงานหรือความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางสมองของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของความสามารถทางการคิดอย่างหลากหลายหลายทิศทาง ความสามารถในการเชื่อมโยง สัมพันธ์ มีจินตนาการนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาที่แปลกใหม่

ลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์

นักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

Bernard (1972) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. มีความสามารถในการพูด หรือแสดงออกถึงแนวคิดด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว
2. ปรับตัวได้ดีในบรรยากาศอิสระ
3. มีความคิดในนัยในการสร้างสิ่งใหม่ๆ
4. มีความสามารถในการคิดแบบโยงความสัมพันธ์
5. มีอารมณ์ขันสนุกสนาน
6. มีความคิดแปลก ๆ และมีความคิดกว้างขวาง
7. มีความคิดหลาย ๆ ทาง
8. มีความคิดเป็นของตนเอง
9. มีความรู้สึกและอารมณ์เปิดเผย

นอกจากนี้ Guilford (1967) ได้สรุปลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

5 ประการ ดังนี้

1. ความรู้สึกไวต่อปัญหา หมายถึง บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมี

ความสามารถในการจดจำปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการเข้าถึง หรือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เข้าใจผิด สิ่งที่ขาดข้อเท็จจริง สิ่งที่เป็นมโนทัศน์ที่ผิดหรืออุปสรรคต่าง ๆ ที่ยังมีดมนอยู่ ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า ความรู้สึกไวต่อปัญหาของบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะบุคคลจะไม่สามารถแก้ปัญหาจนกว่าเขาจะรู้ว่าปัญหานั้นคืออะไร หรืออย่างน้อยเขาจะต้องรู้ว่าเขากำลังประสบปัญหาอยู่

2. ความคล่องในการคิด หมายถึง บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมี

ความสามารถในการผลิตแนวความคิดจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว แล้วเลือกแนวความคิดที่ดีที่สุดมาใช้แก้ปัญหาสิ่งที่แสดงลักษณะพิเศษของความคล่องในการคิด นอกจากการผลิตแนวความคิดที่มากมายและรวดเร็วแล้ว แนวความคิดที่ผลิตขึ้นมาใหม่นั้นควรจะเป็นแนวความคิดที่แปลกใหม่ และดีกว่าแนวความคิดที่อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ บุคคลที่ได้ชื่อว่ามี ความคล่องในการคิด จะต้องมีความสามารถปรับเปลี่ยนทิศทางการคิดได้เป็นอย่างดี

3. ความคิดริเริ่ม หมายถึง บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความสามารถในการ

ค้นหาแนวทางใหม่ ๆ หรือวิธีการแปลก ๆ แตกต่างกันออกไปมาใช้ในการแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในวงการธุรกิจ ผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากจะต้องแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ แล้ว ยังจำเป็นจะต้องปรับปรุงแนวทางใหม่ ๆ เหล่านี้มาช่วยแก้ไขปัญหาคิดค้นในสภาพการณ์ใหม่ ๆ ดังนั้นนักบริหารจำเป็นจะต้องสร้าง “ความคิดริเริ่ม” ให้เกิดขึ้น ที่กล่าวว่าความคิดริเริ่มเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักบริหารในวงการธุรกิจ ก็เนื่องมาจากว่าการประกอบธุรกิจนั้นมีการแข่งขันกันมากโดยเฉพาะในด้านการผลิตสินค้าให้เป็นที่ต้องการของตลาด ให้มีความแปลกใหม่ คุณภาพดีและราคาถูก ซึ่งความคิดริเริ่มจะช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้มาก

4. ความยืดหยุ่นในการคิด หมายถึง บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมี

ความสามารถในการหาวิธีการหลาย ๆ วิธี มาแก้ไขปัญหานั้นแทนที่จะใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งเพียงวิธีเดียว บุคคลที่มีความยืดหยุ่นในการคิดจะจดจำวิธีแก้ปัญหานั้นที่เคยใช้ไม่ได้ผล ทั้งนี้เพื่อที่จะไม่นำมาใช้ซ้ำอีก แล้วพยายามเลือกหาวิธีการใหม่ที่คิดว่าแก้ปัญหานั้นได้มาแทน ซึ่งความยืดหยุ่นในการคิดจะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความคล่องในการคิดนั่นคือ ความยืดหยุ่นในการคิด และความคล่องในการคิดจะเป็นความสามารถของบุคคลในการหาวิธีการคิดหลาย ๆ วิธีเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา เป็นความจริงที่ว่าบุคคลสร้างแนวความคิดหรือวิธีการแก้ปัญหานั้นได้ 20-30 วิธี เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งจะได้ผลดีกว่าบุคคลที่หาวิธีการแก้ปัญหานั้นเพียง 2-3 วิธีและใช้ไม่ได้ผล ดังนั้น ถ้าบุคคลจะพัฒนาหรือปรับปรุงความยืดหยุ่นในการคิด ก็จะทำให้ทำได้โดยการพยายามหาวิธีการแก้ปัญหานั้น

หลาย ๆ วิธีและวิเคราะห์ปัญหาในหลายมุมมอง ซึ่งจะช่วยให้เขาพัฒนาความยืดหยุ่นทางการคิดได้เป็นอย่างดี

5. แรงจูงใจ หมายถึง บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงมักมีแรงจูงใจสูง เพราะแรงจูงใจเป็นลักษณะสำคัญของบุคคลในการที่จะแสดงตนว่าเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจนี้สามารถทำให้บุคคลกล้าแสดงความสามารถที่ไม่เหมือนใครออกมาอย่างเต็มที่ หรืออาจจะมากกว่าคนอื่น ๆ บุคคลที่มีแรงจูงใจสูงนี้ จะให้ความสนใจในการหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยความกระตือรือร้นและสิ่งทีผลักดันให้เกิดความกระตือรือร้น ก็คือ แรงจูงใจ เนื่องจากแรงจูงใจเป็นสิ่งที่สำคัญของการเตรียมปัญหา เราพบว่าความสำเร็จในชีวิตส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ ไทเลอร์และฮอลล์แลนด์ ชี้ให้เห็นว่าคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มักจะมีแรงจูงใจสูงในการที่จะทำให้ผลผลิตดีขึ้นด้วย

อารี พันธมณี (2545) สรุปลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. อยากรู้อยากเห็น มีความกระหายใคร่รู้อยู่เป็นนิจ
2. ชอบเสาะแสวงหา สำนวน ศึกษาค้นคว้าและทดลอง
3. ชอบซักถามและถามคำถามแปลก ๆ
4. ช่างสงสัย เป็นเด็กที่มีความรู้สึกแปลกประหลาดใจในสิ่งที่พบ
5. ช่างสังเกต มองเห็นลักษณะที่แปลกผิดปกติ หรือช่องว่างที่หายไปได้ง่ายและรวดเร็ว
6. ชอบแสดงออกมากกว่าจะเก็บกด ถ้าสงสัยสิ่งใดจะถามหรือหาคำตอบโดยไม่รีรอ
7. อารมณ์ขัน มองสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมที่แปลก และสร้างอารมณ์ขันอยู่เสมอ
8. สมารถในสิ่งที่ตนสนใจ
9. สนุกสนานกับการใช้ความคิด
10. สนใจสิ่งต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
11. มีความเป็นตัวของตัวเอง

สรุปได้ว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้น มีลักษณะเป็นผู้ที่มีความคิดอิสระ ไม่ชอบตามแบบใคร ชอบคิด หรือทำสิ่งที่ซับซ้อนแปลกใหม่และมีอารมณ์ขัน มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีสมาธิ มีความพยายามสามารถวินิจฉัยวิเคราะห์ความคิดอย่างถี่ถ้วนในการแก้ปัญหา พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กระดับประถมศึกษา

พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นพัฒนาการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาด้านอื่น ๆ จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของความคิดริเริ่มในวัยเด็กมีพัฒนาการที่สูงกว่าวัยผู้ใหญ่ เด็กมีความคล่องตัว กล้าคิด กล้าเสี่ยงและกล้าแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเจริญสูงสุด

ในช่วงแรกของชีวิตเมื่ออายุ 4-5 ปี และจะเริ่มลดลงเมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนอนุบาล เมื่อเด็กปรับตัวเข้ากับสภาพบรรยากาศและวิธีสอนของโรงเรียนได้แล้ว ความคิดสร้างสรรค์จึงค่อย ๆ พัฒนาขึ้นอีกครั้ง

อารี พันธุ์ณี (2547) ได้ศึกษาพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 6-12 ปี ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

อายุ 6-8 ปี จินตนาการสร้างสรรค์ของเด็กเปลี่ยนไปสู่ความจริงมากขึ้นเขาพยายามที่จะบรรยายออกมาแม้ในขณะที่เขาเล่น เด็กวัยนี้รักการเรียนรู้มาก ดังนั้นการจัดประสบการณ์ที่ทำท่ายและสนุกสนานให้เด็กในวัยนี้ย่อมช่วยพัฒนาความอยากรู้อยากเห็นให้แก่เด็ก

อายุ 8-10 ปี เด็กวัยนี้มีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นและสามารถนำความคิดไปใช้จริง ๆ เด็กมักเลียนแบบวีรบุรุษ สามารถกระตุ้นให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ หรือทักษะอื่น ๆ เพื่อช่วยเพื่อน ๆ เด็กสามารถทำงานที่ยากขึ้นได้ จะใช้ทักษะหลายด้านในการสร้างสรรค์และสามารถค้นพบวิธีที่จะใช้ความสามารถเฉพาะตัวของเขาส่งสร้างสรรค์ เด็กมักจะเทียบตัวเองกับคนที่น่ายกย่องซึ่งสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ ความสามารถในการถามและความอยากรู้อยากเห็นของเด็กเพิ่มยิ่งขึ้น

อายุ 10-12 ปี เด็กชอบการสำรวจค้นคว้าเด็กผู้หญิงชอบอ่านหนังสือและเล่นสมมุติ เด็กชายชอบเรียนจากประสบการณ์ตรง ช่วงเวลาของความสนใจจะนานขึ้นความสามารถทางศิลปะและดนตรีจะพัฒนาได้เร็ว ช่วงวัยนี้มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าผู้ใหญ่ เด็กชอบทดลองทุกอย่างเพื่อประสบการณ์ แต่มักขาดความมั่นใจในผลงานของตนเองแต่อาจมีบางช่วงที่ความคิดสร้างสรรค์ลด ซึ่งอาจเป็นผลจากการเข้าสู่ระบบโรงเรียนเด็กต้องทำตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนด ขาดโอกาสแสดงความคิดเห็น

Torrance (1962) ได้ศึกษาพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชายและเด็กหญิงในสหรัฐอเมริกา พบว่า ระดับพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์จะเพิ่มขึ้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และจะเริ่มลดลงในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจะสูงขึ้นอีกในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และจะลดลงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังจากนั้นจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ในปี 1965 ได้ศึกษาพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ โดยให้เด็กแต่งเรื่อง หรือเขียนเรียงความ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำได้น้อยกว่าเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ไม่ว่าจะเป็นการแต่งเรื่อง เขียนกลอน หรือประดิษฐ์สิ่งใหม่

วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ที่ยิ่งใหญ่มักเป็นผลงานของคนที่มีอายุน้อย เพราะคนที่มีอายุน้อยมีธรรมชาติติดกรอบน้อยกว่าคนที่มีความรู้มาก เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าการมีความรู้เชิงวิชาและวินัย รวมถึงความรู้เชิงสังเคราะห์มากเกินไปอาจลดทอนความคิดสร้างสรรค์ได้

อารี พันธุ์มณี (2552) สรุปว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจะมีพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ

สรุปได้ว่า ช่วงอายุ 10–12 ปี เป็นช่วงวัยที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าวัยผู้ใหญ่ ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในครั้งนี้ได้ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุประมาณ 11 ปี เป็นกึ่งกลางของช่วงอายุดังกล่าว

หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นคุณสมบัติที่อยู่ในตัวเด็กทุกคนและสามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อมในทางตรง คือ การสอน ฝึกฝน อบรมและในทางอ้อม คือ การสร้างบรรยากาศและการจัดสภาพแวดล้อม ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ ซึ่งในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางและหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทั้งในทางตรง คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและทางอ้อมคือการจัดบรรยากาศและการจัดสภาพแวดล้อม ตลอดจนอุปสรรคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

Nickerson (1999) ได้สรุปเทคนิคแนวทางในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถพัฒนาทั้งที่เป็นด้านวิชาการ (Academic) และด้านอุตสาหกรรม (Industry) ไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายให้ชัดเจน (Establishing purpose and intention)
2. สร้างทักษะพื้นฐาน (Building basic skills)
3. ส่งเสริมให้ได้รับความรู้ที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมาย
4. กระตุ้นนักเรียนให้มีความอยากรู้อยากเห็นและการสำรวจตรวจสอบ
5. สร้างแรงจูงใจ โดยเฉพาะแรงจูงใจภายใน
6. ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและความกล้าเสี่ยง
7. มุ่งเน้นการเรียนแบบรอบรู้และการแข่งขันกับตนเอง
8. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มในความคิดสร้างสรรค์
9. ให้โอกาสในการเลือกและค้นพบความรู้
10. การพัฒนาการจัดการตนเอง (Self-management) หรือทักษะการรู้คิด (Metacognitive skills)
11. สอนเทคนิคและยุทธศาสตร์เพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติการคิดสร้างสรรค์ (Facilitating creative performance)

De cecco (1998) อธิบายว่า ครูผู้สอนสามารถที่จะส่งเสริมความยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วในการคิด และความคิดริเริ่มในการการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ โดยได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ 3 วิธี คือ

1. การไม่บอกวิธีการแก้ปัญหาที่จะให้ผู้เรียนแก้ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ดังกล่าว จึงนำไปสู่สถานการณ์ที่ไม่บอกทั้งปัญหาและวิธีแก้ปัญหาแก่ผู้เรียนถ้าผู้เรียนรู้สถานการณ์ของปัญหาน้อยเท่าไร ผู้เรียนจะสามารถคิดสร้างสรรค์มากขึ้นเท่านั้น

2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยวิธีการระดมพลังสมอง การตั้งสมมติฐาน

3. การให้รางวัลเมื่อผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมสร้างสรรค์ Schirmacher (1998) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่จะพยายามคิดสร้างสรรค์ที่มีคุณค่ามี ดังนี้

1. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยกำหนดเข้าไปในหลักสูตร (Build creative thinking into your program) เป็นการกำหนดวิธีการต่าง ๆ ที่ให้เด็กได้คิดอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการเข้าไปในหลักสูตร หลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่เป็นการปฏิบัติตามเกณฑ์ทางสังคมเกี่ยวข้องและการคิดแบบเอคนัย (Convergent thinking) มากเกินไป

2. มีการกำหนดรูปแบบของการคิดสร้างสรรค์ (Model creative thinking) คือเป็นรูปแบบกระบวนการคิดกับผู้คิดได้มาร่วมกันแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

3. ยอมรับ ช่วยเหลือและเห็นคุณค่าของการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา (Recognize, encourage, and value creative thinking and problem solving) โดยเห็นว่ากระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์มีค่ามากกว่าความคิดของตัวมันเองครูต้องช่วยเหลือให้เด็กได้เป็นผู้ที่คิดอย่างสร้างสรรค์

4. ช่วยให้เห็นคุณค่าของการคิดด้วยของเขาเอง (Help children value their own creative thinking) คือช่วยให้เด็กยืนอยู่บนความคิดของตนเองในขณะที่เผชิญหน้ากับการวิพากษ์วิจารณ์และแรงกดดันต่าง ๆ และต้องช่วยให้เด็กมีความเคารพความคิดของผู้อื่นด้วย

5. มีการกำหนดปัญหาที่ต้องการแก้อย่างสร้างสรรค์ (Pose problem requiring creative solutions)

6. ต้องดึงดูดความสนใจให้เด็กมีการคิดเชิงวิพากษ์ (Engage children in critical thinking)

7. มีการใช้คำถามแบบปลายเปิดตอบได้อย่างหลากหลาย (Ask open-ended questions)

Hallman (1971) ได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียน ดังนี้

1. ให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยความริเริ่มของตนเอง ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากเป็นผู้ค้นพบและอยากทดลอง

2. จัดบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเสรี ให้นักเรียนมีอิสระในการคิดและการแสดงออกมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าในกรอบของความสนใจและความสามารถของเขาครูต้องไม่กระทำตัวเป็นเผด็จการทางความคิด
  3. สนับสนุนให้นักเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นโดยการให้ข้อมูลข่าวสารที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มขึ้นด้วยตนเอง
  4. ส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์โดยให้นักเรียนคิดหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในรูปแบบที่แปลกใหม่จากเดิม ส่งเสริมการคิดจินตนาการ ส่งเสริมให้คิดวิธีการแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าเสี่ยงทางปัญญา (Intellectual risk)
  5. ไม่เข้มงวดกับผลหรือคำตอบหรือข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบของนักเรียนมากเกินไป ครูต้องไม่ให้ความสำคัญของความคลาดเคลื่อนจนเกินไปนัก ต้องยอมรับว่าความคลาดเคลื่อนและความผิดพลาดนั้นเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้
  6. ให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นทางสติปัญญา (Intellectual flexibility) โดยช่วยให้นักเรียนคิดหาวิธีการหาคำตอบหรือวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธีด้วยการพยายามคิดหาความหมายใหม่โดยใช้ประสบการณ์เดิมในบริบทใหม่ ไม่ให้ยึดมั่นกับประสบการณ์เดิมอย่างมั่นคงเพียงด้านเดียว
  7. ให้นักเรียนรู้จักประเมินผลสัมฤทธิ์และความก้าวหน้าของตนเองด้วยตนเอง ให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบและรู้จักประเมินตนเองตนเอง หลีกเลี่ยงการใช้เกณฑ์มาตรฐานหรือข้อสอบมาตรฐาน
  8. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ที่ไวต่อการรับรู้ในสิ่งเร้าทั้งในด้านความรู้สึกและปัญหาด้านสังคมและบุคคล
  9. ส่งเสริมให้นักเรียนตอบคำถามประเภทปลายเปิดที่มีความหมายและไม่มีคำตอบที่เป็นจริงที่แน่นอนตายตัว คำถามประเภทนี้จะสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม
  10. เปิดโอกาสให้นักเรียนเป็นผู้จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ความคิดและเครื่องมือในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าใจกระบวนการโดยตลอด
  11. ฝึกให้นักเรียนสู่ต่อความล้มเหลวและความคับข้องใจ ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะต้องมีความสามารถที่จะอยู่ในสถานการณ์ที่คลุมเครือ และสามารถจัดการกับสถานการณ์เหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม
  12. ฝึกให้นักเรียนพิจารณาปัญหาในภาพรวมมากกว่าที่จะพิจารณาปัญหาย่อย ๆ ให้อ่านการบูรณาการปัญหาและเข้าใจปัญหาเหล่านั้น
- นอกจากนั้น อารี พันธุ์ณี (2537) ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าและได้เสนอแนวทางการสอนความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. แนวทางการสอนความคิดสร้างสรรค์ตามแนวทางของเดวิสมี ดังนี้

1.1 สอนให้เกิดจินตนาการหรือใช้เทคนิคการสอนแบบสร้างสรรค์ เช่น การสอนให้เด็กคิดสิ่งแปลกใหม่และคิดในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น การสอนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมสร้างสรรค์ จำเป็นต้องอาศัยความจินตนาการ พยายามให้เด็กได้สานต่อหรือทดลองกับความคิดจินตนาการด้วยการคิดจริง ๆ และจัดหาวัสดุและให้แนวทางแก่เด็กก็จะช่วยให้ความคิดจินตนาการกลายเป็นจริงขึ้นมาได้

1.2 สอนให้เด็กเรียนรู้การสร้างสรรคโดยการกระทำหรือปฏิบัติจริง ซึ่งแนวคิดในการสอนข้อนี้สนับสนุนความคิดของดิวอี้ ที่เน้นการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง

1.3 สอนให้เด็กเรียนรู้โดยใช้วิธีการระดมพลังสมอง

2. แนวทางการสอนความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของเบลท์และเคลาสไมเออร์ มีดังนี้

2.1 สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดหลาย ๆ ด้าน
ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์

2.2 เน้นสถานการณ์ที่จะส่งเสริมความสามารถอันจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ เช่น ความคิดริเริ่ม เป็นต้น ตลอดจนไม่จำกัดการแสดงออกของนักเรียนให้เป็นไปในรูปแบบเดียวตลอด

2.3 อย่าพยายามหล่อหลอมหรือกำหนดแบบให้เด็กและนักเรียนมีความคิด และมีบุคลิกภาพเหมือนกันไปหมดทุกคน แต่ควรสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ตลอดจนความคิดหรือวิธีการที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ด้วย

2.4 อย่าเข้มงวดกวดขันหรือยึดมั่นอยู่กับจารีตประเพณี ซึ่งยอมรับการกระทำหรือผลงานอยู่เพียงสองหรือสามอย่างเท่านั้น สิ่งอื่นใดที่นอกเหนือไปจากแบบแผนเป็นสิ่งที่ไม่ดีไปเสียหมด

2.5 อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลแต่เฉพาะผลงานหรือการกระทำที่มีการยอมรับกัน ผลงานแปลก ๆ ใหม่ ๆ ก็จะได้มีโอกาสได้รับรางวัลหรือคำชมเชยด้วย

Suchman (1964) ได้เสนอแนวคิดในการสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มี ดังนี้

1. ครูควรสร้างจุดสนใจเพื่อให้นักเรียนอยากสืบสวนสอบสวน คือ สร้างสถานการณ์หรือทำการสาธิตให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็นว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

2. ให้อิสระภาพแก่ผู้เรียน

3. สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้มีการตอบสนอง โดยครูเป็นเพียงผู้ตอบสนองมากกว่าเป็นผู้ชี้แนะ โดยการให้ข้อมูลสนเทศ เมื่อเด็กต้องการหรือเพื่อเสริมให้มีการทดสอบทฤษฎีต่อไป

Torrance (1959) ได้กล่าวว่า นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกันเป็นผู้ที่สนใจศึกษาวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนการสอนไว้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ได้เสนอหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายประการ ซึ่งเน้นที่ครูกับนักเรียนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถามและคำถามที่แปลก ๆ ของเด็ก และเขายังเน้นว่าพ่อแม่ หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกเพียงอย่างเดียว เพราะในการแก้ปัญหาแม่เด็กจะใช้วิธีการเดา เสียบบ้างก็ควรยอม แต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดา โดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง

2. ตั้งใจฟังและเอาใจใส่ต่อความคิดแปลก ๆ ของเด็กด้วยจิตใจเป็นกลาง เมื่อเด็กแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ แม้จะเป็นการคิดที่ไม่เคยได้ยินมาก่อน ผู้ใหญ่ก็อย่าเพิ่งตัดสินใจและลิดรอนความคิดนั้นแต่รับฟังไว้ก่อน

3. กระตุ้นหรือรื้อฟื้นต่อคำถามแปลก ๆ ของเด็กด้วยการตอบคำถามอย่างมีชีวิตชีวา หรือชี้แนะให้เด็กหาคำตอบจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง

4. แสดงและเน้นเด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่า และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น จากภาพที่เด็กวาด อาจนำไปเป็นลายถ้วยชาม ภาพเขียน เป็นภาพปฏิทิน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจที่จะคิดและสร้างสรรค์ต่อไป

5. กระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรให้โอกาสและเตรียมการให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง และยกเด็กที่มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูอาจจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะลดการอธิบายและบรรยายลงบ้าง แต่เพิ่มการให้นักเรียนมีส่วนร่วมริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น

6. เปิดโอกาสให้นักเรียนรู้ ค้นคว้าอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยไม่ต้องใช้วิธีชู้ด้วยคะแนน หรือการสอบ การตรวจสอบ เป็นต้น

7. พึงระวังว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเด็กจะต้องใช้เวลาพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป

8. ส่งเสริมให้เด็กใช้จินตนาการของตนเองและยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีจินตนาการที่แปลกใหม่และมีคุณค่า

บุญชม ศรีสะอาด (2546) ได้เสนอแนวทางการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พบ ได้เห็น ได้ยิน ได้สัมผัส ผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ในด้านที่ผู้เรียนถนัด สนใจ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้น สร้างแรงดลใจ ได้แนวทางและความคิดที่หลากหลาย

2. ให้ความและให้โอกาสในการคิด จินตนาการ เพราะความคิดสร้างสรรค์ที่ดี บางครั้งต้องอาศัยเวลาเหมือนการบ่มผลไม้ให้สุก การให้โอกาสก็เป็นส่วนที่จะช่วยให้สามารถผลิต ผลงานความคิดสร้างสรรค์

3. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่ เครื่องมือ สื่ออุปกรณ์ ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการสร้างผลงานที่สร้างสรรค์

4. จัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหา

5. ครูผู้สอนต้องมีใจกว้าง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ในความหลากหลายของความคิด จินตนาการ บุคลิกภาพ และการแสดงออกของผู้เรียน

6. ให้ผู้เรียนระดมพลังสมองเพื่อให้เกิดคืบหน้าอย่างหลากหลาย

7. ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ซึ่งมีการช่วยคิดช่วยทำจาก มวลสมาชิกในกลุ่ม

8. ให้การเสริมแรงที่ดี เช่น ให้ความสนใจ สังเกตการปฏิบัติงานและผลงานแสดง ความชื่นชม ชabas ซึ่ง และให้กำลังใจ

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้เสนอวิธีการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ คือ เป้าหมายทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คือใช้เทคนิคสร้างมุมมองหลากหลายเทคนิค เช่น การระดมความคิด (Brainstorming) การสร้างมุมมองแปลกใหม่ หลักการแหวกแนวโดยสิ้นเชิง ชักชวนทำความเข้าใจ ปรับปรุง วิเคราะห์ และประเมินมุมมองของตนเองเพื่อพัฒนาความเข้าใจ เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ส่วนทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ คือ ลงมือปฏิบัติ และสื่อสารมุมมองใหม่กับผู้อื่นอยู่เสมอ เปิดใจรับและตอบสนองต่อมุมมองใหม่ ๆ ทำงานด้วยแนวคิด หรือวิธีการใหม่ ๆ มองความล้มเหลวเป็นโอกาส และการประยุกต์สู่นวัตกรรมโดยการลงมือปฏิบัติ ตามความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม

จากการศึกษาแนวทางและหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญในข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิดหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และสรุปหลักการที่สำคัญในการส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิธีการและกิจกรรมการสอนในหลักสูตรเพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

2. ฝึกปฏิบัติเทคนิคยุทธศาสตร์การคิดที่ส่งเสริมเอื้อต่อการสร้างสรรค์ เช่น ฝึกทักษะการคิดการแก้ปัญหาและการจินตนาการ โดยใช้เทคนิคการระดมพลังสมอง การใช้คำถาม ปลายเปิด การใช้เทคนิคซินเน็คติกส์

3. จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้มีอิสระในการคิด มีอิสระในการปฏิบัติงาน และมีอิสระในการเรียนรู้

4. สร้างแรงจูงใจ โดยเฉพาะแรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความเชื่อมั่นในตนเองและความกล้าแสดงออก เป็นต้น

5. สร้างผู้เรียนให้คุณค่าของการคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหาและคุณค่าของการคิดด้วยตนเอง

6. ให้การเสริมแรงทางบวก

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์

Williams (1970) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้เสนอรูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งพัฒนามาจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ กิลฟอร์ด (Gildford) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งด้านความรู้และด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ ซึ่งวิลเลียมส์ ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า Williams Cube CAI Model (A Model for Implementing Cognitive-Affective Behavior in the Classroom) โดยแบ่งองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านหลักสูตร หรือเนื้อหา มิติด้านการสอนของครูและมิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน ซึ่งในด้านพฤติกรรมผู้เรียน ได้แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการคิดออกแนกนัย และองค์ประกอบด้านความรู้สึก จิตใจ เจตคติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มิติที่ 1 ด้านเนื้อหา (Dimension 1 : Content)

เป็นการให้ความสำคัญในการยึดเนื้อหาในหลักสูตรเป็นแกน และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยแสดงให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถสอดแทรกได้ในทุกเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ซึ่งวิลเลียมส์ได้แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นวิชาต่าง ๆ คือ ภาษา เลขคณิต สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ดนตรี และศิลปะ เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่า วิลเลียมส์ เน้นการสอนคิดสร้างสรรค์ให้สอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือเนื้อหาในบทเรียน และสามารถเลือกวิธีสอนให้เหมาะกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ หรืออาจใช้กลวิธีการสอนหลาย ๆ วิธี ในแต่ละเนื้อหาวิชาก็ได้

มิติที่ 2 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู (Dimension 2 : Teacher Behavior)

ในด้านการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น วิลเลียมส์ได้เน้นเทคนิควิธีการสอนและกิจกรรมอันเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยที่ครูผู้สอนสามารถสอนเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรปกติและใช้เทคนิควิธีการสอนที่กำหนด หรือจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในกลยุทธ์ เทคนิคและวิธีสอน 18 ลักษณะ ซึ่งจะขยายความต่อไป

มิติที่ 3 ด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (Dimension 3 : Pupil Behaviors)

หมายถึง หลังจากการที่ครูได้จัดกระบวนการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชา และกลวิธีการสอนดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือด้านสติปัญญา (Cognitive Behavior) หมายถึง นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกลไกของสมองใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency thinking)
2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking)
3. ความคิดริเริ่ม (Originality)
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking)

ลักษณะที่ 2 : ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ (Affective Behavior)

5. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)
6. ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Risk-taking)
7. ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complexity)
8. ความคิดจินตนาการ (Imagination)

มิติที่ 2 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู (Dimension 2 : Teacher Behavior)

เทคนิคและวิธีสอน ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 18 ลักษณะ ดังนี้

1. การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น (Paradox) หมายถึง การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็นใน 4 ลักษณะ คือ ความคิดเห็นซึ่งขัดแย้งในตัวเอง ความคิดเห็นซึ่งต้านกับสามัญสำนึก ความจริงที่ยากจะเชื่อถือหรืออธิบายได้ ความคิดเห็นหรือความเชื่อที่ฝังใจมานาน

การสอนให้คิดในลักษณะนี้เป็นการฝึกวิธีการประเมินค่าระหว่างข้อมูลที่แท้จริงและยังช่วยให้คิดในสิ่งที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม ฝึกให้มองในรูปแบบที่แตกต่างออกไป เป็นการส่งเสริมความคิดเห็นที่ไม่ให้คล้อยตามกันโดยปราศจากเหตุผล ดังนั้นในการสอนครูจึงควรกำหนดให้นักเรียนรวบรวมข้อคิด หรือคำถามแล้วให้นักเรียนแสดงข้อทักษะด้วยการอภิปราย ได้ว่าที่ หรือแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อย เช่น คนจนไม่มีความสุข คนเก่งไม่มีใครชอบ ผู้หญิงควรอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน

2. การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ(Attribute) หมายถึง การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ สอนให้นักเรียนคิดพิจารณาถึงลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในลักษณะที่แปลกแตกต่างไปจากที่เคยคิดและแตกต่างไปอย่างคาดไม่ถึงด้วย เช่น ให้บอกประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ให้มากที่สุด โดยกล่าวว่าหนังสือพิมพ์นอกจากใช้ห่อของแล้วยังใช้ประโยชน์อะไรได้อีกบ้าง บอกมาให้มากที่สุด

3. การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย (Analogies) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันหรือตรงกันข้ามกัน อาจเป็นคำเปรียบเทียบคำพังเพย หรือสุภาษิตก็ได้

4. การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies) หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ระบุบ่งชี้ถึงสิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความจริงหรือขาดตกบกพร่อง ผิดปกติ หรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น

4.1 ลองเปรียบเทียบมนุษย์และสัตว์ว่ามี การดำรงชีวิตที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

4.2 นักเรียนคิดว่าข้อบกพร่องของรถจักรยานยนต์มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างไร

4.3 ให้นักเรียนหาคำที่เกี่ยวข้องเนื่อง หรือคู่กันมาเติมในช่องว่าง

หญิงคู่กับ.....(ชาย)

พระอาทิตย์คู่กับ.....(พระจันทร์)

ช้อนใช้กินข้าวแก้วนํ้าใช้.....(ตีมํ้า)

5. การสอนโดยใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ (Provocative question) หมายถึง การตั้งคำถามแบบปลายเปิด เป็นคำถามที่ยั่ว และเร้าความรู้สึกนึกคิด ให้ชวนคิดค้น เพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และมีหลาย ๆ คำตอบ เช่น

5.1 ถ้าสัตว์พูดได้จะเกิดอะไรขึ้น

5.2 ถ้าหากฝนตกตลอดปีโดยไม่หยุดเลยจะเกิดอะไรขึ้น

6. การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Example of change) หมายถึง การฝึกให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลง ดัดแปลง การปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นในรูปแบบอื่น ๆ และเปิดโอกาสให้เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีต่าง ๆ อย่างอิสระ เช่น

6.1 ให้สุนัขของเล่นแก่เด็กแล้วให้ดัดแปลงตามใจชอบ

6.2 ให้นักเรียนคิดสูตรการทำอาหารใหม่ ๆ

6.3 ให้นักเรียนแต่งเรื่องราวใหม่ ๆ เกี่ยวกับความสับสนต่าง ๆ เช่น

ถ้าป้ายห้องนํ้าชายเป็นหญิง หญิงเป็นชาย เป็นต้น

7. การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of habit) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนเป็นคนมีความยืดหยุ่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลง คลายความยึดมั่นเพื่อปรับตนเข้ากับสภาพการณ์ใหม่ ๆ

8. การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An organized random search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักสร้างสิ่งใหม่ กฎเกณฑ์ใหม่ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิม หรือ กฎเกณฑ์เดิมที่เคยมี แต่พยายามคิดหลักการขึ้นใหม่ให้ต่างไปจากเดิม

9. การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (The skill of Search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักการสำรวจเพื่อหาข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น

9.1 การค้นคว้าแบบนักประวัติศาสตร์ (Historical Search) เป็นการศึกษา ค้นคว้าหรือสำเร็จวิธีการปฏิบัติกันมาแต่ดึกดำบรรพ์

9.2 การค้นคว้าแบบบรรยาย (Descriptive Search) เป็นการลองหาวิธีใหม่ แบบลองผิดลองถูกก่อนค้นพบ แล้วจึงเสนอผลงาน

9.3 การค้นคว้าแบบนักวิทยาศาสตร์ (Experimental search) เป็นการสำรวจค้นคว้าโดยการตั้งสมมติฐาน แล้วหาข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐานแล้วจึงเสนอผล การศึกษาที่ได้รับ

10. การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน (Tolerance for Ambiguity) เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความอดทน และพยายามที่จะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่กำกวม หรือเป็นสองนัยลึกลับหรือทำนาย ความนึกคิดต่างๆ

11. การสอนโดยการแสดงออกจากความหยั่งรู้ (Intuitive Expression) เป็นการฝึกให้รู้จัก การแสดงความรู้สึก ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากมีสิ่งมาเร้าอวัยวะทั้งห้า

12. การสอนโดยการพัฒนาคน (Adjustment for Development) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาศึกษาความผิดพลาด ล้มเหลวซึ่งเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แล้วหาประโยชน์จากความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของตนเอง หรือของผู้อื่น หรือใช้ความผิดพลาด เป็นบทเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ

13. การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Study Creative Person and process) หมายถึง การให้ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญทั้งในแง่ลักษณะพฤติกรรมและ กระบวนการคิดตลอดจนวิธีการและประสบการณ์ของเขาด้วย

14. การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situations) หมายถึง การฝึกให้หาคำตอบโดยคำนึงผลที่จะเกิดขึ้น และความหมายที่เกี่ยวข้องกัน ด้วยการตั้งคำถามสิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วจะเกิดผลตามมาอย่างไร

15. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill) หมายถึง การฝึกให้รู้จักคิดแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องที่ทำหนังสือ ประกอบทุก ๆ วิชาการส่งเสริมและให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อเรื่องที่อ่าน มากกว่าที่จะมุ่งทบทวนข้อมูลต่าง ๆ ที่จำได้หรือเข้าใจ

16. การสอนโดยการพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Listening Skill) หมายถึง การฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟัง หลังจากการฟังบทความ เรื่องราว ดนตรี เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลความรู้ ซึ่งโยงไปหาสิ่งอื่น ๆ ต่อไป

17. การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing Skill)

หมายถึง การฝึกให้แสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการด้านการเขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นภาพชัดเจน

18. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่าง ๆ (Visualization Skill) หมายถึง การฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดในแง่มุมแปลก ๆ ใหม่ ๆ ไม่ซ้ำของเดิม

มิติที่ 3 ด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (Dimension 3 : Pupil Behaviors)

หมายถึง หลังจากการที่ครูได้จัดกระบวนการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชา และกลวิธีการสอนดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา (Cognitive Behavior) หมายถึง นักเรียนต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกลไกและการทำงานของสมองใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency thinking) หมายถึง ความคล่องตัวหรือความคล่องแคล่วในการคิดตอบสนองสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด หรือความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ชัดเจนตรงประเด็นให้ได้จำนวนมากที่สุด เน้นปริมาณความคิด

ตัวอย่างคำถาม จงบอกประโยชน์ของกระป๋องมาให้มากที่สุด
คำตอบ กระป๋องใส่น้ำ ถึงใส่ข้าวสาร ตะกร้าผง ชั้นน้ำ กระจกตันไม้
เจาะรูทำเป็นบัวรดน้ำ ภาชนะใส่น้ำตาล เกลือ แป้ง ตะกร้าใส่เครื่องเย็บปักถักร้อย ที่เก็บเงิน
ถึงใส่ผ้ากันเปื้อน ฯลฯ

จากคำตอบ ถือเป็นการตอบสนองคำถามนับได้ จำนวน 10 อย่าง
จัดเป็นความคิดคล่องตัว

2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking) หมายถึง ความยืดหยุ่นในการคิดและกระทำ การปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ หรือ เป็นความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด ซึ่งคำตอบจะมีความหลากหลายแตกแยกออกได้หลายแขนง

ตัวอย่างคำถาม จงบอกประโยชน์ของกระป๋องมาให้มากที่สุด
คำตอบ

ประเภทที่ 1 ภาชนะ : ภาชนะที่ใส่เครื่องเย็บปักถักร้อย
ภาชนะใส่น้ำ แป้ง เกลือ ฯลฯ

ประเภทที่ 2 เครื่องใช้สำหรับปลูกต้นไม้ : บัวรดน้ำ กระจกตันไม้

ประเภทที่ 3 ของเล่น

ประเภทที่ 4 เครื่องใช้ภายในบ้าน : ถึงใส่ผ้ากันเปื้อน

ตะกร้าผง ฯลฯ

จากคำตอบ ความคิดยืดหยุ่นจะได้ 4 คะแนน ในขณะที่ความคิด
คล่องแคล่ว หรือคล่องตัวได้ 20 คะแนน

3. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการ
คิดหาคำตอบในสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดที่มีอยู่เดิม หรือเกิดจากการนำความรู้เดิมที่มีอยู่
มาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นเป็นลักษณะที่เกิดครั้งแรก

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking) หมายถึง ความคิดใน
รายละเอียด คิดเป็นขั้นตอน อธิบาย หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ลักษณะที่ 2 : ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ (Affective Behavior)
หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติด้านต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น
4 ด้าน ดังนี้

1. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกด้าน
ความต้องการที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่ตนสนใจ มีคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจอยากรู้ กระตือรือร้นใน
การเสาะแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนเองสนใจ และชอบทดลองค้นคว้า

2. ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Risk-taking) หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนอง
ความกระหายใคร่รู้ หรืออยากรู้อยากเห็นของตนเอง กล้าเสนอความคิดของตนต่อผู้อื่น กล้าเดา
กล้าวิจารณ์ กล้าเผชิญกับความล้มเหลวและกล้ายืนยันความคิดของตน

3. ความพอใจที่จะทำสิ่งที่ค้นหาทางหลาย ๆ ทางที่ต่างออกไป
สลับซับซ้อน (Complexity) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกถึงการอยากทำสิ่งที่ยาก สิ่งประณีต
จัดความเป็นระเบียบจากความไม่เป็นระเบียบและเห็นส่วนที่หายไปว่านั่นน่าจะเป็นอะไร

4. ความคิดจินตนาการ (Imagination) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออก
ให้เห็นถึงการล่วงรู้ความรู้สึกของผู้อื่น วาดฝันได้ทุกกาลสถานที่จินตนาการภาพไว้ในสมองและวาดฝัน
ถึงสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น

ในงานวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ 18 วิธี ดังนี้

1. การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ
3. การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย
4. การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง
5. การสอนโดยใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ
6. การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง
7. การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ

8. การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม
9. การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล
10. การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน
11. การสอนโดยการแสดงออกจากความหยั่งรู้
12. การสอนโดยการพัฒนาคน
13. การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์
14. การสอนโดยการประเมินสถานการณ์
15. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์
16. การสอนโดยการพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์
17. การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์
18. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่าง ๆ

ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์และเทคนิควิธีการสอน

ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ความหมาย/นิยามของเทคนิควิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์

เทคนิควิธีการ	ความหมาย/นิยาม
1. การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น (Paradox)	การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น 4 ลักษณะ 1) ความคิดเห็นซึ่งขัดแย้งในตัวเอง 2) ความคิดเห็นซึ่งต้านกับสามัญสำนึก 3) ความจริงที่ยากจะเชื่อถือหรืออธิบายได้ 4) ความคิดเห็นหรือความเชื่อที่ฝังใจมานาน
2. การสอนโดยการพิจารณา ลักษณะ (Attribute)	การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ สอนให้นักเรียนคิดพิจารณาถึงลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในลักษณะที่แปลกแตกต่างไปจากที่เคยคิดและแตกต่างไปอย่างคาดไม่ถึง
3. การสอนโดยการเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย (Analogies)	การเปรียบเทียบสิ่งของหรือสถานการณ์ที่เหมือนกัน คล้ายกัน แตกต่างกันหรือตรงกันข้ามกัน อาจเป็นคำเปรียบเทียบคำพังเพย หรือสุภาษิตก็ได้

ตาราง 2 (ต่อ)

เทคนิควิธีการ	ความหมาย/นิยาม
4. การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies)	การแสดงความคิดเห็น ระบุบ่งชี้ถึงสิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความจริงหรือขาดตกบกพร่อง ผิดปกติ หรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์
5. การสอนโดยการขู่ขู่ให้ตอบ (Provocative question)	การตั้งคำถามแบบปลายเปิด เป็นคำถามที่ขู่ขู่ และเร้าความรู้สึกนึกคิด ให้ชวนคิดค้นเพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และมีหลายๆ คำตอบ
6. การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Example of change)	การฝึกให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลง ดัดแปลง การปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นในรูปแบบอื่น ๆ และเปิดโอกาสให้เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีต่าง ๆ อย่างอิสระ
7. การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of habit)	การฝึกให้นักเรียนเป็นคนมีความยืดหยุ่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลง คลายความยึดมั่นต่างๆ เพื่อปรับตนเข้ากับสภาพการณ์ใหม่ๆ ความยืดหยุ่นในการคิดและกระทำ ปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ หรือความสามารถในการคิดตอบสนองสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด
8. การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An organized random search)	การฝึกให้นักเรียนรู้จักสร้างสิ่งใหม่ กฎเกณฑ์ใหม่ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิม หรือ กฎเกณฑ์เดิมที่เคยมี แต่พยายามคิดหลักการขึ้นใหม่ให้ต่างไปจากเดิม
9. การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (The skill of Search)	การฝึกให้นักเรียนรู้จักการสำรวจเพื่อหาข้อมูล 1) การค้นคว้าแบบนักประวัติศาสตร์ (Historical Search) 2) การค้นคว้าแบบบรรยาย (Descriptive Search) เป็นการลองหาวิธีใหม่แบบลองผิดลองถูกก่อนค้นพบ แล้วจึงเสนอผลงาน 3) การค้นคว้าแบบนักวิทยาศาสตร์ (Experimental search) เป็นการสำรวจค้นคว้าโดยการตั้งสมมติฐาน แล้วหาข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน

ตาราง 2 (ต่อ)

เทคนิควิธีการ	ความหมาย/นิยาม
10. การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน (Tolerance for Ambiguity)	เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความอดทน และพยายามที่จะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่กำกวม หรือเป็นสองนัยลึกลับหรือทำนายความนึกคิดต่างๆ
11. การสอนโดยการแสดงออกจากความหยั่งรู้ (Intuitive Expression)	เป็นการฝึกให้รู้จัก การแสดงความรู้สึก ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากมีสิ่งมาเร้าอวัยวะทั้งห้า
12. การสอนโดยการพัฒนาคน (Adjustment for Development)	การฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาศึกษาความพลาดพลั้ง ล้มเหลวซึ่งเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แล้วหาประโยชน์จากความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของตนเอง หรือของผู้อื่น หรือใช้ความผิดพลาดเป็นบทเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ
13. การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Study Creative Person and process)	การให้ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญทั้งในแง่ลักษณะพฤติกรรม และกระบวนการคิดตลอดจนวิธีการและประสบการณ์ของเขาด้วย
14. การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situations)	การฝึกให้หาคำตอบโดยคำนึงผลที่จะเกิดขึ้น และความหมายที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน ด้วยการตั้งคำถาม สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วจะเกิดผลตามมาอย่างไรความคิดในรายละเอียด คิดเป็นขั้นตอน อธิบาย หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
15. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill)	การฝึกให้รู้จักคิดแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องที่อ่านหนังสือประกอบทุกๆ วิชาส่งเสริมและให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อเรื่องที่อ่านมากกว่าที่จะมุ่งทบทวนข้อมูลต่างๆ ที่จำได้หรือเข้าใจ
16. การสอนโดยการพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill)	การฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟัง หลังจากการฟังบทความ เรื่องราว ดนตรี เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลความรู้ ซึ่งโยงไปหาสิ่งอื่น ๆ ต่อไป

ตาราง 2 (ต่อ)

เทคนิควิธีการ	ความหมาย/นิยาม
17. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing Skill)	การฝึกให้แสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการด้านการเขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นภาพชัดเจน
18. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ (Visualization Skill)	การฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดในแง่มุมแปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ซ้ำของเดิม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

นักวิชาการได้เสนอขั้นตอน หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนัก

ขั้นที่ 2 ระดมพลังความคิด

ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์ชิ้นงาน

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 5 วัดและประเมินผล

ขั้นที่ 6 เผยแพร่ผลงาน

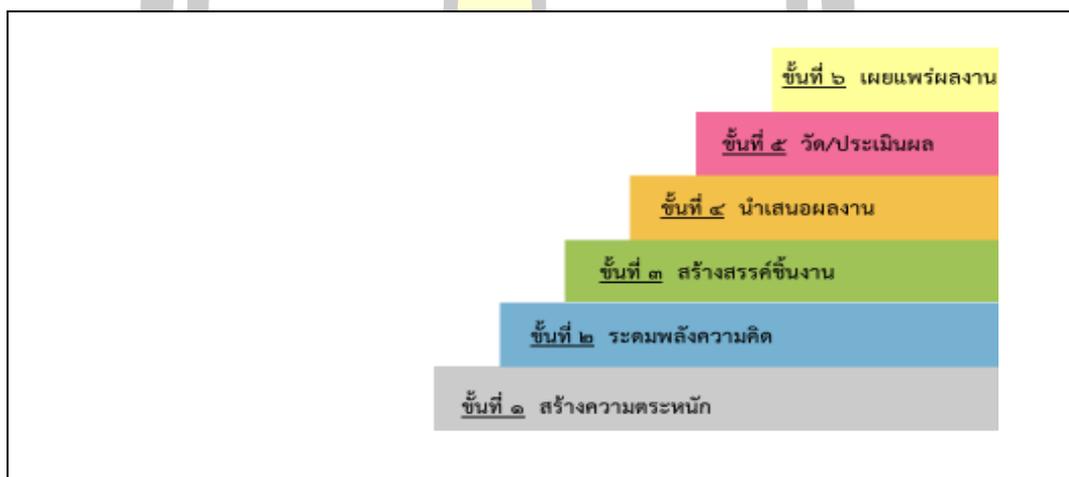
รายละเอียดแต่ละขั้นตอน อธิบายได้ดังนี้

- ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนัก เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้สอนใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการกระตุ้น เร้า เรียกร้องความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ เช่น เกม เพลง นิทาน ลีลาท่าทางต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดจินตนาการ เป็นต้น
- ขั้นที่ 2 ระดมพลังความคิด เป็นการตั้งศักยภาพของผู้เรียนทุกคนเพื่อให้สามารถค้นหาคำตอบ ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมโดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เหมือนผู้อำนวยความสะดวกทุกขั้นตอน
- ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์ชิ้นงาน เมื่อผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้คิดหาคำตอบแล้ว ผู้เรียนเกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บทร้อยกรอง บทเพลง ปริศนาคำทายงานประดิษฐ์ รูปทรง มิติ เป็นต้น

4. ขั้นที่ 4 นำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงาน วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นผลจากการนำเสนอของผู้อื่น เป็นขั้นที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ การรู้จักการยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์ การนำไปใช้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจ

5. ขั้นที่ 5 วัดและประเมินผล เป็นการวัดประเมินผลตามสภาพจริงโดยใช้ เครื่องมือที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับ แก่ไขบนพื้นฐานของหลักการประชาธิปไตย คือ ปัญญาธรรม คารวะธรรม และสามัคคีธรรม

6. ขั้นที่ 6 เผยแพร่ผลงาน ผลงานของผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่ม ได้นำไปเผยแพร่ใน รูปแบบต่าง ๆ อาทิ จัดนิทรรศการ การนำผลงานสู่สาธารณชน เป็นการนำเสนอความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพื่อให้เพื่อน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ชื่นชมผลงาน ปรากฏดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐาน การศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

เทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

เทคนิคการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีหลากหลายวิธี เทคนิคที่เป็นที่รู้จักกันดี ที่สุด มีดังนี้ (Colangelo and Davis, 1991)

1. เทคนิควิธีการระดมพลังสมอง (Brainstorming) ซึ่งออสบอน เป็นผู้พัฒนา โดยเป็นการพัฒนาผ่านความเชื่อเรื่องของการตัดสินใจและการค้นหาสิ่งแปลกใหม่ ออสบอน ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าเราไม่สามารถจะคิดวิพากษ์ (Critical) และคิดสร้างสรรค์ได้ในเวลาเดียวกัน

การระดมพลังสมองช่วยส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของการสร้างสรรค์ ช่วยส่งเสริมการจินตนาการ ช่วยสอนให้เกิดลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ (Creative attitudes) และเป็นการสอนเพื่อให้ นักเรียนได้พิจารณาความคิดที่หลากหลายก่อนที่จะแก้ไขปัญหา

2. เทคนิคการบันทึกคุณลักษณะ (Attribute listing) Crawford (1978) ได้เสนอว่า การบันทึกคุณลักษณะประกอบด้วยยุทธศาสตร์ย่อย 2 วิธี คือ เทคนิคการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะ (Attribute transferring) เป็นการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะจากคุณลักษณะในสถานการณ์หนึ่ง ไปยังสถานการณ์อื่น ๆ โดยใช้การคิดเปรียบเทียบ (Analogical thinking) เป็นฐาน และเทคนิค การดัดแปลงคุณลักษณะ (Attribute modifying) เป็นวิธีการบันทึกคุณลักษณะที่ทำการบันทึกแล้ว ทำการดัดแปลงคุณลักษณะของผลผลิต หรือกระบวนการที่สำคัญ เช่น การวางแผนการเขียนเรื่องสั้น โดยการบันทึกตัวละครในเรื่อง กำหนดเรื่องราวที่สำคัญ (Story object) กำหนดฉาก (Setting) กำหนดเป้าหมาย และปัญหาอุปสรรค

3. การสังเคราะห์โครงสร้าง (Morphological synthesis) เป็นการขยาย หรือการดัดแปลงคุณลักษณะอยู่ในรูปของเมตริกซ์ ความคิดในคุณลักษณะหนึ่งจะถูกบันทึกลงในแกน หนึ่งของเมตริกซ์ ส่วนความคิดคุณลักษณะอื่น ๆ ก็จะถูกบันทึกลงในแกนเมตริกซ์อื่นรวมความคิดใหม่ ทั้ง 12 สิ่งก็จะอยู่ในช่องเล็ก ๆ ของเมตริกซ์

4. เทคนิคการตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นวิธีที่เกี่ยวข้องกับการใช้การจด บันทึกลงบนรายการความคิดที่เป็นแรงบันดาลใจของตนเอง แบบตรวจสอบรายการที่รู้จักกันดี คือ แบบตรวจสอบรายการสำหรับการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาคือ 73 คำถาม กระตุ้นความคิด ของออสบอน “73 idea spurring questions” เป็นคำถามที่กระตุ้นในการทำให้เหมาะสม (Adapt) การดัดแปลง (Modify) การขยาย (Magnify) การย่อให้ลดลง (Minify) การใช้สิ่งทดแทน (Substitute) และอื่น ๆ

5. เทคนิคการเปรียบเทียบ (Analogy) เป็นเทคนิคการค้นพบความคิด 3 วิธี โดยใช้วิธีซินเน็คติคส์ (Synectics) เป็นฐานในการเปรียบเทียบ ประกอบด้วย 1. วิธีการเปรียบเทียบ โดยตรง (Direct analogy) เป็นการค้นหาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของปัญหาในธรรมชาติ 2. การเปรียบเทียบบุคคล (Personal analogy) เป็นการจินตนาการด้วยตนเองไปสู่ปัญหา 3. การเปรียบเทียบจินตนาการ (Fantasy analogy) เป็นการจินตนาการสิ่งหนึ่งที่กว้างที่สุดแล้วเลือก ปัญหาที่จะไปสู่วิธีการแก้ปัญหา

นอกจากที่ โคนแรนจีโรและเดวิส ได้เสนอเทคนิควิธีการสอนความคิดสร้างสรรค์เป็นที่ ทราบและนิยมใช้กันแล้ว จากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งในและ ต่างประเทศก็มีการยืนยันว่า วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry) หรือในปัจจุบัน ศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ วิเชียรโชติ ได้พัฒนาวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่

สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและยังสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความอยาก رؤ้อยากเห็นและมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นด้วย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสอดคล้องวิธีการสอนและกิจกรรมกับเป้าหมายของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในงานวิจัยนี้ โดยการพิจารณาความสอดคล้องของวิธีการสอนหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับผลการวิจัยและสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และพิจารณาความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เพื่อจะก่อให้เกิดครอบคลุมในการพัฒนาหลักสูตรได้ครบตามเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ซึ่งแสดงผลการพิจารณาปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความสอดคล้องวิธีการสอน/กิจกรรมกับเป้าหมายการพัฒนา

ที่	เป้าหมายการพัฒนา	วิธีการสอน/กิจกรรม
1	ความคิดคล่องแคล่ว	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) 2. แผนที่ความคิด (Mind Map) 3. วิธีชินเน็คติคส์ 4. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 5. กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2	ความคิดยืดหยุ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) 2. วิธีชินเน็คติคส์ 3. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 4. กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 5. แผนที่ความคิด (Mind Map)
3	ความคิดริเริ่ม	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) 2. แผนที่ความคิด (Mind Map) 3. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 4. วิธีสอนแบบชินเน็คติคส์ 5. วิธีการวิเคราะห์โครงสร้าง
4	ความอยาก رؤ้อยากเห็น	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 2. แผนที่ความคิด (Mind Map)
5	ความเชื่อมั่นในตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 2. กระบวนการกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 3. วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) 4. แผนที่ความคิด (Mind Map)

จากตาราง 3 พบว่า วิธีการสอนที่สามารถตอบสนองและสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามเป้าหมายมีหลายวิธี แต่มีวิธีที่สอดคล้องกับเป้าหมายได้หลายเป้าหมาย ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน และสอดคล้องกับแนวคิดหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามข้อสรุปดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้นด้วย ได้แก่ วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) การใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping) และกิจกรรมกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจเลือกใช้วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) ควบคู่กับการใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่จะพัฒนาในครั้งต่อไป ซึ่งแต่ละวิธีมีวิธีการในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ดังนี้

1. เทคนิควิธีการระดมพลังสมอง (Brainstorming)

วิธีการระดมพลังสมอง (Brainstorming) เป็นวิธีของกระบวนการกลุ่มที่ช่วยแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งวิธีการนี้พัฒนาขึ้นโดย อเล็กซ์ ออสบอร์น มีหลักการใหญ่ ๆ ของการแก้ปัญหาโดยวิธีนี้ คือ ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดทั้งของตนเองและผู้อื่น พยายามหาคำตอบที่แปลกแตกต่างออกไป พยายามหาคำตอบให้ได้มากที่สุด และพยายามดัดแปลงตกแต่งความคิดที่มีอยู่เดิมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดหลายทิศทางคิดได้มากในช่วงเวลาที่จำกัด

หัวใจของวิธีการแก้ปัญหาโดยวิธีระดมพลังสมอง คือ การไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือการประวิงการตัดสินถูกผิด ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้เสนอความคิดได้อย่างเต็มที่ หลักการนี้จะทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาได้อย่างมากมาย (สมศักดิ์ ภู่วิภาดาพรรณ, 2544) ซึ่งวิธีการแก้ปัญหาโดยวิธีนี้ อารี พันธุ์มณี (2545) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการระดมความคิด ดังนี้

1. ประวิงการตัดสินใจ หมายความว่า เมื่อบุคคลใดในกลุ่มเสนอความคิดขึ้นมา จะไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือตัดสินความคิดใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ เป็นความคิดดี มีคุณภาพ หรือมีประโยชน์น้อยก็ตาม
2. มีอิสระทางความคิด หมายความว่า ยอมรับความคิดที่บุคคลเสนอและสนับสนุนความคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำ ถือว่าความคิดแปลกยิ่งใหม่ไม่ซ้ำใครก็จะยิ่งดีอันจะเป็นทางนำไปสู่ความคิดริเริ่ม
3. การส่งเสริมปริมาณความคิด หมายถึงสนับสนุนให้ได้ปริมาณความคิดมาก ความคิดยิ่งได้มากเท่าไรยิ่งดีเท่านั้น และกระตุ้นให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยไม่มี การยับยั้งความคิดของผู้ใดแต่อย่างใด
4. การระดมความคิดและการปรุงแต่งความคิด หมายถึง หลังจากได้ระดมพลังสมองเพื่อปลดปล่อยให้ความคิดฟุ้งฟรุ้งและผ่านข้อ 1-3 มาแล้ว ก็นำเอาความคิดทั้งหมดมาประมวล

กันแล้วพิจารณาตัดสินร่วมกันว่าความคิดใครจะให้คุณค่ามากกว่ากันและจัดเรียงลำดับความคิด โดยใช้เกณฑ์กำหนดในเรื่อง เวลา บุคลากร งบประมาณ เป็นต้น

การสอนโดยใช้วิธีการระดมพลังสมองในห้องเรียน การนำเทคนิควิธีการระดมพลังสมองไปใช้ในการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ได้มีผู้เสนอรูปแบบของการระดมพลังสมอง ดังนี้

Khatena (1977) และ Weschler (1961) ได้เสนอรูปแบบของกลวิธีการระดมความคิด (Brainstorming) มีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ร่วมกิจกรรมจะนั่งเป็นรูปวงกลม ขนาดของกลุ่มประมาณ 10-15 คน
  2. หัวหน้ากลุ่มจะเป็นผู้ยกปัญหาหรือประเด็นขึ้นมา ซึ่งเป็นปัญหาที่สมาชิกจะสามารถหาคำตอบได้หลายแง่หลายมุม เช่น อะไรเอ่ยมีลักษณะอ่อนนุ่ม หรือจงหาแนวทางที่จะพัฒนาดินสอดำให้ง่ายต่อการใช้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
  3. ผู้ร่วมกิจกรรมจะได้รับการกระตุ้นให้คิดหาคำตอบออกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้โดยจะไม่มี การตัดสินหรือประเมินว่าความคิดเหล่านั้นจะถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดีนั้นคือในขั้นนี้จะไม่มีการวิจารณ์ความคิดของผู้อื่น แต่สมาชิกในกลุ่มจะต้องยอมรับทุก ๆ ความคิดของทุกคน
  4. คำตอบที่สมาชิกตอบจะได้รับการบันทึกไว้บนกระดานดำ ข้อความที่ได้บันทึกไว้จะเป็นแนวทางให้ผู้อื่นคิดเพิ่มเติมในแนวกว้างหรือแนวลึกหรือคิดในแง่อื่นต่อไป
  5. ดำเนินการไปประมาณ 15-20 นาทีแล้วยุติ ต่อจากนั้นกลุ่มจะช่วยกันจัดหมวดหมู่ของความคิดเป็นกลุ่ม ๆ
  6. สมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันกำหนดเกณฑ์ในการประเมินความคิดที่ได้ เช่น ความคิดนั้นสอดคล้องหรือเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของสังคมหรือไม่
  7. สมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายเพื่อประเมินความคิดที่ได้จากข้อที่ 1-4 โดยอาศัยเกณฑ์ในข้อ 5 การอภิปรายนี้อาจจะกระทำโดยสมาชิกของอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้โดยตรงก็ได้
  8. หากการประเมินความคิดกระทำโดยสมาชิกในอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ใช่ผู้คิดก็จะมี การรายงานผลการประเมินย้อนกลับไปยังกลุ่มที่คิด หากเป็นที่ยอมรับว่าวิธีแก้ปัญหาดังกล่าวมีคุณค่าอย่างสร้างสรรค์ก็จะยุติประเด็นนั้นแล้วมองปัญหาอื่น ๆ ที่จะระดมความคิดต่อไป
- จักกฤษณ์ สาราญใจ (2543) ได้เสนอขั้นตอนในการระดมพลังสมอง (Brainstorming) ไว้ดังนี้

1. อธิบายความหมายของการระดมพลังสมองให้ผู้เรียนเข้าใจให้ทราบว่า การระดมพลังสมองเป็นวิธีการหาแนวความคิดให้ได้จำนวนมากที่สุด ทุกความคิดที่เสนอเป็นความคิดที่มีคุณค่า อาจมีคำถามนำหรือให้ทดลองปฏิบัติก่อน ก่อนที่จะเริ่มจัดกิจกรรมระดมพลังสมองจริง

2. แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยเพื่อระดมพลังสมองประมาณกลุ่มละ 3-11 คน จำนวนสมาชิกในกลุ่มควรเป็นจำนวนคี่เพราะจะได้มีเสียงส่วนใหญ่ และเพื่อหลีกเลี่ยงการมีเสียงที่เท่ากัน

3. เลือกผู้นำกลุ่ม แต่ละกลุ่มย่อยควรมีผู้นำกลุ่มเพื่อนำเสนอปัญหา และประสานงานให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมไปตามกระบวนการของการระดมพลังสมอง

4. เลือกปัญหา ปัญหาที่จะนำมาระดมพลังสมองควรเป็นปัญหาที่ผู้เรียนสนใจ การเลือกปัญหาอาจเริ่มต้นด้วยปัญหาง่าย ๆ ที่หลาย ๆ คนสนใจ การเลือกปัญหาต้องไม่ลืมว่าปัญหานั้นต้องเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียนประกอบด้วย

5. กำหนดขอบเขตของปัญหา ควรกำหนดขอบเขตของปัญหาให้แน่นอนทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าปัญหานั้นเฉพาะเจาะจงไม่กว้างจนเกินไป และเป็นปัญหาที่ง่ายไม่ซับซ้อน และสิ่งที่ควรคำนึงในการกำหนดขอบเขตของปัญหาก็คือ ปัญหานั้นควรเป็นปัญหาที่มีคำตอบได้หลายทาง

6. เริ่มประชุมระดมพลังสมอง ก่อนอื่นต้องอธิบายปัญหาให้สมาชิกได้เข้าใจว่าปัญหาคืออะไร มีขอบเขตแค่ไหน และผู้นำกลุ่มต้องทำความเข้าใจในหลักการของการระดมพลังสมองกับสมาชิกก่อนแล้วผู้นำกลุ่มจะเริ่มแนะนำว่าปัญหานั้นจะแก้ไขอย่างไร พยายามให้มีคำแนะนำความคิด โดยทั่วถึงหลังจากผู้เรียนมีทักษะในการระดมพลังสมองมากขึ้นแล้ว อาจมีการขอให้สมาชิกในกลุ่มเก็บปัญหานั้นไปคิดกันต่อมาก็เสนอคำตอบที่เขาคิดได้ตรงต่อเองมาแล้ว ซึ่งจะใช้วิธีการอื่น ๆ ที่แตกต่างออกไปก็ได้

7. ประเมินความคิดที่สมาชิกเสนอ เมื่อเสร็จสิ้นการระดมพลังสมอง ผู้นำอาจมีการจัดเรียงเรียงความคิดเพื่อตัดสินใจเลือกแนวคิดที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาในช่วงนั้น ครูจะต้องตัดสินใจว่าจะให้ผู้เรียนในกลุ่มเสนอความคิดหรือผู้เรียนกลุ่มอื่นเป็นผู้ประเมินผล ครูสามารถที่จะเลือกวิธีการประเมินแนวความคิดเพื่อสะดวกในการประเมินผลครูควรเตรียมเกณฑ์ในการประเมินไว้ให้เรียบร้อย เช่น ความเป็นไปได้ ความยุ่งยากซับซ้อน ความเหมาะสมกับเวลาหรือสถานการณ์ และมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น เป็นต้น เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินต้องเหมาะสมสอดคล้องกับปัญหา ปัญหาแต่ละปัญหามีรายการของเกณฑ์การประเมินที่เป็นการเฉพาะหรืออาจให้ผู้เรียนช่วยกันคิดหาเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินโดยเฉพาะก็ได้

กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

Marzano (2001) กล่าวถึงกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ว่า กิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมวาดภาพระบายสี กิจกรรมแต่งบทประพันธ์ การออกแบบภาระงานให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบ หรือแก้ปัญหาหลาย ๆ ทาง ในโจทย์เดียวกันในวิชาคณิตศาสตร์นักเรียนคิดหาคำตอบได้มากกว่า 1 วิธี ในวิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนค้นพบวิธีทดลอง

แปลกใหม่จากภาระงานที่ครูออกแบบให้นักเรียนทำ ความคิดสร้างสรรค์สามารถนิยามอีกมิติหนึ่ง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันกับความคิดวิจารณ์ญาณ คือการคิดหาเหตุผล การสะท้อนความคิดของตนเอง เพื่อตัดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การคิดวิจารณ์ญาณและการคิดสร้างสรรค์ จึงไม่ใช่สิ่งขัดแย้งกัน แต่เป็นสิ่งเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เพราะการคิดดี หมายถึง คุณภาพของการคิดที่ได้จากการประเมิน และการใช้เหตุผล คือการคิดวิจารณ์ญาณและผลผลิตใหม่ที่ได้คือการคิดสร้างสรรค์ คนที่มีความคิดวิจารณ์ญาณและสามารถประเมินความคิดของตนเองเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ (validity) ในขณะเดียวกันก็ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจากการคิดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ (utility) ซึ่งส่วนที่ใช้ประโยชน์ เป็นผลพวงของความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น หน้าที่ของนักการศึกษาและครูผู้สอน ต้องทำความเข้าใจว่า การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการคิดสร้างสรรค์ เป็นระดับคุณภาพของการคิด และสามารถพัฒนาคุณภาพการคิดสองอย่างนี้ไปพร้อม ๆ กัน ครูมีหน้าที่ออกแบบภาระงาน เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณในขณะเดียวกันเด็กก็ได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไปด้วย เช่น นักเรียนทำโครงการต้องใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ในขณะเดียวกันต้องใช้วิจารณ์ญาณ ในการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของข้อมูลต่าง ๆ

มาร์ซาโนเห็นว่า การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์ ไม่ควรแยกออกจากกัน และต้องสอนโดยการบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ในขณะที่นักเรียนใช้ทักษะ แยกแยะคำถาม วิเคราะห์เนื้อหา นิยามคำศัพท์และตัดสินข้อมูลอย่างยุติธรรมแสดงว่านักเรียนกำลังฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และเมื่อแก้ปัญหาโดยใช้ความคิดแปลกใหม่ โดยวางแผนเพื่อทำโครงการ นักเรียนต้องใช้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมโครงการ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้พัฒนาความคิดทั้ง 2 อย่าง คือ การคิดวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์ไปพร้อม ๆ กัน และไม่จำเป็นเสมอไปที่ครูต้องจัดกิจกรรมที่ซับซ้อน เพียงให้นักเรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น และหาเหตุผล หลักฐานมาสนับสนุนความคิดของตนเองก็ถือว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีแล้ว ค่อยๆ พัฒนาไปเรื่อย ๆ เริ่มจากกิจกรรมกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มเล็ก หรือกิจกรรมคู่ เช่น จับคู่คิดแก้ปัญหา ครูมีหน้าที่เตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ตีตรา สื่อ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ ครูมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด

Williams (2002) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้ศึกษาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จาก Guilford ซึ่งเน้นว่า การสอนคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถสอดแทรกในการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรปกติได้ ซึ่งครูสามารถใช้กลวิธีในการสอนหลากหลายวิธี (Harriet, 2006) และได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านเนื้อหา มิติด้านการสอนของครูและมิติด้านพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผู้วิจัยที่มีความเชื่อว่าการที่คนเราจะมีความคิดสร้างสรรค์นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ด้านอารมณ์ จิตใจ เจตคติของผู้เรียน ด้านเนื้อหาสาระที่ใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านบรรยากาศของ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่พบว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถทำได้หลายวิธี วิธีการหนึ่งคือการสอนแยกเป็นวิชาเฉพาะ จัดโครงสร้างรายวิชาและออกแบบสื่อการสอน รวมทั้งจัดเวลาให้เฉพาะสำหรับพัฒนาทักษะการคิด ซึ่งวิธีการนี้มีข้อดีคือ มีการระบุทักษะการคิดที่สำคัญและจัดรูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างชัดเจน แต่ข้อด้อยคือ นักเรียนจะไม่ถ่ายโอนทักษะการคิดที่ได้เรียนรู้จากรายวิชานี้ไปยังวิชาอื่น ส่วนอีกวิธีหนึ่งคือ การกำหนดประเภทการคิดที่ต้องการพัฒนาไว้ในหลักสูตรหรือเนื้อหา และมุ่งพัฒนาการคิดประเภทนั้นไปพร้อมกับสาระที่เรียน หรือสอดแทรกการพัฒนาทักษะการคิดในเนื้อหาของหลักสูตร ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ประสบความสำเร็จในการถ่ายโอนทักษะการคิดไปยังวิชาอื่นได้ดี การสอดแทรกการคิดในหลักสูตรสถานศึกษา มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อครู ช่วยให้ครูสามารถตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ ขอบข่ายสาระการเรียนรู้และทักษะการคิดที่ต้องการพัฒนา ตลอดทั้งหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อให้ครูมีแนวคิดเลือกใช้เทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นอกจากนี้ นักจิตวิทยายังพบว่า สมองซิกซ่ายของมนุษย์ทำหน้าที่คิดเชิงเหตุผล คิดแบบมีตรรกะและทำหน้าที่ประมวลผล ส่วนสมองซิกขวาทำหน้าที่คิดเชิงสร้างสรรค์และจินตนาการ คิดลึกซึ้ง คิดตีความด้วยการอุปมาอุปมัย ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลมนุษย์จึงควรใช้สมองทั้งซิกซ่ายและซิกขวาเท่า ๆ กัน ซึ่ง Buzan (1974) นักคิดและนักจิตวิทยาบอกว่า สมองเป็นอวัยวะที่วิเศษยิ่ง มนุษย์จึงสามารถที่จะพัฒนาสมองให้รู้จักคิดเชื่อมโยงอย่างรอบด้าน แนวคิดนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่เรียกว่า “Mind Map” โดย ธัญญา ผลอนันต์ และ ขวัญฤดี ผลอนันต์ (2543) สรุปว่า การจดบันทึกหรือการร้อยเรียงอักษรเป็นบรรทัด ย่อหน้า ที่เริ่มจากด้านซ้ายมือขึ้น เป็นวิธีการที่ขัดกับการทำงานของสมอง เนื่องจากโทนี บูซานพบว่า การที่ผู้คิดขยับความคิดหนึ่งไปสู่อีกความคิดหนึ่งโดยใช้ภาษาเขียนในแนวเส้นตรงและเส้นขนานตามลักษณะบรรทัดนั้นเป็นการบันทึกแบบ “สมองซิกซ่าย” ทำให้ไม่สามารถมองเห็นภาพรวม ดังนั้น โทนี บูซาน จึงได้พัฒนาวิธีคิดแบบ “Mind Map” ขึ้น โดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ว่า เมื่อเรานับทั้งคำและภาพหรือสัญลักษณ์พร้อม ๆ กัน เราจะได้ใช้สมองทั้งสองซิก สอดคล้องกับ De Bono (1995) ที่กล่าวว่า “คำ” เปรียบเสมือน เครื่องยนต์ของรถ ความคิดจะขับเคลื่อนได้ ต้องอาศัย “คำ” เมื่อใดก็ตามที่เรามีข้อมูลข่าวสารมาก เราจะจับประเด็นจาก “คำสำคัญ” อาจโดยใช้วิธีการขีดเส้นใต้ การใช้อักษรเอน หน้า หรือปากกาเน้นสี เป็นต้น

อุปสรรคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

มีผู้กล่าวถึงอุปสรรคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ไว้ ดังนี้

Simpberg (1998) ได้กล่าวว่า อุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์มี 3 ประการ คือ

1. อุปสรรคด้านการรับรู้ (Perceptual block) อุปสรรคด้านการรับรู้ได้แก่ การที่คนเราไม่สามารถมองเห็นปัญหาที่แท้จริงได้ เป็นเหตุให้การแก้ปัญหาที่ดำเนินไปโดยปราศจากเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน เช่น

1.1 ความยากในการจำแนกปัญหาที่แท้จริงจากปัญหาทั่วไป ซึ่งเปรียบเสมือน นายแพทย์ที่พยายามรักษาคนไข้โดยไม่ทราบสาเหตุของโรคที่แท้จริง

1.2 การมองปัญหาแคบเกินไปขาดการพิจารณาสภาพแวดล้อมของปัญหานั้น

1.3 ความสามารถที่จะเข้าใจคำจำกัดความหรือนิยามของปัญหานั้นเป็นเหตุให้สื่อความเข้าใจตรงกันไม่ได้

1.4 ความที่ไม่สามารถใช้ประสาทสัมผัสทั้งหลายในการสังเกต การสังเกตนั้น เราสามารถใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมด คือ ตา หู จมูก และกายสัมผัสช่วยในการสังเกตได้

1.5 ความยากที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของวัตถุหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันน้อยทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้

1.6 การมองข้ามสิ่งที่ใกล้ตัวหรือสิ่งที่เด่นชัด ซึ่งบางครั้งความเคยชินกับแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่คุ้นเคยอาจทำมองข้ามประเด็นที่น่าสนใจไปได้

1.7 ความล้มเหลวในการจำแนกเหตุและผลมีหลายสถานการณ์ที่ยากแก่การแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะไม่ด่วนสรุปสาเหตุและผลจนกว่าจะรู้แน่ชัดเสียก่อน

2. อุปสรรคด้านวัฒนธรรม (Cultural block)

อุปสรรคด้านวัฒนธรรม เป็นผลเนื่องมาจากกฎเกณฑ์ของสังคมซึ่งเป็นสิ่งกำหนดให้บุคคลต้องมีพฤติกรรมอยู่ในกรอบระเบียบแบบแผน ทำให้มีผลต่อการสกัดกั้นความท้าทายต่อการคิดค้นในสิ่งใหม่ ๆ และความเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล อุปสรรคประเภทนี้ได้แก่

2.1 ความต้องการทำตามแบบอย่างในกรอบที่ไม่แตกต่างจากผู้อื่น ทำให้เกิดรูปแบบพฤติกรรมและการมองปัญหาที่คล้ายคลึงกัน การหาวิธีการแก้ปัญหาก็ยึดติดกับระเบียบ แบบแผนมากไปทำให้บางครั้งไม่สามารถแก้ปัญหาได้

2.2 การมุ่งมั่นในความประหยัด ซึ่งมีผลทำให้เกิดการตัดสินใจที่รวดเร็วเกินไป ทำให้บุคคลไม่พยายามที่จะใช้ความคิดของตนในสิ่งที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำกับของเดิม เพราะการกระทำเช่นนี้ต้องลงทุนทั้งเวลาและเงินมาก ซ้ำยังไม่แน่ใจในความสำเร็จด้วย

2.3 ความกลัวที่จะเป็นคนไม่สุภาพเรียบร้อยกลัวผู้อื่นเห็นว่าเป็นบุคคลที่น่ารำคาญจึงทำให้ขาดความอยากรู้อยากเห็น ไม่กล้าซักถามหรืออภิปรายในสิ่งที่ตนยังไม่เข้าใจ ทำให้กลายเป็นคนที่ขาดจิตสำนึกแห่งการสืบค้น

2.4 การมุ่งมั่นในเรื่องการแข่งขัน หรือความร่วมมือกันมากเกินไปบุคคลทั่วไปมักคิดว่าการร่วมมือกันนั้นแต่ละคนต้องลดความคิดของตนเองลง เพื่อให้สอดคล้องกับความคิดของกลุ่มหรือลดความขัดแย้งลง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก ความจริงความร่วมมือ หมายถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยต้องสามารถอธิบายหรือชี้แจงความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจหรือยอมรับได้ ส่วนการมุ่งแข่งขันจนเกินไปนั้นก็มีผลทำให้บุคคลมองข้ามเป้าหมายที่แท้จริงของงานนั้น โดยจะมุ่งเอาแต่ชนะอย่างเดียวทำให้ละเลยความคิดริเริ่มของตนต่อไป

2.5 การยึดมั่นสถิติมากเกินไป การยึดมั่นในตัวเลขโดยไม่ได้พิจารณาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เข้าใจสภาพความเป็นจริงผิดไปได้

2.6 ความยากในการสรุปอ้างอิงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเพราะแต่ละบุคคลก็มีพฤติกรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จึงเป็นการยากในการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

2.7 การยึดมั่นในเหตุผลและความจริงมากเกินไปหรือการหลงเชื่อความจริงในอดีตมากเกินไปมีผลทำให้บุคคลขาดความคิดสร้างสรรค์ได้ เช่น ถ้าเราเชื่อว่าพาหนะที่เบากว่าอากาศเท่านั้นที่สามารถบินได้บัดนี้ก็คงจะไม่มีเครื่องบินใช้

2.8 การขาดความประนีประนอมในความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันเข้าด้วยกัน ซึ่งส่วนมากแล้วบุคคลส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะต่อต้านหรือไม่ยอมรับความคิดที่ไม่ตรงกับตนอย่างสิ้นเชิง และจะยอมรับความคิดที่ตรงกับตนเองในทันที ลักษณะเช่นนี้มีผลทำให้เกิดความคิดใหม่ขึ้นมา

2.9 การมีความรู้เกี่ยวกับขอบข่ายงานที่ปฏิบัติมากหรือน้อยเกินไปบุคคลที่มีความรู้น้อยหรือแคบเกินไปก็ไม่สามารถนำมาอภิปรายและสร้างสรรค์ให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ขึ้นมาเช่นเดียวกัน คนที่มีความรู้มากจะมีความรู้สึกที่ความคิดของตนถูกต้องดีกว่าผู้อื่นเสมอ จึงไม่รับฟังความคิดของผู้อื่นเลย ลักษณะเช่นนี้ก็เป็นอุปสรรคต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลในองค์กรนั้น

2.10 การมีความเชื่อว่าความคิดฝันเป็นสิ่งไร้ค่าบุคคลจึงไม่ยอมรับฟังความคิดฝันในสิ่งแปลกใหม่โดยเห็นว่าเป็นเรื่องเพ้อฝันไร้สาระ ซึ่งความเป็นจริงแล้วสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่จะได้มาจากความคิดฝันมาก่อนทั้งสิ้น

3. อุปสรรคด้านอารมณ์ (Emotion block)

อุปสรรคด้านอารมณ์จัดเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะอารมณ์ของบุคคลอันได้แก่ความโกรธ ความกลัว ความรัก ความชอบ ความเกลียด เป็นต้น นับว่ามี ความสำคัญต่อปัญหาและเหตุผล ถ้าบุคคลมีอารมณ์เกิดขึ้นสูงความสามารถทางปัญญาและเหตุผล

ของคนนั้นก็ต่ำลง นั่นคืออารมณ์เป็นตัวสกัดกั้นความคิดและเหตุผลตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล อุปสรรคทางอารมณ์ที่สำคัญ คือ

3.1 ความกลัวที่จะทำผิดหรือทำในสิ่งที่ผู้อื่นมองเห็นว่าโง่ด้วยความกลัว เช่นนี้จึงทำให้สูญเสียความคิดที่ดี ๆ ไป เพราะเจ้าของความคิดไม่กล้าที่จะเสนอความคิดนั้น ออกมาด้วยเกรงว่าจะถูกผู้อื่นมองเห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระ

3.2 การด่วนตัดสินใจยอมรับความคิดอันแรกที่เกิดขึ้นทันที โดยไม่เปิดโอกาสคิดหาแนวทางอื่นที่แตกต่างออกไป ความจริงความคิดอันแรกอาจไม่ใช่ความคิดที่ดี ที่สุดเสมอไปอาจมีความคิดอื่นที่ดีกว่าได้ ถ้ายอมรับตั้งแต่ความคิดอันแรกแล้วจะเป็นการสกัดกั้นความคิดอื่น ๆ ไป

3.3 การที่บุคคลยึดติดกับความคิดของตนเอง บุคคลส่วนมากมักจะยึดความคิดความเชื่อของตนเองและยากที่จะเปลี่ยนแปลงตามความคิดหรือข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น และจะต่อต้านความคิดไม่ตรงกับความคิดของตนเองด้วย

3.4 ความไม่อดทนอดกลั้นต่อการแสวงหาวิธีแก้ปัญหาที่ยุ้งยากบุคคลทั่วไป ส่วนมากจะมุ่งหวังให้ผลสำเร็จไวสูงเมื่องานนั้นประสบปัญหา ก็จะเกิดความคับข้องใจ และมุ่งที่จะแก้ปัญหาที่แบบหวัชฉลุ ไม่พยายามที่จะรวบรวมสติและความคิดในการหาหนทางอื่น ๆ

3.5 ความต้องการความปลอดภัยสูงเกินไป ทุกคนมีความต้องการความปลอดภัยสูง แต่ถ้าสูงมากเกินไปก็จะทำให้เราเป็นโรคประสาทได้ และเมื่อบุคคลต่างมุ่งไปที่ความปลอดภัยของตัวเองแล้วก็จะผลทำให้ละเลยต่อโอกาสที่จะรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ไปอย่างน่าเสียดาย

3.6 ความกลัวต่อการนิเทศแนะนำล้าไม่ว่างใจเพื่อนร่วมงาน ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสกัดกั้นความสามารถในการแก้ปัญหาและการกระทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์

3.7 การขาดความพยายามที่จะแก้ปัญหา บุคคลส่วนมากชอบที่จะดำเนินโครงการใหม่ ๆ และให้ความสนใจกับโครงการนั้นในระยะสั้น ๆ ในระยะยาวบุคคลมักขาดการเอาใจใส่ติดตามแก้ปัญหา

3.8 การขาดแรงจูงใจในการแก้ปัญหาสาเหตุเนื่องจากขาดผู้เห็นด้วยหรือขาดผู้สนใจในแนวทางแก้ปัญหาที่ตนได้เสนอ อาจเป็นเพราะไม่แน่ใจในแนวทางแก้ปัญหานั้น หรือมีความรู้ความเข้าใจไม่ดีพอ จึงมีผลทำให้ผู้เสนอทางแก้ปัญหานั้นขาดแรงจูงใจที่จะคิดต่อไป

อารี พันธมณี (2537) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นอกจากจะใช้วิธีการสอนการสร้างสภาพแวดล้อมหรือเจตคติของผู้ใกล้แล้ว ควรจะขจัดอุปสรรคที่สกัดกั้นไม่ให้

ความคิดสร้างสรรค์พัฒนาให้หมดไปจึงจะทำให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นไปโดยเฉพาะเด็กบางคนชอบถามคำถามแปลกๆ

1. การไม่ชอบให้ซักถาม หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ไม่ชอบและไม่สนับสนุนให้เด็กเป็นคนช่างซักถามหรือยับยั้งการถามและรู้สึกรำคาญและไม่พอใจการที่เด็กถามบ่อย ๆ และโดยเฉพาะเด็กบางคนชอบถามคำถามแปลก ๆ

2. การเอาอย่างกันหรือการทำตามกัน หมายถึง การกระทำที่ชอบเอาอย่างกันคิดตามกัน คิดในสิ่งที่เคยมีแล้ว เลียนแบบของเดิม ไม่กล้าคิดและกระทำที่แตกต่างจากคนอื่นหรือของเดิม บางครั้งอาจกล้าคิดแต่ไม่กล้าแสดงออกเพราะกลัวถูกหัวเราะเยาะ กลัวสังคมไม่ยอมรับ การกระทำของตน

3. การเน้นบทบาทและความแตกต่างทางเพศมากเกินไป หมายถึง การที่สังคมได้กำหนดบทบาทของเพศหญิงและเพศชายอย่างเคร่งครัด ทำให้ทั้งสองเพศไม่กล้าล่วงล้ำในเส้นที่ขีดกำหนดไว้ทั้งที่ตนมีความสามารถ เช่น กำหนดเพศชายต้องเล่นปืนผาน้ำไม้ เพศหญิงต้องเล่นตุ๊กตา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ควรกำหนดตายตัว แต่ควรมีการหลวมล้ำกันอยู่บ้าง

4. วัฒนธรรมที่เน้นความสำเร็จและประณามความล้มเหลว หมายถึง การที่สังคมมีค่านิยมต่อความสำเร็จมากเกินไปเมื่อทำการสิ่งใดก็ต้องการให้เกิดความสำเร็จเพียงอย่างเดียวล้มเหลวไม่ได้ถ้าล้มเหลวก็จะถูกประณาม ซึ่งลักษณะเหล่านี้เป็นเหตุให้เกิดความหวาดกลัวไม่กล้าคิดแปลกใหม่

5. บรรยากาศที่เคร่งเครียดและเอาจริงเอาจังมากเกินไป หมายความว่า การกระทำและความคิดทุกอย่างจะต้องอยู่ในระเบียบแบบแผนอย่างเคร่งครัด จะคลาดเคลื่อนหรือเบี่ยงเบนไปแม้แต่น้อยก็ถือว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรงและไม่สามารถให้อภัยได้ บรรยากาศดังกล่าวจะทำให้เด็กรู้สึกอึดอัดหวาดกลัวและไม่กล้าคิดสร้างสรรค์

6. ความกลัว หมายถึง ความไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดง และไม่กล้ากระทำการสิ่งใดใหม่ เพราะกลัวถูกหัวเราะเยาะ กลัวการถูกตำหนิติเตียน และกลัวการถูกลงโทษ ความกลัวจึงทำให้เป็นคนที่ลังเล ขาดความเชื่อมั่น อึดอัดใจและตื่นตกใจง่าย

7. ความเคยชิน หมายถึง การยอมรับหรือการติดอยู่กับรูปแบบหรือการกระทำเดิมที่เคยทำเป็นประจำโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ เคยชินกับสภาพชีวิตที่เคยเป็นมาความเคยชินเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่

8. ความมีอคติหรือความลำเอียง หมายถึง ความเชื่อหรือคิดตามทัศนคติของตนเอง ยึดมั่นกับความคิดของตนเองโดยไม่ยอมรับรู้สิ่งใหม่ เกิดทัศนคติที่แคบ ไม่ยอมเชื่อแนวทางอื่น ๆ ที่เป็นไปได้คิดเพียงคำตอบที่ถูกมีเพียงคำตอบเดียวเท่านั้นและในการตัดสินสิ่งต่าง ๆ ก็จะทำเอาความคิดความเชื่อของตนแต่เพียงอย่างเดียวเข้ามาเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน

9. ความเฉื่อยชา หมายถึง ความอืดอาด เชื่องช้า และความล่าช้าในการริเริ่มทั้งความคิดและการกระทำ ความเฉื่อยชา เป็นอุปสรรคยิ่งต่อการสร้างสรรค์ เป็นการแสดงถึงการขาดความคิดริเริ่ม ขาดแรงที่จะผลักดันให้ทำสิ่งใหม่ ๆ แต่กลับเชื่องช้าอยู่กับที่

10. ความเกียจคร้าน ความเกียจคร้านเป็นอุปสรรคของงานทุกชนิดอย่างหวังว่าจะประสบความสำเร็จอย่างสร้างสรรค์เลย แม้แต่การหลีกเลี่ยงความล้มเหลวก็เป็นไปได้ยาก ความเกียจคร้านรวมถึงลักษณะที่ทำให้เพียงให้ผ่านไป ไม่เอาจริงเอาจังในสิ่งใด สักแต่ทำให้พอเสร็จทำงานอย่างไม่เต็มที่เต็มความสามารถ ดังนั้นคนที่มีความเกียจคร้านจะไม่สามารถสร้างสรรค์งานที่ดีได้

การวัดความคิดสร้างสรรค์

การวัดความคิดสร้างสรรค์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้เจริญถึงขีดสูงสุด นอกจากนั้นยังเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีกด้วย ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ทำการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือการวัดความคิดสร้างสรรค์มาเป็นลำดับ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ อับราฮัม (Abraham, 1927) ได้ศึกษาแบบต่าง ๆ ของความคิดจินตนาการและได้ใช้วิธีการสังเกตเป็นวิธีการวัดหนึ่งในหลายวิธี เขาพยายามที่จะวัดความคิดจินตนาการของเด็กจากพฤติกรรมการเล่นและการทำกิจกรรม โดยการสังเกตพฤติกรรมเลียนแบบ การทดสอบ การปรับปรุง และตกแต่งสิ่งต่าง ๆ การแสดงละคร การใช้คำอธิบายและบรรยายให้เกิดภาพพจน์ชัดเจน ตลอดจนการเล่นิทาน การแต่งเรื่องใหม่ การเล่น และคิดเกมใหม่ ๆ ตลอดจนพฤติกรรมที่แสดงความรู้สึกซาบซึ้งต่อความสวยงาม เป็นต้น

Jersild และ Markey (1935) ได้ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการเล่นเกมบ้าน การตั้งชื่อแปลก ๆ ลักษณะความเป็นผู้นำ การสร้างหรือการต่อไม้บล็อกของเด็ก เป็นต้น และมาร์ก็ยังสรุปข้อคิดไว้ว่า ไม่มีวิธีทดสอบใดเพียงวิธีเดียวที่จะวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ครอบคลุมทุกด้าน และวิธีทดสอบหนึ่ง ๆ ก็ไม่สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้ทุกวัยและทุกระดับชั้น เขาได้ยกตัวอย่างให้เห็นว่า เด็กโตมักสนใจการบ้านน้อยกว่าและทำคะแนนได้น้อยกว่าเด็กเล็ก เพราะเด็กเล็กมีความสนใจและตั้งชื่อได้แปลกพิสดารและจินตนาการมากกว่า ในขณะที่เด็กโตจะสนใจกับความจริง ความเป็นไปได้และความมีเหตุผลมากกว่า เป็นต้น

Torrance (1965) ได้ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมของเด็กด้วยการระบุหัวข้อที่ใช้เป็นแนวทางในการสังเกตผู้มีความคิดสร้างสรรค์สูงได้ แม้จะไม่ตรงกับแบบทดสอบ เช่น การสังเกตความสามารถในการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์โดยปราศจากสิ่งรบกวน นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้ไกลเกินกว่าที่ได้รับมอบหมาย ด้วยวิธีการแปลกใหม่และแสดงลักษณะกล้าทดลอง กล้าเสี่ยง เป็นต้น

การสังเกตพฤติกรรมเป็นวิธีการที่พ่อแม่ ครู ผู้ปกครองสามารถใช้ในการสังเกตพฤติกรรมให้เป็นประโยชน์ได้ เพราะบุคคลดังกล่าวอยู่ใกล้ชิดและรู้จักเด็กดีกว่าบุคคลอื่น แต่มีข้อสังเกตว่าครูและผู้ปกครองควรทราบและเข้าใจพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ที่เด็กแสดงออกได้ถูกต้อง มิฉะนั้นจะทำให้ผลของการสังเกตผิดพลาดไป เพราะเท่าที่ปรากฏครุุ่มักเข้าใจว่าเด็กมีสติปัญญาดี มีระเบียบวินัยและเชื่อฟังครูเป็นเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์

2. การวาดภาพ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด เป็นการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นรูปธรรมและสามารถสื่อความหมายได้ สิ่งเร้าที่กำหนดให้เด็กอาจเป็นวงกลม สีเหลี่ยม แล้วให้เด็กต่อเติมเป็นภาพ ลักษณะดังกล่าวได้มีการทดลองใช้และศึกษากันมาเป็นเวลานานแล้ว เช่น Simpson (1927) ได้ใช้จุดวงกลมเล็ก ๆ 40 จุด จำนวน 50 ชุด เป็นสิ่งเร้าให้เด็กวาด แล้วพิจารณาความคิดคล่องตัว ความคิดริเริ่ม และความคิดยืดหยุ่นจากภาพที่เด็กวาด Grippen (1933) ได้ใช้วิธีการให้เด็กวาดภาพพร้อมกับให้อธิบายประกอบภาพที่กำลังวาด และมาร์กี้ (Markey, 1967) ก็ใช้สิ่งเร้าที่เป็นวงกลม สีเหลี่ยม ให้เด็กวาดเช่นกัน กิลฟอร์ด (Guilford, 1965) ทอแรนส์ (Torrance, 1966) ก็ได้ออกแบบสิ่งเร้าลักษณะเดียวกันเป็นส่วนหนึ่งของการวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็กและพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในแง่ของความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบและความละเอียดลออในการตกแต่งภาพ เป็นต้น

3. รอยหยดหมึก หมายถึง การให้เด็กได้ดูภาพรอยหยดหมึกแล้วคิดคำตอบจากภาพที่เห็น มักให้เด็กวัยประถมศึกษาเพราะเด็กสามารถอธิบายได้ดี

Kirkpatrick (1900) ได้ใช้รอยหยดหมึก โดยให้เด็กดูภาพและตอบโดยไม่จำกัดให้อิสระในการคิดฝัน ตอบได้เต็มที่ ส่วนไม่ชัดเจน คำตอบของเด็กจะได้รับการพิจารณาจากความสามารถในการคิด ประดิษฐ์อารมณ์ขึ้น ลักษณะจินตนาการ ความรู้สึกและความสามารถในการรับรู้ที่ดีต่อรอยหยดหมึก

4. การเขียนเรียงความและงานศิลปะ หมายถึง การให้เด็กเขียนเรียงความจากหัวข้อที่กำหนดและการประเมินจากงานศิลปะของนักเรียน นักจิตวิทยามีความเห็นสอดคล้องกันว่าเด็กในวัยประถมศึกษามีความสำคัญยิ่ง หรือเป็นจุดวิกฤตของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เด็กมีความสนใจในการเขียนสร้างสรรค์และแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ในงานศิลปะ จากการศึกษาประวัติบุคคลสำคัญของนักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์ของโลก เช่น นิวตัน เจมส์ ฮิลเลอร์ และปาสคาลร์ พบว่า กลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้แสดงแนวสร้างสรรค์ด้วยการประดิษฐ์และสร้างผลงานชิ้นแรกเมื่ออยู่ในวัยประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เด็กช่วงวัยนี้จะมีพัฒนาการทางภาษาที่ดี การเขียนบรรยายหรือแสดงความรู้สึกจินตนาการเป็นที่สนใจของเด็ก

Colvin (1996) ได้ใช้วิธีการให้เด็กเขียนเรียงความและวัดความคิดแปลกใหม่ ความคิดจินตนาการ ความมีอารมณ์ขันของเด็กจากสิ่งที่เด็กได้เขียนออกมา เป็นต้น Stephenson

(1967) ก็ได้ทดลองให้เด็กเขียนคำกลอน ส่วน Torrance (1963) ก็คิดวิธีให้เด็กเขียนเรียงความจากเรื่องที่คาดคิดไม่ถึง โดยกำหนดหัวข้อให้เขียน “ผู้ชายที่ร้องไห้” “ครูที่ไม่พูด” “สุนัขที่ไม่เห่า” เป็นต้น ซึ่งปรากฏว่าเขาพบความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ และน่าสนใจจากความคิดจินตนาการของเด็ก

5. แบบทดสอบ หมายถึง การให้เด็กทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์มาตรฐาน ซึ่งเป็นผลมาจากการวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ มีทั้งใช้ภาษาเป็นสื่อ และที่ใช้ภาพเป็นสื่อเพื่อเร้าให้เด็กแสดงออกเชิงความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบมีการกำหนดเวลาด้วย เช่น แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนส์ เป็นต้น

แผนที่ความคิด (Mind Mapping)

ความเป็นมาของแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

โทนี บูซาน เป็นผู้ริเริ่ม นำเอาความรู้เรื่องสมองมาปรับใช้ในการเรียนรู้ โดยพัฒนามาจากการจดบันทึกอักษรเป็นบรรทัด ๆ เป็นแถว ๆ ใช้ปากกา หรือดินสอสีเดียวกันมาเป็นการบันทึกด้วยคำ ภาพ สัญลักษณ์ แผ่เป็นรัศมีออกรอบ ๆ ศูนย์กลางเหมือนกับการแตกแขนงของกิ่งไม้ โดยใช้สีเส้น ต่อมาพบว่าวิธีการของเขานั้นสามารถนำไปใช้กับกิจกรรมอื่น ๆ ในชีวิตส่วนตัว และชีวิตการทำงานได้ด้วย เช่น ใช้ในการวางแผน การตัดสินใจ การช่วยจำ การแก้ปัญหา การนำเสนอ การเขียนหนังสือ ซึ่งแผนที่ความคิด ได้ถูกนำมาแนวคิด วิธีการเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยครั้งแรกโดย ธัญญา ผลอนันต์ และได้แปลหนังสือของโทนี บูซาน ออกมาเป็นภาษาไทย ซึ่งจากการฝึกอบรมการใช้แผนที่ความคิดแก่พนักงาน เจ้าหน้าที่ ครู นักเรียน ทั้งภาครัฐและเอกชน เขาพบว่า วิธีการของแผนที่ความคิดนั้นสามารถนำไปใช้ได้ทั้งชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน

บูซาน (Buzan, 1997) ได้ให้ความหมายของแผนที่ความคิดไว้ว่า แผนที่ความคิด คือแผนผังหรือแผนภาพที่แสดงออกของการคิดรอบทิศทาง ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานที่ตามธรรมชาติของสมองมนุษย์ และเป็นเทคนิคการแสดงออกด้วยภาพที่มีพลังนำไปสู่กุญแจสากลที่จะใช้ไขประตูไปสู่ศักยภาพของสมอง แผนที่ความคิดนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกแง่มุมของชีวิตซึ่งทำให้การเรียนรู้ได้รับการพัฒนาและเกิดความคิดที่ชัดเจนขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ นอกจากนี้ บูซานยังได้กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญของแผนที่ความคิดไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. หัวเรื่องที่สนใจจะถูกสร้างขึ้นตรงกลางของแผนภาพ
2. ใจความหลักของหัวเรื่องจะอยู่รอบหัวข้อซึ่งอยู่ตรงกลางออกไปทุกทิศทาง

ซึ่งเปรียบเสมือนกิ่งก้านของต้นไม้ที่แตกแขนงออกมา

3. กิ่งก้านที่แตกแขนงออกมาประกอบด้วยภาพหรือคำสำคัญที่เขียนบนเส้นที่โยงกัน ส่วนของคำอื่น ๆ ที่มีความสำคัญรองลงมาจะถูกเขียนบนกิ่งก้านที่แตกออกในลำดับต่อ ๆ ไป

4. กิ่งก้านจะถูกเชื่อมโยงกันในลักษณะที่แตกต่างกันตามตำแหน่งและความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ

ความหมายของแผนที่ความคิด

ไสว พักขาว (2544) ได้ให้ความหมายว่าของแผนผังความคิดไว้ว่า เป็นแผนผังหรือแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด (Concept) ที่เริ่มจากมโนทัศน์หลัก (Main Concepts) ซึ่งทำหน้าที่เป็นชื่อเรื่อง แล้วแตกแขนงไปสู่มโนทัศน์รองและมโนทัศน์ย่อย ๆ กระจายออกไปโดยรอบคล้ายกับลักษณะของเซลล์สมอง ซึ่งจะทำให้เกิดภาพแห่งการเชื่อมโยงขององค์ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดลออทุกแง่มุม

สำลี รักสุธี (2553) ให้ความหมายว่า แผนที่ความคิด คือ การนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับสมองไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ว่าจะป็นสมองซีกซ้ายหรือขวา เพราะในแผนที่ความคิดนั้นทำให้เด็กได้คิดวิเคราะห์คำ ภาษา สัญลักษณ์ ระบบ ลำดับ จำนวน ความเป็นเหตุ เป็นผล ตรรกะวิทยา ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ความงาม ศิลปะ โดยมีแถบเส้นประสาทคอร์ปัสคอลลัมเป็นเสมือนสะพานเชื่อมโยง

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2544) กล่าวว่า แผนที่ความคิด หมายถึง การจัดกลุ่มความคิดรวบยอดเพื่อให้ความสัมพันธ์ของความคิดระหว่างความคิดหลักและความคิดรองลงไป โดยนำเสนอเป็นภาพหรือเป็นแผนผัง สามารถนำเสนอได้หลายลักษณะ

ทิตินา แคมมณี (2554) ให้ความหมายว่าผังความคิดเป็นผังที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระ หรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวม โดยใช้เส้น คำ ระยะห่างจากจุดศูนย์กลาง เครื่องหมาย รูปทรงเรขาคณิตและภาพ แสดงความหมายและความเชื่อมโยงความคิดหรือสาระนั้น ๆ

สรุปได้ว่า แผนที่ความคิดเป็นการสรุปองค์ความรู้ ซึ่งทำได้ในทุก ๆ เรื่อง อาทิ การบันทึกช่วยจำ การวางแผน การสรุปทบทวน โดยใช้สี เส้น ภาพ สัญลักษณ์ง่าย ๆ แทนอักษร เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายและจดจำได้ดีที่สุด

กฎของแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

โทนี บูซาน (Buzan, 1997) ได้กำหนดหลักการสร้างแผนที่ความคิด ดังนี้

1. หากกระดาษเปล่าไม่มีเส้น เพื่อจะได้มีอิสระ 360 องศา ในการแสดงออก ซึ่งทักษะทางสมองอย่างครบถ้วน
2. เริ่มด้วยจุดกึ่งกลางหน้ากระดาษ เพราะในโลกแห่งความคิดของเราจะเริ่มต้นอยู่ที่ศูนย์กลาง

3. วาดภาพที่กึ่งกลางเป็นใจความใหญ่ของเรื่องที่จะเขียน หรือคิดตามความเห็นของตนเอง เพราะภาพ ๆ หนึ่งมีค่ามากกว่าคำพันคำ ช้ำยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มความจำมากขึ้นด้วย ใช้สีอย่างน้อยสามสี เพราะสีช่วยกระตุ้นจินตนาการของสมองซีกขวา จับจุดและยึดความสนใจให้ภาพศูนย์กลางสูง กว้างประมาณ 2 นิ้ว หรือ 5 เซนติเมตร ภาพควรมีรูปร่างไม่เหมือนใครและไม่ควรมีกรอบรูป

4. หัวข้อสำคัญของเรื่องแตกออกมาจากภาพศูนย์กลางเพราะต้องการให้เห็นความสำคัญของภาพและควรเขียนตัวอักษรหนา เพื่อให้สมองรับได้ง่าย ดูง่ายและพื้นความจำง่าย คำที่เขียนนั้นเขียนลงบนพื้นที่ที่ความยาวเท่ากับตัวหนังสือ เพราะถ้าเส้นยาวไปความคิดจะไม่ต่อเนื่อง ถ้าเส้นพอดีก็จะลงตัว เส้นสาขาหลักหน้าเรียวยาวไม่แข็งทื่อ เส้นเรียวยาวโค้งทำให้เกิดความกลมกลืน และหลากหลายทำให้จำง่าย เขียนสบายมือไม่น่าเบื่อ ความหนาของเส้นช่วยเน้นความสำคัญ และเส้นต้องต่อตรงออกมาจากศูนย์กลาง ติดกับส่วนใดส่วนหนึ่งของศูนย์กลางด้วย

5. ควรเขียนคำสำคัญบรรจงตัวใหญ่ ๆ เป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เพื่อที่ว่าย้อนกลับมาอ่านใหม่จะให้ภาพที่ชัดเจน สะดุดตาอ่านง่าย และก่อผลกระทบต่อความคิดมากกว่าการใช้เวลาเพิ่มอีกเล็กน้อยในการเขียนตัวใหญ่ อ่านง่าย ชัดเจน จะช่วยให้เราสามารถประหยัดเวลาได้ เมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่อีกครั้ง

6. เขียนคำสำคัญเหนือเส้นและแต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ เพื่อให้ Mind Mapping มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ

7. คำสำคัญ ควรจะมีลักษณะเป็น “หน่วย” โดยคำสำคัญ 1 คำต่อเส้น 1 เส้น คำละเส้น เพราะจะช่วยให้แต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่น ๆ ได้อย่างอิสระเปิดทางให้ Mind Mapping คล่องตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น

8. ระบายสีให้ทั่ว Mind Mapping เพราะสีช่วยยกระดับความจำ เพลินตา กระตุ้นสมองซีกขวา

9. เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ควรปล่อยให้หัวคิดมีอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่ามัวคิดว่าเขียนลงตรงไหนดีหรือว่าจะใส่หรือไม่ใส่อะไรลงไป เพราะล้วนแต่จะทำให้งานล่าช้าอย่างน่าเสียดาย

หลักสำคัญของการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

หลักสำคัญของการสร้าง Mind Mapping เริ่มต้นจากการเขียนหัวเรื่อง หรือแกนของเรื่องที่จะเป็นจุดศูนย์กลางความคิดทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง โดยมีเส้นเชื่อมโยงความคิดรอง และแตกกิ่งก้านออกไปจากศูนย์กลางคล้ายกับที่สมองทำงาน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ (ชนิดา บุญชรโชติกุล, 2547)

1. Paper: หากกระดาษที่มีพื้นที่ว่าง ตั้งกระดาษตามแนวนอน และเริ่มการเขียน Mind Mapping ด้วยหัวเรื่องที่กึ่งกลางหน้ากระดาษ

2. Use: ใช้รูปภาพ สี และคำ ในการช่วยสื่อความหมายของแกนเรื่อง และความคิดตรง

3. Lines: ใช้เส้นช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างแกนของเรื่องที่จะเป็นศูนย์กลาง ความคิดทุกอย่างกับความคิดตรงที่เกี่ยวข้อง

4. Style: รูปแบบการนำเสนอสามารถกำหนดได้ตามต้องการ

5. Structure: โครงสร้างมีหลายรูปแบบ เช่น มีโครงสร้างอย่างชัดเจน โดยจัดตามลำดับความสำคัญ หรือเสนอแบบความสัมพันธ์ของข้อมูล เป็นต้น

หลักในการทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

ดั่งนี้
 1. วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544) กล่าวถึงหลักในการทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

1. เริ่มต้นด้วยภาพสี กึ่งกลางหน้ากระดาษ เริ่มต้นด้วยภาพสี กึ่งกลางหน้ากระดาษ ภาพ ๆ เดียวมีค่ากว่าพันคำและยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และยังเพิ่มความจำมากขึ้นด้วย
2. ใช้ภาพให้มากที่สุด ใน Mind Mapping ก่อนคำสำคัญ (Key Word) หรือรหัส เพื่อเป็นการช่วยในการทำงานของสมอง ดึงดูดสายตาและช่วยในการจำ
3. ควรเขียนคำสำคัญ ด้วยตัวบรรจงใหญ่ ๆ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่จะให้ภาพที่ชัดเจน สะดุดตา อ่านง่าย และก่อผลกระทบต่อความคิดมากกว่า ใช้เวลาอีกเล็กน้อยในการเขียนคำให้ใหญ่จะทำให้อ่านง่าย ชัดเจน และจะช่วยให้สามารถประหยัดเวลาได้เมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่อีกครั้ง
4. เขียนคำสำคัญเหนือเส้นและแต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ เพื่อให้ Mind Mapping มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ
5. คำสำคัญควรจะมีลักษณะเป็น “หน่วย” โดยคำสำคัญหนึ่งเส้น คำละเส้น เพราะจะช่วยให้แต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่น ๆ ได้อย่างอิสระ เปิดทางให้ Mind Mapping คล่องตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น
6. ระบายสีให้ทั่ว Mind Mapping เพราะสีช่วยยกระดับความจำ เพลิดเพลิน กระตุ้นสมองซีกขวา
7. เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ควรปล่อยให้หัวใจคิดมีอิสระมากที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ อย่ามัวแต่คิดว่าเขียนตรงไหนดี หรือว่าจะใส่ หรือไม่ใส่อะไรลงไป เพราะล้าวนแต่จะทำให้ทำงานล่าช้า นำเสียดาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ชวลิต ชูกำแหง (2546) ได้พัฒนาหลักสูตรซ่อมเสริมทักษะเบื้องต้นในการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา ในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ สำหรับเด็กที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และทดสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจากผู้ปกครองของเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้และ 3) การศึกษาความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ พบว่า ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ การรับรู้ที่มีอยู่ในวงจำกัด รวมทั้งการขาดรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสกัดกั้นปัญหาของเด็กเหล่านี้ ผู้วิจัยนำผลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่สะท้อนทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับเด็ก ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้า ขั้นกระบวนการ ขั้นความจำ และขั้นแสดงออก

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ โดยมุ่งซ่อมเสริมทักษะเบื้องต้นในการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 3 ทักษะที่สำคัญ คือ 1) ทักษะด้านกระบวนการรับรู้ 2) ทักษะด้านภาษา และ 3) ทักษะด้านความรู้ความจำ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 4 คน ทั้งในด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประกอบหลักสูตร หลักสูตรที่ได้เป็นหลักสูตรซ่อมเสริมมุ่งการจัดกิจกรรมตามสภาพปัญหาของเด็กเป็นหลัก สามารถยืดหยุ่นเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับเด็กที่มีปัญหาที่แตกต่างกัน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 14 คน ที่ผ่านกระบวนการคัดแยกด้วยแบบสำรวจปัญหาในการเรียนรู้ การประเมินพฤติกรรม และผลงานนักเรียน ตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยใช้การทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) พบว่า 1) ผู้เรียนมีทักษะเบื้องต้นด้านกระบวนการรับรู้ภายหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (ร้อยละ 50) 2) ผู้เรียนมีทักษะเบื้องต้นด้านภาษาภายหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่คะแนนการปฏิบัติยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3) ผู้เรียนมีทักษะเบื้องต้นด้านความรู้ความจำ ภายหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและติดตามผลหลักสูตร จากการประชุมสัมมนาหลังทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่พึงพอใจกับระดับทักษะเบื้องต้นในการเรียนรู้ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก มีความเห็นที่โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในระดับมากที่สุด เห็นว่ากิจกรรมจากหลักสูตรช่วยเพิ่มโอกาสพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองทำให้เกิดความเข้าใจ อันดี พร้อมทั้งการร่วมมือหาแนวทางแก้ปัญหามากขึ้นจากนั้นนำหลักสูตรไปปรับปรุงแก้ไขในด้านเนื้อหา รูปแบบกิจกรรม ความชัดเจนของแบบฝึกต่าง ๆ โดยพิจารณาจากผลการบันทึกกิจกรรมและผลงานนักเรียนระหว่างการใช้หลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรซ่อมเสริมทักษะเบื้องต้นในการเรียนรู้ สำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อไป

ปริยานุช สถาวรณิ (2548) ได้พัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยมุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจำแนก ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการสรุป ด้านการประยุกต์ และด้านการคาดการณ์ ผลการวิจัย พบว่าการพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ด้วย 3 หลักการ ได้แก่ หลักเอกัตบุคคล หลักประชาธิปไตย และหลักการปฏิบัติ ที่สอดแทรก ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของนักเรียนของแอสติน ผลการทดลองทำให้เห็นวาระดับทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนทั้ง 5 ด้าน หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีวะ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านไอซีทีทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ด้วยรูปแบบการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญทางด้านไอซีที เพื่อกำหนดสมรรถภาพทางด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษา ซึ่งสรุปได้ว่าสมรรถภาพทางด้านไอซีทีที่นักศึกษาวิชาชีวะควรขาดและควรได้รับการเสริมสร้าง ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติทางด้านไอซีที จากนั้นจึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรเสริม เป็นการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรเสริมให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน โดยในหลักสูตรเสริมประกอบด้วยหลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมและโครงสร้างของหลักสูตรเสริม หลักสูตรนี้มี 4 หน่วยการเรียนรู้ เนื้อหาในหลักสูตรครอบคลุมสมรรถภาพทางด้านไอซีทีและกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ แล้วนำโครงสร้างหลักสูตรเสริมไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง พบว่าทุกองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมเหมาะสมและสอดคล้องกับนักศึกษาและสมรรถภาพทางด้านไอซีที

จากนั้นจึงนำข้อมูลจากการประเมินโครงร่างหลักสูตรเสริมมาปรับปรุงเพื่อให้โครงร่างหลักสูตรเสริมเหมาะสมยิ่งขึ้น ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม นำโครงร่างหลักสูตรที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาชีพรุ่นปี 3 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 26 คน รูปแบบการทดลองใช้หลักสูตรเสริมเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง ซึ่งผลการทดลองพบว่า สมรรถภาพทางด้านไอซีทีภายหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่า หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านไอซีทีสำหรับนักศึกษาได้ ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรเสริม จากผลการประเมินการทดลองใช้หลักสูตร พบว่าทุกองค์ประกอบของหลักสูตรเสริมมีความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามภายหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริมได้มีการปรับปรุงหลักสูตรโดย ขยายเวลาการปฏิบัติกิจกรรม ปรับปรุงภาษาที่ใช้และปรับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องกัน

เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์ (2551) ได้พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อชี้แนะปัญญา เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับที่สูงขึ้น และจะส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า หลักการและจุดมุ่งหมาย ต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านสติปัญญาไปพร้อมกับสมรรถภาพด้านเจตคติ ให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยให้ความสำคัญกับเจตคติเชิงบวก สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก อีกทั้งเน้นกระบวนการคิดและแก้ปัญหา เนื้อหาต้องมีความเหมาะสมกับนักเรียน มีลักษณะสหวิทยาการบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น กิจกรรมการเรียนการสอนต้องสร้างเจตคติเชิงบวก กระตุ้นปัญญานักเรียน และฝึกการกล้าแสดงออกโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชี้แนะปัญญาจะมีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางในการสร้างเสริมความรู้และการเห็นคุณค่าในตนเอง ตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การประเมินผลต้องใช้การประเมินตามสภาพจริง และการวัดการเห็นคุณค่าของโป๊ป (Pope) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรเป็นการนำข้อมูลที่ได้ศึกษามากำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา คำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนการประเมินผล พร้อมทั้งแผนการจัดการเรียนรู้และเอกสารใบงานประกอบแผนการเรียนรู้ หลังจากนั้นนำร่างหลักสูตรไปหาประสิทธิภาพ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษพิจารณาความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ นำผลที่ได้มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนงวิทยาลัย ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนเรียนกับหลังเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และนักเรียนที่มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มในการเรียนรู้กลุ่มย่อยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขั้นตอนที่ 4 การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุง หลักสูตร เป็นการสอบถามความพึงพอใจและความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตร เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการติดตาม เพื่อนำมาใช้ประเมินและปรับปรุงหลักสูตร โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนการสอนเพื่อชี้แนะปัญญา บทบาทของครูนั้นว่ามีความสำคัญต่อการกระตุ้นให้นักเรียนแสวงหาคำตอบ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการสอนแบบนี้

อัครพงศ์ สุขมาตย์ (2553) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา หลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิด จิตตปัญญาศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาลำเนา วิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการจำเป็นในการสร้างหลักสูตรเสริมสร้าง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พร้อมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตตปัญญาศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งได้ผลสรุปว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่จำเป็นที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน คือ ความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะ ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร เป็นการร่างโครงร่างหลักสูตรโดยนำข้อมูลที่ได้ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดหลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐาน จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และแนวการวัดและประเมินผล ซึ่งยึดแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ แล้วนำโครงร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องพบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้อง แล้วจึงนำข้อมูลจากการประเมิน โครงร่างหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้โครงร่างหลักสูตรที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขั้นที่ 3 การทดลองใช้ หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองปัตตานี จำนวน 35 คน ที่มีการจัดห้องเรียนแบบคละกัน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยมีหน่วยการสุ่มคือห้องเรียน เป็นเวลา 20 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบสองกลุ่มทดสอบก่อน-หลัง (Pretest-Posttest Control Group Design) พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณลักษณะความตระหนักรู้ในตนเอง ความเมตตากรุณา และจิตสาธารณะ หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพ ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร จากการประเมิน ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมและสอดคล้อง แต่หลังการทดลองใช้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงหลักสูตรโดย ปรับเวลาในการจัดกิจกรรม และปรับปรุงภาษาที่ใช้ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นหรือสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและสนองต่อความต้องการของผู้เรียน เพื่อพัฒนานักเรียนทั้งในด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์และการคิด โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตร

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

อัจฉรา อินทร์น้อย (2540) ได้ศึกษาผลของการฝึกระดมพลังสมองตามแนวของ วิลเลียมส์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จุดมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการฝึกระดมพลังสมองตามแนวของวิลเลียมส์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 30 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น หลังได้รับการฝึกระดมพลังสมองตามแนวคิดของ วิลเลียมส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการฝึกระดมพลังสมองตามแนวคิดของวิลเลียมส์ มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมาน ถาวรรัตนวานิช (2541) ศึกษาผลของการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า (1) คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมในแต่ละระดับของลักษณะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ในแต่ละระดับของลักษณะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) ความคิดสร้างสรรค์จากงานประดิษฐ์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

วิมลมาศ อธิศักดิ์โสภา (2545) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการฝึกโดยแบบฝึกหัดตามพลังสมองตามแนวคิดของวิลเลียมส์ ในโรงเรียนวัดอมรินทราราม ผลการศึกษาพบว่า 1) เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลาง และต่ำที่ได้รับการฝึกหัดตามพลังสมองเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 2) เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลาง และต่ำที่ได้รับการฝึกหัดตามพลังสมองเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 3) เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ระดับต่ำที่ได้รับการฝึกหัดตามพลังสมองเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ ระดับสูงและปานกลาง 4) เด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ระดับปานกลางที่ได้รับการฝึกหัดตามพลังสมองเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ระดับสูง

เดือนใจ แสงไกร (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้วยกระบวนการกลุ่มและแผนผังความคิด (Mind Map) งานวิจัยครั้งนี้จุดประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้กระบวนการกลุ่มโดยใช้แผนที่ความคิด เรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนบ้านอู่ต้อดอนหวายขม้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้คือแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการกลุ่มโดยใช้แผนที่ความคิดเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ แบบทดสอบและแบบวัดความพึงพอใจ ผลการศึกษา พบว่า 1) แผนการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกระบวนการกลุ่มโดยใช้แผนที่ความคิดมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.93/80.68 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มโดยใช้แผนที่ความคิดอยู่ในระดับมาก

ประไพทอง สิทธิพรหม (2552) ได้ศึกษาผลการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นกลวิธีสอนตามความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ ที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้การสอน

ภาษาอังกฤษที่เน้นกลวิธีสอนตามความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เลือกเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านโนนสะอาดพิทยาสรรค์ อำเภอโนนสะอาด จังหวัดอุดรธานี จำนวน 25 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวมีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่เน้นกลวิธีสอนตามแนวคิดของวิลเลียมส์และแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์ การดำเนินการทดลองใช้ระยะเวลา 16 คาบ คาบละ 60 นาที สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.34 คิดเป็นร้อยละ 51.70 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 14.87 คิดเป็นร้อยละ 74.34

สมพร หลิมเจริญ (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสูตรเสริม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 และประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรเสริม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร และประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรผลการดำเนินการศึกษา ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย คุณลักษณะ 2 มิติ คือ 1) มิติด้านการคิด ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม และ 2) มิติด้านจิตใจและบุคลิกภาพ ได้แก่ ความอยากรู้ อยากรเห็นและความเชื่อมั่นในตนเอง หลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้เป็นหลักสูตรที่ไม่ยึดเนื้อหาเป็นหลัก (content free) ระยะเวลา รวมทั้งสิ้น 29 ชั่วโมง กิจกรรมหลักที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ใช้เทคนิคการระดมพลังสมอง และกิจกรรมการสอนสืบสวนสอบสวนแบบอิงอริยสัจสี่ การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลองแบบ randomized pretest-posttest control group design กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน ซึ่งเลือกมาโดยใช้กระบวนการสุ่ม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินหลักสูตรเสริมพบว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

อภิชาติ เนินพรหม (2559) ได้พัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม

2) พัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม 3) ศึกษาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรมไปใช้ การดำเนินการวิจัยมี 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษา ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่าง อุตสาหกรรม จำนวน 382 คน และครูผู้สอนวิชาโครงการ จำนวน 110 คน เครื่องมือรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ ระยะที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น 3 ประเภทวิชา อุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคนิคชุมพร จำนวน 36 คน โดยใช้แบบแผนการทดลองสองกลุ่มสุ่มวัดก่อน และหลังการทดลอง (Randomized control-group pretest-posttest-only design) เครื่องมือที่ ใช้ได้แก่ ชุดการเรียนการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้รายวิชาโครงการและคู่มือครูผู้สอน เครื่องมือเก็บ รวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบวัดความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์ แบบวัดพฤติกรรมการสร้างสรรค์ และแบบวัดผลงานสร้างสรรค์ ระยะที่ 3 การศึกษาความเหมาะสมในการนำรูปแบบกระบวนการเรียน การสอนไปใช้กับครูผู้สอนรายวิชาโครงการ จำนวน 110 คน พบว่า 1. ความต้องการจำเป็น ในการเสริมสร้างความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม ได้แก่ ความคิดคล่อง ความคิดละเอียดลออ ความแปลกใหม่ของผลงาน ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความประณีตสวยงามของผลงาน ความอยากรู้อยากเห็น ความเชื่อมั่นในตนเอง และความเหมาะสมของผลงาน 2. รูปแบบกระบวนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม ประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการสร้าง การรับรู้ ขั้นประมวลผล ขั้นประยุกต์ใช้ ขั้นประเมินผล ผลการใช้รูปแบบ พบว่า มิติด้านการคิด โดยผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 มิติด้านจิตใจ และบุคลิกภาพรวมอยู่ในระดับดี และผลการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองมีคะแนน ความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

3) รูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม มีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการความคิดสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า
ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาหรือส่งเสริมให้สูงขึ้นได้ ด้วยการจัดบรรยากาศ สถานการณ์และ เทคนิควิธีการที่เหมาะสม ซึ่งลักษณะของผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย คุณลักษณะ 2 มิติ

- คือ 1) มิติด้านการคิด ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม และ
 2) มิติด้านจิตใจและบุคลิกภาพ ได้แก่ ความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น และความเชื่อมั่นในตนเอง
 งานวิจัยต่างประเทศ

Maria (1981) ทำการประเมินประสิทธิภาพการสอนแบบสืบสวนสอบสวนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มนักเรียนเกรด 4-6 พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ แตกต่างและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

Clapham (1997) ได้ศึกษาการฝึกทักษะกระบวนการคิด (Ideations skill) ส่วนประกอบที่สำคัญในการใช้โปรแกรมฝึกอบรมความคิดสร้างสรรค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกอบรมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งส่วนประกอบหนึ่งของโปรแกรมคือ การฝึกทักษะกระบวนการคิดเพื่อเพิ่มความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนระดับอุดมศึกษา ซึ่งทำการสุ่มเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกความคิดสร้างสรรค์ (Creativity training) การฝึกทักษะกระบวนการคิด (Ideational skill training) และกลุ่มควบคุม ทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อวัดความสามารถความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้แบบทดสอบรูปภาพของทอร์แรนซ์ และตอบแบบสอบถาม และจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณและทดสอบรายคู่ พบว่าการฝึกอบรมทั้ง 2 รูปแบบนั้นมีอิทธิพลทางบวกกับผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมดที่ได้จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบของทอร์แรนซ์ เมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุมและเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (Analyses of covariance) พบว่า การฝึกอบรมทั้ง 2 วิธี มีผลต่อคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในตัวแปรย่อยของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ แตกต่างกันซึ่งเรื่องนี้จะได้มีการอภิปรายในโอกาสต่อไป

Denise และคณะ (2002) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมฝึกอบรมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอเนกนัยและความสามารถในการรู้คิดด้วยตนเอง (Self-concept) ของห้องเรียนที่มีการใช้ภาษา 1 ภาษา และ 2 ภาษา โดยมีจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกอบรมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการแนะนำสิ่งใหม่ในความคิดสร้างสรรค์ (New directions in Creativity) เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอเนกนัยและความสามารถในการรู้คิดด้วยตนเองกับนักเรียนในห้องเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการใช้ภาษา 1 ภาษา จำนวน 8 คน และห้องเรียน 2 ภาษา จำนวน 6 คน ซึ่งห้องเรียน 2 ภาษา เป็นนักเรียนชาวบราซิล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์จำแนกเพื่อศึกษาความแตกต่างความสามารถในการคิดอเนกนัยและความสามารถในการรู้คิดด้วยตนเอง ระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการฝึกอบรม

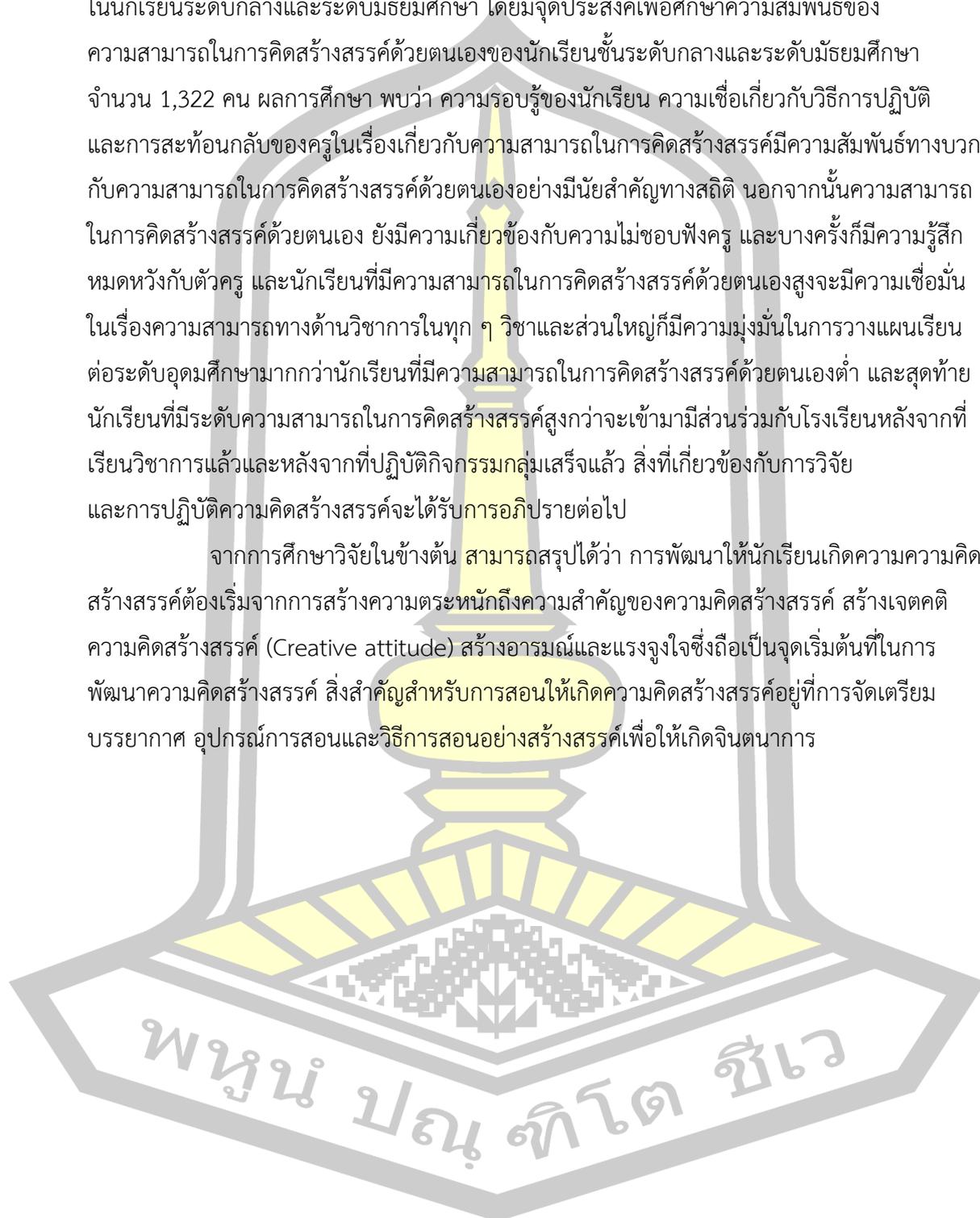
และกลุ่มควบคุม มีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนที่มีส่วนร่วมในโปรแกรมการฝึกอบรม จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า โปรแกรมการฝึกอบรมสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอเนกนัย และความสามารถในการรู้คิดด้วยตนเองของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยโปรแกรมการฝึกอบรมได้ค่อนข้างน้อยและผลจากการทดสอบก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มควบคุม พบว่า มีความสามารถในการรู้คิดด้วยตนเองลดลงและห้องเรียนที่มีการใช้ภาษา 1 ภาษา และ 2 ภาษา ไม่มีผลกระทบต่อความสามารถในการคิดอเนกนัย และความสามารถในการรู้คิดด้วยตนเอง และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะวิเคราะห์ออกเป็น 3 ด้านหลัก ซึ่งจะช่วยอธิบายโปรแกรม การฝึกอบรมความสร้างสรรค์และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อความสามารถในการคิดอเนกนัยและความสามารถในการรู้คิดด้วยตนเองอย่างไรเพื่อนำโปรแกรมการฝึกอบรมไปใช้ เพื่อยกระดับของนักเรียนบราซิลในการใช้ 2 ภาษา และเพื่อเข้าใจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม

His-chi, Ying-Hsin และ Teng-ying (2004) ได้ศึกษารูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ในวิชาการเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษาระดับสูงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ที่เหมาะสมและศึกษาความพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น ยุทธศาสตร์ เทคนิควิธีการที่ใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนในรูปแบบการสอนในครั้งนี้ ประกอบด้วย เทคนิคการระดมพลังสมอง การบันทึกคุณลักษณะ (Attribute listing) เทคนิคซินเน็คติกส์ และการวิเคราะห์โครงสร้าง (Morphological analysis) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนอาชีวศึกษาชั้นสูง จำนวน 27 คน เครื่องที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ แบบสำรวจสภาพการดำเนินการสอนความคิดสร้างสรรค์ในปัจจุบัน และแบบสำรวจความพอใจในการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอน ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านอารมณ์ความรู้สึก และด้านความคิดสร้างสรรค์ วิธีดำเนินการศึกษามี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. สำรวจสภาพการสอนความคิดสร้างสรรค์ในปัจจุบัน (ใช้เวลา 2 เดือน)
2. ดำเนินการสร้าง รูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ของวิชาการเชื่อมต่อระบบคอมพิวเตอร์ (ใช้เวลา 6 เดือน)
3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการสอนความคิดสร้างสรรค์ (ใช้เวลา 14 สัปดาห์)
4. สำรวจความพอใจที่มีต่อการสอนความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพอใจในรูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ โดยด้านความรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ด้านทักษะ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.90 ด้านอารมณ์ความรู้สึก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

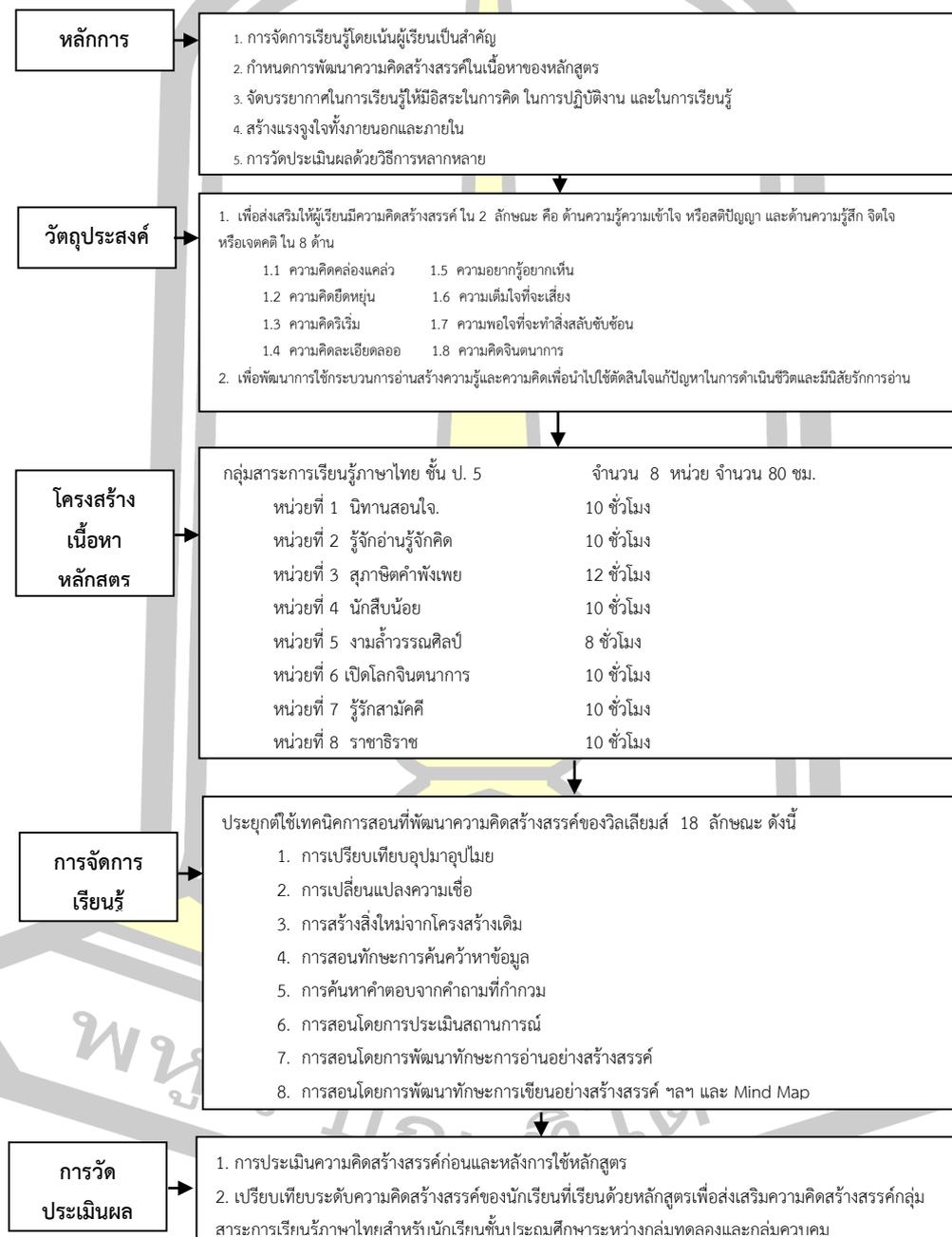
Beghetto (2006) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง ความสัมพันธ์
 ในนักเรียนระดับกลางและระดับมัธยมศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของ
 ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นระดับกลางและระดับมัธยมศึกษา
 จำนวน 1,322 คน ผลการศึกษา พบว่า ความรอบรู้ของนักเรียน ความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติ
 และการสะท้อนกลับของครูในเรื่องเกี่ยวกับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ทางบวก
 กับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ความสามารถ
 ในการคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง ยังมีความเกี่ยวข้องกับความไม่ชอบฟังครู และบางครั้งก็มีความรู้สึก
 หมดหวังกับตัวครู และนักเรียนที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองสูงจะมีความเชื่อมั่น
 ในเรื่องความสามารถทางด้านวิชาการในทุก ๆ วิชาและส่วนใหญ่ก็มีความมุ่งมั่นในการวางแผนเรียน
 ต่อระดับอุดมศึกษามากกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองต่ำ และสุดท้าย
 นักเรียนที่มีระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สูงกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนหลังจากที่
 เรียนวิชาการแล้วและหลังจากที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเสร็จแล้ว สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
 และการปฏิบัติความคิดสร้างสรรค์จะได้รับการอภิปรายต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาให้นักเรียนเกิดความความคิด
 สร้างสรรค์ต้องเริ่มจากการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ สร้างเจตคติ
 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative attitude) สร้างอารมณ์และแรงจูงใจซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ในการ
 พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญสำหรับการสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อยู่ที่การจัดเตรียม
 บรรยากาศ อุปกรณ์การสอนและวิธีการสอนอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดจินตนาการ

ร่างหลักสูตร (Tentative Curriculum)

ร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา

ภาพประกอบ 7 ร่างหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในครั้งนี ผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนและวิธีการวิจัย ซึ่งนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย
2. ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
3. ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร
4. ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร
- ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนการดำเนินงาน แสดงดังรายละเอียดที่ปรากฏดังตาราง 4

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตาราง 4 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ขั้นตอน/วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
<p>ระยะที่ 1</p> <p>การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วัตถุประสงค์ เพื่อ</p> <p>1.1 ศึกษาข้อมูล พื้นฐานเกี่ยวกับผลการ จัดการเรียนรู้ตาม หลักสูตรของสถานศึกษา ในสังกัด</p>	<p>- ศึกษาข้อมูลในภาพรวม ของประเทศจากรายงาน บทสรุปข้อเสนอแนะเชิง นโยบายและเชิงปฏิบัติจาก ผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกกรอบสอง</p> <p>- ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สถานศึกษาในสังกัดจาก การสังเคราะห์ เอกสารรายงานการ ประเมินตนเอง (SAR)</p>	<p>- แบบสรุปรายงาน บทสรุปข้อเสนอแนะเชิง นโยบายและเชิงปฏิบัติ จากผลการประเมิน คุณภาพภายนอกกรอบ สอง</p> <p>- แบบสรุปรายงาน การประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2</p>	<p>- รายงานบทสรุป ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติจากผลการ ประเมินคุณภาพภายนอก กรอบสอง</p> <p>- รายงานการประเมิน ตนเอง (SAR) ของ โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2</p>
<p>1.2 ศึกษาข้อมูลสภาพ ปัญหาการใช้หลักสูตร สถานศึกษา ตาม หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p>	<p>- สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร สถานศึกษากลุ่มสาระการ เรียนรู้ภาษาไทย ตาม หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p>	<p>- แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร สถานศึกษาตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p> <p>- แบบสัมภาษณ์ผู้เรียน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร สถานศึกษาตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551</p>	<p>- ครูผู้สอนภาษาไทย สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 5 คน</p> <p>- นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 15 คน</p>

ตาราง 4 (ต่อ)

ขั้นตอน/วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
1.3 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์	<ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร - ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการประเมินความคิดสร้างสรรค์ 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบสรุปเอกสารการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ - แบบสรุปหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 - แบบสรุปเอกสารเกี่ยวกับการวัดประเมินความคิดสร้างสรรค์ 	<ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย - เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ - เอกสารเกี่ยวกับการวัดประเมินความคิดสร้างสรรค์
1.4 กำหนดกรอบแนวคิดและโครงสร้างหลักสูตร	<ul style="list-style-type: none"> - นำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบโครงสร้างหลักสูตรฯ เนื้อหาของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลหลักสูตร 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบสรุปเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - แบบสรุปหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 	<ul style="list-style-type: none"> - เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
ระยะเวลาที่ 2 การสร้างหลักสูตรวัตถุประสงค์ เพื่อ 2.1 สร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - สรุปผลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและผลจากการดำเนินการในระยะเวลาที่ 1 - ร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาและคู่มือการใช้หลักสูตร 	<ul style="list-style-type: none"> - ร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา - คู่มือการใช้หลักสูตร 	<ul style="list-style-type: none"> - สรุปข้อมูลจากระยะเวลาที่ 1 - หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย - เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตาราง 4 (ต่อ)

ขั้นตอน/วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
2.2 ตรวจสอบความถูกต้อง และความเป็นไปได้ของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาที่สร้างขึ้น	- เสนออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ความถูกต้อง ความ เป็นไปได้ของหลักสูตรที่ สร้างขึ้น - ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะ	- ร่างหลักสูตรฯ ประกอบด้วย คู่มือการใช้ หลักสูตรการจัดการ เรียนรู้ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ฯ - แบบประเมินความคิด สร้างสรรค์	- อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์
2.3 ตรวจสอบยืนยัน คุณภาพและความ สอดคล้องเหมาะสมของ โครงร่างหลักสูตร	- นำร่างหลักสูตรที่ ปรับปรุงแก้ไขตาม คำแนะนำของอาจารย์ที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบโครงร่าง หลักสูตรและเอกสาร ประกอบหลักสูตรที่ พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบ ประเมินโครงร่างหลักสูตร - ผู้วิจัยปรับปรุงตาม ข้อเสนอแนะของ ผู้เชี่ยวชาญ	ร่างหลักสูตรฯ ประกอบด้วย คู่มือการใช้ หลักสูตรฯ - ร่างแบบประเมิน ความคิดสร้างสรรค์	- ผู้เชี่ยวชาญ

พหุบัณฑิตศึกษา

ตาราง 4 (ต่อ)

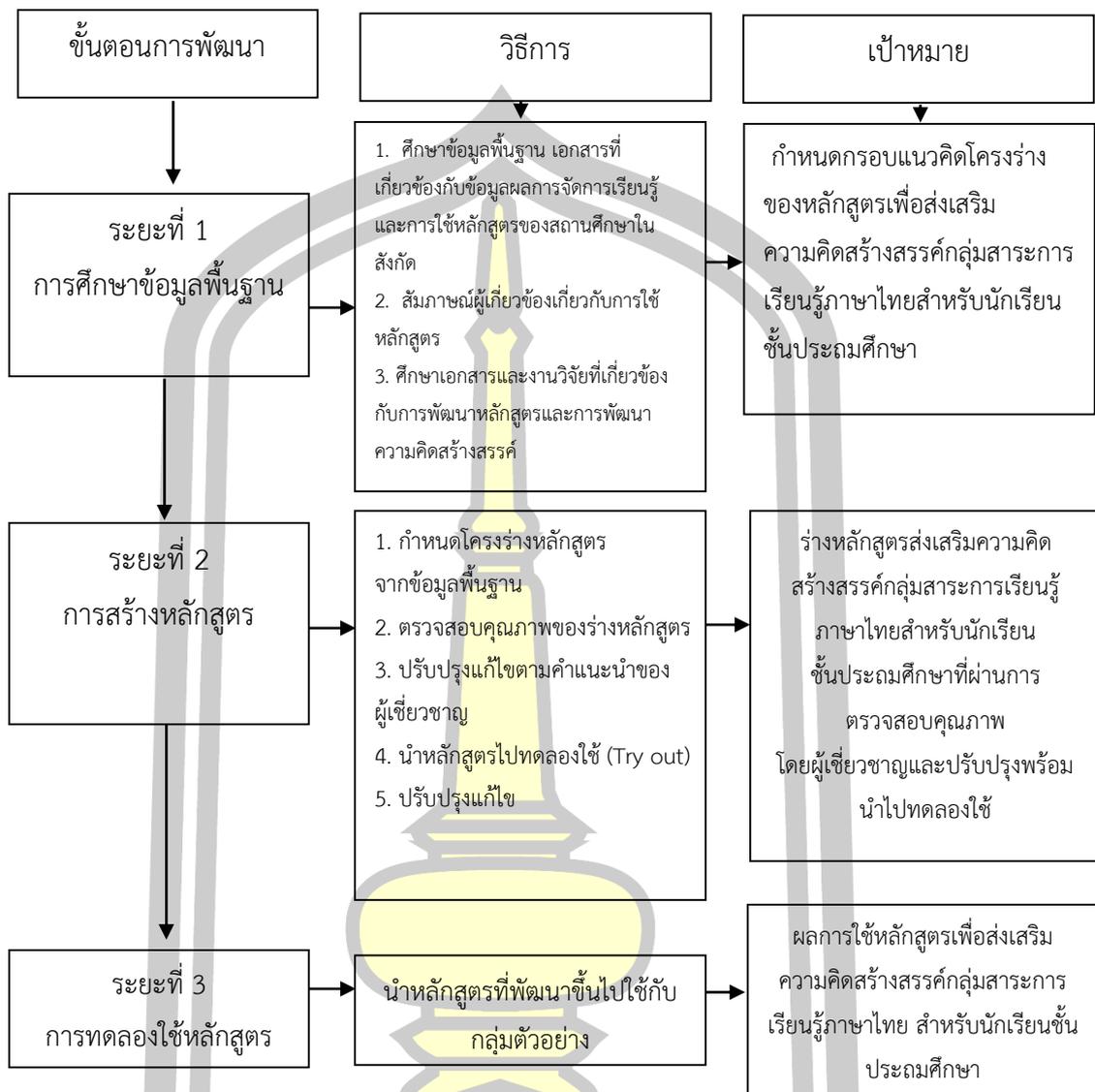
ขั้นตอน/วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
<p>2.4 ทดลองใช้หลักสูตร (Try Out) และปรับปรุงแก้ไข</p> <p>วัตถุประสงค์ เพื่อ</p> <p>- ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา</p> <p>- ปรับปรุงแก้ไขเพื่อหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาให้มีความเหมาะสมหลังนำไปทดลองใช้</p>	<p>- นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้</p> <p>- ปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป</p>	<p>- หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา</p> <p>- คู่มือการใช้หลักสูตร</p> <p>- แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์</p>	<p>- นักเรียน</p> <p>ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5</p> <p>ที่กำลังเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561</p> <p>ร.ร.บ้านไถ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2</p> <p>จำนวน 28 คน</p>
<p>ระยะที่ 3</p> <p>การทดลองใช้หลักสูตร วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน ประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้น</p>	<p>- ประชุมชี้แจงครูผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้และเครื่องมือแผนการจัดการเรียนรู้ จนเข้าใจอย่างละเอียด ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพ</p> <p>- ครูผู้ร่วมวิจัยทดลองใช้หลักสูตรเพื่อยืนยันประสิทธิภาพของหลักสูตร ดำเนินการ ดังนี้</p>	<p>หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียน ประถมศึกษา</p> <p>- คู่มือการใช้หลักสูตรฯ</p> <p>- แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์</p>	<p>- ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัด ที่กำลังเรียนปีการศึกษา 2561</p> <p>จำนวน 71 แห่ง</p> <p>78 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 1,231 คน</p> <p>หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับสลาก ซึ่งใช้ห้องเรียนเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม</p>

ตาราง 4 (ต่อ)

ขั้นตอน/วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินงาน	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล
	1) ประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนเรียน 2) ทดลองใช้หลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นจำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 80 ชม. 3) ประเมินความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียน - หาประสิทธิภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร		กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลพยุหะภูมิพิสัย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน นร.30 คน โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนโดยนำเสนอเป็นภาพ ดังนี้

ภาพประกอบ 8 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

กระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ จำแนกเป็น 3 ระยะ จึงกำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษามูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยขอเสนอขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์
2. เครื่องมือที่ใช้
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ

1.1.1 ผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษา

1.1.2 สภาพปัญหาในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2 เพื่อศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

2. เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย

2.1 แบบสรุปเอกสารรายงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตาม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.3 แบบสัมภาษณ์ผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตาม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

3.1 แบบสรุปเอกสารรายงานที่เกี่ยวข้อง มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

ดังนี้

3.1.1 ออกแบบและกำหนดประเด็นสำคัญในการสรุปเอกสารรายงานที่

เกี่ยวข้อง

3.1.2 สรุปเนื้อหาจากเอกสารตามประเด็นที่กำหนดไว้

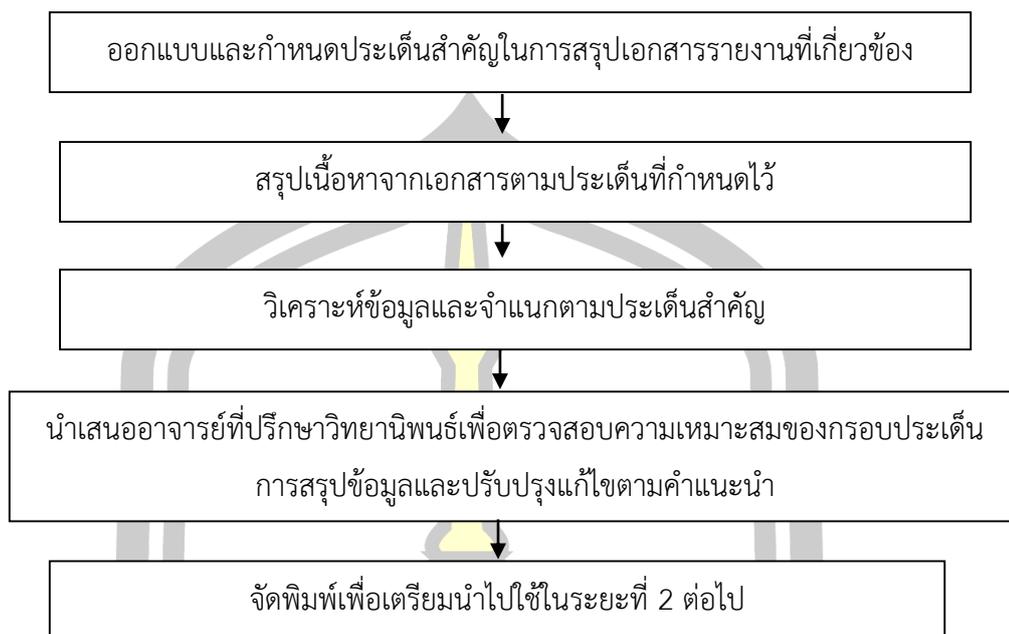
3.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลและจำแนกตามประเด็นสำคัญ

3.1.4 นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม

ของกรอบประเด็นในการสรุปข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.1.5 จัดพิมพ์เพื่อเตรียมนำไปใช้ต่อไป

แสดงขั้นตอนปรากฏดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 ขั้นตอนการสรุปเอกสารและรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาและรายงานบทสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง

3.2 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

3.2.2 ศึกษาระเบียบวิธีในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.2.3 กำหนดกรอบประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งจะสัมภาษณ์กลุ่ม ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 คน

3.2.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interviews) ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

2) มีการวิเคราะห์เนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หรือไม่อย่างไร

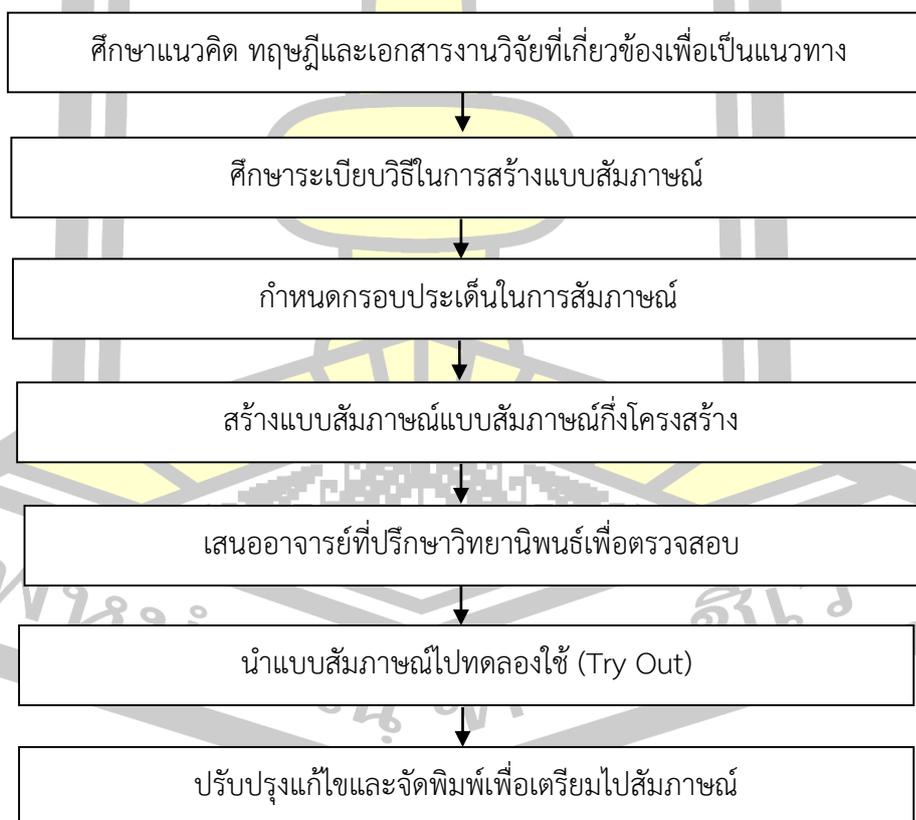
- 3) มีการใช้รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ หรือวิธีการสอนด้วยวิธีใด
- 4) มีการวัดประเมินผลอย่างไร
- 5) จากการวัดประเมินผลนักเรียนขาดทักษะการคิดในด้านใดบ้าง
- 6) มีความคาดหวังให้ผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรมีคุณลักษณะเป็นอย่างไร

3.2.5 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกรอบประเด็นคำถาม ความถูกต้องของการใช้ภาษา ความเที่ยงตรงของเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.2.6 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.2.7 ปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งและจัดพิมพ์เพื่อเตรียมไปสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

แสดงขั้นตอนปรากฏดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 ขั้นตอนการจัดทำแบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน

3.3 แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็น
แนวทางในการสร้างเครื่องมือ

3.3.2 ศึกษาระเบียบวิธีในการสร้างแบบสัมภาษณ์

3.3.3 กำหนดกรอบประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้เนื้อหาให้
ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำหนดไว้ ซึ่งจะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน

3.3.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์
กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interviews) ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
2) เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีลักษณะ
เป็นอย่างไร

3) ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือวิธีการสอนอย่างไร

4) ครูมีการวัดประเมินผลอย่างไร

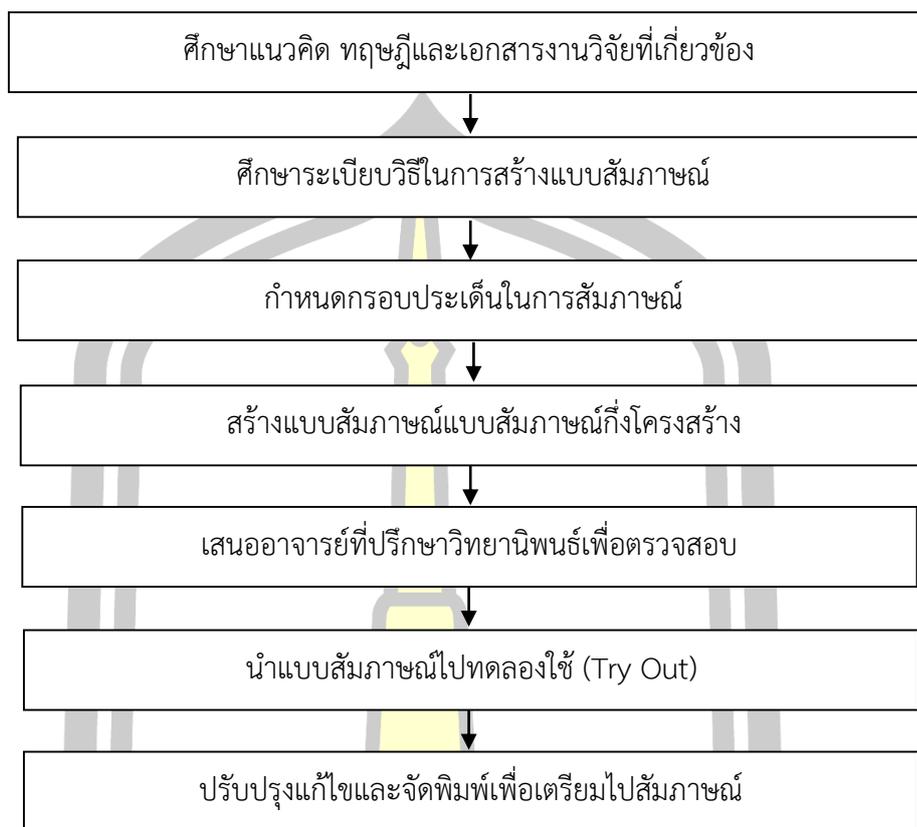
5) มีความคาดหวังเมื่อเรียนจบหลักสูตรอย่างไร

3.3.5 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม
ของกรอบประเด็นคำถาม ความถูกต้องของการใช้ภาษา ความเที่ยงตรงของเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไข
ตามคำแนะนำที่ได้

3.3.6 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มี
ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนภาษาไทยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.3.7 ปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งและจัดพิมพ์เพื่อเตรียมไปสัมภาษณ์กับ
กลุ่มเป้าหมายต่อไป

แสดงขั้นตอนปรากฏดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้เรียน

ระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีลำดับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ตามขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์
2. เครื่องมือ
3. วิธีดำเนินการ

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อสร้างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษา

1.2 เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเป็นไปได้ของร่างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น

1.3 เพื่อตรวจสอบยืนยันคุณภาพและความสอดคล้องเหมาะสมของโครงสร้าง
หลักสูตร

1.4 เพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ
นักเรียนประถมศึกษา

1.5 เพื่อปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนประถมศึกษาให้มีความเหมาะสมหลังนำไปทดลองใช้

2. เครื่องมือ

2.1 โครงร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษา

2.2 คู่มือการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย

2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

2.1.2 แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์

3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

3.1 ร่างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1.1 วิเคราะห์ผลจากการดำเนินการศึกษาเอกสาร รายงานบทสรุป
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษาในสังกัด
แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร เพื่อทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
ของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรจากข้อมูลในระยะที่ 1 มาออกแบบร่างหลักสูตร

3.1.2 กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรจากการศึกษาเอกสารและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) หลักการ
- 2) วัตถุประสงค์
- 3) โครงสร้างเนื้อหา
- 4) การจัดการเรียนรู้
- 5) การวัดประเมินผล

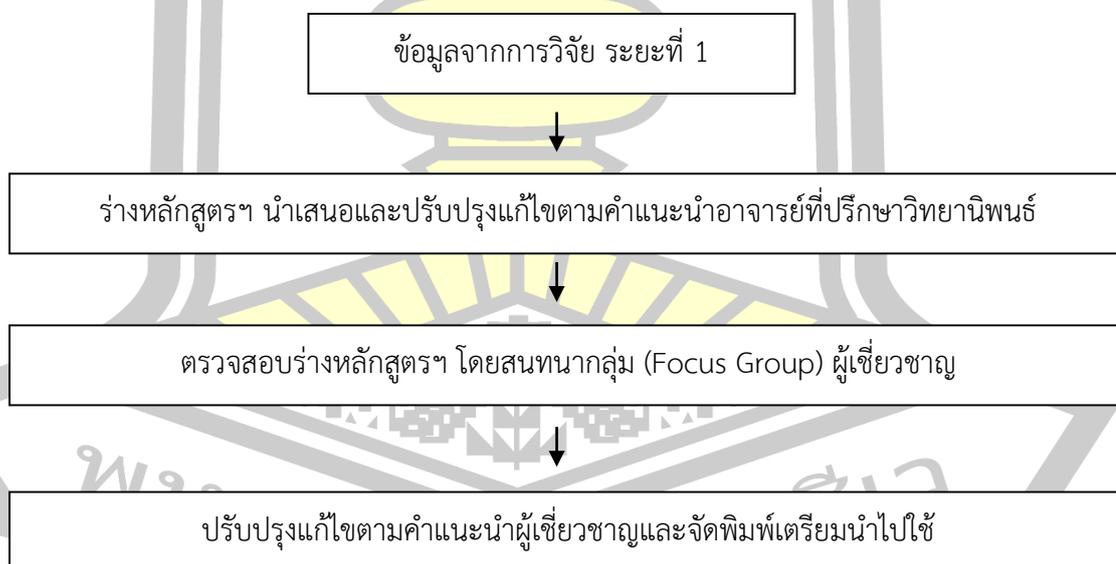
3.1.3 นำร่างหลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของร่างหลักสูตรและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เป็น
หลักสูตรที่สมบูรณ์

3.1.4 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบยืนยันคุณภาพ
และความเหมาะสมของร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

- 1) ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สารรัตน์ อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
- 2) อาจารย์ ดร.อารยา ปิยกุล อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
- 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนิตา ดวงวิไล อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย
- 4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์ อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด
- 5) อาจารย์ทวีศักดิ์ ไชยมาโย ข้าราชการบำนาญ อดีต ผอ.กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด

3.1.5 ปรับปรุงร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้ สามารถเขียนเป็นภาพประกอบ 12 ดังนี้

ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

3.2 คู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิด

สร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์
มีวิธีการสร้างดังนี้

3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการดังนี้

3.2.1.1 วิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
และความสอดคล้องของหลักการ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล
ในร่างหลักสูตร

3.2.1.2 วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้

3.2.1.3 วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตาม
แนวคิดของวิลเลียมส์ 18 ลักษณะ และมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดในหลักสูตร เพื่อออกแบบวิธีการ
จัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

3.2.1.4 จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดชั้นปี
สาระการเรียนรู้รายปี ความคิดสร้างสรรค์ นำมาเรียบเรียงเป็นคำอธิบายรายวิชา

3.2.1.5 กำหนดเนื้อหา สาระการเรียนรู้ และรายละเอียดของสาระ
การเรียนรู้ ตามรายละเอียด ดังนี้

- สาระการเรียนรู้จากหลักสูตรที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์
ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

- ข้อมูลจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนา
ความคิดสร้างสรรค์และแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง

3.2.1.6 จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากสาระการเรียนรู้ที่
เชื่อมโยงกัน ประกอบด้วย จุดหมายของหน่วยการเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม
ความคิดสร้างสรรค์ สื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ การวัดประเมินผล จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ 80 ชม.

3.2.1.7 ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตาม
แนวคิดของวิลเลียมส์อย่างละเอียด โดยระบุพฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมการเรียนรู้ของ
ผู้เรียนและความคิดสร้างสรรค์แต่ละลักษณะที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน

3.2.1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ฯ

ที่พัฒนาขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์

3.2.1.9 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบยืนยันคุณภาพ

และความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตรภรณ์ วงศ์คำจันทร์ รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
- 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตนิตา ดวงวิไล อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
- 3) ดร.ทฤษฎี เสมา ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
- 4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันทรีย์ ชมพูพาทย์ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล
- 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม อาจารย์ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล

3.2.2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ 2 ตอน โดยประยุกต์ใช้เทคนิค วิธีการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.2.2.1 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา ดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ กำหนดจุดมุ่งหมายที่จะวัดของแบบทดสอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการสร้างแบบทดสอบโดยปรับปรุง ดัดแปลงจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ฉบับภาษา ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อเร้าให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในเชิงคิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น คิดริเริ่ม แบบทดสอบฉบับนี้จะได้กำหนดคะแนนเต็มแต่จำกัดเวลาในการตอบคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อที่ 1 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนตั้งคำถามจากภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด เพื่อให้ได้คำตอบที่ตนเองอยากรู้

ข้อที่ 3 การคาดการณ์ผลที่เกิดตามมา (Guessing Consequences) ให้นักเรียนคาดการณ์ผลที่เกิดภายหลังเหตุการณ์ที่ปรากฏในภาพ

ข้อที่ 4 การปรับปรุงผลผลิตให้ดีขึ้น (Product improvements) ให้นักเรียนคิดดัดแปลง หรือเปลี่ยนภาพที่กำหนดให้เป็นภาพที่สวยงามเหมาะสม โดยบอกให้มากที่สุด

ข้อที่ 5 การใช้ประโยชน์ของสิ่งที่ไม่ใช้แล้ว (Unusual uses) ให้นักเรียนคิดวิธีที่น่าขบขันของเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ข้อที่ 6 การสมมติ (Just suppose) ให้นักเรียนคาดคะเน เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่สมมติขึ้นว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง เขียนตอบมาให้มากที่สุด

ข้อที่ 7 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนตั้งคำถามจาก ภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด เพื่อให้ได้คำตอบที่ตนอยากรู้

ข้อที่ 8 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนตั้งคำถามจาก ภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด เพื่อให้ได้คำตอบที่ตนอยากรู้

ข้อที่ 9 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนตั้งคำถามจาก ภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด เพื่อให้ได้คำตอบที่ตนอยากรู้

ข้อที่ 10 การออกแบบผลิตภัณฑ์หรือโครงการ (Project) จากภาพให้มากที่สุด

ข้อที่ 11 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนบอกวิธีการ แก้ปัญหาจากจากภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด

ข้อที่ 12 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนตั้งชื่อภาพตาม จินตนาการจากภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด

2) กำหนดแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักและเขียนนิยามเชิง ปฏิบัติการที่ระบุงกรอบ หรือโครงสร้างของความสามารถในการคิดที่ต้องการวัด การตรวจให้คะแนน แต่ละทักษะการคิดแต่ละข้อ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (Torrance, 1990)

ข้อ 1 มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้
ความคิดคล่องแคล่ว ตรวจให้คะแนนโดยการนับจำนวน คำถามที่ตั้งขึ้น โดยให้คะแนนคำถามละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบที่เกี่ยวกับการตั้งคำถามตอบจากรูปภาพให้ 0 คะแนน

ความคิดริเริ่ม ตรวจให้คะแนนโดย การนับจำนวน คำตอบที่แปลกใหม่ โดยจะให้คะแนนกลุ่มคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าตอบซ้ำมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ 0 คะแนน

ความคิดยืดหยุ่น ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับคะแนนจาก
กลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยหากคำตอบที่ความหมาย หรือลักษณะเหมือนกัน ถือว่าเป็น
กลุ่มคำตอบเดียวกัน

ความคิดละเอียดลออ ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับ
คะแนนจากกลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยหากคำตอบที่ความหมาย หรือลักษณะเหมือนกันถือ
ว่าเป็นกลุ่มคำตอบเดียวกัน

ข้อ 2-3 มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

ความคิดคล่องแคล่ว ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับจำนวน
คำตอบที่คิดได้โดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับภาพที่
กำหนดให้จะให้ 0 คะแนน

ความคิดริเริ่ม ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับจำนวนคำตอบ
ที่แปลกใหม่ โดยจะให้คะแนนกลุ่มคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบซ้ำกับคนอื่น ๆ มากกว่า 3 คน
ให้ 0 คะแนน

ความคิดยืดหยุ่น ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับคะแนนจาก
กลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยคำตอบที่มีความหมาย หรือลักษณะเหมือนกัน หรือคล้ายกันจะ
ถือว่าเป็นคำตอบเดียวกัน

ความคิดละเอียดลออ ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับ
คะแนนจากกลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยหากคำตอบที่ความหมาย หรือลักษณะเหมือนกัน
ถือว่าเป็นกลุ่มคำตอบเดียวกัน

ข้อ 4 มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

ความคิดคล่องแคล่ว ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับจำนวน
คำตอบที่คิดได้ แต่ถ้าคำตอบนั้นไม่ได้ปรับปรุงเพื่อให้ได้ภาพที่สวยงาม น่ารัก ให้ 0 คะแนน

ความคิดริเริ่ม ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับจำนวนคำตอบ
ที่แปลกใหม่ โดยจะให้คะแนนกลุ่มคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบซ้ำกับคนอื่น ๆ มากกว่า 3 คน
ให้ 0 คะแนน

ความคิดยืดหยุ่น ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับคะแนนจาก
กลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยคำตอบที่ความหมาย หรือลักษณะเหมือนกัน หรือคล้ายกันจะถือ
ว่าเป็นคำตอบเดียวกัน

ความคิดละเอียดลออ ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับ
คะแนนจากกลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยหากคำตอบที่ความหมาย หรือลักษณะเหมือนกันถือ
ว่าเป็นกลุ่มคำตอบเดียวกัน

ข้อ 5 มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

ความคิดคล่องแคล่ว ตรวจให้คะแนนโดยการนับจำนวนคำตอบที่คิดได้ โดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบนั้นเป็นการดัดแปลงแบบเพื่อฝัน เป็นไปไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

ความคิดริเริ่ม ตรวจให้คะแนนโดยการนับจำนวนคำตอบ โดยจะให้คะแนนกลุ่มคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบซ้ำกับคนอื่น ๆ มากกว่า 3 คน ให้ 0 คะแนน

ความคิดยืดหยุ่น ตรวจให้คะแนนโดยการนับคะแนนจากกลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยคำตอบที่มีความหมาย หรือลักษณะเหมือนกัน หรือคล้ายกัน จะถือว่าเป็นคำตอบเดียวกัน

ความคิดละเอียดลออ ตรวจให้คะแนนโดยการนับคะแนนจากกลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยหากคำตอบที่มีความหมาย หรือลักษณะเหมือนกัน ถือว่าเป็นกลุ่มคำตอบเดียวกัน

ข้อ 6 มีเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ดังนี้

ความคิดคล่องแคล่ว ตรวจให้คะแนนโดยการนับจำนวนคำตอบที่คิดได้ โดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบนั้นเป็นการดัดแปลงแบบเพื่อฝัน เป็นไปไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

ความคิดริเริ่ม ตรวจให้คะแนนโดยการนับจำนวนคำตอบที่แปลกใหม่ โดยจะให้คะแนนกลุ่มคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบซ้ำกับคนอื่น ๆ มากกว่า 3 คน ให้ 0 คะแนน

ความคิดยืดหยุ่น ตรวจให้คะแนนโดยการนับคะแนนจากกลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยคำตอบที่มีความหมาย หรือลักษณะเหมือนกัน หรือคล้ายกัน จะถือว่าเป็นคำตอบเดียวกัน

ความคิดละเอียดลออ ตรวจให้คะแนนโดยการนับคะแนนจากกลุ่มคำตอบ กลุ่มละ 1 คะแนน โดยหากคำตอบที่มีความหมาย หรือลักษณะเหมือนกัน ถือว่าเป็นกลุ่มคำตอบเดียวกัน

3) กำหนดรูปแบบของข้อคำถามที่จะใช้ และกำหนดเนื้อหาวิชา สร้างเครื่องมือวัดด้านความคิดสร้างสรรค์ตามกรอบ จำนวน 12 ข้อ

4) สร้างตารางหรือแผนผังของแบบทดสอบ ระบุน้ำหนัก

ความสำคัญของข้อสอบแต่ละข้อ

5) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ

ความถูกต้อง เหมาะสมของข้อคำถามและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

6) เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม

จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

- 6.1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
- 6.2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดนิตา ดวงวิไล อาจารย์
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
- 6.3) ดร.ทฤษฎี เสมา ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
- 6.4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันทรีย์พย์ ชมพูพาทย์
ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล
- 6.5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณีเพ็ญ พลเยี่ยม
อาจารย์ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัด
ประเมินผล

7) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
แล้วเลือกข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ

8) นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 โรงเรียนบ้านไก่อานา อำเภอนาคู ปีการศึกษา 2561 เพื่อหาความเหมาะสมของเวลา
ในการสอบแต่ละข้อและหาคุณภาพแบบวัดที่สร้างขึ้น

9) จัดพิมพ์แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้
ทดลอง ปรากฏดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความรู้ความเข้าใจ หรือสติปัญญา

ตอนที่ 2 วัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความรู้สึกรู้ใจ จิตใจ หรือเจตคติ ดำเนินการ ดังนี้

3.2.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความรู้สึกรู้ใจ จิตใจ หรือเจตคติจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนิยามของความอยากรู้อยากเห็นเพื่อเป็นกรอบของข้อคำถามที่ใช้ในการวัดจากนั้นกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะวัดของแบบทดสอบ

3.2.2.2 ศึกษาแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของ

ทอร์แรนซ์ กำหนดจุดมุ่งหมายที่จะวัดของแบบทดสอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการสร้างแบบทดสอบโดยปรับปรุง ดัดแปลงจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ ทอร์แรนซ์ฉบับภาษาโดยแบบทดสอบจะไม่ได้กำหนดคะแนนเต็มแต่จำกัดเวลาในการตอบคำถาม ในแต่ละข้อ ข้อละ 5 นาที ซึ่งมี 4 ข้อ ต่อจากด้านที่ 1 ดังนี้

ข้อที่ 7 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนตั้งคำถามจาก ภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด เพื่อให้ได้คำตอบที่ตนอยากรู้

ข้อที่ 8 การคาดการณ์ผลที่เกิดตามมา (Guessing Consequences) ให้นักเรียนคาดการณ์ผลที่เกิดภายหลังเหตุการณ์ที่ปรากฏในภาพ

ข้อที่ 9 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนบอกวิธีการ แก้ปัญหาจากจากภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด

ข้อที่ 10 การตั้งคำถาม (Asking) ให้นักเรียนตั้งชื่อภาพตาม จินตนาการจากภาพที่กำหนดให้ให้มากที่สุด

3.2.2.3 กำหนดแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักและเขียนนิยามเชิง ปฏิบัติการที่ระบุงกรอบ หรือโครงสร้างของความสามารถในการคิดที่ต้องการวัด ได้แก่ ความเต็มใจที่จะเสี่ยง ความพอใจที่จะทำสิ่งสลับซับซ้อนและความคิดจินตนาการ

3.2.2.4 นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นเสนอ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของข้อคำถามกับ นิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดไว้และตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามเพิ่มเติมและปรับปรุง แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2.5 นำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ผ่านการตรวจสอบจาก ผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังเรียนในปีการศึกษา 2561 โรงเรียน บ้านไถ่ อำเภอลำทะเมนชัย ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีคุณลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง และนำคะแนนมาหา ค่าอำนาจจำแนกโดยทำการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวม และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด

ข้อ 7-12 มีเกณฑ์ตรวจให้คะแนน ดังนี้
ความอยากรู้อยากเห็น ตรวจให้คะแนนโดยการนับ จำนวนคำตอบที่คิดได้ โดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบนั้นเป็นการดัดแปลงแบบ เพื่อฝัน เป็นไปไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

ความเต็มใจที่จะเสี่ยง ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับ

จำนวนคำตอบที่คิดได้ โดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบนั้นเป็นการดัดแปลงแบบ
เพื่อฝัน เป็นไปไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน ค้นหาทาง
หลาย ๆ ทางที่ต่างออกไปโดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบนั้นเป็นการดัดแปลงแบบ
เพื่อฝัน เป็นไปไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

ความคิดจินตนาการ ตรวจสอบให้คะแนนโดยการนับจำนวน
คำตอบที่คิดได้ โดยให้คะแนนคำตอบละ 1 คะแนน แต่ถ้าคำตอบนั้นเป็นการดัดแปลงแบบเพื่อฝัน
เป็นไปไม่ได้ ให้ 0 คะแนน

3.2.2.6 จัดพิมพ์

ซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏต้งภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 ขั้นตอนการจัดทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านความรู้สึกจิตใจเจตคติ

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพ
การจัดการศึกษาอำเภอวาปีปทุม จำนวน 71 แห่ง 78 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,231 คน
โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วย

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาล พยัคฆภูมิพิสัยอำเภออนุบาลพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน จำนวน 30 คน โดยมีโรงเรียนเป็น หน่วยการสุ่ม หลังจากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย แบบจับสลาก ซึ่งใช้ห้องเรียนเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น โดยมีขั้นตอนและแบบแผนการทดลอง ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการทดลองใช้หลักสูตร

เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยประเมินในประเด็นต่อไปนี้

1.1 หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียนหรือไม่และนักเรียนมีความเห็นต่อหลักสูตรนี้อย่างไร

1.2 ประเมินปัญหา อุปสรรคในการใช้หลักสูตรและปัจจัยต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้การใช้หลักสูตรเสริมบรรลุตามเป้าหมาย

2. นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีแบบแผนการทดลองใช้หลักสูตร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ True control group, (Pretest-posttest design) (ประวิต เอราวรรณ, 2553) ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ดังนี้

พหุ ประถมศึกษา

Ex	R	T1	X	T2
Co	R	T1	-	T2

X	คือ	การใช้หลักสูตร (Treatment)
R	คือ	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random assignment)
E	คือ	กลุ่มทดลอง (Experimental group)
C	คือ	กลุ่มควบคุม (Control group)
T1	คือ	การทดสอบก่อนทำการทดลอง (Pretest)
T2	คือ	การทดสอบหลังทำการทดลอง (Posttest)

ภาพประกอบ 15 แบบแผนการทดลองแบบ True control group, Pretest-posttest design

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ผลการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยข้อมูลเชิงบรรยาย
2. วิเคราะห์และเปรียบเทียบความสามารถในความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ t-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้
  - 1.1 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยใช้สูตร KR-20 (สมนึก ภัททิยธนี, 2549) โดยใช้สูตร

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right]$$

- เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ
 n แทน จำนวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ
 p แทน อัตราส่วนของผู้ตอบถูกในข้อนั้น

q แทน อัตราส่วนของผู้ตอบผิดในข้อนั้น

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

1.2 การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมจากข้ออื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด ด้วยการหาสหสัมพันธ์แลลพอยท์ไบซีเรียล (Point Bacterial Correlation)

1.3 การหาค่าความยากของแบบทดสอบ (Difficulty) (ชวลิต ชูกัมพาง, 2555)
โดยใช้สูตร

$$p = \frac{H+L}{2n}$$

เมื่อ p แทน ค่าความยากของข้อสอบ

H แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงตอบถูก

L แทน จำนวนคนในกลุ่มต่ำตอบถูก

n แทน จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

1.4 การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553)

โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน

2.1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

(บุญชม ศรีสะอาด, 2545) โดยใช้สูตร

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนผู้เรียนในกลุ่มตัวอย่าง
 $(\sum X)^2$ แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

2.1.3 ค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
 f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงเป็นร้อยละ
 N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.1.4 สถิติวิเคราะห์และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ใช้สถิติ t-test (dependent Samples) และ t-test (Independent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2546)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาในครั้งนี้นำมาดำเนินการในรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และการแปลความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียน
p	แทน	ร้อยละ (Percent)
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	สถิติที่ใช้ในการทดสอบ
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการคิดและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาก่อนและหลังเรียน

2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
2. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. ผลการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
  - 1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สภาพปัญหา และความต้องการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยการศึกษาเอกสารรายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานบทสรุปและจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) การประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัด (SAR) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2556) สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้
    - 1.1.1 ปัญหาสำคัญที่พบจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง พบว่าสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองส่วนใหญ่มีผลการประเมินในมาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับปรับปรุงและพอใช้ สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 225 แห่ง มีรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ไม่ผ่านการประเมินในมาตรฐานที่ 4 ด้านการคิดจำนวน 76 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.77

1.1.2 แนวทางในการแก้ปัญหา

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง ซึ่งกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดไตร่ตรอง ให้ผู้เรียนมีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาครูให้มีทักษะพัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และคิดไตร่ตรอง ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา คือสถานศึกษาควรมีการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการใช้หลักสูตร

สถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องดังนี้

1.2.1 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.2.2 การสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน เกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้วิจัยได้กำหนดวันในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงวันเดือนปีที่ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลในระยะที่ 1

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์	สถานศึกษาที่สัมภาษณ์	ครู (คน)	นักเรียน(คน)
1 มิถุนายน 2560	โรงเรียนบ้านเม็กดำ	1	3
6 มิถุนายน 2560	โรงเรียนบ้านห้วยหิน (ศิลาคามสำแดง)	1	3
13 มิถุนายน 2560	โรงเรียนบ้านเหล่าค้อ	1	3
20 มิถุนายน 2560	โรงเรียนบ้านดงบากหนองตาเต็น	1	3
29 มิถุนายน 2560	โรงเรียนบ้านดู่หนองโกโนนสมบูรณ์	1	3

2.1 การสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

สถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีประเด็นสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
 2) มีการวิเคราะห์เนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หรือไม่อย่างไร

- 3) มีการใช้รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ หรือวิธีการสอนด้วยวิธีใด
- 4) มีการวัดประเมินผลอย่างไร
- 5) จากการวัดประเมินผลนักเรียนขาดทักษะการคิดในด้านใดบ้าง
- 6) มีความคาดหวังให้ผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรมีคุณลักษณะเป็นอย่างไร

ผลจากการสัมภาษณ์ ปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 จำแนกผลการสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน

ประเด็นในการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์
1) ครูมีการวิเคราะห์เนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หรือไม่ อย่างไร	ส่วนใหญ่มีการวิเคราะห์เนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพราะผู้บริหารให้ส่งแผนการสอนแต่จะใช้แผนการสอนที่ขายในท้องตลาดแต่ในชั่วโมงสอนจริงๆ จะสอนตามหนังสือ แบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการแจกให้เพราะสะดวกและคิดว่ากระทรวงศึกษาธิการได้วิเคราะห์หลักสูตรเป็นที่เรียบร้อยแล้วและไม่สิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณในการจัดซื้ออีก
2) มีการใช้รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ หรือวิธีการสอนด้วยวิธีใด	ครูใช้วิธีการให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในบทเรียนและทำแบบฝึกหัดท้ายเล่ม อาจมีกิจกรรมกลุ่มบ้างเล็กน้อย

ตาราง 6 (ต่อ)

ประเด็นในการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์
3) มีการวัดประเมินผลอย่างไร	มีวิธีการวัดประเมินผลคือ ครูตรวจเอกสารใบงาน และทำแบบฝึกหัดท้ายเล่มในหนังสือเรียน หลังจากเรียนจบในเรื่อง หรือเนื้อหานั้นๆ
4) จากการวัดประเมินผลนักเรียนขาดทักษะการคิดในด้านใดบ้าง	จากการวัดประเมินผลพบว่า นักเรียนขาดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ 1) ความคิดคล่องแคล่ว 2) ความคิดยืดหยุ่น 3) ความคิดริเริ่ม 4) ความคิดละเอียดลออ 5) ความอยากรู้อยากเห็น 6) ความเต็มใจที่จะเสี่ยง 7) ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน 8) ความคิดจินตนาการ
5) มีความคาดหวังให้ผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรมีคุณลักษณะอย่างไร	ต้องการให้ผู้เรียนอ่านออก เขียนได้ มีทักษะการคิด สามารถคิดแก้ปัญหา และดำรงชีวิตในศตวรรษ 21 ได้อย่างเหมาะสม

สรุปจากตาราง 6 พบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์และจัดทำเป็นหลักสูตรรายวิชาภาษาไทยในหลักสูตรสถานศึกษา เพราะหลักสูตรสถานศึกษาจะมีคู่มือวิชาการโรงเรียนที่เป็นคณะดำเนินการแล้ว ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นเหมือนหลักสูตรสำเร็จรูปที่คล้ายกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อนำมาดำเนินการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียน ครูจึงสอนตามหนังสือแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาให้ เนื่องจากมีความสะดวก ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอนและคิดว่ากระทรวงศึกษาธิการได้วิเคราะห์หลักสูตรเป็นที่เรียบร้อยแล้วและไม่สิ้นเปลืองเวลาในการทำหลักสูตรรายวิชาภาษาไทยอีก

รูปแบบวิธีการสอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย มีชั้นนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนร้องเพลง เล่นเกม ชั้นสอนให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในหนังสือ แบบเรียน โดยจะให้นักเรียนที่อ่านคล่องอ่านนำให้เพื่อนอ่านตาม จากนั้นให้ทุกคนทำแบบฝึกหัดท้ายหรือแบบทดสอบท้ายบทเรียน อาจมีกิจกรรมกลุ่มบ้างโดยการจับกลุ่มตามความพึงพอใจและใช้วิธีการวัดประเมินผลคือ ให้นักเรียนเปลี่ยนกันตรวจแบบฝึกหัด หรือครูตรวจใบงาน และตรวจแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนในหนังสือเรียน

จากการวัดประเมินผลพบว่า นักเรียนขาดทักษะการคิด ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ 1) ความคิดคล่องแคล่ว 2) ความคิดยืดหยุ่น 3) ความคิดริเริ่ม 4) ความคิดละเอียดลออ นอกจากนี้ ครูไม่ได้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้
1) ความอยากรู้อยากเห็น 2) ความเต็มใจที่จะเสี่ยง 3) ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน
4) ความคิดจินตนาการ เพราะแบบฝึกหัดในหนังสือเรียนส่วนมากจะเป็นแบบทดสอบการจำ

2.2 ผลการสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน
เกี่ยวกับผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ซึ่งมีผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
2) เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
มีลักษณะเป็นอย่างไร

- 3) ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือวิธีการสอนอย่างไร
- 4) ครูมีการวัดประเมินผลอย่างไร
- 5) มีความคาดหวังเมื่อเรียนจบหลักสูตรอย่างไร

ผลการสัมภาษณ์ ปรากฏดังตาราง 7

ตาราง 7 จำแนกผลการสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน

ประเด็นในการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์
1) เนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ครูสอนมีลักษณะเป็นอย่างไร	เป็นเนื้อหาที่อยู่ในหนังสือ แบบเรียนที่โรงเรียนแจกให้ หรือบางชั่วโมงคุณครูให้ค้นคว้าจากหนังสือ นิตาน หนังสือพิมพ์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่ใกล้ตัว

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเด็นในการสัมภาษณ์	สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์
2) ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือวิธีการสอนอย่างไร	ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในบทเรียนและทำแบบฝึกหัดท้ายเล่ม อาจมีกิจกรรมกลุ่มบ้างเล็กน้อย
3) ครูมีการวัดประเมินผลอย่างไร	ครูตรวจเอกสารใบงานและทำแบบฝึกหัดท้ายเล่มในหนังสือเรียน
4) มีความคาดหวังเมื่อเรียนจบหลักสูตรอย่างไร	อยากเรียนต่อในระดับชั้น ม. 1 อยากสอบได้คะแนนดี ๆ มีความรู้และได้เรียนต่อในโรงเรียนประจำอำเภอ

จากตาราง 7 พบว่า เนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ครูใช้สอนเป็นเนื้อหาที่อยู่ในหนังสือ และแบบเรียนที่โรงเรียนกำหนดให้ หรือมีในบางชั่วโมงที่ครูให้ไปค้นคว้าจากหนังสือนิทาน หนังสือพิมพ์ในห้องสมุด หรือเข้าห้องคอมพิวเตอร์ แต่ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่อยู่ไกลตัวเกินไปไม่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน

ครูใช้วิธีการสอนคือครูเป็นผู้บรรยายที่หน้าชั้นเรียน จากนั้นให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในหนังสือเรียน ครูเขียนคำตอบบนกระดานให้นักเรียนเขียนคำตอบตามคำตอบนั้น จากนั้นให้ทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ให้คัดลายมือ วาดภาพตามเนื้อหาที่อ่านบางครั้งก็ให้ทำงานเป็นกลุ่มที่นักเรียนเป็นคนเลือกกลุ่มเองตามใจชอบ

ครูมีการวัดประเมินผลโดยครูตรวจเอกสารใบงานและทำแบบฝึกหัดท้ายเล่มในหนังสือเรียนและให้คะแนน ไม่ค่อยเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง

จากการวิเคราะห์ประเด็นจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้เรียน พบว่า สามารถจำแนกปัญหาออกเป็น 3 ประเด็น ๆ ใหญ่ ปรากฏดังตาราง 8

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

ตาราง 8 จำแนกผลการสรุปประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้เรียน

ประเด็นของปัญหา	การวิเคราะห์ปัญหา
1) ด้านเนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้	เนื้อหาส่วนใหญ่ใช้หนังสือ แบบเรียนที่โรงเรียนแจกให้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาไม่มีความสัมพันธ์กับผู้เรียนมีเนื้อหาที่ไกลตัว ซึ่งใช้หลักภาษาที่เป็นทางการ ส่งผลให้เป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่ายสำหรับนักเรียน
2) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ หรือวิธีการสอนของครู	ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในบทเรียนและทำแบบฝึกหัดท้ายเล่ม อาจมีกิจกรรมกลุ่มบ้างเล็กน้อย ซึ่งนักเรียนไม่ได้ใช้ทักษะที่ครอบคลุม นักเรียนมีความแตกต่างกันไม่สามารถเรียน หรือทำแบบฝึกหัดได้เท่ากัน นักเรียนที่เรียนเก่ง อ่านหนังสือคล่องจะทำแบบฝึกหัดได้ดีส่วนนักเรียนที่เรียนอ่อนจะไม่สามารถทำแบบฝึกหัดได้เพราะอ่านไม่ออก
3) ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน	ครูใช้วิธีการประเมินผลโดยให้ทำแบบฝึกหัดหลังเรียน ซึ่งไม่ใช่วิธีการที่ถูกต้องในการวัดประเมินผล ควรใช้วิธีการที่หลากหลายและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน

จากผลการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้เรียนข้างต้น พบว่า ครูไม่ได้วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่หลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรรายวิชา หรือแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่แยกส่วนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะทำให้การเชื่อมโยงการคิดไม่ได้ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้กิจกรรม หรือขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ก็ไม่ส่งเสริมให้เกิดการคิดอีกด้วย

1.3 ผลการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จำแนกตามประเด็นได้ดังนี้

1.3.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีเทคนิควิธีการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เทคนิควิธีการที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การกำหนดโครงร่างของหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวทางของ Williams (1970) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน โดยได้เสนอรูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งพัฒนามาจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ กิลฟอร์ด (Gildford) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งด้านความรู้และด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ ซึ่งวิลเลียมส์ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า Williams Cube CAI Model (A Model for Implementing Cognitive-Affective Behavior in the Classroom) โดยแบ่งองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านหลักสูตร หรือเนื้อหา มิติด้านการสอนของครูและมิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน ซึ่งในด้านพฤติกรรมผู้เรียน ได้แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการคิดออกแนกนัย และองค์ประกอบด้านความรู้สึก จิตใจ เจตคติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

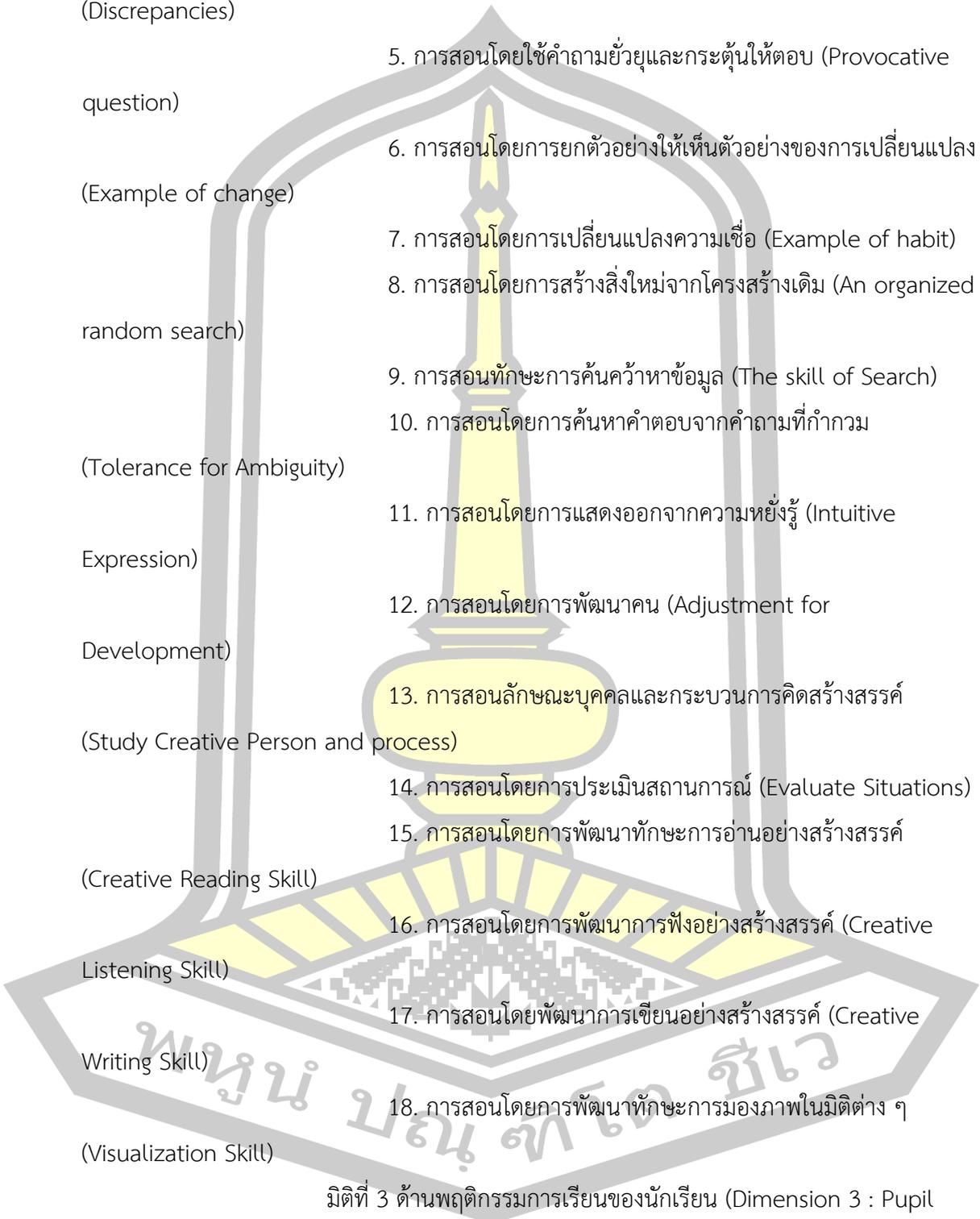
มิติที่ 1 ด้านเนื้อหา (Dimension 1 : Content)

เป็นการให้ความสำคัญในการยึดเนื้อหาในหลักสูตรเป็นแกน และจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยแสดงให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถสอนแทรกได้ในทุกเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ซึ่งวิลเลียมส์ได้แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็น วิชาต่าง ๆ คือ ภาษา เลขคณิต สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ดนตรี และศิลปะ เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่า วิลเลียมส์เน้นการสอนคิดสร้างสรรค์ให้สอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือเนื้อหาในบทเรียน และสามารถเลือกวิธีสอนให้เหมาะกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ หรืออาจใช้กลวิธีการสอนหลาย ๆ วิธีในแต่ละเนื้อหาวิชาก็ได้

มิติที่ 2 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู (Dimension 2 : Teacher Behavior)

ในด้านการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น วิลเลียมส์ ได้เน้นเทคนิควิธีการสอนและกิจกรรมอันเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยที่ครูผู้สอนสามารถสอนเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรปกติและใช้เทคนิควิธีการสอนที่กำหนด หรือจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ในกลยุทธ์ เทคนิคและวิธีสอน 18 ลักษณะ ดังนี้

1. การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น (Paradox)
2. การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ (Attribute)
3. การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย (Analogies)

-
4. การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies)
  5. การสอนโดยใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ (Provocative question)
  6. การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Example of change)
  7. การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of habit)
  8. การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An organized random search)
  9. การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (The skill of Search)
  10. การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวม (Tolerance for Ambiguity)
  11. การสอนโดยการแสดงออกจากความหยิ่งรู้ (Intuitive Expression)
  12. การสอนโดยการพัฒนาคน (Adjustment for Development)
  13. การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Study Creative Person and process)
  14. การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situations)
  15. การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill)
  16. การสอนโดยการพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Listening Skill)
  17. การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing Skill)
  18. การสอนโดยพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่าง ๆ (Visualization Skill)
- มิติที่ 3 ด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (Dimension 3 : Pupil Behaviors)

หมายถึง หลังจากการที่ครูได้จัดกระบวนการเรียนการสอนตาม เนื้อหาวิชา และกลวิธีการสอนดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา (Cognitive Behavior) หมายถึง นักเรียนต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกลไกและการทำงานของสมอง ใน 4 ด้าน ดังนี้

1. ความคิดคล่องตัว (Fluency thinking) หมายถึง ความคล่องตัว หรือคล่องแคล่วในการคิดตอบสนองสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด หรือคิดหาคำตอบที่ชัดเจน ตรงประเด็นให้ได้จำนวนมากที่สุด เน้นปริมาณความคิด กล่าวคือความคิดยิ่งมีปริมาณมากเท่าใดก็จะ ยิ่งดีมกเท่านั้น
2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking) หมายถึง ความยืดหยุ่นในการคิดและกระทำ การปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด ซึ่งคำตอบจะมีความหลากหลาย แตกแยกออกได้หลายแขนง
3. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของ บุคคลในการคิดหาคำตอบในสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดที่มีอยู่เดิม หรือเกิดจากการนำความรู้ เดิมที่มีอยู่มาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นเป็นลักษณะที่เกิดครั้งแรก
4. ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking) หมายถึง ความคิดในรายละเอียด คิดเป็นขั้นตอน อธิบาย หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ ยิ่งขึ้น

ลักษณะที่ 2 : ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ (Affective Behavior) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติด้านต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)
2. ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Risk-taking)
3. ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complexity)
4. ความคิดจินตนาการ (Imagination)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสอดคล้องวิธีการสอนและกิจกรรมกับเป้าหมาย ของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในงานวิจัยนี้ โดยการพิจารณาความสอดคล้องของวิธีการสอนหรือ กิจกรรมที่สอดคล้องกับผลการวิจัยและสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และ

พิจารณาความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย เพื่อจะทำให้เกิดครอบคลุมในการพัฒนาหลักสูตรได้ครบตามเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา ซึ่งแสดงผลการพิจารณาปรากฏดังตาราง 9

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความสอดคล้องวิธีการสอน/กิจกรรมกับเป้าหมายการพัฒนา

ที่	เป้าหมายการพัฒนา	วิธีการสอน/กิจกรรม
1	ความคิดคล่องแคล่ว	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) 2. การใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) 3. วิธีชินเน็คติคส์ 4. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 5. กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2	ความคิดยืดหยุ่น	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) 2. วิธีชินเน็คติคส์ 3. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 4. กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 5. การใช้แผนที่ความคิด (Mind Map)
3	ความคิดริเริ่ม	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) 2. การใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) 3. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 4. วิธีสอนแบบชินเน็คติคส์ 5. วิธีการวิเคราะห์โครงสร้าง
4	ความอยากรู้อยากเห็น	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 2. การใช้แผนที่ความคิด (Mind Map)
5	ความเชื่อมั่นในตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน 2. กระบวนการกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 3. วิธีการสอนระดมพลังสมอง (Brainstorming) 4. การใช้แผนที่ความคิด (Mind Map)

จากตาราง 9 พบว่า วิธีการสอนที่สามารถตอบสนองและสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามเป้าหมายมีหลายวิธีแต่มีวิธีที่สอดคล้องกับเป้าหมาย

ได้หลายเป้าหมาย ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน และสอดคล้องกับแนวคิดหลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามข้อสรุปดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้นด้วย ได้แก่การใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกใช้วิธีการใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่จะพัฒนาในครั้งนี้

1.3.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการพัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการขั้นตอนของ ซวลิต ชูกำแพง (2555) ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์สำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นในการสร้างหลักสูตร

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร โดยการกำหนดจุดมุ่งหมายจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 กำหนดเนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ได้ร่างหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรที่จำเป็นในแต่ละหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยการทดลองหลักสูตรจะอาศัยวิธีการออกแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่ได้จากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

ขั้นที่ 4 การประเมินและติดตามผลหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยวิธีการประเมินตามแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ของการประเมินพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความสมบูรณ์ขึ้นก่อนมีการนำหลักสูตรไปใช้

และผู้วิจัยได้ร่างหลักสูตรตามองค์ประกอบ ตามแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler) ที่ว่าการพัฒนาหลักสูตรจะต้องตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ (Tyler, 1949) จึงเกิดขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เริ่มจากกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราว โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสังคม ผู้เรียนและความคิดเห็นของนักวิชาการ จากนั้นเลือกเป็นจุดมุ่งหมายถาวร โดยผ่านการกลั่นกรองเฉพาะสิ่งที่สำคัญ

ขั้นที่ 2 การเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เรียนควรได้ฝึกกิจกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ขั้นที่ 3 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 18 ลักษณะ ตามแนวคิดวิเลียมส์ ที่บูรณาการในหลักสูตรมีความสัมพันธ์ทางด้านเวลาและเนื้อหา

ขั้นที่ 4 การประเมินผล เป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

1. หลักการของหลักสูตร
  2. วัตถุประสงค์
  3. โครงสร้างเนื้อหา
  4. การจัดการเรียนรู้
  5. การวัดประเมินผล
4. การกำหนดกรอบแนวคิดและโครงสร้างหลักสูตร
ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

ตาราง 10 ร่างหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตร

กรอบแนวคิดการสร้างองค์ประกอบของหลักสูตร	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักสูตร หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ฯ
<p>1. วิสัยทัศน์ หลักการ</p> <p>เป็นเป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา (Educational goals and policies) เป็นสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5</p>	<p>1. หลักการ</p> <p>1) การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>2) กำหนดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเนื้อหาของหลักสูตร</p> <p>3) จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้มีอิสระในการคิดในการปฏิบัติงาน และในการเรียนรู้</p> <p>4) สร้างแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายใน</p> <p>5) การวัดประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย</p>
<p>2. วัตถุประสงค์</p> <p>เป็นจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากจบหลักสูตรไปแล้ว</p>	<p>2. วัตถุประสงค์</p> <p>1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใน</p> <p>2 ลักษณะ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ หรือสติปัญญา และด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ</p>

ตาราง 10 (ต่อ)

กรอบแนวคิดการสร้างองค์ประกอบของหลักสูตร	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักสูตร หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ฯ
	2) เพื่อพัฒนาการใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้ และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการ ดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน
<p>3. โครงสร้างเนื้อหา</p> <p>3.1 ดำเนินการกำหนดโครงสร้างเนื้อหา หรือ เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ตามแนวคิดของ ไทเลอร์ คือผู้เรียนควรได้ฝึกกิจกรรมการเรียนรู้ ตามที่ได้ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย และการจัด ประสบการณ์ให้เป็นหน่วยต้องมีความสัมพันธ์ ทางด้านเวลาและเนื้อหา ความต่อเนื่องและ เรียงลำดับขั้นตอน มีการบูรณาการ</p> <p>3.2 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนว ของวิลเลียมส์ แบ่งองค์ประกอบของความคิด สร้างสรรค์ออกเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านหลักสูตร หรือเนื้อหา มิติด้านการสอนของครูและมิติด้าน พฤติกรรม โดยมีมิติที่ 1 ด้านเนื้อหา (Dimension 1 : Content) ให้มีความสำคัญในการยึดเนื้อหา ในหลักสูตรเป็นแกนและจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และสอนแทรกการพัฒนาความคิดในเนื้อหาวิชา</p>	<p>3. โครงสร้างเนื้อหา</p> <p>3.1 วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้จาก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อกำหนด เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ 80 ชั่วโมง</p> <p>3.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดใน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นป. 5 สาระการเรียนรู้ที่ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ความคิดสร้างสรรค์ จากนั้นแบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ มิติด้านหลักสูตร หรือเนื้อหา มิติด้านการสอน ของครูและมิติด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของผู้เรียน</p>
<p>4. การจัดการเรียนรู้</p> <p>การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เป็นหน่วย ต้องมีการสำรวจความสัมพันธ์ทั้งทางด้านเนื้อหา และเวลาที่มีความต่อเนื่องการเรียงลำดับขั้นตอนและ การบูรณาการ ดังนี้</p>	<p>4. การจัดการเรียนรู้</p> <p>การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ป.5 โดยแบ่งออกเป็นหน่วยการเรียนรู้จำนวน 8 หน่วย 80 ชม. ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ของวิลเลียมส์ 18 ลักษณะและบูรณา การใช้แผนที่ความคิด (Mind Map)</p>

ตาราง 10 (ต่อ)

กรอบแนวคิดการสร้างสรรค์องค์ประกอบของหลักสูตร	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักสูตร หลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ฯ
<p>4.1 วิเคราะห์เนื้อหาในชั้นที่ 3 ให้สอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์ มิติที่ 2 ด้านพฤติกรรมการสอนของครู (Dimension 2 : Teacher Behavior) ด้านการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น วิลเลียมส์ได้เน้นเทคนิควิธีการสอนและกิจกรรมอันเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยที่ครูผู้สอนสามารถสอนเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรปกติ และใช้เทคนิควิธีการสอนที่กำหนด หรือจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ในกลยุทธ์ เทคนิคและวิธีสอน 18 ลักษณะ</p>	<p>1) การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย 2) การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ 3) การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An organized random search) 4) การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (The skill of Search) 5) การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน (Tolerance for Ambiguity) 6) การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situations) 7) การสอนโดยพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill) 8) การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์ 9) การสอนโดยพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ (Visualization Skill) ฯลฯ</p>
<p>5. การวัดประเมินผล</p> <p>เพื่อประเมินว่าจุดมุ่งหมายใดบรรลุผลสำเร็จและทั้งครูและนักเรียนควรร่วมกันกำหนดวิธีการประเมินผล โดยดำเนินการตามแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ชั้นที่ 7 การประเมินผลและวิธีการประเมินผล ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย</p> <p>5.1 ดำเนินการตามมิติที่ 3 ด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (Dimension 3 : Pupil Behaviors) คือนักเรียนต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 2 ลักษณะ คือ</p> <p>ลักษณะที่ 1 : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือด้านสติปัญญา</p> <p>ลักษณะที่ 2 : ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ (Affective Behavior)</p>	<p>5. การวัดประเมินผล</p> <p>นักเรียนต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม</p> <p>2 ลักษณะ คือ</p> <p>ลักษณะที่ 1 : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือด้านสติปัญญา</p> <p>ลักษณะที่ 2 : ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ (Affective Behavior)</p>

ตอนที่ 2 ผลการสร้างหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วยร่างหลักสูตรฯ คู่มือการใช้หลักสูตรแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การวัดประเมินผลหลักสูตร ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

2.1 ร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

หลักการ

- 2.1.1 การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.1.2 กำหนดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเนื้อหาของหลักสูตร
- 2.1.3 จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้มีอิสระในการคิดในการปฏิบัติงาน

และในการเรียนรู้

- 2.1.4 สร้างแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายใน
- 2.1.5 การวัดประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใน 2 ลักษณะ คือ ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา และด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ

โครงสร้างเนื้อหา

จากการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำหนดเป็นโครงสร้างของหลักสูตร ปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 โครงสร้างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยที่	เรื่อง	จำนวน ชม.	ค่าน้ำหนัก
1	นิทานสอนใจ	10	10
2	รู้จักอ่านรู้จักคิด	10	10
3	สุภาษิตคำพังเพย	10	10

ตาราง 11 (ต่อ)

หน่วยที่	เรื่อง	จำนวน ชม.	ค่าน้ำหนัก
4	นักสืบน้อย	10	10
5	งามล้ำวรรณศิลป์	10	10
6	เปิดโลกจินตนาการ	10	10
7	รู้รักสามัคคี	10	10
8	ราชาธิราช	10	10

จากนั้นนำผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในระยะเวลาที่ 1 มาออกแบบและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดในหลักสูตรกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์ 18 ลักษณะ ในหน่วยการเรียนรู้ ปรากฏดังตาราง 11

การจัดการเรียนรู้

การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในร่างหลักสูตรกลุ่มสาระภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ปรากฏดังตาราง 12

ตาราง 12 ความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้ในร่างหลักสูตรกลุ่มสาระภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

หน่วยการเรียนรู้ / สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้
1. นิทานสอนใจ	<p>เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์</p> <p>ลักษณะที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความคิดคล่องตัว 2. ความคิดยืดหยุ่น 3. ความคิดริเริ่ม 4. ความคิดละเอียดลออ 	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย - การสอนพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ - การสอนโดยพัฒนาคน

ตาราง 12 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้ /สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้
	<p>ลักษณะที่ 2 ด้านความรู้สึก จิตใจ เจตคติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความอยากรู้อยากเห็น 2. ความเต็มใจที่จะเสี่ยง 3. ความพอใจที่จะทำสิ่งที่ สลัซับซ้อน 4. ความคิดจินตนาการ 	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนโดยยกตัวอย่างให้เห็นความเปลี่ยนแปลง - การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ - การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ - การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น - การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม - การสอนโดยใช้คำถามช่วยกระตุ้นให้ตอบ - การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ - การสอนโดยการแสดงออกถึงความหยิ่งรู้
2. รู้จักอ่านรู้จักคิด	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดริเริ่ม	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม - การสอนโดยพิจารณาลักษณะ - การสอนโดยพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ - การสอนโดยยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง - การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล - การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ - การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ - การสอนโดยการพัฒนาคน

ตาราง 12 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้ /สาระ/มาตรฐานการเรียนรู้	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้
3. สุภาษิตคำพังเพย	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดละเอียดลออ	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล - การสอนโดยการพัฒนาคน - การสอนจากการค้นหาคำตอบจากคำถาม ที่กำกวมไม่ชัดเจน - การสอนโดยเปลี่ยนแปลงความเชื่อ
4. นักสืบน้อย	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้านความอยากรู้อยากเห็น	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น - การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล - การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ - การสอนโดยบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อน จากความเป็นจริง - การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จาก โครงสร้างเดิม
5. งามล้ำวรรณศิลป์	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิด จินตนาการ	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล - การสอนโดยพัฒนาทักษะการฟังอย่าง สร้างสรรค์ - การสอนโดยพัฒนาทักษะการอ่าน อย่างสร้างสรรค์ - การสอนโดยพัฒนาทักษะการเขียนอย่าง สร้างสรรค์ - การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมอง ภาพในมิติต่างๆ
8. เปิดโลกจินตนาการ	เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิด จินตนาการ	<ul style="list-style-type: none"> - การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็น ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง - การสอนโดยพัฒนาทักษะการอ่าน อย่างสร้างสรรค์ - การสอนโดยพัฒนาทักษะการเขียนอย่าง สร้างสรรค์ - การสอนโดยการพัฒนาทักษะการ มองภาพในมิติต่างๆ
ปัจเจกนิเทศ - การทดสอบหลังเรียน	เพื่อให้นักเรียนตระหนักและ เห็นคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์และ สามารถนำไปใช้ได้	<ul style="list-style-type: none"> - การทดสอบความคิดสร้างสรรค์ - การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - การจัดนิทรรศการ

การวัดประเมินผล

หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการประเมิน ได้แก่ แบบวัดความคิด
สร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็นคุณลักษณะใน 2 มิติ ดังนี้

- 1.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจหรือสติปัญญา
- 1.2 ด้านความรู้สึกรัก จิตใจ หรือเจตคติ

2.2 ผลการตรวจสอบความถูกต้อง และความเป็นไปได้ของร่างหลักสูตร
เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น

การตรวจสอบความถูกต้องและความเป็นไปได้ของร่างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรตามกรอบตัวชี้วัด
5 ด้าน ประกอบด้วย 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. โครงสร้างเนื้อหา 4. การจัดการเรียนรู้
และ 5. การวัดประเมินผล มีดังนี้

ตาราง 13 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ตอบแบบสอบถาม	$\bar{X}$	S	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการ	4.40	0.89	มาก
2. วัตถุประสงค์	4.60	0.54	มากที่สุด
3. โครงสร้างเนื้อหา	4.60	0.54	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
5. การวัดประเมินผล	4.40	0.89	มาก
รวมเฉลี่ย	4.56	0.60	มากที่สุด

จากตาราง 13 สรุปได้ว่า หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
(4.56)

3. ผลการประเมินคุณภาพและความเป็นไปได้ของเครื่องมือแผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น

3.1 ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ฯ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ด้วย ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยแบบประเมินมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ขององค์ประกอบต่าง ๆ อยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน แบบประเมินและเกณฑ์การประเมิน และแบบทดสอบย่อย มีดังนี้

ตาราง 14 ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้ตอบแบบสอบถาม	$\bar{X}$	S	ระดับความเหมาะสม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นิทานสอนใจ	4.80	0.45	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 รู้จักอ่านรู้จักคิด	4.40	0.55	มาก
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 สำนวนสุภาพคำพังเพย	4.60	0.55	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นักสืบน้อย	4.80	0.45	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 งามล้ำวรรณศิลป์	4.40	0.89	มาก
หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เปิดโลกจินตนาการ	4.60	0.55	มากที่สุด
หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 รู้รักสามัคคี	4.40	0.55	มาก
หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ราชาธิราชฯ	4.20	0.84	มาก
รวมเฉลี่ย	4.52	0.60	มากที่สุด

จากตาราง 14 สรุปได้ว่าหน่วยการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้น โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายหน่วยพบว่าหน่วย การเรียนรู้ที่ 1 นิทานสอนใจ ($\bar{X} = 4.80$) และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นักสืบน้อยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ราชาธิราชฯอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.10$) ตามลำดับ

3.2 ผลการประเมินคุณภาพแบบประเมินหลักสูตร

แบบวัดความคิดสร้างสรรค์

ประเมินด้วยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยแบบประเมินมาตราส่วน

ประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ผลการใช้หลักสูตร

ผลการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นศึกษาก่อนและหลังเรียน
2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ

1. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียน ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนแต่ละคนมาหาค่าเฉลี่ยรวมแล้วเปรียบเทียบกัน ซึ่งผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ดังนี้

ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตร (Pretest-Posttest)

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S	t	
ทดสอบก่อนการใช้หลักสูตร (Pretest)	30	69.13	23.22	15.52*	
ทดสอบหลังการใช้หลักสูตร (Posttest)	30	149.36	17.90		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียน

จากการทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนแต่ละคนมาหาค่าเฉลี่ยรวม แล้วเปรียบเทียบกัน พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ การทดสอบโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ True control group, Pretest-posttest design แสดงผลดังนี้

ตาราง 16 แสดงระดับความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S	t	
กลุ่มทดลอง	30	149.36	17.90	17.88*	
กลุ่มควบคุม	53	65.79	21.73		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ พบว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) สูงกว่ากลุ่มควบคุม ทุกลักษณะการคิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปผลการทำวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
2. เพื่อสร้างหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในประเด็นดังต่อไปนี้
  - 3.1 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังเรียน
  - 3.2 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ

สรุปผล

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านการคิดและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรของ
สถานศึกษา

จากผลการพัฒนาหลักสูตรระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาจากรายงาน
ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองจากสถานศึกษาในสังกัดทั่วประเทศ พบว่า สถานศึกษาที่
ไม่ได้รับการรับรองส่วนใหญ่มีผลการประเมินในมาตรฐานที่ 4 คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด
วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับ
ปรับปรุงและพอใช้ สอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งมีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 225 แห่ง
รายงานการประเมินตนเอง (SAR) ไม่ผ่านการประเมินในมาตรฐานที่ 4 ด้านการคิดเช่นกัน

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการ
ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดนโยบายที่
เกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดไตร่ตรอง การแสวงหา
ความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาครูให้มีทักษะ
พัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และคิดไตร่ตรอง ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาคือ
ควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม
กระบวนการคิดและมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรสถานศึกษาตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และศึกษาผลจากกระบวนการใช้หลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทยในเขตพื้นที่
การศึกษาที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการวิเคราะห์
เนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
เพราะผู้บริหารให้ส่งแผนการสอนซึ่งครูจะเขียนแผนการสอนตามเอกสารสำนักพิมพ์ที่มีขายทั่วไปตาม
ท้องตลาดแต่เมื่อถึงชั่วโมงสอนจริงครูจะสอนตามหนังสือเรียน ตำราที่กระทรวงศึกษาธิการให้ใช้
เพราะสะดวกรวดเร็วและเข้าใจว่ากระทรวงศึกษาธิการได้วิเคราะห์หลักสูตรเป็นที่เหมาะสม
ตลอดจนไม่สิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณในการจัดซื้อแบบเรียนอื่น ๆ อีก นอกจากนี้วิธีการจัดการ
เรียนการสอน ครูใช้วิธีการให้นักเรียนอ่านเนื้อหาในบทเรียนด้วยตนเองและทำแบบฝึกหัดท้ายเล่ม

อาจมีกิจกรรมกลุ่มบ้างเล็กน้อย การแบ่งกลุ่มนักเรียนสามารถเลือกเข้ากลุ่มตามความสมัครใจ ส่วนการวัดประเมินผลใช้วิธีตรวจเอกสารใบงานและทำแบบฝึกหัดท้ายเล่มในหนังสือเรียน หลังจากเรียนจบในเรื่อง หรือเนื้อหานั้น ๆ ส่วนความคาดหวังอื่น ๆ ที่อยากให้เกิดกับผู้เรียนคือ อยากให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้และมีทักษะการคิดในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสถานศึกษาในสังกัดเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน พบว่าครูผู้สอนจะสอนตามหนังสือเรียนและให้ทำแบบฝึกหัด ไม่มีวิธีการสอนที่แปลกใหม่ที่น่าสนใจ จึงทำให้เกิดความไม่กระตือรือร้นในช่วงโมงเรียน นอกจากนี้ในการวัดประเมินผลก็ให้ทำแบบฝึกหัดท้ายเล่มและใช้แบบทดสอบที่เป็นการท่องจำเป็นส่วนใหญ่ทำให้ได้คะแนนน้อยและไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน วิธีซ่อมเสริมคือครูให้ไปทำกิจกรรมอื่นทดแทน อาทิ ให้คัดลายมือรดน้ำผัก เอาปุ๋ยคอกมาส่งครู เป็นต้น

2. ผลการสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

จากผลการพัฒนาหลักสูตรระยะที่ 2 การสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้โครงร่างหลักสูตรจากข้อมูลพื้นฐานและตรวจสอบคุณภาพของร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) การจัดการเรียนรู้ 5) การวัดประเมินผล จำแนกรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านหลักการ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ให้กำหนดเป้าประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา (Educational goals and policies) เป็นสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา ผู้วิจัยจึงเพิ่มหลักการของหลักสูตรจากสี่ข้อเป็นห้าข้อ ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) กำหนดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในเนื้อหาของหลักสูตร 3) จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ให้มีอิสระในการคิดในการปฏิบัติงานและในการเรียนรู้ 4) สร้างแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายใน 5) การวัดประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย

2. ด้านวัตถุประสงค์ จากเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ใน 2 ลักษณะ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ หรือสติปัญญา และด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ ผู้เชี่ยวชาญให้เพิ่มอีกประเด็นที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยคือ เพื่อพัฒนาการใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

3. ด้านโครงสร้างเนื้อหา หรือสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำไปใช้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่ความคิดสร้างสรรค์เริ่มลดลงและได้กำหนดไว้

1 ปีการศึกษา จำนวน 160 ชั่วโมง แต่ผู้เชี่ยวชาญได้ปรับให้ใช้หนึ่งภาคเรียน จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ 80 ชม.

4. ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมตามกระบวนการและมีความละเอียดเห็นภาพทั้งคุณลักษณะของครูผู้สอนและผลที่เกิดกับผู้เรียน

5. ด้านการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ออกเป็น 2 ฉบับได้แก่ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา และตอนที่ 2 ด้านความรู้สึกริ จิตใจ หรือเจตคติ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้นำการวัดความคิดสร้างสรรค์โดยบูรณาการเป็นแบบทดสอบชุดเดียว คือ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ได้จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดในหลักสูตรและบูรณาการเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร และความคิดสร้างสรรค์ในแผนการเรียนรู้ นอกจากนี้มีการวัดประเมินผล ด้วยใบงาน และได้ให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้เป็นแผนภาพความคิด (Mind Map) ทุกแผนอยู่แล้ว

3. ผลการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

3.1 เปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังเรียน

พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 เปรียบเทียบระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรปกติ

พบว่า ระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตร เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการผู้พัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ จะเห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีจึงเป็นหลักสูตรที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษา และระดับชั้นอื่น ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนต่อไป ซึ่งสามารถอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ในตอนต้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบคำถามการประเมินความต้องการจำเป็นและการใช้ในการพัฒนาหลักสูตร และการออกแบบในการเก็บข้อมูล มีการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ แล้วนำข้อมูลมาผสมผสานกันเพื่อนำไปใช้ในการร่างหลักสูตร และนอกจากนี้ในการพัฒนาหลักสูตรผู้วิจัยได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายคัดเลือกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับตัวชีวิตในหลักสูตร การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในระยะนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยศึกษาข้อมูลในภาพรวมของประเทศจากรายงานบทสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง ศึกษาข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดจากการสังเคราะห์ เอกสารรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การสัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คือ ครูผู้สอนภาษาไทยจากสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 5 คนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สถานศึกษาในสังกัด จำนวน 15 คน เพื่อให้ทราบ สภาพปัจจุบัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนทั้งในมุมมองของครูผู้สอนและมุมมองของผู้เรียน จากนั้นศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบโครงสร้างหลักสูตรฯ เนื้อหาของ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลหลักสูตร ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตาม ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรที่ วิจัย วงษ์ใหญ่ (2551), ขวลิต ชูกำแพง (2555), ประสาท เนื่องเฉลิม (2554), Tyler (1949) และธำรง บัวศรี (2542) ที่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาหลักสูตรนั้น ควรศึกษาข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์ สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและบริบท ของตนเองและความเหมาะสมก่อน จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรมีความสอดคล้องเหมาะสม

ซึ่งมีผู้นำวิธีการไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตร อาทิ อุดุลย์ ไพรสมนต์ (2558), อัครพงศ์ สุขมาตย์ (2553), สมพร หลิมเจริญ (2552) และอำมตไญณี ดาโอะ (2550) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรโดยมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็นก่อนดำเนินการพัฒนาร่างหลักสูตร

ตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างเนื้อหา 4) การจัดการเรียนรู้ 5) การวัดประเมินผล โดยการใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2534), Tyler (1949) และ Saylor and Alexander (1974) ที่กล่าวว่า การร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การกำหนดหลักสูตร โดยดูความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จากนั้นกำหนดรูปแบบหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดหลักการ โครงสร้าง องค์ประกอบ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผล ซึ่งมีผู้นำวิธีการนี้ไปใช้ในการร่างหลักสูตรอย่างหลากหลาย อาทิ มลธิดา ขบวนการ (2558), จันทิมา แสงเลิศอุทัย (2550) และเฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์ (2551) โดยการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้นจะเริ่มจากกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราวที่อาศัยข้อมูลจากการศึกษา นโยบายการศึกษา สังคม ผู้เรียนและความคิดเห็นของนักวิชาการ จากนั้นเลือกเป็นจุดมุ่งหมายถาวร โดยผ่านการกลั่นกรองเพื่อคัดเอาเฉพาะสิ่งที่สำคัญ ด้วยการพิจารณาจากจิตวิทยาการเรียนรู้ ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาสังคม เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายขั้นสุดท้าย หรือจุดมุ่งหมายถาวรที่นำไปใช้พัฒนา นอกจากนี้การเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้พิจารณาให้ผู้เรียนได้ฝึกกิจกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ในขั้นตอนนี้พบว่า 1. ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2. กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้หลักสูตรมีผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ที่สูงกว่ากลุ่มควบคุมทุกลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่มีการพิสูจน์และตรวจสอบมาอย่างรอบคอบในแต่ละขั้นตอน โดยได้พัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tyler (1949) การเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้มีสิ่งที่จะต้องพิจารณา ได้แก่ ผู้เรียนควรได้ฝึกกิจกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ ในการจัดประสบการณ์ให้เป็นหน่วยต้องมีการสำรวจความสัมพันธ์ทางด้านเวลาและเนื้อหา โดยมีเกณฑ์ในการจัดอย่างมี

ประสิทธิภาพ คือ ความต่อเนื่อง (Continuity) การเรียงลำดับขั้นตอน (Sequence) และการบูรณาการ (Integration) การประเมินผลเป็นขั้นตอนที่พิจารณาว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ประสาท เนืองเฉลิม (2554) ที่กล่าวว่า การเลือกเนื้อหาวิชาที่ต้องการนำมาให้ผู้เรียนได้ศึกษาที่ตรงกับวัตถุประสงค์ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ตรงกับเนื้อหาวิชาเพื่อการจัดการเรียนการสอนและกำหนดการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา จะส่งผลการบรรลุตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้กำหนดระดับชั้นนี้ เพราะเห็นว่าเป็นในช่วงอายุที่ความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับกึ่งกลางของวัย เนื่องจาก Torrance (1962) ได้ศึกษาพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กชายและเด็กหญิงในสหรัฐอเมริกา พบว่า ระดับพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์จะเพิ่มขึ้นในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และจะเริ่มลดลงในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจะสูงขึ้นอีกในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สอดคล้องกับ อารี พันธุ์มณี (2552) สรุปว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจะมีพัฒนาการการของความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ นอกจากนี้เกิดจากการสอดแทรกการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เข้าไปในหลักสูตร สอดคล้องกับ Schirmacher (1998) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ที่จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่จะพยายามคิดสร้างสรรค์ที่มีคุณค่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยกำหนดเข้าไปในหลักสูตร (Build creative thinking into your program) เป็นการกำหนดวิธีการต่าง ๆ ที่ให้เด็กได้คิดอย่างสร้างสรรค์ โดยบูรณาการเข้าไปในหลักสูตร วิจารย์ พาณิช (2555) ได้เสนอวิธีการออกแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ คือ เป้าหมายทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คือ ใช้เทคนิคสร้างมุมมองหลากหลายเทคนิค เช่น การระดมความคิด (Brainstorming) การสร้างมุมมองแปลกใหม่ หลักการแหวกแนวโดยสิ้นเชิง ชักชวนทำความเข้าใจ Suchman (1964) สร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้มีการตอบสนอง โดยครูเป็นเพียงผู้ตอบสนองมากกว่าเป็นผู้ชี้แนะ โดยการให้ข้อมูลสนเทศเมื่อเด็กต้องการ Torrance (1959) ส่งเสริมให้เด็กถามและให้ความสนใจต่อคำถามและคำถามที่แปลก ๆ ของเด็ก และเขายังเน้นว่าพ่อแม่หรือครูไม่ควรมุ่งที่คำตอบที่ถูกเพียงอย่างเดียว เพราะในการแก้ปัญหาแม้เด็กจะใช้วิธีการเดา เสี่ยงบ้างก็ควรยอม แต่ควรกระตุ้นให้เด็กได้วิเคราะห์ค้นหาเพื่อพิสูจน์การเดา โดยใช้การสังเกตและประสบการณ์ของเด็กเอง แสดงและเน้นเด็กเห็นว่าความคิดของเด็กนั้นมีคุณค่า และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น จากภาพที่เด็กวาด อาจนำไปเป็นลายถ้วยชาม ภาชนะ เป็นภาพปฏิทิน เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและมีกำลังใจที่จะคิดและสร้างสรรค์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การนำหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ครูผู้สอนควรศึกษาคู่่มือการใช้หลักสูตรให้เข้าใจก่อนแล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนแต่ละขั้นตอน

1.2 ในการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนควรดำเนินการตามขั้นตอนทุกขั้นตอนของ หลักสูตร จึงจะเกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.3 ในการบริหารจัดการชั้นเรียนของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตอบคำถามอย่างเสรี ไม่มีคำตอบที่ถูก หรือผิด มีบรรยากาศการร่วมมือกันเรียนรู้ มากกว่าการแข่งขัน หากผู้เรียนตอบคำถามไม่ได้ครูควรใช้กระบวนการกลุ่มในการช่วยเหลือกันตอบคำถาม และควรมีการเสริมแรงอย่างทันท่วงทีและเป็นกัลยามิตร

1.4 การวัดความคิดสร้างสรรค์นั้น ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบประเมินเพียงชุดเดียว หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ครูผู้สอนควรวัดประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบงานและการสรุปเป็นแผนภาพความคิด (Mind Map) เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

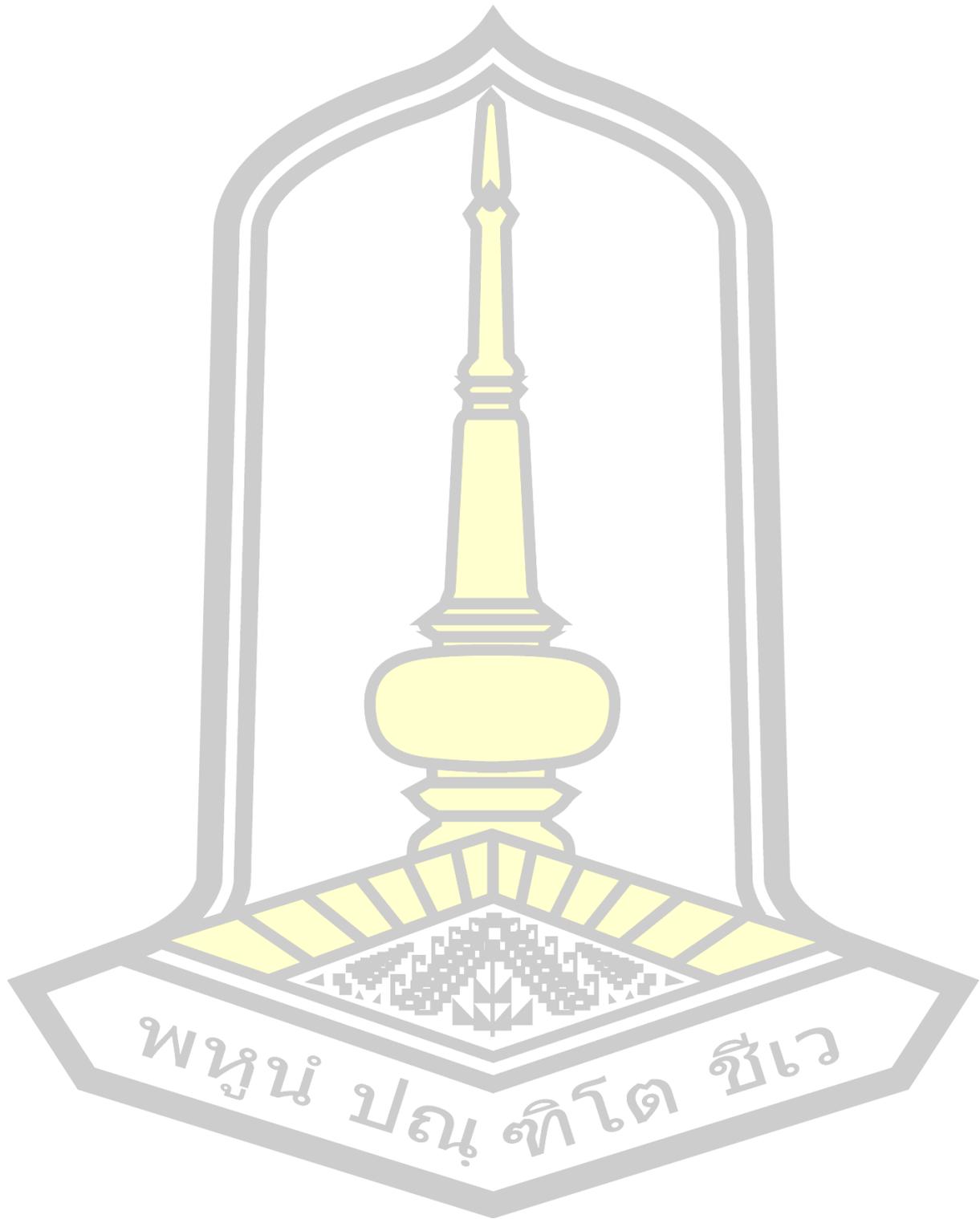
2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการอื่น ๆ และระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2.3 ควรมีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้นวัตกรรมอื่นและระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

พูน ปณ ทิโต ชีเว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542) *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการคิด*. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *การสอนแบบสร้างสรรค์ความรู้ : Teaching the Primary Curriculum for Constructive Learning*. กรุงเทพฯ : สถาบันแปลหนังสือ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *รายงานการสังเคราะห์แนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *รายงานบทสรุปและจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง*. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). *การคิดเชิงสังเคราะห์*. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ชัคเชสมิเดีย.
- จักกฤษณ์ ส้าราญใจ. (2543). *การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ : การระดมพลังสมอง*. *ครุภัณฑ์*, 6(12), 35-38.
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2544). *การสอนเพื่อสร้างสรรค์*. *ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 9(1), 29-32.
- จันทิมา แสงเลิศอุทัย. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จีระพันธ์ พูลพัฒน์. (2542). *เอกสารคำสอนรายวิชา 2703628 ; การจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมพล สวัสดิ์พงษ์. (2551). *การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชนิดา บุญโชคโตกุล. (2547). *การประยุกต์ใช้ Mind Mapping และ Project Management วิเคราะห์โครงการเชิงบูรณาการ*. กรุงเทพฯ : สาร NECTEC.
- ชวลิต ชุกก่าแพง. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรซ่อมเสริมทักษะเบื้องต้นในการเรียนรู้ สำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ระดับประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชวลิต ชุกก่าแพง. (2555). *หลักสูตร : การวิจัยและพัฒนา*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : ด้านสุธาการพิมพ์.
- เดือนใจ แสงไกร. (2549). *การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยกระบวนการกลุ่มที่ใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2548). *คู่มือความคิดสร้างสรรค์ในการจัดทำวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ชารอักษร.
- ทศนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา ผลอนันต์ และขวัญฤดี ผลอนันต์. (2550). *Mind Map กับการศึกษาและการจัดการความรู้ : บทสรุปและบทเรียนจากการใช้แผนที่ความคิดในวงการศึกษาและการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ : ขวัญข้าว.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- ประไพทอง สิทธิพรหม. (2552). *ผลการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นกลวิธีสอนความคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ประวีต เอรารวรรณ์. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทอผ้าฝ้ายย้อมโคลน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 : การวิจัยแบบผสานวิธี*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2554). *หลักสูตรการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ปริญญช สถาพรณณ. (2548). การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขภูบับณชิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บับณชิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มลธิดา ขบวนงาม. (2558). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและบทเรียนบนเว็บ KWL PLUS เพื่อส่งเสริมความสามารถการคิดวิเคราะห์เรื่อง การอ่านสารในชีวิตประจำวันและงานอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบับณชิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ตถาตา พับลิเคชัน.
- วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2534). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. ข่าวสารกองบริการการศึกษา, 2(7), 13-24.
- วิมลมาศ อธิศักดิ์โสภณ. (2545). การเปรียบเทียบพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความสามารถพิเศษด้านความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการฝึกโดยแบบฝึกกระตุ้นพลังสมองตามแนวคิดของวิลเลียมส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขภูบับณชิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ บับณชิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2544). การพัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม.
- สมนึก ภัททิยชนี. (2549). การวัดผลการศึกษา. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมพร หลิมเจริญ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขภูบับณชิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บับณชิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินตามสภาพจริง. พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.
- สมาน ถาวรรัตนวานิช. (2541). ผลของการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบับณชิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บับณชิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2556). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน O-NET Ordinary National Education Test 2555. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). บทสรุปและจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549-2553). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). สภาวะการศึกษาไทยปี 2550/2551 “ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย”. กรุงเทพฯ : วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น.
- สำราญ คงชวัน. (2546). การพัฒนาหลักสูตรกับการวิจัยและการพัฒนาการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2, 13-14.
- สำลี รักสุธี. (2553). การจัดทำสื่อนวัตกรรมและแผนประกอบสื่อนวัตกรรม. นนทบุรี : เพิ่มทรัพย์.
- สุภาสินี สุภธีระ. (2534). รูปแบบการสอน เอกสารประกอบการสอนสาขาวิชาหลักสูตรการสอน. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2544). วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ไสว พักขาว. (2544). แนวทางการใช้แผนที่ความคิด MIND MAP เพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : เอ็มพันธ์.
- อดุลย์ ไพรสมนต์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของครูประถมศึกษาตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการเป็นครูนักวิจัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิชาติ เนินพรหม. (2559). การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทช่างอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติ การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัคพงษ์ สุขมาตย์. (25). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อัจฉรา อินทร์น้อย. (2540). *ผลของการฝึกกระดุมพลังสมองตามแนวของวิลเลียมส์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม).
- อามัดไญนี ดาโอะ. (255). *การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ: กรณีศึกษาโรงเรียนแสงธรรมวิทยา จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุซมิบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อารี พันธุ์ณี. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : สยาม.
- อารี พันธุ์ณี. (2545). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ : พัฒนศึกษา.
- อารี พันธุ์ณี. (2547). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไยไหม.
- อารี พันธุ์ณี. (2552). *รายงานการวิจัยกิจกรรมคิดสรรในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1*. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- Abraham, M. (1927). The sequence of learning cycle activities in high school chemistry *Journal of. Research in Science Teaching*, 23, 121-142.
- Barnard, C.I. (1972). *The Functions of the Executives*. Boston : Harvard University Press.
- Beghetto, R.A. (2006). Creativity Self-Efficacy : Correlates in Middle and Secondary Students. *Creativity Research Journal*, 18(4), 447-457.
- Buzan, T. (1997). *The Mind Map Map book : Radiant Thinking*. London : BBC.
- Buzzel, R. and Gale, B. (1985). *Administrative Behavior*. New York : The Mcmillan Company.
- Clapham, M.M. (1997). Ideational Skills Training: A Key Element in Creativity Training Programs. *Creativity Research Journal*, 10(1), 33-44.
- Colangelo, N. and Gary, A.D. (1991). *Handbook of Gifted Education*. Boston : Allyn.
- Colvin, A. (1996). Reflection and Metaphor in Conversation. *Educational Technology*, 36, 54-55.
- Crawford, F.F. (1978). *Introduction Mathematics*. New York : John Wiley.
- De Bono, E. (2004). *Thinking course*. London : BBC Worldwide.
- De Cecco, J.P. (1998). *The psychology of learning and instruction education psychology*. New Jersey : Prentice-Hali.

- Denise de, S.F. and other. (2002). Effects of a Creativity Training Program on Divergent Thinking Abilities and Self-Concept in Monolingual and Bilingual Classroom. *Creativity Research Journal*, 14(3-4), 373-386.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.
- Gordon, W.J. (1961). *Synectics : The development of creative capacity*. New York : Collier Books
- Guilford, J.P. (1965). *Fundamental statistics in psychology and education*. New-York : McGraw-Hill.
- Guilford, J.P. (1967). *The nature of human intelligence*. New-York : McGraw-Hill.
- Guilford, J.P. (1988). Some change in structure of intellect model. *Educational psychological Measurement*, 48(1), 1-4.
- Hallman, R.J. (1971). Techniques of creative teaching Reproduced in G A. Davis and J. A. Scott , (Eds) *Training Creative Thinking*, New York : Holt Rine art an Winston.
- Harriet, W. (2006), *100 ideas that changed fashion*. Koln : Taschen.
- His-chi, H, Ying-Hsin, L. and Teng-Ying, L. (2004). A Creative thinking teaching model in a computer network course for Vocation high school students. *World Transactions on Engineering and Technology Education*, 3(2), 243-248.
- Hlebowitsh, P.S. (2005). *Designing the School Curriculum*. Boston : Pearson Education.
- Jersild, A.T. and Markey, F.V. (1935). Conflicts between preschool children. *Child Development*, 21, 181.
- Khatena, J. (1977). *The creatively gifted child: suggestions for parents and teachers*. New York : Vantage Press.
- Kirkpatrick, R. (1900). Description of Sponges from Funafuti. *Annals and Magazine of Natural History*, 6(34), 345-362.
- Maria, C.J. (1981). An evaluation of effectiveness of the use of inquiry instruction to foster creative in intermediate grade student. *Dissertation abstracts international*, 42, 624-A.
- Markey, F.V. (1935). Imagination. *Psychological Bulletin*, 32(3), 212.
- Marzano, R.J. (2001). *Designing a New Taxonomy of Educational Objectives*. California : Corwin.

- Nickerson, R.S. (1999). How We Know-And Sometimes Misjudge-What Others Know: Imputing One's Own Knowledge to Others. *Psychological Bulletin*, 125, 737-759.
- Nolet, V. and McLaughlin, M.J. (2000). *Accessing the general curriculum: Including students with disabilities in standards-based reform*. Thousand Oaks, CA : Corwin Press.
- Saylor, G. and Alexander, W.M. (1974). *Planning Curriculum for schools*. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Schirmacher, R. (1998). *Art and Creative Development for Young Children*. Boston : Delmar.
- Simpberg, R. (1998). *Creative Thinking*. New Jersey : Development in Education.
- Simpson, G. (1927). Some studies in terrestrial radiation. *Memoirs of the Royal Meteorological Society*, 2(16), 69–95.
- Stephenson, W. (1967). *The play theory of mass communication*. Chicago : University of Chicago Press.
- Sternberg, R.J. and Lubart, T.I. (1995). *Defying the crowd: Cultivating creativity in a culture of conformity*. New York : Free Press.
- Suchman, J.R. (1964). The Illinois studies in inquiry training. *Journal of Research in Science Teaching* 2, 230–232.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York : Harcourt, Brace & Wold.
- Torrance E.P. (1962). *Guiding creative talent*. New York : Prentice-Hall.
- Torrance E.P. (1966). *Thinking creatively with pictures*. New York : Personnel Press.
- Torrance, E.P. (1959). Current research on the nature of creative talent. *Journal of Counseling Psychology*, 6(4), 309–316.
- Torrance, E.P. (1963). *Education and the creative potential*. Minneapolis, MN : The University of Minnesota Press.
- Torrance, E.P. (1965). *Rewarding creative behavior Experiments in classroom creativity*. New Jersey : Prentice-Hall.
- Torrance, E.P. (1971). *Creative Learning and teaching*. New York : Mead and Company.

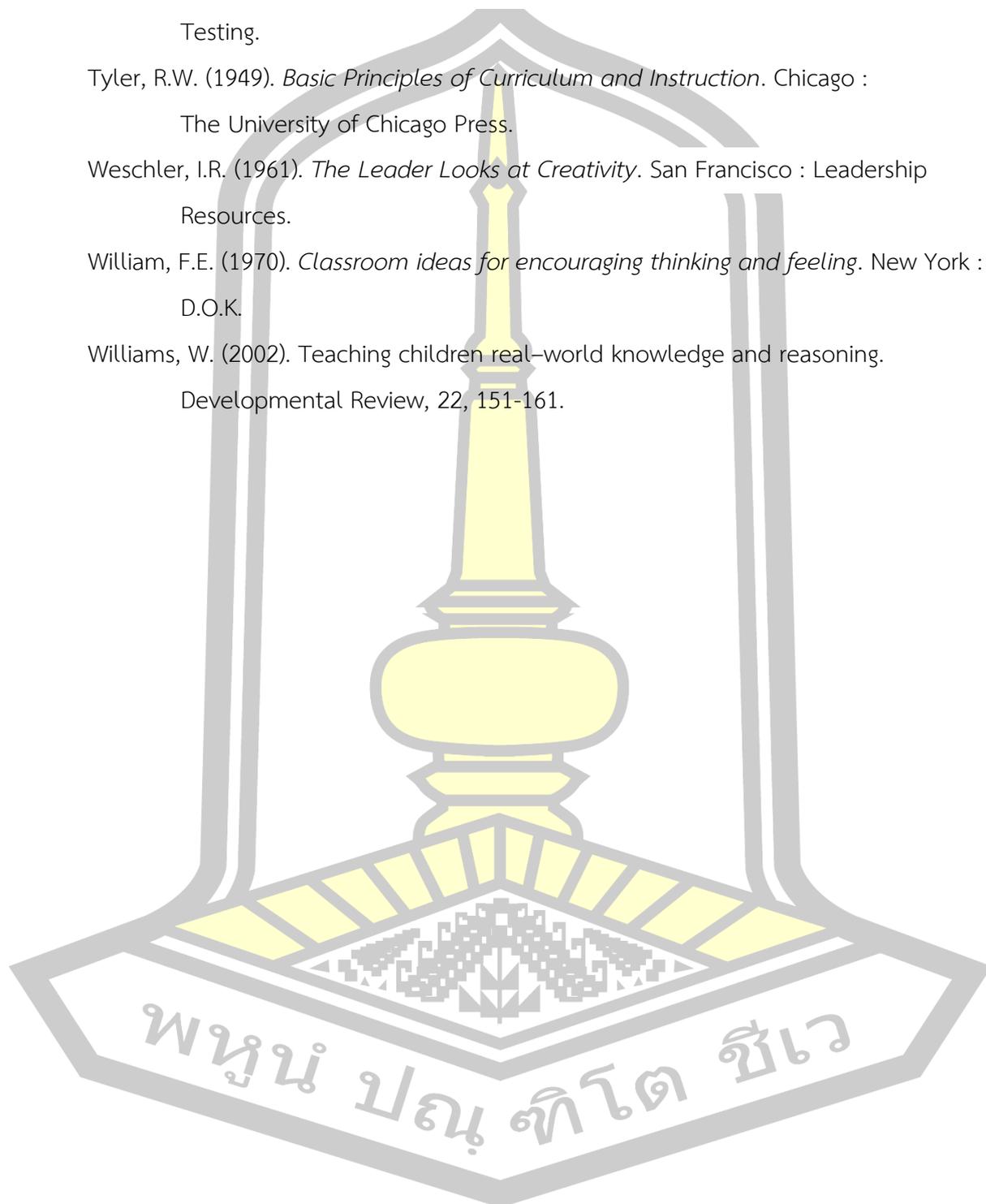
Torrance, E.P. (1990). *The Torrance Tests of Creative Thinking Norms-Technical Manual Figural (Streamlined) Forms A & B*. Bensenville, IL : Scholastic Testing.

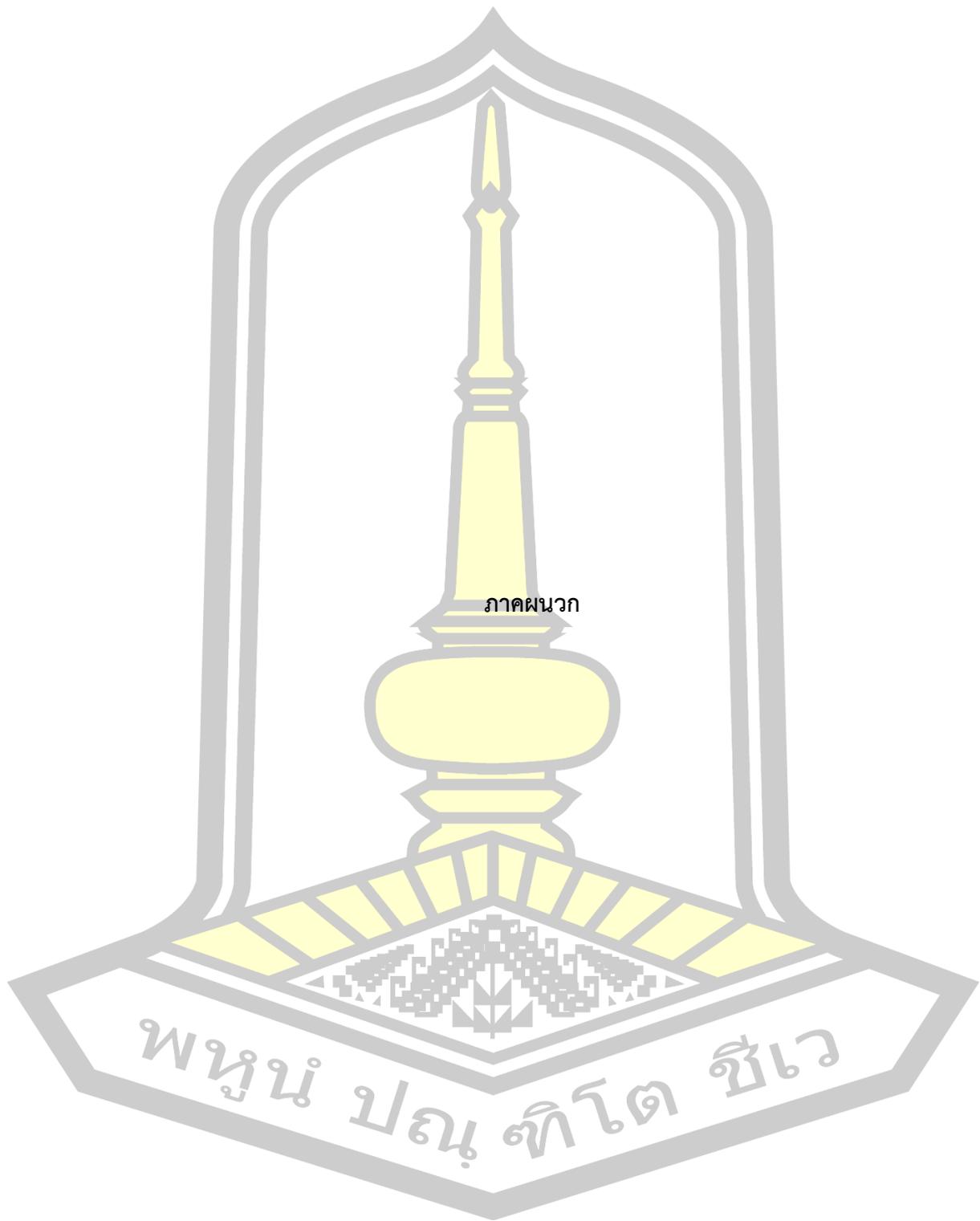
Tyler, R.W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago : The University of Chicago Press.

Weschler, I.R. (1961). *The Leader Looks at Creativity*. San Francisco : Leadership Resources.

William, F.E. (1970). *Classroom ideas for encouraging thinking and feeling*. New York : D.O.K.

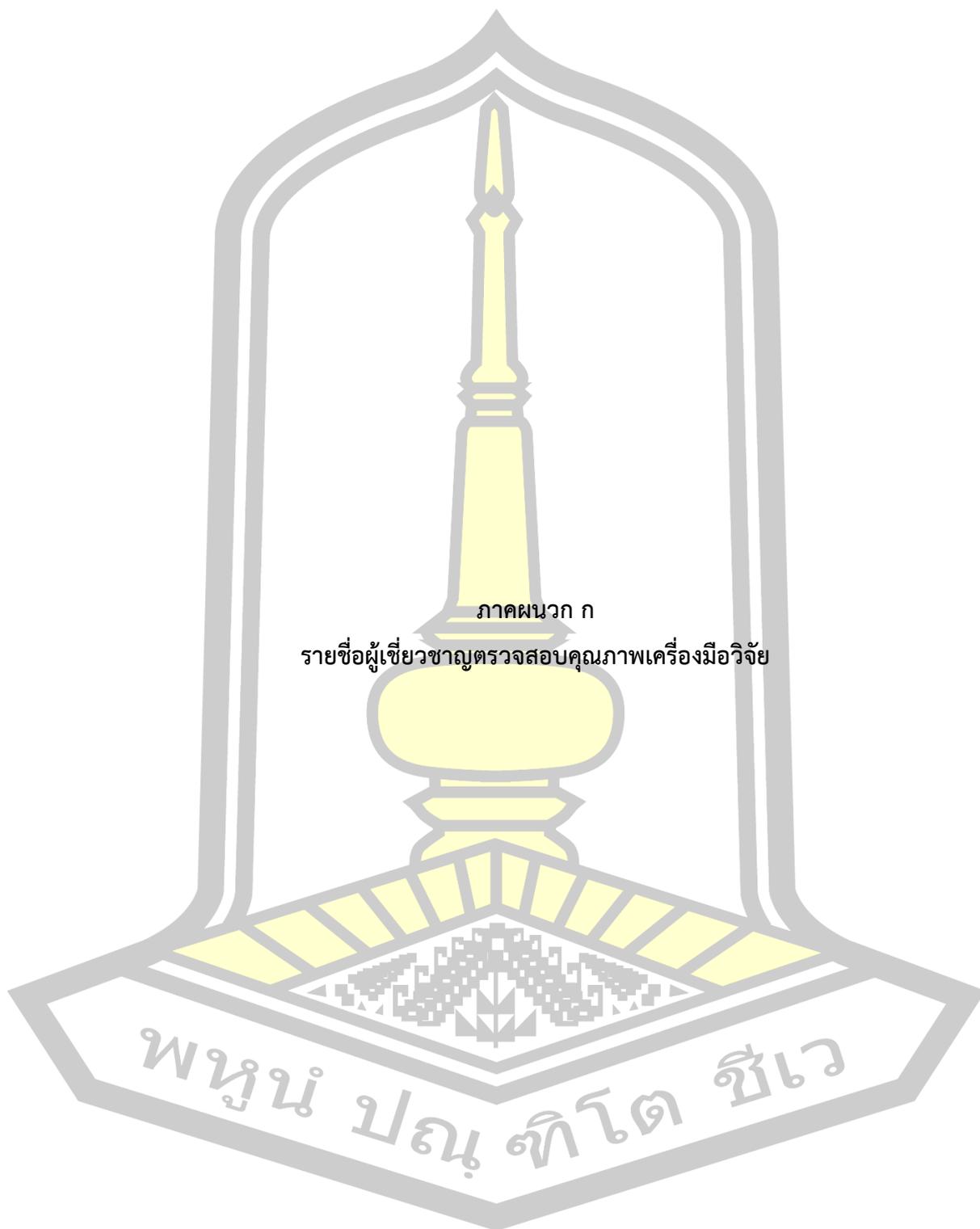
Williams, W. (2002). Teaching children real-world knowledge and reasoning. *Developmental Review*, 22, 151-161.

ภาคผนวก

พหุบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

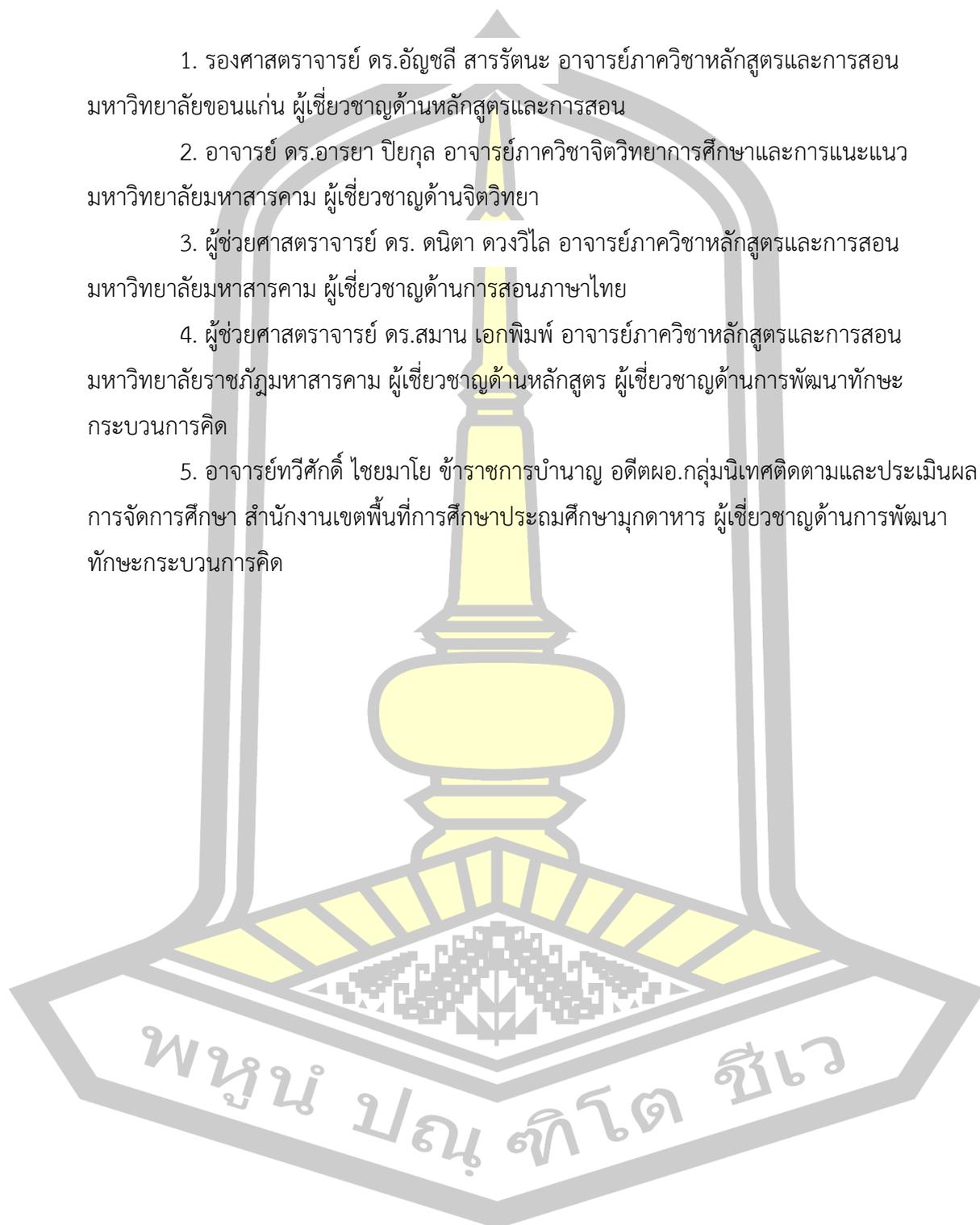
ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

พหุบัณฑิตวิทยาลัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของหลักสูตร

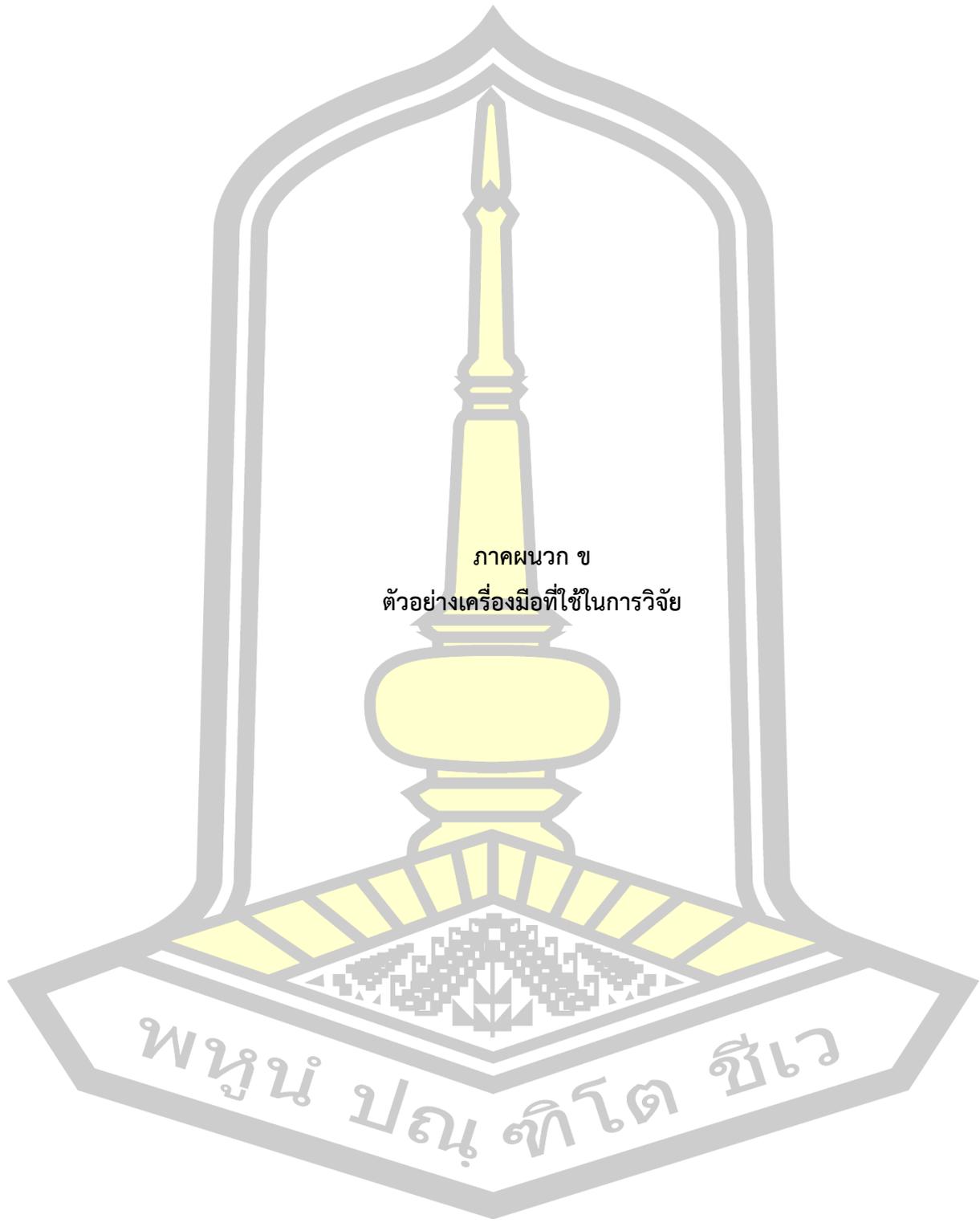
1. รองศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สารรัตน์ อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน
2. อาจารย์ ดร.อารยา ปิยกุล อาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดนิตา ดวงวิไล อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมาน เอกพิมพ์ อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด
5. อาจารย์ทวีศักดิ์ ไชยมาโย ข้าราชการบำนาญ อดีตผอ.กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

1. ดร.จิตราภรณ์ วงศ์คำจันทร์ รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
2. ดร.ดนิตา ดวงวิไล อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร
3. ดร.ทฤษฎี เสมา ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด
ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คันทรีย์ ชมพูพาทย์ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีเพ็ญ พลเยี่ยม อาจารย์ภาควิชาวิจัยการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล

ภาคผนวก ข
ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโต ชีเว

คำนำ

คู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้แนวการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ๖ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ขั้นสร้างความตระหนัก ๒) ขั้นระดมพลังความคิด ๓) ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน ๔) ขั้นนำเสนอผลงาน ๕) ขั้นวัดประเมินผล และ ๖) ขั้นเผยแพร่ผลงาน เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม ครูเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกให้นักเรียนประสบผลสำเร็จโดยสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นได้ในเชิงบูรณาการด้วยวิธีการที่หลากหลาย

การจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ ได้จัดทำตามขั้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ครอบคลุม ๕ สาระการเรียนรู้ ได้แก่ การอ่าน, การเขียน, การฟัง การดูและการพูด, หลักการใช้ภาษาไทย และวรรณคดีและวรรณกรรม สถานศึกษาสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากได้สอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละขั้นตอนของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำเสนอเนื้อหาในคู่มือครู ๖ เล่มนี้ ออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย โครงสร้างของหลักสูตร สาระสำคัญของหลักสูตร แนวทางการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ ยึดหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ

ตอนที่ ๒ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีหน่วยการเรียนรู้จำนวน ๘ หน่วยและการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนมีองค์ประกอบครบถ้วนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ตอนที่ ๓ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตร ประกอบด้วย แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบที่จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความคิดสร้างสรรค์สองลักษณะ ได้แก่ ลักษณะด้านความรู้และลักษณะด้านจิตใจ มีตารางวิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์แต่ละลักษณะที่ชัดเจนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือครูเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา และครูผู้สอนในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองต่อไป

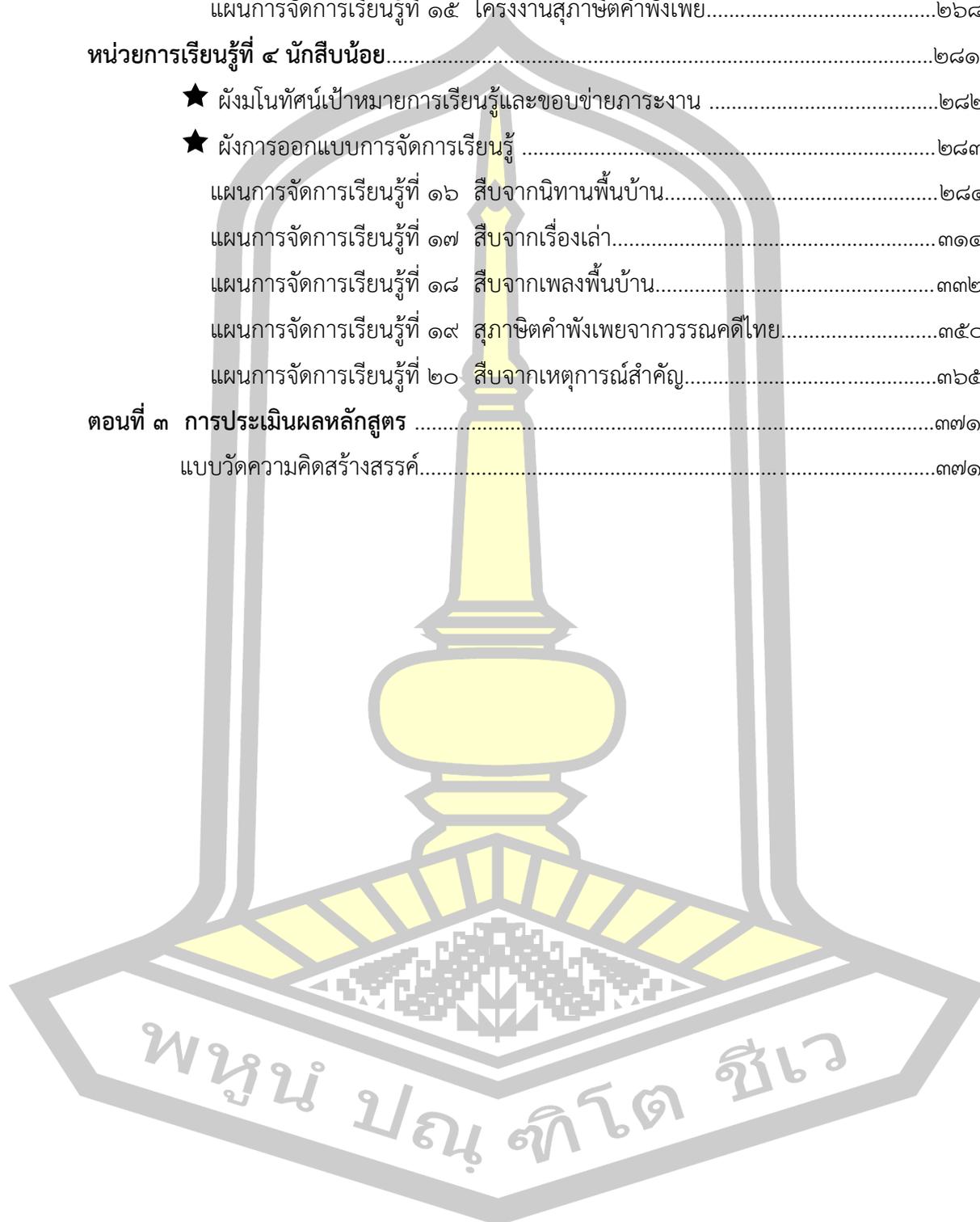
ผู้จัดทำ

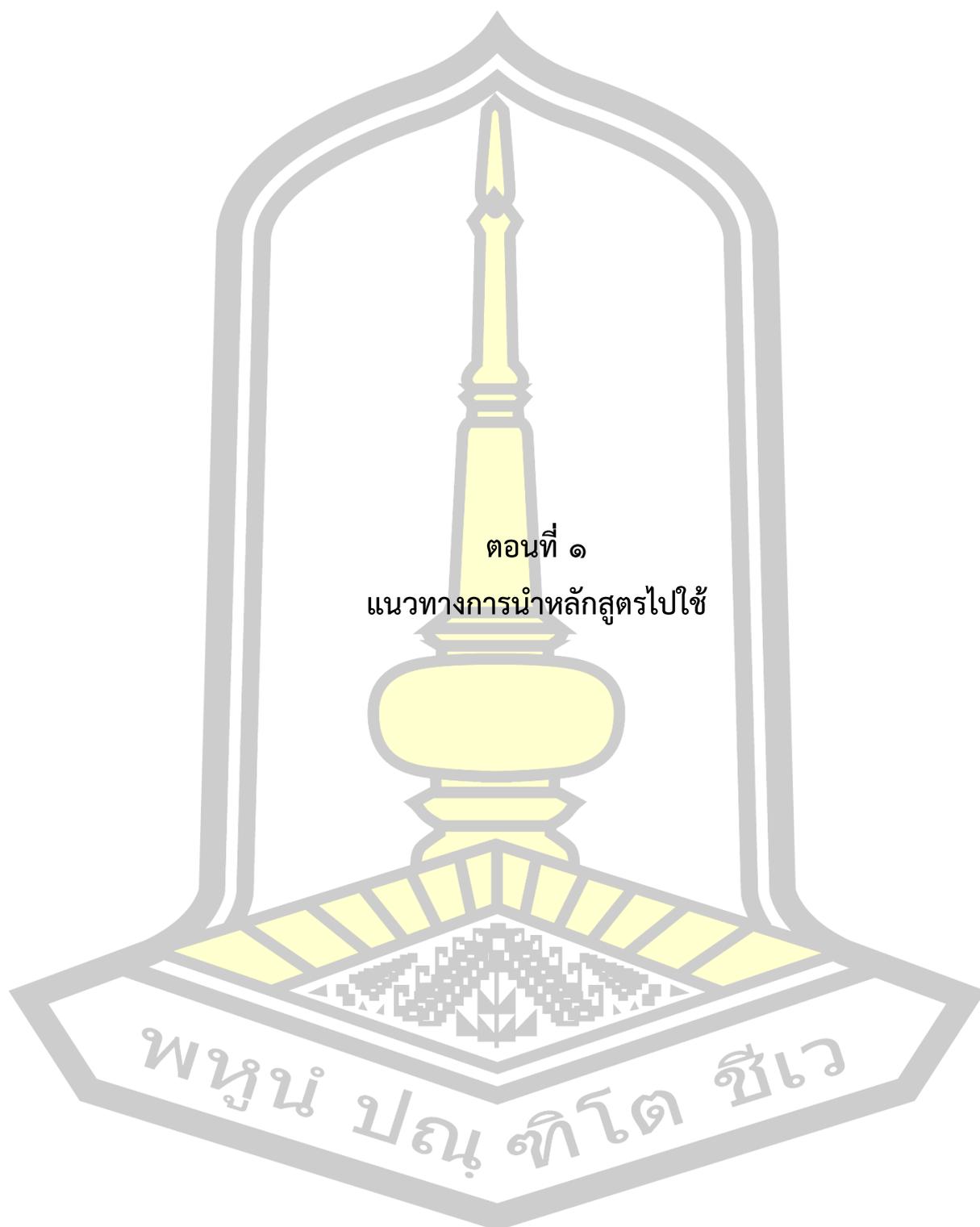

สารบัญ

ตอนที่ ๑ แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้.....	๑
๑. แนวทางการใช้แผนการจัดการเรียนรู้.....	๒
๒. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์.....	๓
๓. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์.....	๔
๔. ตารางวิเคราะห์สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดชั้นปีกับหน่วยการเรียนรู้.....	๑๑
ตอนที่ ๒ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้.....	๑๘
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ นิทานสอนใจ.....	๑๘
★ ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน	๑๙
★ ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้	๒๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ นิทานเรื่องกองหินเท่าภูเขาที่มีอาจแทนคุณมารดา.....	๒๑
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ นิทานเรื่องเศรษฐีผู้ใจดี.....	๔๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ นิทานเรื่องพญาคันคาก.....	๖๒
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔ นิทานเรื่องนางหมาขาว.....	๗๘
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ นิทานเรื่องเมืองสุขสันต์.....	๙๖
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ รู้จักอ่านรู้จักคิด.....	๑๑๖
★ ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน	๑๑๗
★ ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้	๑๑๘
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ บทความชวนคิด.....	๑๑๙
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ โฆษณาชวนเชื่อ.....	๑๓๕
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๘ ข่าวและเหตุการณ์.....	๑๕๑
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๙ ภาพยนตร์สอนใจ.....	๑๗๒
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๐ ฉลากย่นา.....	๑๘๕
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ สุภาษิตคำพังเพย	๒๐๓
★ ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน	๒๐๔
★ ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้	๒๐๕
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๑ สุภาษิตคำพังเพย.....	๒๐๖
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๒ ไฟในอย่านำออกไฟนอกอย่านำเข้า.....	๒๒๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๓ ชี้อ่านจับตักแตน.....	๒๓๗

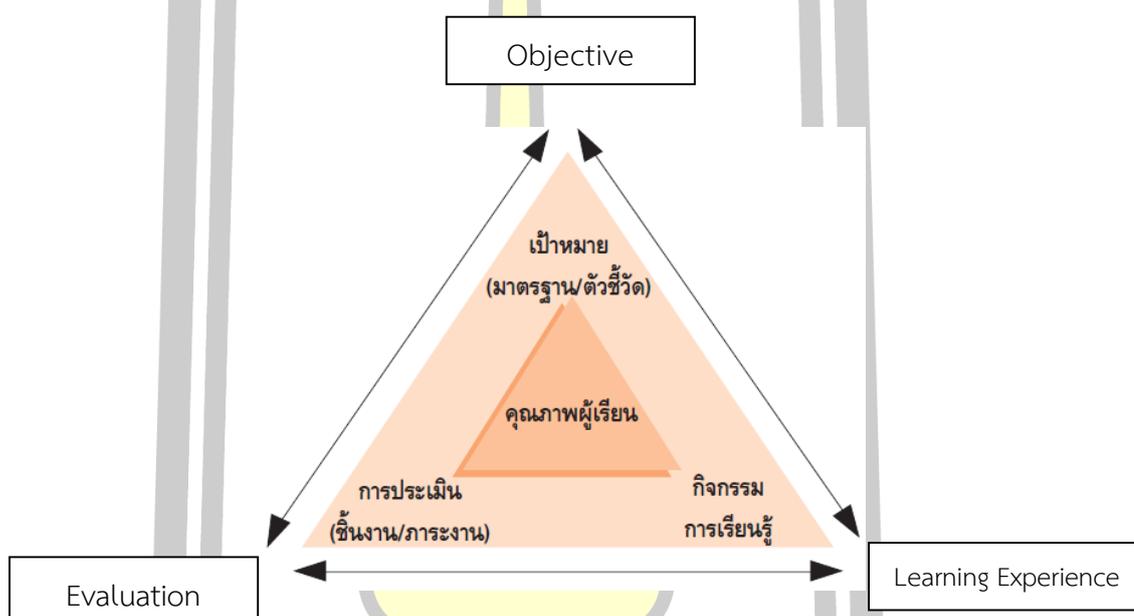
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๔ ประเภทของสุภาชิตคำพังเพย.....	๒๕๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๕ โครงงานสุภาชิตคำพังเพย.....	๒๖๘
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ นักสืบน้อย.....	๒๘๑
★ ผังมโนทัศน์เป้าหมายการเรียนรู้และขอบข่ายภาระงาน	๒๘๒
★ ผังการออกแบบการจัดการเรียนรู้	๒๘๓
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๖ สืบจากนิทานพื้นบ้าน.....	๒๘๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๗ สืบจากเรื่องเล่า.....	๓๓๔
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๘ สืบจากเพลงพื้นบ้าน.....	๓๓๒
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๙ สุภาชิตคำพังเพยจากวรรณคดีไทย.....	๓๕๐
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒๐ สืบจากเหตุการณ์สำคัญ.....	๓๖๕
ตอนที่ ๓ การประเมินผลหลักสูตร	๓๗๑
แบบวัดความคิดสร้างสรรค์.....	๓๗๑

๑. แนวทางการนำหลักสูตรใช้

คู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๖๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ความคิดสร้างสรรค์และการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ ตามองค์ประกอบ ดังภาพที่ ๑

ที่มา : Vermont Department of Education. ๑๙๙๖

ภาพที่ ๑ แสดงความสัมพันธ์ของการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้

คู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ครูผู้สอน นำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนซึ่งสามารถใช้ควบคู่กับสื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ ๑ จำนวน ๘ หน่วย ๘๐ ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยที่ ๑ นิทานสอนใจ

หน่วยที่ ๒ รู้จักอ่านรู้จักคิด

หน่วยที่ ๓ สุภาษิตคำพังเพย

หน่วยที่ ๔ นักสืบน้อย

หน่วยที่ ๕ งามล้ำวรรณศิลป์

หน่วยที่ ๖ เปิดโลกจินตนาการ

หน่วยที่ ๗ รู้รักสามัคคี

หน่วยที่ ๘ ราชาริราช ตอนกำเนิดมะกะโทถึงมะกะโทเป็นขุนวัง

คู่มือการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ ได้ดำเนินการตามแนวทางการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้สอดแทรกเทคนิค วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาองค์ความรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้อย่างครบถ้วน ครุควรศึกษาเอกสารในเล่มให้ละเอียด เพื่อปรับใช้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ และบริบทของตนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

๑.๑ ผังมโนทัศน์โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ แสดงขอบข่ายเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมความรู้ พฤติกรรมการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

๑.๒ เป้าหมายการเรียนรู้ แสดงกรอบในการดำเนินการในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมจริยธรรมและความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นแต่ละแผน

๒. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

คู่มือครูฯ เล่มนี้ ได้ประยุกต์ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๙ ; ๑๗-๑๘) ซึ่งประกอบด้วย ๖ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การสร้างความตระหนัก

ขั้นที่ ๒ การระดมพลังความคิด

ขั้นที่ ๓ การสร้างสรรค์ชิ้นงาน

ขั้นที่ ๔ การนำเสนอผลงาน

ขั้นที่ ๕ การวัดและประเมินผล

ขั้นที่ ๖ การเผยแพร่ผลงาน

รายละเอียดแต่ละขั้นตอน อธิบายได้ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การสร้างความตระหนัก เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนใช้เทคนิค วิธีการเพื่อกระตุ้น ใจ ความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ โดยใช้ การตั้งคำถาม เกม เพลง นิทาน หรือการใช้ ลีลาท่าทางต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสนใจในสิ่งที่เรียน

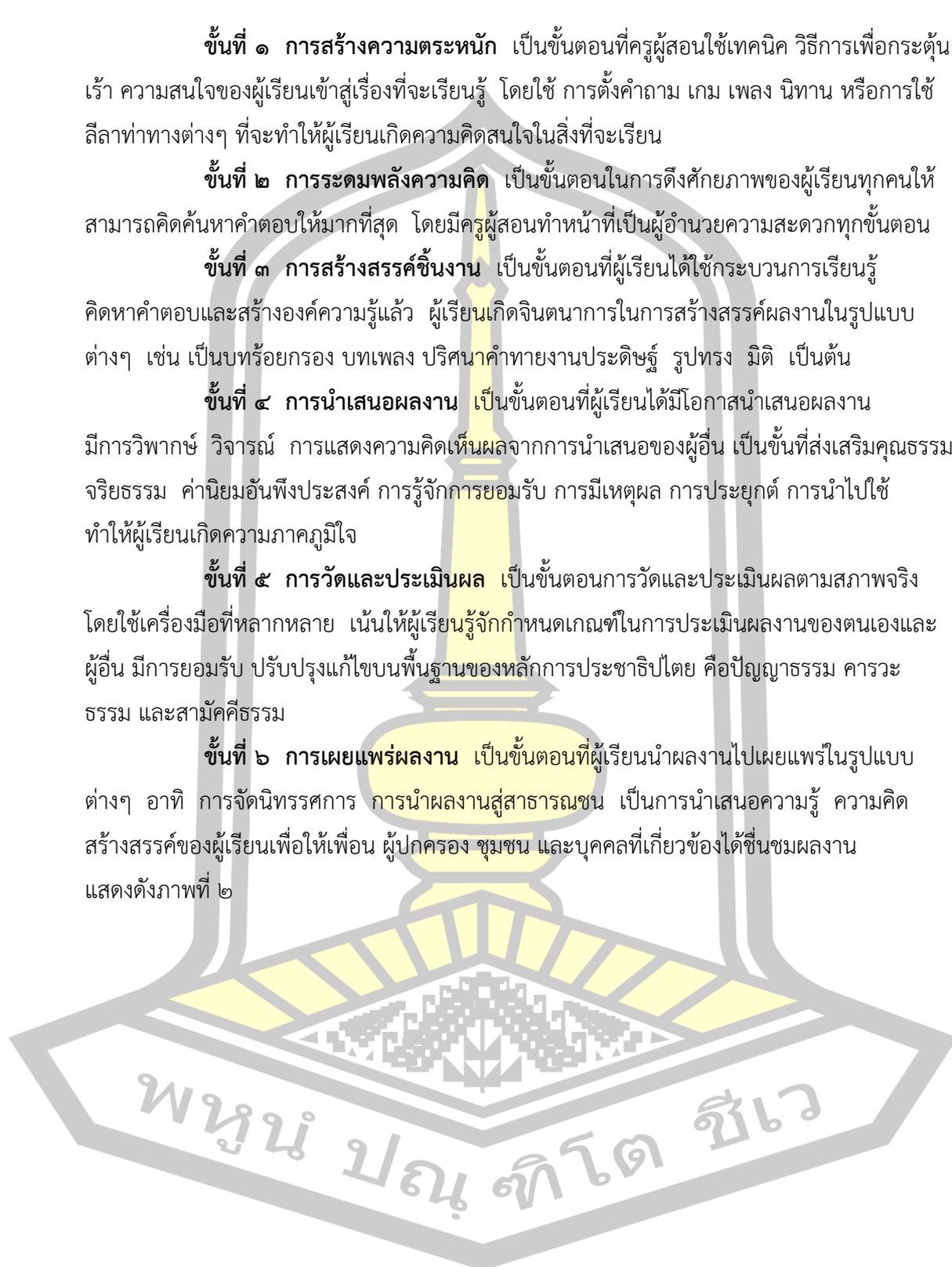
ขั้นที่ ๒ การระดมพลังความคิด เป็นขั้นตอนในการดึงศักยภาพของผู้เรียนทุกคนให้ สามารถคิดค้นหาคำตอบให้มากที่สุด โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกทุกขั้นตอน

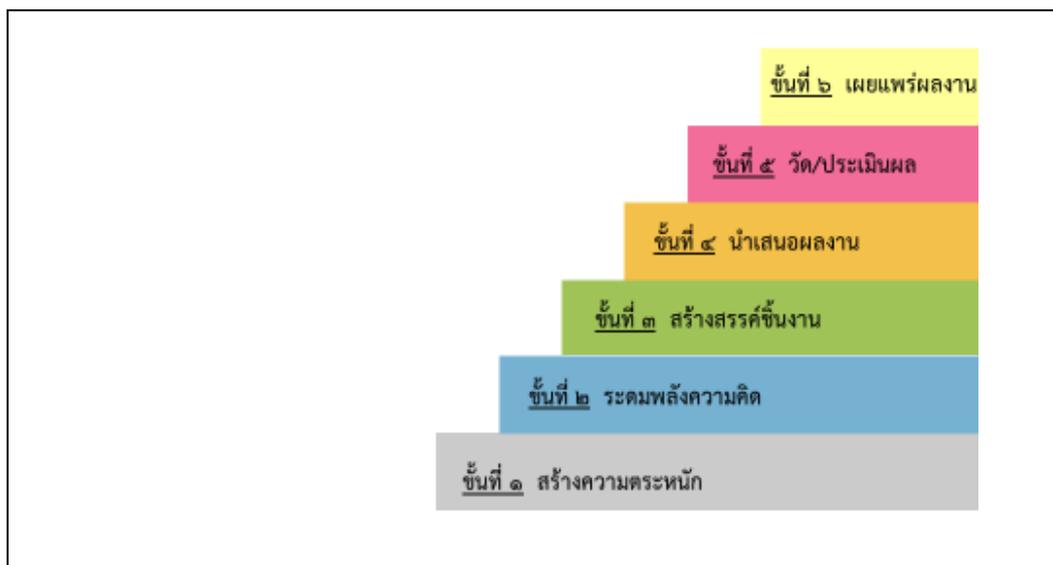
ขั้นที่ ๓ การสร้างสรรค์ชิ้นงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ คิดหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้แล้ว ผู้เรียนเกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ต่างๆ เช่น เป็นบทร้อยกรอง บทเพลง ปรินาคำทายงานประดิษฐ์ รูปทรง มิติ เป็นต้น

ขั้นที่ ๔ การนำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงาน มีการวิพากษ์ วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นผลจากการนำเสนอของผู้อื่น เป็นขั้นที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันพึงประสงค์ การรู้จักการยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์ การนำไปใช้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ

ขั้นที่ ๕ การวัดและประเมินผล เป็นขั้นตอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนรู้จักกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลงานของตนเองและ ผู้อื่น มีการยอมรับ ปรับปรุงแก้ไขบนพื้นฐานของหลักการประชาธิปไตย คือปัญญาธรรม คารวะ ธรรม และสามัคคีธรรม

ขั้นที่ ๖ การเผยแพร่ผลงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำผลงานไปเผยแพร่ในรูปแบบ ต่างๆ อาทิ การจัดนิทรรศการ การนำผลงานสู่สาธารณชน เป็นการนำเสนอความรู้ ความคิด สร้างสรรค์ของผู้เรียนเพื่อให้เพื่อน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ชื่นชมผลงาน แสดงดังภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้

๓. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์

Williams (๑๙๗๐) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกันได้เสนอรูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งพัฒนามาจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ กิลฟอร์ด (Gildford) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้งด้านความรู้และด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ ซึ่งวิลเลียมส์ ได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า Williams Cube CAI Model (A Model for Implementing Cognitive - Affective Behavior in the Classroom) โดยแบ่งองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น ๓ มิติ คือ มิติด้านหลักสูตร หรือเนื้อหา มิติด้านการสอนของครูและมิติด้านพฤติกรรมผู้เรียน ซึ่งในด้านพฤติกรรมผู้เรียน ได้แบ่งออกเป็น ๒ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการคิดออกแนกนัย และองค์ประกอบด้านความรู้สึก จิตใจ เจตคติ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มิติที่ ๑ ด้านเนื้อหา (Dimension ๑ : Content) เป็นการให้ความสำคัญในการยึดเนื้อหาในหลักสูตรเป็นแกนและจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยแสดงให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถสอดแทรกได้ในทุกเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ซึ่งวิลเลียมส์ได้แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นวิชาต่างๆ คือ ภาษา เลขคณิต สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ดนตรี และศิลปะ เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่า วิลเลียมส์เน้นการสอนคิดสร้างสรรค์ให้สอดแทรกในเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือเนื้อหาในบทเรียน และสามารถเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชานั้นๆ หรืออาจใช้กลวิธีการสอนหลายๆ วิธีในแต่ละเนื้อหาวิชาก็ได้

มิติที่ ๒ ด้านพฤติกรรมการสอนของครู (Dimension ๒ : Teacher Behavior) ในด้านการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น วิลเลียมส์ได้เน้นเทคนิควิธีการสอนและกิจกรรมอันเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยที่ครูผู้สอนสามารถสอนเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรปกติและใช้เทคนิควิธีการสอนที่กำหนด หรือจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในกลยุทธ์ เทคนิคและวิธีสอน ๑๘ ลักษณะ ซึ่งจะขยายความต่อไป

มิติที่ ๓ ด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน (Dimension ๓ : Pupil Behaviors) หมายถึง หลังจากการที่ครูได้จัดกระบวนการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชา และกลวิธีการสอนดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ ๑ : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือด้านสติปัญญา (Cognitive Behavior) หมายถึง นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกลไกของสมองใน ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency thinking) (๒) ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking) (๓) ความคิดริเริ่ม (Originality) (๔) ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking)

ลักษณะที่ ๒ : ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ (Affective Behavior) ประกอบด้วย (๑) ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) (๒) ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Risk-taking) (๓) ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complexity) (๔) ความคิดจินตนาการ (Imagination) อธิบายได้ดังนี้

ลักษณะที่ ๑ : ด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือสติปัญญา (Cognitive Behavior)

(๑) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency thinking) หรือความคิดคล่องตัว หมายถึง การคิดตอบสนองสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด หรือความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ชัดเจน ตรงประเด็นให้ได้จำนวนมากที่สุด เน้นปริมาณความคิด กล่าวคือความคิดยังมีปริมาณมากเท่าใดก็จะยิ่งดีเท่าเท่านั้น ตัวอย่างคำถาม จงบอกประโยชน์ของกระป๋องมาให้มากที่สุด คำตอบคือ กระป๋องใส่น้ำ ถังใส่ข้าวสาร ตะกร้าผิง ชั้นน้ำ กระจกตันไม้ เจาะรูทำเป็นบัวรดน้ำ ภาชนะใส่น้ำตาล เกลือ แป้ง ตะกร้าใส่เครื่องเย็บปักถักร้อย ที่เก็บเงิน ถังใส่ผ้ากันเปื้อน ฯลฯ

จากคำตอบ ถือเป็นการตอบสนองคำถามนับได้จำนวน ๑๐ อย่าง จัดเป็นความคิดคล่องตัว

(๒) ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking) หมายถึงความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างหลากหลาย ตัวอย่าง เช่น จงบอกประโยชน์ของกระป๋องมาให้มากที่สุดคำตอบประเภทที่ ๑ ภาชนะ : ที่ใส่เครื่องเย็บปักถักร้อย ที่ใส่น้ำ แป้ง เกลือ, ประเภทที่ ๒ เครื่องใช้สำหรับปลูกต้นไม้ : บัวรดน้ำ กระจก, ประเภทที่ ๓ ของเล่น, ประเภทที่ ๔ เครื่องใช้ภายในบ้าน : ถังใส่ผ้ากันเปื้อน ตะกร้าผิง

จากคำตอบ ความคิดยืดหยุ่นจะได้ ๔ คะแนน (นับจากประเภทของประโยชน์
กระป๋อง) ในขณะที่ความคิดคล่องแคล่ว หรือคล่องตัวได้ ๘ คะแนน (จากจำนวนของประโยชน์
กระป๋อง)

(๓) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบใน
สิ่งแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดที่มีอยู่เดิม หรือเกิดจากการนำความรู้เดิมที่มีอยู่มาดัดแปลงและ
ประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นเป็นลักษณะที่เกิดครั้งแรก

(๔) ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking) หมายถึง การคิดในรายละเอียด
คิดเป็นขั้นตอน อธิบาย หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ลักษณะที่ ๒ : ด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ (Affective Behavior) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติด้านต่างๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน อธิบายได้ดังนี้

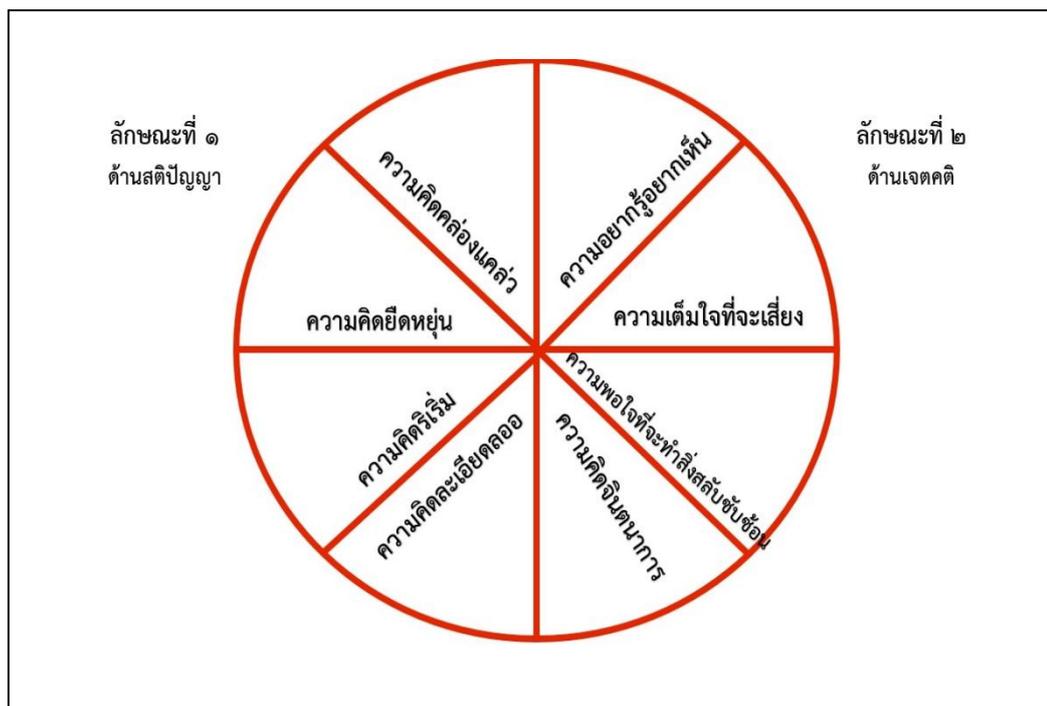
(๑) ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกด้านความต้องการ
ที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ตนสนใจ มีคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจอยากรู้ กระตือรือร้นในการเสาะแสวงหา
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนเองสนใจ และชอบทดลองค้นคว้า

(๒) ความเต็มใจที่จะเสี่ยง (Risk-taking) หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนองความกระหาย
ใคร่รู้ หรืออยากรู้อยากเห็นของตนเอง กล้าเสนอความคิดของตนต่อผู้อื่น กล้าเดา กล้าวิจารณ์
กล้าเผชิญกับความล้มเหลวและกล้ายืนยันความคิดของตน

(๓) ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน (Complexity) หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกถึง
การอยากทำสิ่งที่ยาก สิ่งประณีตค้นหาทางหลายๆ ทางที่ต่างออกไป จัดความเป็นระเบียบ
จากความไม่เป็นระเบียบและเห็นส่วนที่หายไปว่าน่าจะเป็นอะไร

(๔) ความคิดจินตนาการ (Imagination) หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกให้เห็นถึง
การล่วงรู้ความรู้สึกของผู้อื่น วาดฝันได้ทุกกาลสถานที่จินตนาการภาพไว้ในสมองและวาดฝันถึงสิ่ง
ที่ยังไม่เกิดขึ้น

พหุ ประถมศึกษา

ภาพที่ ๓ มิติที่ ๓ ด้านพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

มิติที่ ๒ ด้านพฤติกรรมการสอนของครู (Dimension ๒ : Teacher Behavior)

เทคนิคและวิธีสอนที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จำนวน ๑๘ ลักษณะ ดังนี้

- ๑) การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น
- ๒) การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ
- ๓) การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย
- ๔) การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง
- ๕) การสอนโดยใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ
- ๖) การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง
- ๗) การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ
- ๘) การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม
- ๙) การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล
- ๑๐) การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน
- ๑๑) การสอนโดยการแสดงออกจากความหยิ่งรู้
- ๑๒) การสอนโดยการพัฒนาคน
- ๑๓) การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์

๑๔) การสอนโดยการประเมินสถานการณ์

๑๕) การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์

๑๖) การสอนโดยพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์

๑๗) การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์

๑๘) การสอนโดยพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ

เทคนิคการสอนแต่ละลักษณะสามารถอธิบายได้ดังนี้

๑) การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น (Paradoxes) หมายถึงการสอนเกี่ยวกับความคิดเห็นใน ลักษณะต่างๆ ได้แก่ ความคิดเห็นซึ่งขัดแย้งในตัวเอง ความคิดเห็นซึ่งต้านกับสามัญสำนึก ความจริงที่ยากจะเชื่อถือหรืออธิบายได้ และความคิดเห็นหรือความเชื่อที่ฝังใจมานาน

๒) การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ (Attribute) หมายถึงการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ สอนให้นักเรียนคิดพิจารณาถึงลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในลักษณะที่แปลกแตกต่างไปจากที่เคยคิด

๓) การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย (Analogies) หมายถึงการเปรียบเทียบสิ่งของ หรือสถานการณ์ที่เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันหรือตรงกันข้ามกัน

๔) การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies) หมายถึง การระบุงชี้ถึงสิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความจริงหรือขาดตกบกพร่อง ผิดปกติ หรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์

๕) การสอนโดยใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ (Provocative question) หมายถึง การตั้งคำถามแบบปลายเปิด ยั่ว และเร้าความรู้สึกนึกคิดให้ชวนคิดค้นเพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ที่สุด

๖) การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Example of change) หมายถึง การฝึกให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลง ดัดแปลง การปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นในรูปแบบอื่นๆ และเปิดโอกาสให้เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีต่างๆ อย่างอิสระ

๗) การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of habit) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนเป็นคนมีความยืดหยุ่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตนเข้ากับสภาพการณ์ใหม่ๆ

๘) การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An organized random search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักสร้างสิ่งใหม่ กฎเกณฑ์ใหม่ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิม

๙) การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (The skill of Search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักการสำรวจเพื่อหาข้อมูลโดยใช้วิธีการต่างๆ

๑๐) การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน (Tolerance for Ambiguity) เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความอดทน และพยายามที่จะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่กำกวม

๑๑) การสอนโดยการแสดงออกจากความหยั่งรู้ (Intuitive Expression) เป็นการฝึกให้ รู้จัก การแสดงความรู้สึก ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากมีสิ่งมาเร้าอวัยวะทั้งห้า

๑๒) การสอนโดยการพัฒนาคน (Adjustment for Development) หมายถึง การฝึก ให้นักเรียนรู้จักพิจารณาศึกษาความพลาดพลั้งล้มเหลวซึ่งเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แล้วใช้ ความผิดพลาดเป็นบทเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ

๑๓) การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Study Creative Person and process) หมายถึง การให้ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญทั้งในแง่ลักษณะพฤติกรรมและ กระบวนการคิดตลอดจนวิธีการและประสบการณ์ของเขาด้วย

๑๔) การสอนโดยการประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situations) หมายถึง การฝึกให้ หาคำตอบโดยคำนึงผลที่จะเกิดขึ้น และความหมายที่เกี่ยวข้องกัน ด้วยการตั้งคำถามสิ่งนี้เกิดขึ้นแล้ว จะเกิดผลตามมาอย่างไร

๑๕) การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill) หมายถึง การฝึกให้รู้จักคิดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกต่อเรื่องที่อ่าน ครูควรส่งเสริมและให้โอกาส เด็กได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อเรื่องที่อ่านมากกว่าที่จะมุ่งทบทวนข้อมูลต่างๆ ที่จำได้หรือ เข้าใจ

๑๖) การสอนโดยการพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Listening Skill) หมายถึง การฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟัง หลังจากการฟังบทความ เรื่องราว ดนตรี เพื่อ เป็นการศึกษาค้นคว้าความรู้ ซึ่งโยงไปหาสิ่งอื่นต่อไป

๑๗) การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing Skill) หมายถึง การฝึกให้แสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการด้านการเขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นภาพ ชัดเจน

๑๘) การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ (Visualization Skill) หมายถึง การฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดในแง่มุมแปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ซ้ำของเดิม

นิยามความหมายของเทคนิคการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ อธิบายดังตาราง ๒

พูน ปณ ภิโต ชีเว

ตาราง ๒ ความหมาย/นิยามของเทคนิควิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์

เทคนิควิธีการ	ความหมาย/นิยาม
๑) การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น (Paradox)	การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น ๔ ลักษณะ ๑) ความคิดเห็นซึ่งขัดแย้งในตัวเอง ๒) ความคิดเห็นซึ่งต้านกับสามัญสำนึก ๓) ความจริงที่ยากจะเชื่อถือหรืออธิบายได้ ๔) ความคิดเห็นหรือความเชื่อที่ฝังใจมานาน
๒) การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ (Attribute)	การสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ สอนให้นักเรียนคิดพิจารณาถึงลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในลักษณะที่แปลกแตกต่างไปจากที่เคยคิดและแตกต่างไปอย่างคาดไม่ถึง
๓) การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย (Analogies)	การเปรียบเทียบสิ่งของหรือสถานการณ์ที่เหมือนกัน คล้ายกัน แตกต่างกันหรือตรงกันข้ามกัน อาจเป็นคำเปรียบเทียบคำพังเพย หรือสุภาษิตก็ได้
๔) การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies)	การแสดงความคิดเห็น ระบุบ่งชี้ถึงสิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความจริงหรือขาดตกบกพร่อง ผิดปกติ หรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์
๕) การสอนโดยการยั่วให้ตอบ (Provocative question)	การตั้งคำถามแบบปลายเปิด เป็นคำถามที่ยั่ว และเร้าความรู้สึกนึกคิด ให้ชวนคิดค้นเพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และมีหลายๆ คำตอบ
๖) การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง (Example of change)	การฝึกให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลง ดัดแปลง การปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นในรูปแบบอื่นๆ และเปิดโอกาสให้เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีต่างๆ อย่างอิสระ
๗) การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of habit)	การฝึกให้นักเรียนเป็นคนมีความยืดหยุ่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลง คลายความยึดมั่นต่างๆ เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ใหม่ๆ ความยืดหยุ่นในการคิดและกระทำ ปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ หรือความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุด

ตาราง ๒ ความหมาย/นิยามของเทคนิควิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ (ต่อ)

เทคนิควิธีการ	ความหมาย/นิยาม
๘) การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An organized random search)	การฝึกให้นักเรียนรู้จักสร้างสิ่งใหม่ กฎเกณฑ์ใหม่ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิม หรือ กฎเกณฑ์เดิมที่เคยมี แต่พยายามคิดหลักการขึ้นใหม่ให้ต่างไปจากเดิม
๙) การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (The skill of Search)	การฝึกให้นักเรียนรู้จักการสำรวจเพื่อหาข้อมูล ดังนี้ ๑) การค้นคว้าแบบนักประวัติศาสตร์ ๒) การค้นคว้าแบบบรรยาย เป็นการลองหาวิธีใหม่แบบลองผิดลองถูกก่อนค้นพบ แล้วจึงเสนอผลงาน ๓) การค้นคว้าแบบนักวิทยาศาสตร์ เป็นการสำรวจค้นคว้าโดยการตั้งสมมติฐาน แล้วหาข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน
๑๐) การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน (Tolerance for Ambiguity)	เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความอดทน และพยายามที่จะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่กำกวม หรือเป็นสองนัยลึกลับหรือทำนายความนึกคิดต่างๆ
๑๑) การสอนโดยการแสดงออกจากความหยั่งรู้ (Intuitive Expression)	เป็นการฝึกให้รู้จัก การแสดงความรู้สึก ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากมีสิ่งมาเร้าอวัยวะทั้งห้า
๑๒) การสอนโดยการพัฒนาคน (Adjustment for Development)	การฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาศึกษาดูความพลาดพลั้ง ล้มเหลวซึ่งเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แล้วหาประโยชน์จากความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องเป็นบทเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ
๑๓) การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Study Creative Person and process)	การให้ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญทั้งในแง่ลักษณะพฤติกรรม และกระบวนการคิดตลอดจนวิธีการและประสบการณ์ของเขาด้วย

ตาราง ๒ ความหมาย/นิยามของเทคนิควิธีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ (ต่อ)

เทคนิควิธีการ	ความหมาย/นิยาม
๑๕) การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill)	การฝึกให้รู้จักคิดแสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องที่อ่านส่งเสริมและให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อเรื่องที่อ่านมากกว่าที่จะมุ่งทบทวนข้อมูลต่างๆ ที่จำได้หรือเข้าใจ
๑๖) การสอนโดยพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading Skill)	การฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟัง หลังจากการฟังบทความ เรื่องราว ดนตรี เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลความรู้ ซึ่งโยงไปหาสิ่งอื่น ๆ ต่อไป
๑๗) การสอนโดยพัฒนาทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (Creative Writing Skill)	การฝึกให้แสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการ ด้านการเขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นภาพชัดเจน
๑๘) การสอนโดยพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ (Visualization Skill)	การฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดในแง่มุมแปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ซ้ำของเดิม

ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์สอดแทรกในการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๙ ; ๑๗-๑๘) แสดงให้เห็นดังภาพ

ภาพที่ ๔ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานการศึกษาและ
พัฒนาการเรียนรู้และเทคนิคการสอนส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์

ตอนที่ ๒ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

“นิทานสอนใจ”

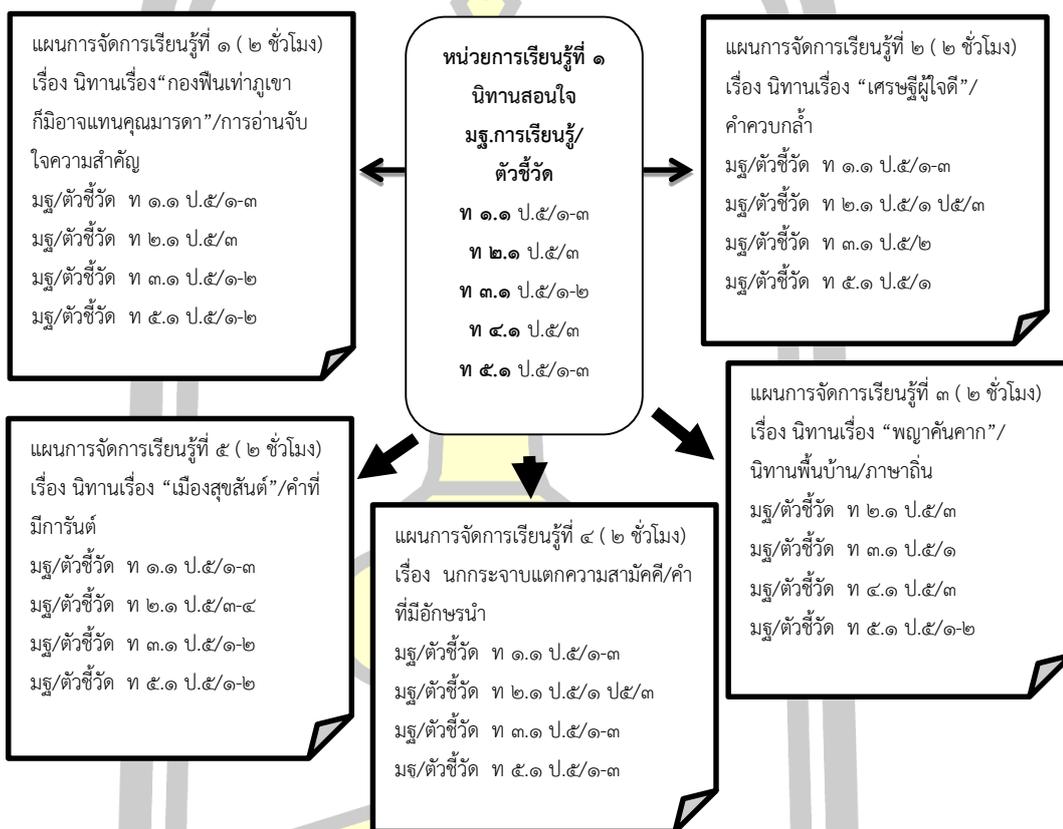
สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- การอ่านออกเสียงและการบอกความหมายของบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่ประกอบด้วย คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ, คำที่มีอักษรนำ, คำที่มีตัวการ์นต์, อักษรย่อและเครื่องหมายวรรคตอน, ข้อความที่เป็นการบรรยายและพรรณนา, ข้อความที่มีความหมายโดยนัย, การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ, การนำแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดไปพัฒนางานเขียน
- การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น นิทาน ความเรียงประเภทต่างๆ ประกาศ แจ้งความ แถลงการณ์ จดหมาย คำสอน โวาท คำปราศรัย
- การรายงาน เช่น การพูดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงาน , การพูดลำดับเหตุการณ์
- มารยาทในการฟัง การดู และการพูด
- วรรณคดีและวรรณกรรม เช่น นิทานพื้นบ้าน ,นิทานคติธรรม, เพลงพื้นบ้าน ,วรรณคดีในบทเรียนและตามความสนใจ

พูน ปณ ทัโต ชีเว

มโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
ชื่อหน่วยการเรียนรู้ นิทานสอนใจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เวลา ๑๐ ชั่วโมง

สาระสำคัญ
ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

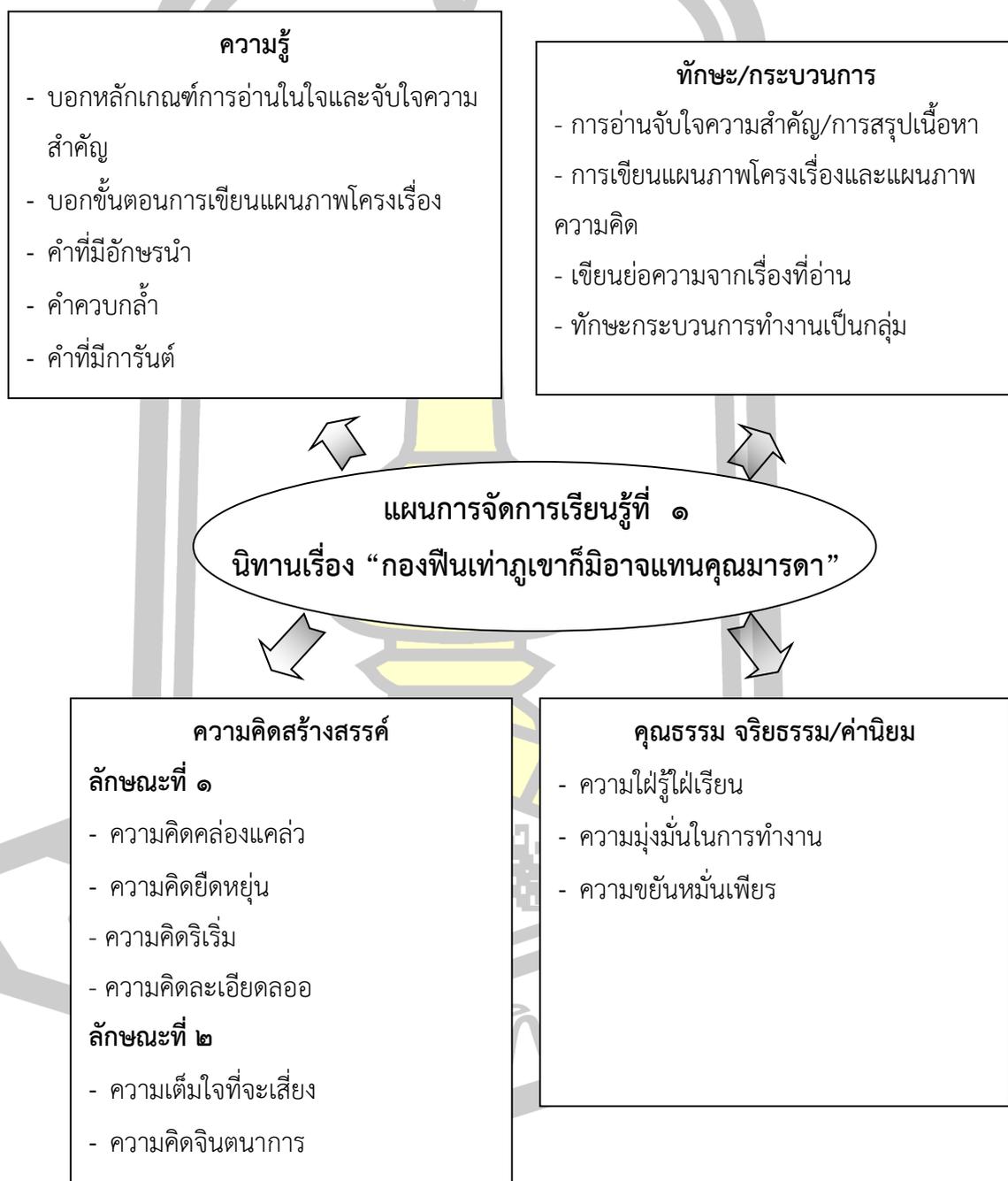
- พฤติกรรมการสอนของครู**
๑. การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย
  ๒. การสอนทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล
  ๓. การสอนโดยพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์
  ๔. การสอนโดยการประเมินสถานการณ์
  ๕. การสอนโดยยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง
  ๖. การสอนโดยพัฒนาคน
  ๗. การสอนโดยพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ
  ๘. การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น
  ๙. การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม
  ๑๐. การใช้คำถามช่วยให้อธิบาย
  ๑๑. การสอนโดยพัฒนาทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์

- พฤติกรรมกรเรียนของนักเรียน**
- ลักษณะที่ ๑** ด้านความรู้ความเข้าใจ
๑. ความคิดคล่องตัว
  ๒. ความคิดยืดหยุ่น
  ๓. ความคิดริเริ่ม
  ๔. ความคิดละเอียดลออ
- ลักษณะที่ ๒** ด้านความรู้สึกรัก ใจจดใจเจตคติ
๑. ความอยากรู้อยากเห็น
  ๒. ความเต็มใจที่จะเสี่ยง
  ๓. ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน
  ๔. ความคิดจินตนาการ

เป้าหมายการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ ชื่อแผน นิทานเรื่อง “กองฟินเท่าภูเขาก็กมีอาจแทนคุณมารดา”

เวลา ๒ ชั่วโมง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ชื่อหน่วย นิทานสอนใจ

จำนวน ๑๐ ชม.

รายวิชาภาษาไทย เรื่อง นิทานเรื่อง “ก่องฟืนเท่าภูเขาก็มีอาจแทนคุณมารดา” ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
รหัสวิชา ท ๑๕๑๐๑

เวลา ๒ ชม.

๑. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

๒. ตัวชี้วัด

- ท ๑.๑ ป.๕/๑ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง
- ป.๕/๒ อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่เป็นการบรรยายและการพรรณนา
- ป.๕/๓ อธิบายความหมายโดยนัยจากเรื่องที่อ่านอย่างหลากหลาย
- ท ๒.๑ ป.๕/๓ เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน
- ท ๓.๑ ป.๕/๑ พุจฉะแสดงความรู้ ความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู
- ป.๕/๒ ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู
- ท ๕.๑ ป.๕/๑ สรุปเรื่องจากวรรณคดี หรือวรรณกรรมที่อ่าน
- ป.๕/๒ ระบุความรู้และข้อคิดจากการอ่านวรรณคดี วรรณกรรมที่สามารถนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อเรียนเรื่องนิทานเรื่อง “ก่องฟืนเท่าภูเขาก็มีอาจแทนคุณมารดา” แล้ว
นักเรียนสามารถ

๓.๑ ด้านความรู้

- ๑) อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความได้
- ๒) อธิบายความหมายโดยนัยจากเรื่องที่อ่านได้
- ๓) เขียนแผนภาพโครงเรื่องจากนิทานได้อย่างถูกต้อง
- ๔) สรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านเป็นแผนภาพความคิดได้

๓.๒ ด้านทักษะ/กระบวนการ

- ๑) อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วจากนิทานได้อย่างถูกต้อง
- ๒) มีทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม

๓.๓ ด้านคุณธรรม จริยธรรม/ค่านิยม

- ๑) มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- ๒) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
- ๓) ความขยันหมั่นเพียร

๔. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ๔.๑ ความสามารถในการคิด
  - ๑) ทักษะการคิดวิเคราะห์
  - ๒) ทักษะการคิดสร้างสรรค์
- ๔.๒ ความสามารถในการสื่อสาร

๕. สาระการเรียนรู้

การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น นิทาน วรรณคดีในบทเรียน บทความ บทโฆษณา งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/พฤติกรรมการสอนของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์
<p>ขั้นที่ ๑ สร้างความตระหนัก</p> <p>๑. ครูเปิดคลิป“ขยับกายขยายสมอง” เพลง“อึ้งอ่าง” จากเว็บไซต์ BBL Brain based Learning Thailand ให้นักเรียนดู ๑ รอบ แล้วให้ฝึกร้องเพลงตามครูที่ละท่อนจนคล่องแล้วทำท่าทางประกอบ</p> <p>๒. ให้นักเรียนทุกคนร้องเพลงและทำท่าประกอบด้วยตนเองอีกครั้งเมื่อนักเรียนทำจบครูแสดงความชื่นชมและให้นักเรียนทุกคนปรบมือให้ตนเอง</p> <p>๓. ครูสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเพลงโดยถามนักเรียนว่าเคยเห็นอึ้งอ่างหรือไม่ อึ้งอ่างมีลักษณะอย่างไร สัตว์ชนิดใดที่มีลักษณะคล้ายอึ้งอ่างบ้าง ”(การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย)</p> <p>๔. นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม “จงบอกสิ่งที่มีลักษณะคล้ายอึ้งให้มากที่สุด”(การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย)</p> <p>๕. ให้นักเรียนนำคำตอบจากข้อ ๔ มาจัดประเภทตามลักษณะลงในใบงาน</p>	<p>๑. นักเรียนตั้งใจดูและฟังเพลง “อึ้งอ่าง” จากนั้นร้องเพลงตามครูทีละท่อนและฝึกทำท่าทางประกอบ</p> <p>๒. นักเรียนยืนขึ้นทำท่าทางประกอบและร้องเพลงไปพร้อมๆ กัน</p> <p>๓. ตอบคำถามของครู อึ้งอ่างเป็น สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ มีลักษณะคล้าย กบ เขียด คางคก ปาด ฯลฯ</p> <p>๔. ตอบคำถามของครู สิ่งที่มีลักษณะคล้ายอึ้ง..ชั้น กระตักน้ำ หม้อ ไท แก้ว ถ้วย กะลา เขียว.. ฯลฯ</p> <p>๕. ทำใบงานที่ ๑</p>	<p>ความคิดสร้างสรรค์</p> <p>ความคิดคล่องแคล่ว</p> <p>ความคิดยืดหยุ่น</p>
<p>ขั้นที่ ๒ ระดมพลังความคิด</p> <p>๑. ครูให้นักเรียนอ่านนิทาน “กองหินเทาภูเขา ก็มีอาจทดแทนคุณมารดา”</p> <p>๒. เมื่ออ่านจบครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทาน</p>	<p>๑. นักเรียนตั้งใจฟังนิทานและตอบคำถามของครู ดังนี้</p> <p>-รู้สึกอยากเป็นลูกที่ดี , รู้สึกสงสารพ่อกับแม่.. ฯลฯ (อยู่ในดุลยพินิจของครู)</p> <p>๒. อ่านออกเสียงนิทานตามเพื่อนที่เป็นต้นเสียง และอ่านในใจอีกหนึ่งรอบ</p>	

๖. กิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/พฤติกรรมการสอน ของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์
<p>๓. ให้นักเรียนอ่านและบอกความหมายของคำที่ขีดเส้นใต้ทีละคำ ครูช่วยเสริมโดยบอกแหล่งให้นักเรียนไปค้นคำศัพท์เพิ่มเติมจากพจนานุกรมและอินเทอร์เน็ต</p> <p>๔. บอกหลักเกณฑ์การอ่านในใจและจับใจความสำคัญแล้วให้นักเรียนช่วยกันจับใจความสำคัญของนิทาน</p> <p>ดังนี้ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร</p> <p>๕. ครูตั้งคำถามว่าเมื่ออ่านนิทานเรื่องนี้แล้วนักเรียนคิดว่าต่อไปนักเรียนจะปฏิบัติตนต่อพ่อแม่อย่างไร (การสอนโดยพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์)</p> <p>๖. ครูแจกกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนคนละ ๑ แผ่น ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนจะปฏิบัติเพื่อเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ให้ได้มากที่สุดแล้วให้อ่านให้เพื่อนฟัง (การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย)</p> <p>๗. ให้นักเรียนช่วยกันคิดและหาคำตอบว่าจากเนื้อหาในนิทานนักเรียนคิดว่าหน้าที่ชายหนุ่มปฏิบัติต่อพ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีหรือไม่ อย่างไร (การสอนโดยพัฒนาคน)</p> <p>๘. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันแต่งนิทานขึ้นมาใหม่โดยดัดแปลงจากนิทานเรื่อง “กองฟืนเท่าภูเขาที่มีอาจแทนคุณมารดา” โดยสามารถดัดแปลง ปรับปรุงเนื้อหาต่างๆ อย่างอิสระ (การสอนโดยยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง)</p>	<p>๓. จากนั้นอ่านคำที่ขีดเส้นใต้ได้แก่ เจริงเขา วยฉกรรจ์ เกียจคร้าน ตัวเป็นชน สำนึก ไร้ค่า ชรา และช่วยกันบอกความหมายของแต่ละคำ</p> <p>๔. จับใจความสำคัญของนิทานตามหลักการอ่านจับใจความสำคัญ</p> <p>๕. คิดและตอบคำถาม..จะช่วยพ่อแม่ทำงาน จะพูดจากับพ่อแม่ด้วยความไพเราะ จะตั้งใจเรียน จะเชื่อฟังพ่อแม่.. ฯลฯ</p> <p>๖. เขียนคำตอบลงกระดาษรูปหัวใจที่ครูแจกให้</p> <p>๗. ตอบคำถามครู..ตอนแรกชายหนุ่มเป็นคนเกียจคร้านไม่ช่วยพ่อแม่ทำงานเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแต่เมื่อแม่เสียชีวิตลงเขาสำนึกผิดจึงทำงานเพื่อทดแทนความผิดแม้เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแต่ก็รู้จักสำนึกผิดและปรับปรุงตนเอง</p> <p>๘. ช่วยกันดัดแปลงเนื้อหาจากนิทานตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์</p>	<p>ความเต็มใจที่จะเสี่ยง</p> <p>ความคิดคล่องแคล่ว</p> <p>ความคิดจินตนาการ</p>

๖. กิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/พฤติกรรมการสอน ของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์
<p>ขั้นที่ ๓ สร้างสรรค์ชิ้นงาน</p> <p>๑. ให้นักเรียนทำใบงานที่ ๑ เขียนแผนภาพโครงเรื่อง</p> <p>โดยร่วมกันระดมพลังสมองสรุปเนื้อหาจากเรื่องที่อ่านและเขียนเป็นแผนภาพโครงเรื่อง จากนั้นให้อาสาสมัครช่วยกันบอกแต่ละเหตุการณ์ ครูเขียนลงบนกระดาน ให้ทุกคนทบทวนแต่ละเหตุการณ์</p> <p>๒. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนแผนภาพความคิด (Mind map) ลงกระดาษบรู๊ฟที่ครูแจกให้ (การสอนโดยการประเมินสถานการณ์, การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ)</p>	<p>๑. ทำใบงานที่ ๑ เขียนแผนภาพโครงเรื่อง</p> <p>๒. ทำกิจกรรมกลุ่มโดยระดมสมองเขียนแผนผังความคิด (Mind map)</p>	<p>ความคิดริเริ่ม</p> <p>ความคิดละเอียดลออ</p> <p>ความคิดจินตนาการ</p>
<p>ขั้นที่ ๔ นำเสนอผลงาน</p> <p>๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนโดยให้เพื่อนๆ ร่วมวิพากษ์และสรุปองค์ความรู้ร่วมกันแล้วให้นำไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง (การสอนโดยการพัฒนาคน)</p> <p>๒. ครูและเพื่อนๆ ร่วมกันชื่นชมผลงานแต่ละกลุ่ม</p>	<p>๑. นำเสนอผลงานและร่วมวิพากษ์จากนิทาน</p> <p>๒. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและให้เพื่อนๆ และครูผู้สอนประเมินผล</p> <p>๓. ร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ถูกต้อง</p>	<p>ความคิดริเริ่ม</p> <p>ความเต็มใจที่จะเสี่ยง</p>
<p>ขั้นที่ ๕ วัด/ประเมินผล</p> <p>๑. เมื่อนักเรียนนำผลงานที่นำเสนอหน้าชั้นเรียนมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นักเรียนร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงาน จากนั้นให้เพื่อนๆ ประเมินผลงาน</p> <p>๒. ครูประเมินใบงานและแบบทดสอบหลังเรียน และให้นักเรียนที่ข้อบกพร่องของผลงานเพื่อนำไปปรับปรุงในครั้งต่อไป (การสอนโดยการพัฒนาคน)</p>	<p>๑. ประเมินผลงานของตนเอง รับทราบคะแนนและเรียนรู้ข้อบกพร่องของตนเอง และให้เพื่อนๆ เป็นผู้ประเมิน</p> <p>๒. ให้ครูผู้สอนประเมินผลงาน</p>	<p>ความคิดริเริ่ม</p> <p>ความเต็มใจที่จะเสี่ยง</p>

๖. กิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/พฤติกรรมการสอน ของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์
ขั้นที่ ๖ เผยแพร่ผลงาน ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานไปติดป้ายมุมผลงานของฉันทที่หลังห้องเรียนและเลือกชิ้นงานที่ดีที่สุดที่นักเรียนพึงพอใจไปให้ผู้ปกครองร่วมชื่นชม	นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานไปติดป้ายมุมผลงานของฉันทที่หลังห้องเรียนและเลือกชิ้นงานที่ดีที่สุดที่ตนพึงพอใจมากที่สุดไปให้ผู้ปกครองร่วมชื่นชม	

๗. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- ๗.๑ หนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
- ๗.๒ คลิปเพลง “อึ้งอ่าง” จาก <https://www.youtube.com/watch?v=YZQam7XWHY4>
- ๗.๓ นิทานเรื่อง “กองพินเท่าภูเขาก็มีอาจแทนคุณมารดา”
- ๗.๔ ห้องสมุด
- ๗.๕ อินเทอร์เน็ต

๘. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์
ด้านความรู้			
๑) อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความ	-ตรวจใบงาน	-ใบงานที่ ๑	-มีผลการประเมิน ไม่น้อยกว่าระดับ ๓
๒) อธิบายความหมายโดยนัยจากเรื่องที่อ่านได้	-ตรวจใบงาน	-ใบงานที่ ๑	-มีคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ คะแนน
๓) เขียนแผนภาพโครงเรื่องจากนิทานได้อย่างถูกต้อง	-ตรวจใบงาน	-ใบงานที่ ๒	-มีคะแนนไม่น้อยกว่า ๓
๔) สรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านเป็นแผนภาพความคิดได้	ตรวจใบงาน	-ใบงานที่ ๓	-มีผลการประเมิน ไม่น้อยกว่าระดับ ๓

๘. การวัดประเมินผล (ต่อ)

จุดประสงค์	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์
ด้านทักษะ/กระบวนการ ๑) อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วจากนิทานได้อย่างถูกต้อง ๒) มีทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม	ประเมินกรรมการอ่าน สังเกตพฤติกรรม	-แบบประเมินการอ่านออกเสียง -แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	-มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓ -มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓
คุณธรรม จริยธรรม / ค่านิยม ๑) มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ๒) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ๓) มีความขยันหมั่นเพียร	สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ๑) ความสามารถในการสื่อสาร ๒) ความสามารถในการคิด	๑. สังเกตพฤติกรรม ๒. ประเมินความคิดสร้างสรรค์	๑. แบบสังเกตพฤติกรรม ๒. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์	๑. มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓ ๒. มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....ผู้บริหารสถานศึกษา

(.....)

...../...../.....

เพลง “อิงอ่าง”

อิงอ่างมานั่งข้างโอง มานั่งหลังโองมากอยกินมด
เด็กเอ๋ยเจ้าอย่าพูดปด ๆ จะเหมือนดั่งมดเห็นเหยื่ออิงอ่าง

พูนัน ปณ ทิโต ชีเว

นิทานเรื่อง “กองฟืนเท่าภูเขาก็มีอาจแทนคุณมารดา

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ หมู่บ้านชนบทอันไกลแสนไกล มีครอบครัว เล็กๆ ประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกชายอาศัยอยู่ริมเชิงเขา พ่อมีอาชีพเก็บฟืนและของป่าไปขายที่ตลาด แม่เป็นแม่บ้าน ส่วนลูกชายที่กำลังอยู่ในวัยฉกรรจ์ไม่ช่วยอะไรเลย เขาเป็นคนขี้เกียจตัวเป็นขน ไม่ช่วยพ่อแม่ทำงาน เมื่อถึงเวลาอาหารก็เอะอะโวยวาย โหมโห่หิวถ้าไม่ทันใจก็พาลขว้างปาข้าวของเสียหาย แม่บอกว่า “ลูกเอ๊ย..ข้าวก็อยู่ในถัง น้ำก็อยู่ในตุ่ม หม้อก็อยู่ข้างฝา ลูกก็ช่วยแม่หุงหาบ้างสิ” ไม่มีคำตอบจากลูกแต่ความ หิวยังไม่หายไป เมื่อความโหมโห่รุนแรงขึ้น เขาจึงขว้างปาข้าวของเสียหายจนแม่ต้อง ผละจากงานที่กำลังทำมาหุงหาอาหารให้ได้ดังใจลูกชาย

อยู่มาวันหนึ่งขณะที่พ่อออกไปเก็บฟืนในป่าลึกได้ถูกสัตว์ป่าทำร้ายจน เสียชีวิต เมื่อเสาหลักของครอบครัวได้หักลง นับแต่นั้นเป็นต้นมาแม่ก็ต้องทำงานทุก อย่างแทนพ่อ ทั้งเก็บฟืนไปขายตลาดและยังต้องทำงานบ้านทุกๆ อย่าง ส่วนลูกชายก็ยังไม่สำนึกเขายังคงเกียจคร้านและใช้ชีวิตอย่างไร้ค่าไปวันๆ ภาระของแม่นั้นหนักหนานักและด้วยวัยที่เหมือนไม้ใกล้ฝั่งจึงล้มป่วยและเสียชีวิตใน เวลาต่อมา

ฝ่ายลูกชายรู้สึกเสียใจมากเกิดความสำนึกผิด เขาตื่นแต่เช้าเดินทางเข้าไปใน ป่าเพื่อเก็บฟืนแล้วนำมากองไว้ แล้วก็เดินเข้าไปในป่าเก็บฟืนกลับมากองไว้อีกทำ อย่างนี้ซ้ำๆๆ จนกองฟืนสูงเท่าภูเขาลูกก็ใหญ่มีมา เพื่อหวังจะทดแทนความเกียจ คร้านที่ผ่านมาของเขา แม้ว่าเขาจะหาฟืนมากองจนสูงเพียงใดแต่ก็ไม่สามารถทำให้แม่ ฟืนขึ้นมาได้ เขาได้แต่เสียใจทั้งเหนื่อยและหิวแต่แม่มีอาจฟืนขึ้นมาหุงข้าวให้เขากิน ได้อีกแล้ว...

คติ : การทำความดีทดแทนคุณบิดามารดา สามารถทำได้ทุกวันอย่ารอเมื่อสาย

ที่มา : <https://www.bloggang.com/viewdiary.php>

ใบงานที่ ๑

คำชี้แจง : ให้นักเรียนบอกความหมายของคำ ข้อความที่และประโยคกำหนดให้
และนำไปแต่งประโยค

๑. ชนบท

หมายถึง .....

แต่งประโยค .....

๒. วยฉกรรจ์

หมายถึง .....

แต่งประโยค .....

๓. ชี้เกียจตัวเป็นขน

หมายถึง .....

แต่งประโยค .....

๔. เมื่อเสาทลักได้หักลง

หมายถึง .....

แต่งประโยค .....

๕. วยไม้ไถ่ฝิ่ง

หมายถึง .....

แต่งประโยค .....

พหุบัน ปณ ทิโต ชน

ใบงานที่ ๒

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเขียนแผนภาพโครงเรื่องสรุปเหตุการณ์ของนิทาน
เหตุการณ์ที่ ๑.....

.....

สถานที่ .....

ตัวละคร.....

.....

ผลเป็นอย่างไร.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๒.....

.....

สถานที่ .....

ตัวละคร.....

.....

ผลเป็นอย่างไร.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๓.....

.....

สถานที่ .....

ตัวละคร.....

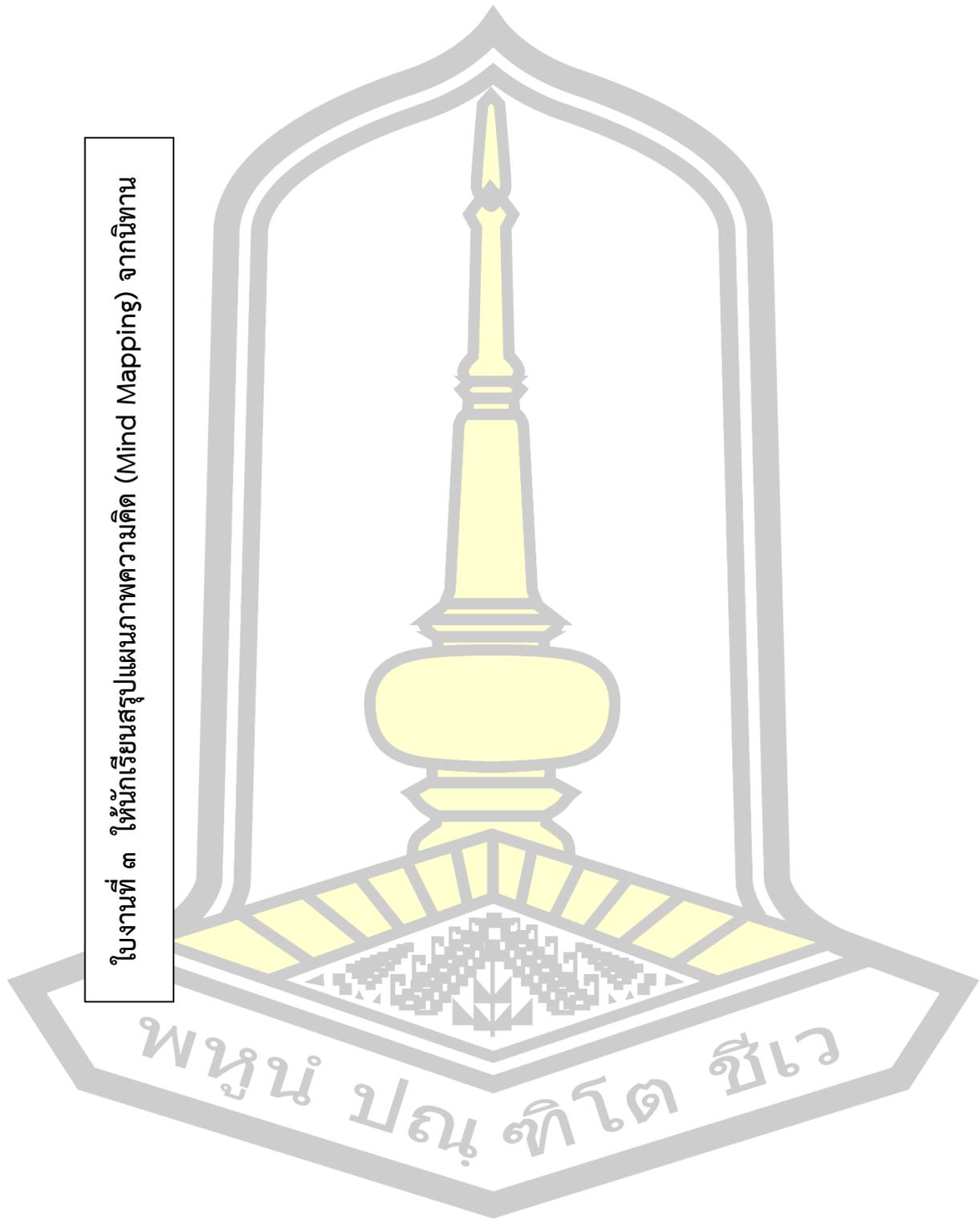
.....

ผลเป็นอย่างไร.....

.....

ข้อคิด.....

ชื่อ-สกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

ใบงานที่ ๓ ให้นักเรียนสรุปแผนภาพความคิด (Mind Mapping) จากนิทาน

เฉลยใบงานที่ ๑

๑. ชนบท หมายถึง ส่วนที่อยู่นอกเขตเมืองหรือเขตเทศบาล เป็นเขตแดนที่พ้นจากเมืองหลวง ออกไป
๒. ้วยฉกรรจ์ หมายถึง ้วยหนุ่มสาวที่ร่างกายกำลังแข็งแรงสมบูรณ์
๓. ชี้เกียดตัวเป็นชน หมายถึง ชี้เกียดมาก
๔. เมื่อเสาสลักหักลง หมายถึง พ่อเสียชีวิต
๕. ้วยไม้ไถ่ฝิ่ง หมายถึง ้วยชรา มีอายุมาก

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน

เฉลยใบงานที่ ๒

คำชี้แจง : ให้นักเรียนสรุปเหตุการณ์สำคัญของนิทาน

เหตุการณ์ที่ ๑ มีครอบครัวเล็กๆ ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกอาศัยอยู่ริมเชิงเขา

สถานที่ บ้านหลังเล็กๆ ริมเชิงเขา

ตัวละคร พ่อ แม่ ลูก

ผลเป็นอย่างไร พ่อทำหน้าที่เก็บของป่าไปขายตลาด แม่ทำงานบ้าน ส่วนลูกไม่ช่วยทำงานอะไรเลย

เหตุการณ์ที่ ๒ พ่อไปหาของป่าถูกสัตว์ป่าทำร้ายเสียชีวิตแม่ต้องทำหน้าที่ทุกอย่าง แทนพ่อ แม่ทำงานหนักจึงล้มป่วยและเสียชีวิต

สถานที่ ในป่า ในตลาด บ้านริมเชิงเขา

ตัวละคร พ่อ แม่ ลูก

ผลเป็นอย่างไร แม่ล้มป่วยและเสียชีวิตลง

เหตุการณ์ที่ ๓ ลูกชายสำนึกผิดจึงเข้าไปในป่าขนฟืนมากองจนเท่าภูเขา

สถานที่ ในป่า บ้านริมเชิงเขา

ตัวละคร ลูกชาย

ผลเป็นอย่างไร ลูกชายจะขนฟืนมากองใหญ่จนเท่าภูเขาแม่อีกไม่อาจฟื้นคืน

ข้อคิด..... จงตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ตอนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่

ชื่อ-สกุล..... เลขที่..... ชั้น.....

เกณฑ์ประเมินการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว

รายการประเมิน	คำอธิบายระดับคุณภาพ/ระดับคะแนน			
	ดีมาก (๔)	ดี (๓)	พอใช้ (๒)	ปรับปรุง (๑)
๑. อักษรวิธี	อ่านออกเสียงคำ อักษรย่อและ เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้องตาม อักษรวิธี	อ่านออกเสียงคำ อักษรย่อและ เครื่องหมายวรรคตอนผิดไม่เกิน ๒ ที่	อ่านออกเสียงคำ อักษรย่อและ เครื่องหมายวรรคตอนผิดไม่เกิน ๔ ที่	อ่านออกเสียงคำ อักษรย่อและ เครื่องหมายวรรคตอนผิดไม่เกิน ๖ ที่
๒. การแบ่งวรรคตอนในการอ่าน	แบ่งวรรคตอนการอ่านได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน	แบ่งวรรคตอนการอ่านผิดไม่เกิน ๒ ที่	แบ่งวรรคตอนการอ่านผิดไม่เกิน ๔ ที่	แบ่งวรรคตอนการอ่านผิดไม่เกิน ๖ ที่
๓. น้ำเสียงในการอ่านบทร้อยแก้ว	ใช้น้ำเสียงแสดงอารมณ์ตามบทอ่านได้อย่างเหมาะสม เปลี่ยนระดับเสียงเพื่อตรงความสนใจของผู้ฟัง	ใช้น้ำเสียงแสดงอารมณ์ตามบทอ่าน บางช่วงไม่สิ้นไหล เปลี่ยนระดับเสียงเพื่อตรงความสนใจของผู้ฟัง	ใช้น้ำเสียงแสดงอารมณ์ตามบทอ่าน บางช่วงไม่สิ้นไหล เปลี่ยนระดับเสียงตลอดการอ่าน	อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน บางช่วงไม่ถูกต้อง ใช้น้ำเสียงเดียวกันตลอดการอ่าน
๔. บุคลิก ลีลาในการอ่าน	มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม ชวนมอง ตรงความสนใจของผู้ฟัง มีความมั่นใจในตนเอง มีสมาธิตั้งใจในการอ่าน	มีการแสดงออกเพื่อช่วยสร้างความชัดเจนของการอ่าน มีความมั่นใจในตนเอง มีสมาธิตั้งใจในการอ่าน	มีการแสดงออกหรือการเคลื่อนไหวน้อย มีความมั่นใจในตนเอง มีสมาธิตั้งใจในการอ่านพอสมควร	ไม่มีการแสดงออกหรือการเคลื่อนไหวที่ดึงดูดความสนใจของผู้ฟังขาดความมั่นใจ ไม่มีสมาธิ ไม่ตั้งใจอ่าน
๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีมารยาทในการอ่าน	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ค่อนข้างมุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีมารยาทในการอ่าน	มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงานพอสมควร รักความเป็นไทยและมีมารยาทในการอ่าน	ขาดความใส่ใจใฝ่เรียนรู้และไม่มุ่งมั่นในการทำงาน

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
๑๗-๒๐	ดีมาก
๑๓-๑๖	ดี
๑๐-๑๒	พอใช้
ต่ำกว่า ๑๐	ปรับปรุง

หลัก 7 ประการในการเขียน Mind Map

ลำดับ	หลักการ: คำอธิบายความหมาย
๑	เริ่มกึ่งกลางกระดาษ: วางกระดาษตามแนวนอนและเริ่มด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ เพื่อขยายด้านข้างได้รอบทิศ (กำหนดเป็นกระดาษ A4)
๒	เน้นภาพ: ภาพๆ เดียวกันมีค่ามากกว่าคำพันคำ จึงควรใช้ภาพให้มากที่สุด ใน Mind Map ตรงไหนที่ใช้ภาพได้ให้ใช้ก่อนคำหรือรหัส เพื่อช่วยการทำงานของสมองดึงดูดยอดสายตา เห็นความคิดสร้างสรรค์ และช่วยเพิ่มความจำเป็นให้ง่ายขึ้น
๓	อักษรตัวใหญ่: ควรเขียนคำตัวใหญ่พอสะดุดตา อ่านง่าย ถ้าเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่เพื่อว่าเมื่อย้อนกลับไปอ่านจะให้ภาพที่ชัดเจนและก่อผล กระทบต่อความคิดมากกว่า การใช้เวลาเพิ่มเติมอีกเล็กน้อยในการเขียนตัวใหญ่ อ่านง่าย ชัดเจน จะช่วยให้เราสามารถประหยัดเวลาได้ เมื่อย้อนอ่านอีกครั้ง
๔	เส้น: เขียนคำเหนือเส้นใต้แต่ละเส้นและเชื่อมต่อกับเส้นอื่นๆ เพื่อให้ Mind Map มีโครงสร้างพื้นฐานรองรับโดยให้ใช้ลักษณะเส้นใหญ่ และค่อยๆ เล็กลงไปจากกึ่งกลางกระดาษไปหาขอบกระดาษเหมือนต้นไม้ (ลำต้น ก้าน กิ่ง ...)
๕	หน่วยความคิด: คำควรมีลักษณะเป็น "หน่วย" เช่นคำละเส้น เพราะจะช่วยให้ แต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่นๆ ได้อย่างอิสระ เปิดทางให้ Mind Map คล่องตัวและยืดหยุ่นได้มากขึ้น
๖	สี: ใช้สีทั่วไป Mind Map เพราะช่วยแยกประเภท ช่วยยกระดับความคิด เพลินตา กระตุ้นสมองซีกขวา
๗	ความคิดอิสระ: ปล่อยความคิดให้เป็นอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ อย่ามัวแต่คิดว่าจะเขียนตรงไหนดีหรือว่าจะใส่หรือไม่ใส่อะไรลงไป เพราะล้วนแต่จะทำให้งานล่าช้าไปอย่างน่าเสียดาย

เกณฑ์การประเมินทักษะการคิดสร้างสรรค์ (ตามแนวคิดของ Guilford)

รายการประเมิน	๔ (ดีมาก)	๓ (ดี)	๒ (พอใช้)	๑ (ปรับปรุง)
๑. คิดคล่องแคล่ว	ตอบได้ตรง ประเด็นถูกต้อง ๙๐% ขึ้นไปใน เวลาที่กำหนด	ตอบได้ตรง ประเด็นถูกต้องได้ ๗๐% ขึ้นไปใน เวลาที่กำหนด	ตอบได้ตรง ประเด็นถูกต้องได้ ๕๐% ขึ้นไปใน เวลาที่กำหนด	ตอบได้ตรง ประเด็นถูกต้อง ต่ำกว่า ๕๐% ขึ้น ไปในเวลาที่ กำหนด
๒. คิดยืดหยุ่น	จัดลักษณะ/ ประเภท/กลุ่ม ของคำตอบได้ อย่างหลากหลาย	จัดลักษณะ/ ประเภท/กลุ่ม ของคำตอบได้ อย่างหลากหลาย ได้เป็นส่วนใหญ่	จัดลักษณะ/ ประเภท/กลุ่ม ของคำตอบได้ อย่างหลากหลาย ได้เป็นบางส่วน	จัดลักษณะ/ ประเภท/กลุ่ม ของคำตอบได้ไม่ หลากหลาย
๓. คิดริเริ่ม	คิดแปลกใหม่ แตกต่างจากเดิม/ ดัดแปลง/ ประยุกต์และ สามารถนำไปใช้ ได้อย่างถูกต้อง	คิดแปลกใหม่ แตกต่างจากเดิม/ ดัดแปลง/ ประยุกต์และ สามารถนำไปใช้ ได้อย่างถูกต้อง เป็นบางส่วน	คิดแปลกใหม่ แตกต่างจากเดิม/ ดัดแปลง/ ประยุกต์และ สามารถนำไปใช้ ได้เป็นบางส่วน	คิดแปลกใหม่ แตกต่างจากเดิม/ ดัดแปลง/ ประยุกต์และ สามารถนำไปใช้ ได้อย่างถูกต้อง เป็นส่วนน้อย
๔. คิด ละเอียดลออ	บอกรายละเอียด เกี่ยวกับคำตอบ และเชื่อมโยง สัมพันธ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง	บอกรายละเอียด เกี่ยวกับคำตอบ และเชื่อมโยง สัมพันธ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่	บอกรายละเอียด เกี่ยวกับคำตอบ และเชื่อมโยง สัมพันธ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เป็นบางส่วน	บอกรายละเอียด เกี่ยวกับคำตอบ และเชื่อมโยง สัมพันธ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง เป็นส่วนน้อย

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ชื่อ-สกุลนักเรียน.....เลขที่.....

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		๓	๒	๑	๐
๑. ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน	๑.๑ แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ				
	๑.๒ มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	๑.๓ สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
๒. ความมุ่งมั่น ในการทำงาน	๒.๑ มีความตั้งใจ และพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	๒.๒ มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ				
	๒.๓ ส่งงานทันตามเวลาที่กำหนด				
๓. ความ ขยันหมั่นเพียร	๓.๑ มีความขยัน เอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงานทุกครั้ง				
	๓.๒ มีเอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงาน				
	๓.๓ ไม่เอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงาน				

เกณฑ์การให้คะแนน

- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ ๓ คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ ๒ คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ ๑ คะแนน
- พฤติกรรมที่ไม่ได้ปฏิบัติ ให้ ๐ คะแนน

สรุปผลการประเมิน ผ่าน

ระดับ ดีเยี่ยม ดี พอใช้

ปรับปรุง

คะแนน ๒๒ - ๒๗ ระดับ ๔ ระดับคุณภาพดีเยี่ยม

คะแนน ๑๖ - ๒๑ ระดับ ๓ ระดับคุณภาพดี

คะแนน ๑๐ - ๑๕ ระดับ ๒ ระดับคุณภาพพอใช้

คะแนน ๐ - ๑๔ ระดับ ๑ ระดับคุณภาพปรับปรุง

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ชื่อหน่วย นิทานสอนใจ จำนวน ๑๐ ชม.
วิชา ภาษาไทย เรื่อง เศรษฐีผู้ใจดี ชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๕ รหัสวิชา ท ๑๕๑๐๑ เวลา ๒ ชม.

๑. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

อักษรควบ เป็นคำที่มีพยัญชนะต้น ๒ ตัว เรียงกัน ประสมด้วยสระเดียวกัน โดยมีพยัญชนะตัวหลังเป็น ร ล ว แบ่งเป็น อักษรควบแท้ และอักษรควบไม่แท้ การศึกษาเรื่อง คำที่มีอักษรควบ ร ล ว จะทำให้อ่านและเขียนคำที่มีอักษรควบ ร ล ว ได้ถูกต้อง

๒. ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้

ท ๑.๑ ป.๕/๑ อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง

ป.๕/๒ อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความที่เป็นการบรรยาย และการพรรณนา

ป.๕/๓ อธิบายความหมายโดยนัย จากเรื่องที่อ่านอย่างหลากหลาย

ป.๕/๕ วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

ท ๒.๑ ป.๕/๓ เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน

ท ๓.๑ ป.๕/๒ ตั้งคำถามและตอบคำถามเชิงเหตุผลจากเรื่องที่ฟังและดู

ท ๕.๑ ป.๕/๑ สรุปเรื่องจากวรรณคดี หรือวรรณกรรมที่อ่าน

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อเรียนเรื่องเศรษฐีผู้ใจดีแล้วนักเรียนสามารถ

๓.๑ ด้านความรู้

- ๑) อ่านออกเสียงคำที่มีพยัญชนะควบกล้ำจากเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง
- ๒) อธิบายความหมายของคำ ประโยคและข้อความจากเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง
- ๓) วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต
- ๔) เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดของเรื่องที่อ่านได้
- ๕) สรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านเป็นแผนภาพความคิด (Mind Mapping) ได้

๓.๒ ด้านทักษะ/กระบวนการ

มีทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

๓.๓ คุณธรรม จริยธรรม / ค่านิยม

- ๑) มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- ๓) มีความขยันหมั่นเพียร
- ๒) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน

๔. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๔.๑ ความสามารถในการคิด

๑) ทักษะการคิดวิเคราะห์

๒) ทักษะการคิดสร้างสรรค์

๕. การการเรียนรู้

การอ่านออกเสียงและการบอกความหมายของบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองที่ประกอบด้วยคำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ ข้อความที่เป็นการบรรยายและพรรณนา ข้อความที่มีความหมายโดยนัย

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/ พฤติกรรมการสอนของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของ นักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์ที่ เกิดขึ้น
<p>ขั้นที่ ๑ สร้างความตระหนัก</p> <p>๑. ครูติดแผ่นชาร์ตเนื้อเพลง “คำควบกล้ำ” บนกระดาน ให้ นักเรียนอ่านเนื้อเพลงพร้อมกัน จากนั้นร้องเพลงตามครูทีละวรรคจนคล่องจากนั้นร้องพร้อมๆ กัน</p> <p>๒. สนทนาเกี่ยวกับเนื้อเพลงว่านักเรียนคิดว่ามีคำใด ที่เป็นคำควบกล้ำบ้างให้นักเรียนช่วยกันตอบ</p> <p>๓. ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างคำที่มีอักษรควบ ร ล ว จากเนื้อ เพลง โดยให้มีทั้งอักษรควบแท้และอักษรควบไม่แท้ ครูเขียนลง บนกระดาน</p> <p>๔. ให้นักเรียนอ่านคำควบกล้ำบนกระดานทีละคำ และถาม นักเรียนว่าออกเสียงเหมือนหรือต่างกันอย่างไร โดยจัดกลุ่มคำที่ ออกเสียงเหมือนกันไว้ด้วยกัน</p>	<p>๑. อ่านเพลง “คำควบกล้ำ” และร้องเพลงตามครูทีละท่อน จากนั้นร้องพร้อมๆ กัน</p> <p>๒. สนทนาเกี่ยวกับเนื้อเพลง และตอบคำถามของครู</p> <p>๓. ยกตัวอย่างคำที่มีอักษร ควบ ร ล ว จากเนื้อเพลง</p> <p>๔. อ่านออกเสียงคำควบกล้ำ บนกระดาน</p>	<p>ความคิดคล่องแคล่ว</p>
<p>ขั้นที่ ๒ ระดมพลังความคิด</p> <p>๑. ครูให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มมารับใบความรู้และใบงาน</p> <p>๒. ให้นักเรียนยกมืออาสาเป็นตัวแทนอ่านนิทานเรื่อง “เศรษฐี ผู้ใจดี” แล้วให้เพื่อนอ่านออกเสียงตาม ทีละประโยคพร้อมกัน เมื่ออ่านจบครูกล่าวคำชื่นชมและให้ เพื่อนๆ ปรบมือแสดงความชื่นชมพร้อมกัน</p> <p>๓. นักเรียนอ่านนิทานเรื่อง “เศรษฐีผู้ใจดี” โดยอ่านในใจทวนอีก หนึ่งรอบ (การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่าง สร้างสรรค์) จากนั้นครูสนทนาซักถามนักเรียนดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตัวละครในเรื่องนี้มีใครบ้าง - นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดเศรษฐีจึงมีฐานะร่ำรวย 	<p>๑. นักเรียนอ่านออกเสียง นิทานเรื่อง “เศรษฐีผู้ใจดี” ตามเพื่อนทีละประโยค จนจบ</p> <p>๒. อ่านออกเสียงตามเพื่อน</p> <p>๓. ตอบคำถามของครู</p> <p>- ตัวละครในเรื่องมีเศรษฐี ใจร คำรวจ ชาวบ้าน</p> <p>- เศรษฐีมีฐานะร่ำรวยเพราะ... เขาอยู่อย่างพอเพียง ขยัน อด ออม ... (อยู่ในดุลยพินิจของครู)</p>	<p>ความคิดละเอียดลออ</p>

๖. กิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/พฤติกรรมการสอนของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น
<p>- นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดเศรษฐกิจจึงเป็นที่รักใคร่ของชาวบ้าน</p> <p>๔. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิด “วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง” ในเวลา ๑๐ นาทีจากนั้นให้นำเสนอที่กลุ่ม (การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น)</p> <p>๕. ให้นักเรียนทำใบงานที่ ๑ สรุปเหตุการณ์สำคัญของนิทานและใบงานที่ ๒ หากคำควบกล้ำจากนิทานและจำแนกคำควบแท้และคำควบไม่แท้</p>	<p>-เศรษฐกิจเป็นที่รักใคร่ของชาวบ้านเพราะ..เขาโอบอ้อมอารี มีเมตตา</p> <p>๔. ช่วยกันระดมความคิด “วิธีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง” ในเวลา ๑๐ นาทีแล้วนำเสนอ</p> <p>๕. ทำใบงานที่ ๑ และ ๒</p>	<p>ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม</p>
<p>ขั้นที่ ๓ สร้างสรรค์ชิ้นงาน</p> <p>๑. ครูตั้งคำถามว่า..นักเรียนช่วยกันคิดว่าจะแนะนำใจไรให้ปฏิบัติอย่างไรจะได้ไม่ลำบากต้องไปลักขโมยอีก (การสอนโดยพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์)</p> <p>(การสอนโดยการพัฒนานวน)</p> <p>๒. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำใบงานที่ ๓ เขียนแผนภาพความคิด (Mind Mapping) จากนิทานลงบนกระดาษขรุขระที่ครูแจกให้ (การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม)</p>	<p>๑. คิดและตอบคำถาม</p> <p>๒. ทำใบงานที่ ๓ โดยช่วยกันเขียนแผนภาพความคิด (Mind mapping) จากนิทานลงบนกระดาษขรุขระที่ครูแจกให้</p>	<p>ความเต็มใจที่จะเสี่ยง ความคิดจินตนาการ</p>
<p>ขั้นที่ ๔ นำเสนอผลงาน</p> <p>แต่ละกลุ่มนำกระดาษขรุขระเขียนแผนภาพความคิด (Mind Mapping) ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน ครูและเพื่อนๆ ร่วมกันอภิปราย เติมเต็มและนำไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง</p>	<p>ออกไปนำเสนอหน้าชั้นเรียน ละปฏิบัติตามคำแนะนำ</p>	
<p>ขั้นที่ ๕ การวัดและประเมินผล</p> <p>๑. ให้นักเรียนช่วยกันกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลร่วมกัน</p> <p>๒. ร่วมกันประเมินแผนภาพความคิดของแต่ละกลุ่ม</p> <p>๓. ครูตรวจใบงาน</p>	<p>๑. ช่วยกันกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล</p>	<p>-ความคิดริเริ่ม -ความคิดละเอียดลออ</p>

๖. กิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/พฤติกรรมการสอนของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น
ขั้นที่ ๖ ผลแพร่ผลงาน ๑. นักเรียนนำผลงานของกลุ่มมาติดที่ผนังหลังห้องเรียน เพื่อจะได้ให้เพื่อนๆ ได้ชื่นชมผลงาน ๒. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเวียนไปชื่นชมผลงานที่หลังห้องเรียน	ชื่นชมผลงานของทุกกลุ่มหลังห้องเรียน	

๗. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

- ๗.๑ หนังสือเรียน ภาษาไทย (วรรณคดีและวรรณกรรม) ป.๕
- ๗.๒ เพลง “คำควบกล้า”
- ๗.๓ หนังสือเรียนภาษาพาที ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕
- ๗.๔ นิทานเรื่อง “เศรษฐีผู้ใจดี”

๘. การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีวัด	เครื่องมือ
ด้านความรู้ ๑) จำแนกอักษรควบแท้ และอักษรควบไม่แท้ ได้อย่างถูกต้อง ๒) เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดของเรื่องที่อ่านได้ ๓) สรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้	๑. ตรวจใบงานที่ ๓ ๒. ตรวจใบงานที่ ๑ และใบงานกลุ่ม ๓. ตรวจใบงานที่ ๑	๑. ใบงานที่ ๓ ๒. ใบงานที่ ๑, ใบงานกลุ่ม ๓. ใบงานที่ ๑
ด้านทักษะ/กระบวนการ ๑) อ่านออกเสียงคำที่มีอักษรควบ ร ล ว ได้ถูกต้อง ๒) สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้	๑. สังเกตพฤติกรรม ๒. สังเกตการณ์การทำงานเป็นกลุ่ม	๑. แบบสังเกตพฤติกรรม ๒. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
คุณธรรม จริยธรรม / ค่านิยม ๑) มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ๒) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ๓) มีความขยันหมั่นเพียร	สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน		

จุดประสงค์	วิธีวัด	เครื่องมือ
๑) ความสามารถในการคิด ๑.๑ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ๑.๒ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ๒) ความสามารถในการสื่อสาร	๑. สังเกตพฤติกรรม ๒. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์	๑. แบบสังเกตพฤติกรรม ๒. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....ผู้บริหารสถานศึกษา
 (.....)
 ...../...../.....

๑๐. บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไข

.....

.....

.....

.....

.....

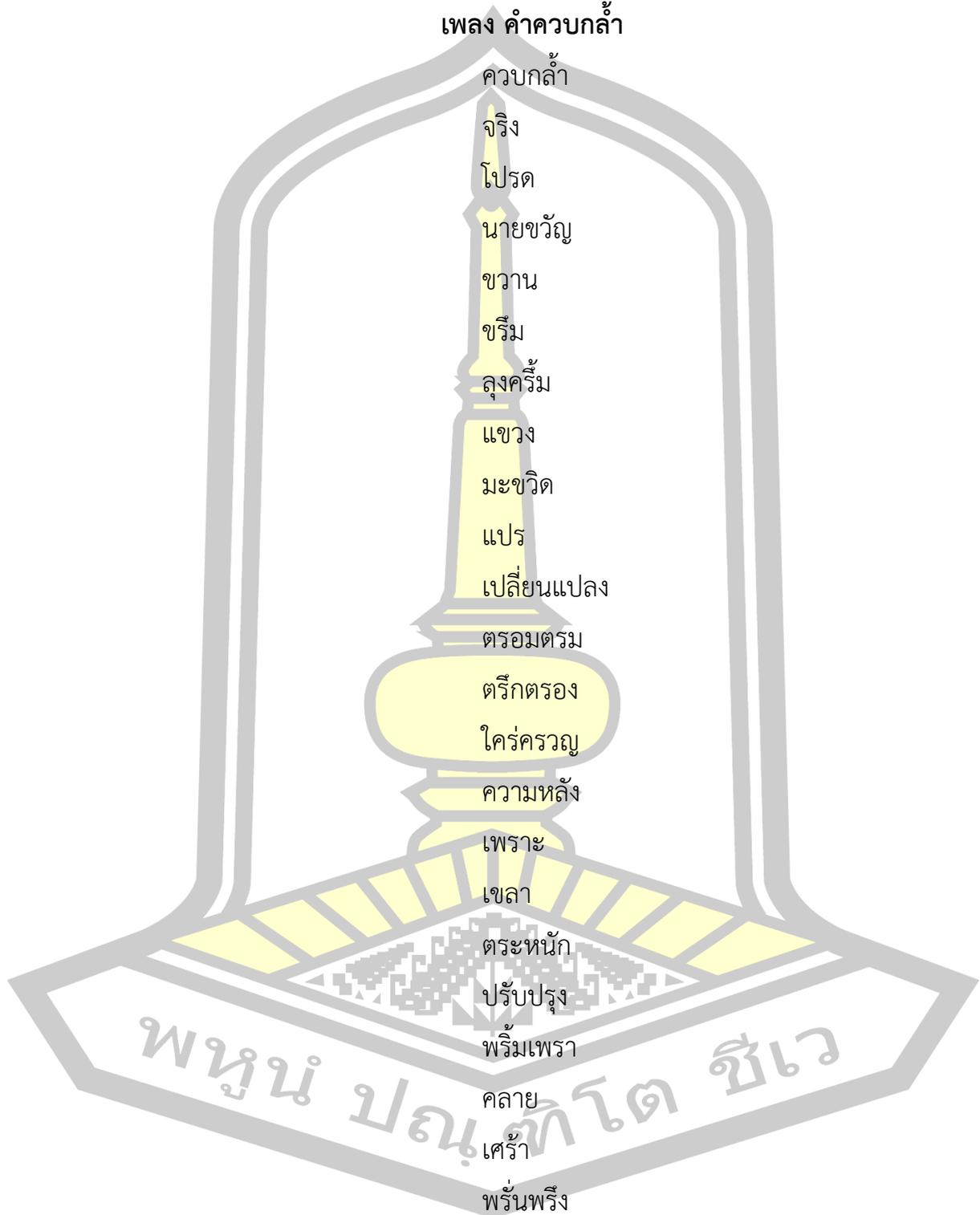
เพลง คำควบล้ำ

คำควบล้ำนั้นมีมากมาย	มีมากมาย มีมากมาย
คำควบล้ำนั้นมีมากมาย	มากมายจริงจริง
ควบ ร ล และ ว มากมี	ช่างมากมี ช่างมากมี
ควบ ร ล และ ว มากมี	โปรดฟังดูซี
นายขวัญถือขวานยืนขริม	ถือขวานยืนขริม ถือขวานยืนขริม
นายขวัญถือขวานยืนขริม	ชวนลุงครี๋ไปแขวง
ปามะชีวิตดูแปรเปลี่ยนแปลง	แปรเปลี่ยนแปลง แปรเปลี่ยนแปลง
ปามะชีวิตดูแปรเปลี่ยนแปลง	ตัดแล้วตรอมตรม
ตริกตรอง ใคร่ครวญ ดูความหลัง	ดูความหลัง ดูความหลัง
ตริกตรองใคร่ครวญดูความหลัง	ป่าพังเพราะเขลา
มาตระหนัก ปรับปรุง พริ้มเพรา	ปรับปรุงพริ้มเพรา ปรับปรุงพริ้มเพรา
มาตระหนักปรับปรุงพริ้มเพรา	คล้ายเศ้าพริ้มพริ้ง

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว

คำควบล้ำจากเพลง

เพลง คำควบล้ำ

ใบความรู้เรื่อง คำควบกล้ำ

คำควบกล้ำ คือ คำที่มีพยัญชนะต้น ๒ ตัวเรียงกัน ประสมสระเดียวกันและอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นทั้งสองตัวพร้อมกัน ออกเสียงกล้ำกันเป็นพยางค์เดียวกับกับพยัญชนะตัวหน้า ส่วนพยัญชนะตัวกล้ำคือพยัญชนะตัวหลังซึ่งพยัญชนะตัวกล้ำมีเพียง ๓ ตัว ได้แก่ ร ล ว

๑. คำควบกล้ำแท้ คือคำที่มีพยัญชนะสองตัวเรียงกัน พยัญชนะตัวหน้าเป็นตัว ร ล ว ประสมสระเดียวกัน เวลาอ่านจะออกเสียงพยัญชนะทั้งสองตัวพร้อมกัน เช่น

กร กราบ กรอบ โกรธ กริช
 กล กลอง กลับ กลาย กลุ่ม
 กว กวาง กวัดแกว่ง กว่า
 ขว ขวาน ขวนขวาย ขวัญ ขวิด
 คร ครู คราว ครั้ง ใคร ครีม
 คล คลี่คลาย คลอง คลาน เคลื่อน
 คว ความ คว่า
 พร ปราบปราม ปรุประ เปรียบ
 พร แพรวพราว
 ผล ผลุนผลัน ผลิบาน
 ตร ตรง ตром ตรู ตรอร
 ปล เปลี่ยนแปลง ปลอม
 พล พลู ปลาต เพลิน พลาย

๒. คำควบกล้ำไม่แท้ คือ คำที่มีพยัญชนะสองตัวเรียงกัน พยัญชนะตัวหน้าเป็นตัว จ ช ท ศ ส พยัญชนะตัวควบเป็นตัว ร ประสมสระเดียวกันอ่านออกเสียงเป็นเสียงพยัญชนะตัวหน้า เช่น

จร จริง
 ศร เศร้า

และเป็นเสียงพยัญชนะอื่น เช่น ทร ทราย (อ่านว่า ซาย)

นิทานเรื่อง เศรษฐีผู้ใจดี

นานมาแล้ว ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งมีเศรษฐีผู้หนึ่งอาศัยอยู่เพียงผู้เดียว บ้านของเขาสร้างใกล้ต้นไทรใหญ่อันร่มรื่นมีฝูงนกนานาชนิดมาทำรัง บริเวณหลังบ้านของเศรษฐีกว้างขวางมาก เขาปลูกข้าวและแบ่งพื้นที่ปลูกพืชหลายชนิด อาทิ พุทรา มะกรูด มะพร้าว มะขวิด มะปราง กัลล้วย ฯลฯ นอกจากนี้เขายังขุดสระน้ำไว้เพื่อใช้ในหน้าแล้ง ในสระน้ำมีสัตว์หลายชนิด เช่น ปลาอินทรี ปลากระดี่ ปลาสร้อย ปลาหมอ ฯลฯ บริเวณขอบสระปลูกตะไคร้ ชะพลู กะเพรา และผักอีกนานาชนิด เศรษฐีใจดีแบ่งให้ชาวบ้านนำไปรับประทานอยู่เสมอ เพราะเขาเป็นคนจิตใจดีงามโอบอ้อมอารี ชาวบ้านในละแวกนั้นต่างเคารพรักใคร่ เศรษฐียิ่งนัก

วันหนึ่งมีโจรเข้ามาปล้นบ้านเศรษฐีและตีศีรษะเขาจนแตก ชาวบ้านได้ยินเสียงร้องจึงเข้ามาช่วยเหลือและจับโจรส่งให้ตำรวจ ก่อนจะนำไปโรงพักเศรษฐีจึงถามโจรว่า “เจ้าจะเอาทรัพย์สินที่ปล้นเราไปทำอะไร” โจรรู้สึกสำนึกผิด เศร้าสร้อยและเสียใจยิ่งนัก ที่ได้ทราบว่าเศรษฐีเป็นคนดีมีคุณธรรมจึงตอบไปว่า “ข้าจะเอาไปซ่อมแซมบ้านที่ชำรุดทรุดโทรมจนแทบจะพังแล้วให้ลูกที่พิการอยู่อาศัย” เศรษฐีได้ฟังรู้สึกสงสารยิ่งนัก จึงกล่าวว่า “หากเป็นจริงไซ้ เราจะไม่เอาโทษเจ้า และจะมอบทรัพย์สินให้เจ้าได้ไปสร้างเนื้อสร้างตัว แต่ตอนนี้ไปขอให้เจ้ากลับตัวเป็นคนดี ไม่ไปลักขโมยอีก” โจรรับปากและก้มลงกราบแทบเท้าของเศรษฐี เขาซาบซึ้งใจและรู้สึกศรัทธาเศรษฐียิ่งนัก

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาโจรก็กลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดี เขาประกอบอาชีพสุจริตโดยการปลูกพืชผักสวนครัว อาทิ ตะไคร้ พริกไทย แตงกวา ไปขายที่ตลาด เศรษฐีมีความสุขมากที่ได้เป็นผู้ให้โอกาสแก่เขา

ใบงานที่ ๒

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

คำชี้แจง : ให้นักเรียนสรุปเหตุการณ์สำคัญของนิทาน

เหตุการณ์ที่ ๑.....

.....

สถานที่ .....

.....

ตัวละคร.....

ผลเป็นอย่างไร.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๒.....

.....

สถานที่ .....

.....

ตัวละคร.....

ผลเป็นอย่างไร.....

.....

เหตุการณ์ที่ ๓.....

.....

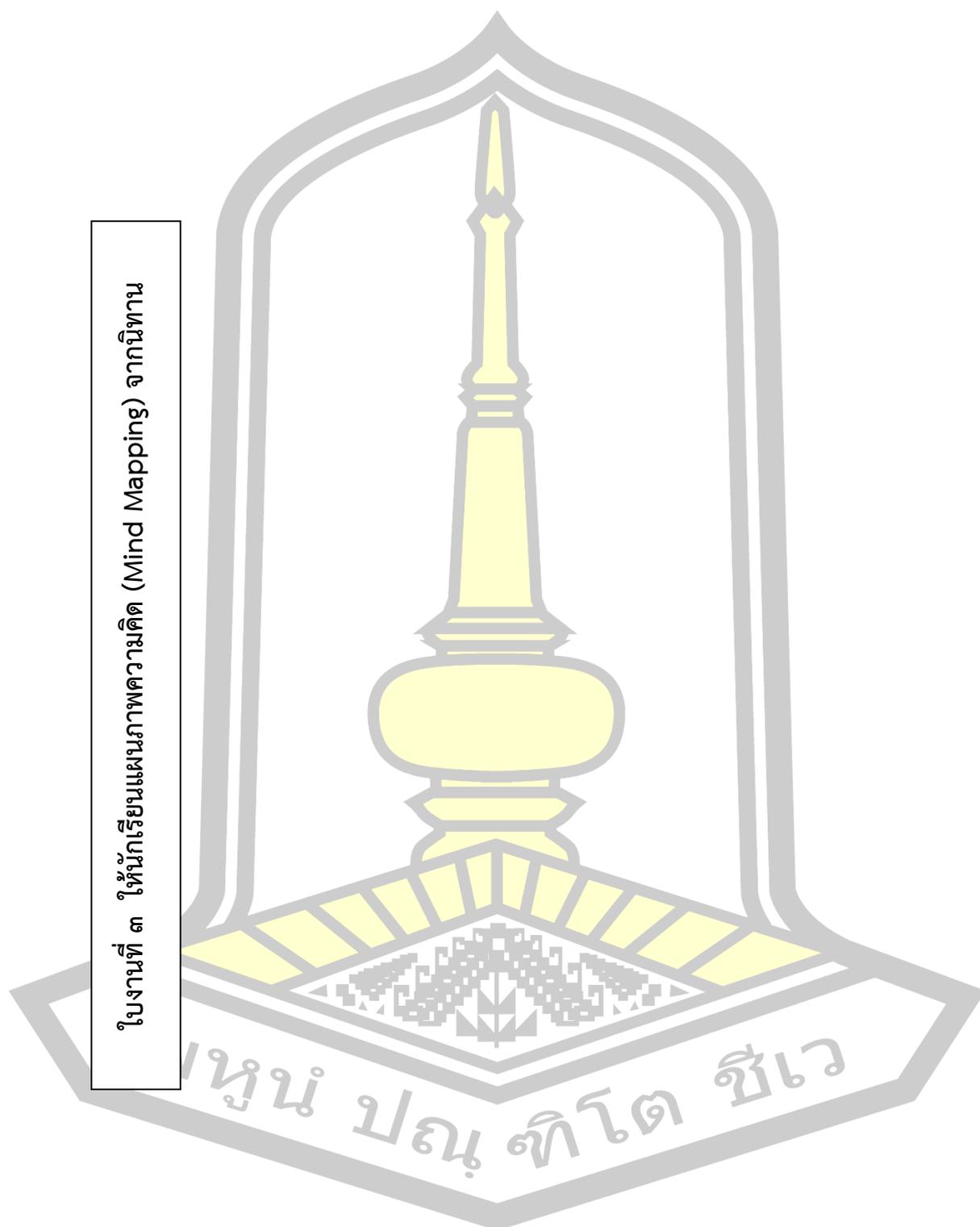
สถานที่ .....

.....

ตัวละคร.....

ผลเป็นอย่างไร.....

.....

ใบงานที่ ๓ ให้นักเรียนแผนภาพความคิด (Mind Mapping) จากนิทาน

เฉลยใบงานที่ ๑

คำชี้แจง : จากนิทานเรื่องเศรษฐีผู้ใจดีให้นักเรียนแยกคำควบกล้ำแท้และคำควบไม่แท้

คำควบแท้	คำควบไม่แท้
๑. กว้างขวาง	๑. เศรษฐี
๒. มะกรูด	๒. สร้าง
๓. มะพร้าว	๓. ทราย
๔. มะขวิด	๔. ไทร
๕. มะปราง	๕. พุทรา
๖. แต่งกวา	๖. สระ
๗. พริกไทย	๗. ปลาอินทรี
๘. ตะไคร้	๘. ปลาสร้อย
๙. กล้าย	๙. ทราบ
๑๐. ปลา	๑๐. ทรัพย์สิน
๑๑. กระตี่	๑๑. เศร้าสร้อย
๑๒. รักใคร่	๑๒. ไชร์
๑๓. ปล้น	๑๓. ศรัทธา
๑๔. กลับ	
๑๕. กราบ	
๑๖. สุจริต	
๑๗. ปลุก	
๑๘. แต่งกวา	
๑๙. ตลาด	
๒๐. ความ	

เฉลยใบงานที่ ๒

คำชี้แจง : ให้นักเรียนสรุปเหตุการณ์สำคัญของนิทาน

เหตุการณ์ที่ ๑ เศรษฐีผู้มีใจโอบอ้อมอารีอาศัยอยู่คนเดียว

สถานที่ บ้านเศรษฐีปลูกไผ่ใกล้ต้นไทร

ตัวละคร เศรษฐี

ผลเป็นอย่างไร เศรษฐีอยู่อย่างพอเพียง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ชาวบ้านทำให้

ชาวบ้านเคารพรักใคร่

เหตุการณ์ที่ ๒ โจรปล้นบ้านเศรษฐี ชาวบ้านมาช่วยเหลือ

สถานที่ บ้านเศรษฐี

ตัวละคร เศรษฐี โจร ชาวบ้าน ตำรวจ

ผลเป็นอย่างไร โจรตีศีรษะเศรษฐีจนแตกแต่เศรษฐีไม่เอาผิดกลับมอบเงิน

ให้แก่โจรเพื่อนำไปลงทุนทำอาชีพสุจริต

เหตุการณ์ที่ ๓ โจรกลับใจเป็นคนดี ประกอบอาชีพสุจริต

สถานที่ บ้านของโจร

ตัวละคร โจร

ผลเป็นอย่างไร โจรกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีประกอบอาชีพปลูกแตงกวา

ไปขายตลาด เศรษฐีมีความสุขมาก

ข้อคิดจากนิทาน การให้โอกาสแก่คนที่กลับใจมีอานิสงค์มากเท่ากับการ

ให้ทาน

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ชื่อ-สกุลนักเรียน.....เลขที่.....

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		๓	๒	๑	๐
๑. ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน	๑.๑ แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ				
	๑.๒ มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	๑.๓ สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
๒. ความมุ่งมั่น ในการทำงาน	๒.๑ มีความตั้งใจ และพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	๒.๒ มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ				
	๒.๓ ส่งงานทันตามเวลาที่กำหนด				
๓. ความ ขยันหมั่นเพียร	๓.๑ มีความขยัน เอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงานทุกครั้ง				
	๓.๒ มีเอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงาน				
	๓.๓ ไม่เอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงาน				

เกณฑ์การให้คะแนน

- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ ๓ คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ ๒ คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ ๑ คะแนน
- พฤติกรรมที่ไม่ได้ปฏิบัติ ให้ 0 คะแนน

สรุปผลการประเมิน ผ่าน

ระดับ ดีเยี่ยม ดี พอใช้

ปรับปรุง

คะแนน ๒๒ - ๒๗ ระดับ ๔ ระดับคุณภาพดีเยี่ยม

คะแนน ๑๖ - ๒๑ ระดับ ๓ ระดับคุณภาพดี

คะแนน ๑๐ - ๑๕ ระดับ ๒ ระดับคุณภาพพอใช้

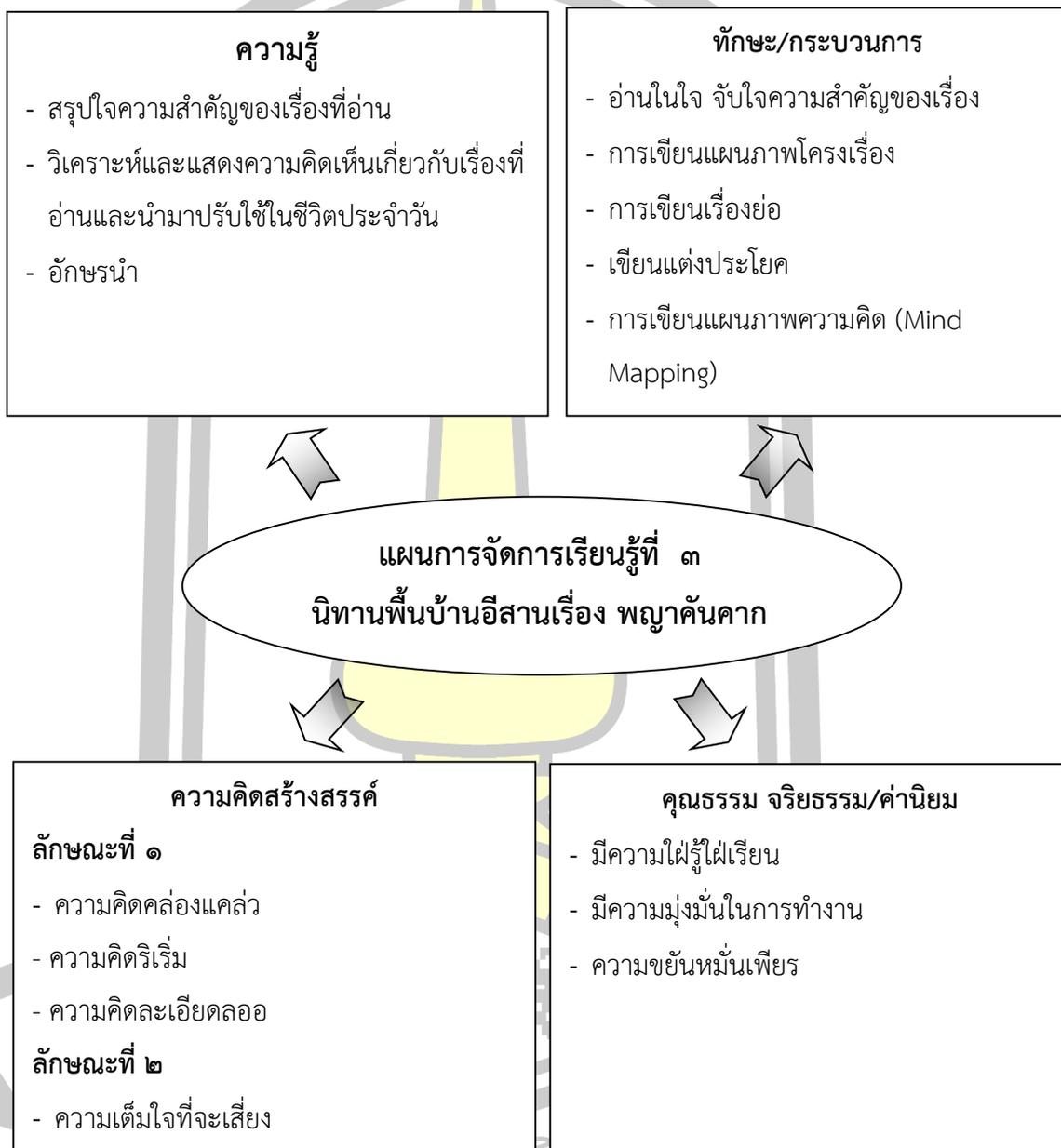
คะแนน ๐ - ๑๔ ระดับ ๑ ระดับคุณภาพปรับปรุง

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เป้าหมายการเรียนรู้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ ชื่อแผน นิทานพื้นบ้านอีสานเรื่อง “พญาคันทาก”
เวลา ๒ ชั่วโมง ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ชื่อหน่วย นิทานสอนใจ

จำนวน ๑๐ ชม.

เรื่อง นิทานพื้นบ้านอีสานเรื่อง“พญาคนคอก” ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ รหัสวิชา ท๑๕๑๐๑ เวลา ๒ ชม.

๑. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

นิทาน คือ เรื่องเล่าที่มนุษย์ผูกเรื่องขึ้นด้วยภูมิปัญญา เนื้อเรื่องมีหลากหลายและใช้เล่าเพื่อจุดประสงค์ต่างๆ กันตามโอกาสและสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น คำที่ใช้เรียกนิทานมีต่างๆ กันไป เช่น นิทานชาวบ้าน นิทานพื้นบ้าน นิทานพื้นเมือง วรรณกรรมมุขปาฐะ เป็นต้น

๒. ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้

- ท ๒.๑ ป.๕/๓ เขียนแผนภาพโครงเรื่องและแผนภาพความคิดเพื่อใช้พัฒนางานเขียน
- ท ๓.๑ ป.๕/๑ พุดแสดงความรู้ ความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู
- ท ๔.๑ ป.๕/๓ เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่น
- ท ๕.๑ ป.๕/๑ สรุปเรื่องจากวรรณคดี หรือวรรณกรรมที่อ่าน
- ป.๕/๒ ระบุความรู้และข้อคิดจากการอ่านวรรณกรรมที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่ออ่านนิทานที่กำหนดให้ นักเรียนสามารถ

๓.๑ ความรู้

- ๑) เขียนแผนภาพโครงเรื่องจากนิทานได้
- ๒) สรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านเป็นแผนภาพความคิดได้
- ๓) เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้
- ๔) ระบุความรู้และข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

๓.๒ ทักษะ/กระบวนการ

- ๑) พุดแสดงความรู้ ความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังได้
- ๒) มีทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม

๓.๓ คุณธรรม จริยธรรม / ค่านิยม

- ๑) มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน
- ๒) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
- ๓) มีความขยันหมั่นเพียร

๔. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๔.๑ ความสามารถในการคิด

- ๑) ทักษะการคิดวิเคราะห์
- ๒) ทักษะการคิดสร้างสรรค์

๔.๒ ความสามารถในการสื่อสาร

๕. สารการเรียนรู้แกนกลาง

ภาษาถิ่น/วรรณคดี หรือวรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน นิทานคติธรรม

๖. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/ พฤติกรรมการสอนของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์ที่ เกิดขึ้น
<p>ขั้นที่ ๑ ระเบิดความสนใจ</p> <p>๑. ครูให้นักเรียนดูภาพกบแล้วสนทนากับนักเรียนดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> -สัตว์ชนิดนี้คืออะไร -นักเรียนคิดว่ามีสัตว์ชนิดใดที่ประเภทเดียวกับกบบ้าง -กบเป็นสัตว์ประเภทใด -กบตอนที่เป็นตัวเล็กๆ เรียกว่าอะไร, ภาษาถิ่นอีสานเรียนว่าอะไร <p>๒. นำให้นักเรียนดูภาพคางคกแล้วสนทนาโดยใช้คำถาม</p> <p>ช่วยให้อธิบาย (การสอนโดยใช้คำถามช่วยกระตุ้นให้ตอบ)</p> <ul style="list-style-type: none"> -สัตว์ชนิดนี้คืออะไร -ภาษาถิ่นอีสานเรียกว่าอะไร -นักเรียนเคยเห็นสัตว์ชนิดนี้ตอนเป็นตัวเล็กๆ หรือไม่, มีลักษณะคล้ายหรือแตกต่างกับตัวเล็กของกบหรือไม่ <p>อย่างไร</p>	<p>๑. นักเรียนตอบคำถามครู</p> <p>๒. สนทนากับครูเกี่ยวกับกบและคางคก</p>	<p>ความคิดคล่องแคล่ว</p> <p>ความคิดละเอียดลออ</p>
<p>ขั้นที่ ๒ ขั้นกระตุ้นสมองประลองคิด</p> <p>๑. ครูให้นักเรียนฟังนิทานพื้นบ้านอีสานเรื่อง “พญาคันคาก” (การสอนโดยการพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์)</p> <p>จากนั้นครูถามนักเรียนว่า</p> <ul style="list-style-type: none"> -คันคาก ตรงกับชื่อภาษาว่าอย่างไร -ตัวละครมีใครบ้าง -เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่ไหน 	<p>๑. นักเรียนตั้งใจขมคลิบนิทานแล้วตอบสนทนาคำถามของครู</p> <ul style="list-style-type: none"> -คางคก -(คันคาก (คางคก, ขี้ไก่กือ (กิ้งกือ), ขี้เข็บ (ตะขาบ), - (อยู่ในดุลยพินิจของครู) 	

๖. กิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/พฤติกรรมการสอนของครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้น
<p>เมื่อนักเรียนตอบครูเขียนคำตอบลงบนกระดาน</p> <p>-การแก้ปัญหาอย่างไร</p> <p>๒. ให้นักเรียนช่วยกันหาคำภาษาถิ่นอีสานจากนิทานและคำภาษาถิ่นในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด (การสอนโดยใช้คำถามช่วยกระตุ้นให้ตอบ)</p> <p>๓. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ภาษาไทยมาตรฐาน หมายถึง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาราชการ ส่วนภาษาถิ่น คือ ภาษาที่ใช้เฉพาะในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งที่มีรูปแบบเฉพาะตัวทั้งถ้อยคำและสำเนียงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เช่นดั่ง ภาษาอีสานของเรา</p> <p>๔. ครูให้นักเรียนดูตัวอย่างคำภาษาถิ่นภาคต่างๆ ในใบงาน</p>	<p>- (อยู่ในดุลยพินิจของครู)</p>	<p>ความคิดคล่องแคล่ว</p>
<p>ขั้นที่ ๓ ขั้นระดมความคิดพิชิตปัญหา</p> <p>๑. สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟ</p> <p>-จากนิทานการจุดบั้งไฟมีที่มาอย่างไร</p> <p>-ใครเคยไปร่วมงานบุญบั้งไฟบ้าง</p> <p>-บุญบั้งไฟมีลักษณะเป็นอย่างไร</p> <p>-นักเรียนคิดว่าความเชื่อเรื่องบุญบั้งไฟมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ อย่างไร</p> <p>ครูอธิบายว่ายุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ส่งผลให้เราสามารถทำให้ฝนตกได้ ซึ่งวิธีการนี้เรียกว่าอะไร(การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ)</p> <p>๒. จากนั้นสนทนาเกี่ยวกับภัยแล้ง ว่าเกิดจากสาเหตุใดจะมีวิธีการแก้ปัญหอย่างไรโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันระดมความคิดเกี่ยวกับ “การแก้ปัญหาภัยแล้ง” ในเวลา ๑๐ นาที</p>	<p>๑. สนทนากับครูเกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟของภาคอีสาน</p> <p>๒. ทำกิจกรรมกลุ่มโดยระดมสมอง “การแก้ปัญหาภัยแล้ง”</p>	<p>ความเต็มใจที่จะเสี่ยง</p> <p>ความพอใจที่จะทำสิ่ง</p> <p>สลับซับซ้อน</p> <p>ความคิดจินตนาการ</p>

๖. กิจกรรมการเรียนรู้ (ต่อ)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม/พฤติกรรมการสอนของ ครู	พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน	ความคิดสร้างสรรค์ที่ เกิดขึ้น
<p>ขั้นที่ ๔ ขั้นเสนอหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์</p> <p>๑. ให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอวิธีการแก้ปัญหาภัยแล้งตามที่ได้ระดมสมองให้เพื่อนๆ ฟัง</p> <p>๒. ร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (การสอนโดยการแสดงออกถึงความหยิ่ง)</p>	<p>๑. นักเรียนช่วยกันคิดและอภิปรายเรื่องการแก้ปัญหาภัยแล้ง</p> <p>๒. ร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยแต่ละกลุ่มนำสิ่งที่ได้จากการอภิปรายมาปรับปรุงแก้ไขผลงาน</p>	<p>ความคิดริเริ่ม</p> <p>ความเต็มใจที่จะเสี่ยง</p> <p>ความคิดจินตนาการ</p>
<p>๕. ร่วมกันชื่นชมระดมจินตนาการ</p> <p>๑. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนโดยให้เพื่อนๆ ร่วมวิพากษ์และสรุปองค์ความรู้ร่วมกันอีกครั้ง ครูเขียนข้อสรุปที่ได้ลงบนกระดาน</p> <p>๒. ครูให้กลุ่มที่นำเสนอผลงานแล้วนำกระดาษบรุ่มไปติดที่หลังห้องเรียนเพื่อให้เพื่อนๆ ไปร่วมกันชื่นชม</p> <p>๓. ให้นักเรียนทำใบงาน</p>	<p>๑. รับฟังการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม</p> <p>๒. ไปชมผลงานที่หลังห้องเรียน</p> <p>๓. ทำใบงานที่ ๑ - ๓</p>	

๗. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

๗.๑ ใบความรู้ “นิทานพื้นบ้านอีสานเรื่องพญาคันคาก”

๗.๒ นิทานพื้นบ้านเรื่อง “พญาคันคาก” เว็บไซต์

<https://www.youtube.com/watch?v=wDAWem2qbQI>

๗.๓ กระดาษบรุ่ม ปากกาเคมี สี

พูน ปณ ภิโต ชีเว

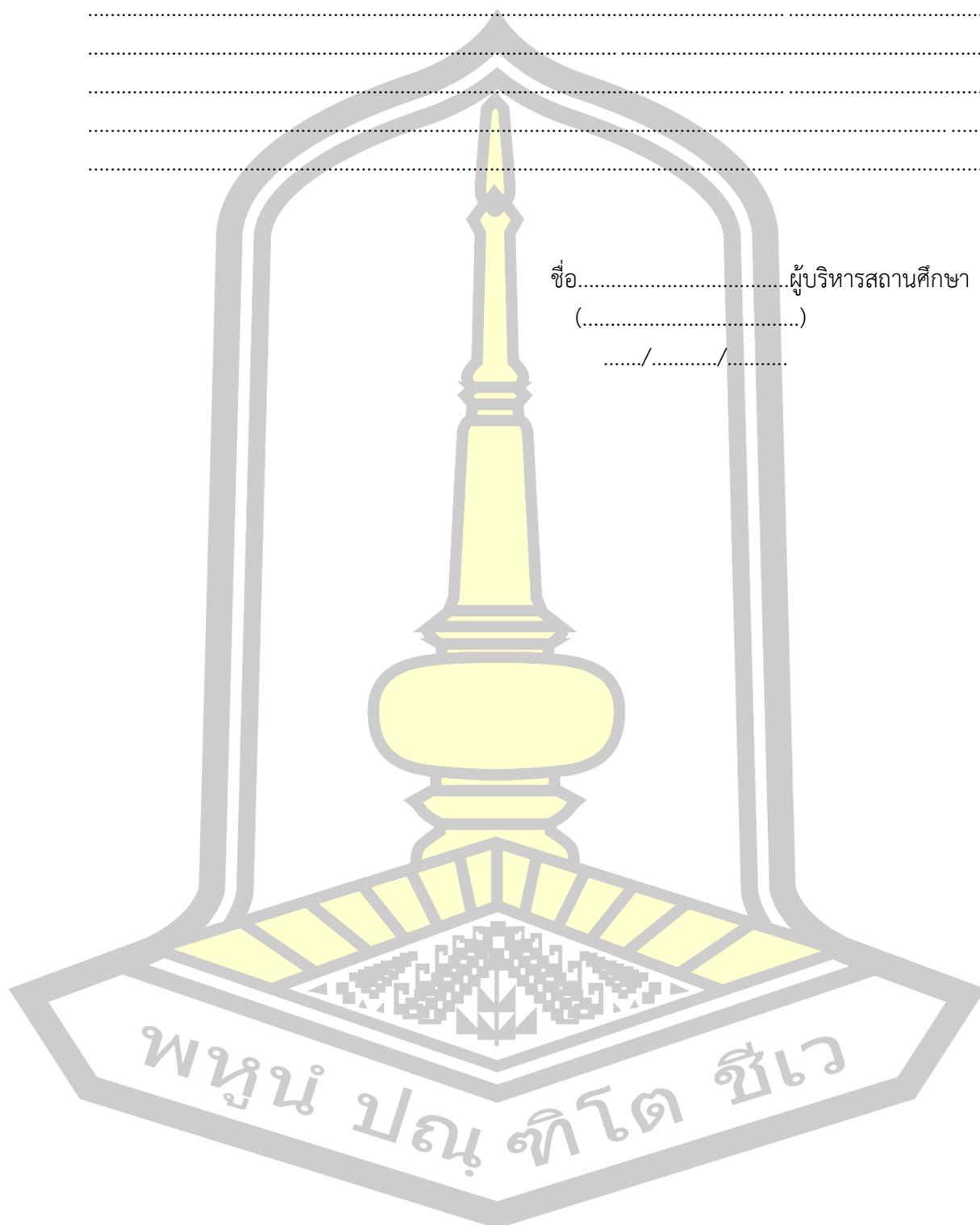
๘. การวัดประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์
ด้านความรู้ ๑) เขียนแผนภาพโครงเรื่องจากนิทานได้ ๒) สรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านเป็นแผนภาพความคิดได้ ๓) เปรียบเทียบภาษาไทยมาตรฐานกับภาษาถิ่นได้ ๔) ระบุนิยามและข้อคิดจากเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้	-ตรวจใบงาน -ตรวจใบงาน -ตรวจใบงาน -ตรวจใบงาน	-ใบงานที่ ๑ -ใบงานที่ ๒ -ใบงานที่ ๓ -ใบงานที่ ๒	-มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓ -มีคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ คะแนน -มีคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ -มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓
ด้านทักษะ/กระบวนการ ๑) มีทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ๒) พุดแสดงความรู้ ความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังได้	-สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓
คุณธรรม จริยธรรม / ค่านิยม ๑) มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ๒) มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ๓) มีความขยันหมั่นเพียร	-สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์	มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓
สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ๑) มีความสามารถในการสื่อสาร ๒) มีความสามารถในการคิด	-สังเกตพฤติกรรม -ประเมินความคิดสร้างสรรค์	-แบบสังเกตพฤติกรรม -แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์	-มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓ -มีผลการประเมินไม่น้อยกว่าระดับ ๓

๙. ความคิดเห็นของผู้บริหาร

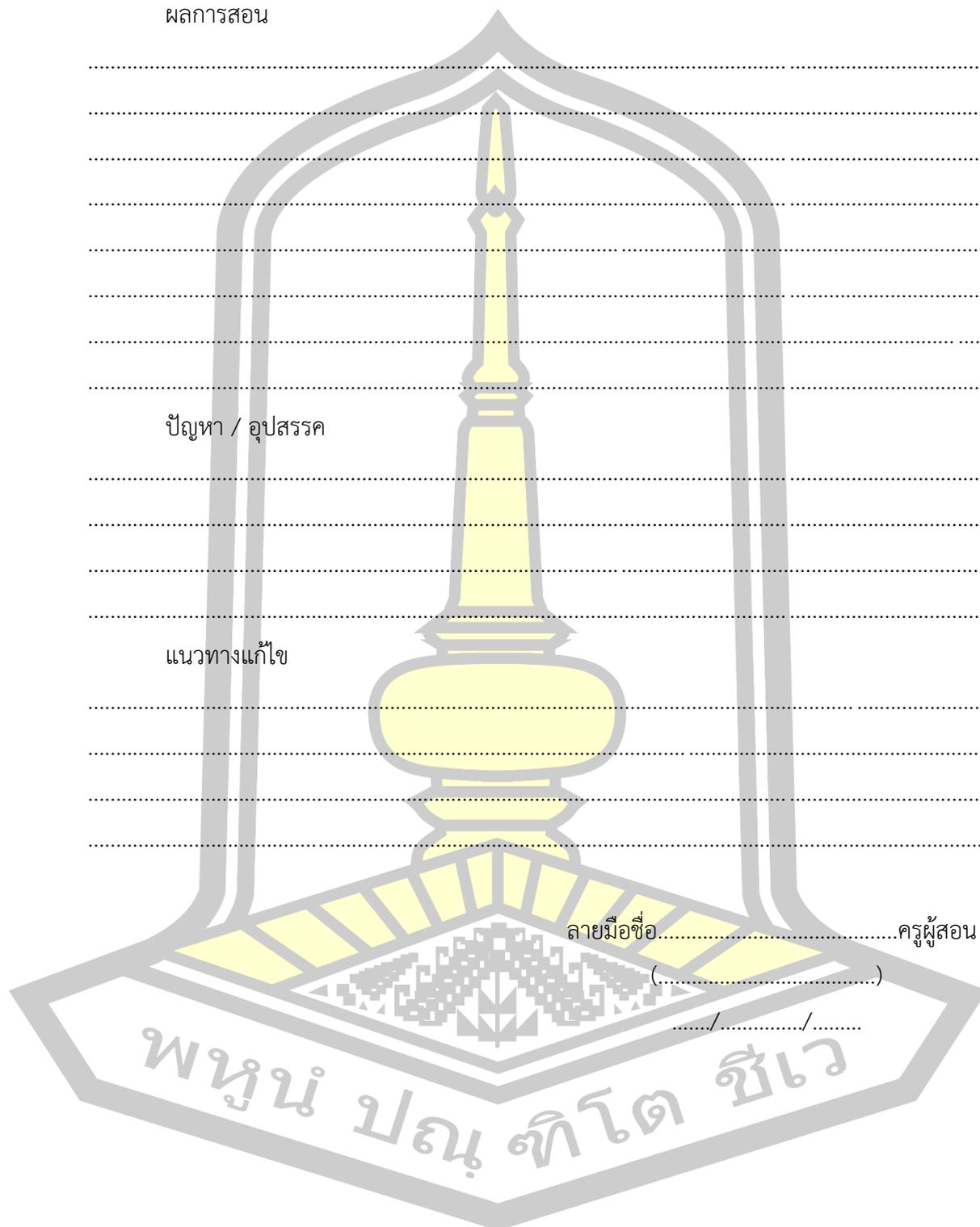
.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อ.....ผู้บริหารสถานศึกษา
(.....)
...../...../.....

๑๐. บันทึกหลังการสอน

ผลการสอน

ปัญหา / อุปสรรค

แนวทางแก้ไข

ลายมือชื่อ.....ครูผู้สอน
(.....)
...../...../.....

พหุจน์ ปณฺ ทิโต ชีเว

นิทานพื้นบ้านอีสานเรื่องพญาคันคาก

ณ เมืองชมพู “พระนางสีดา” มเหสีของ “พญาเอกราช” ผู้ครองเมืองได้ให้กำเนิดโอรสที่มีลักษณะแปลกประหลาด คือมีผิวกายเหลืองอร่ามดั่งทองคำแต่เป็นตุ่มต่อเหมือนผิวคางคก ชาวเมืองจึงขนานนามพระกุมารองค์นี้ว่า “ท้าวคันคาก” ซึ่งคันคากเป็นภาษาถิ่นอีสานแปลว่าคางคก

เมื่อเติบโตใหญ่ขึ้น พระกุมารประสงค์จะได้หญิงสาวที่มีสิริโฉมงามมาเป็นพระชายา แต่พญาเอกราชได้ห้ามปรามไว้ ด้วยทรงอับอายในรูปร่างของท้าวคันคาก ท้าวคันคากจึงได้ตั้งจิตอธิษฐานขอพรจากพระอินทร์ ด้วยบุญบารมีแต่ชาติปางก่อนของท้าวคันคาก พระอินทร์จึงเนรมิตปราสาทพร้อมทั้งประทานพระชายาที่มีสิริโฉมงามนามว่า “นางอุตรกुरुทวีป” ผู้เป็นเนื้อคู่ให้มาเป็นพระชายา ท้าวคันคากจึงถอดรูปร่างคันคากออก กลายร่างเป็นชายหนุ่มรูปงามพญาเอกราชทรงยินดียิ่งนักที่พระโอรสคือท้าวคันคากมีรูปร่างที่งดงามและได้พระชายาที่มีสิริโฉมงามอีกด้วย จึงสละราชบัลลังก์ให้ “พญาคันคาก” ครองเมืองชมพูต่อไป พญาคันคากปกครองเมืองโดยตั้งอยู่ในทศพิชราชธรรม มีเดชาานุภาพเป็นที่เลื่องลือจนเมืองน้อยใหญ่ต่างมาสวามิภักดิ์ ชาวเมืองต่างส่งเครื่องราชบรรณาการ หรือ “ส่วย” ให้แก่พญาคันคาก

“พญาแถน” อยู่บนพากฟ้า ผู้เคยได้รับการบูชาและเครื่องราชบรรณาการจากชาวเมือง กลับถูกลืมนและไม่ได้รับการบูชาดังทุกปี ดังนั้นพญาแถนจึงโกรธและสั่งบริวารคือพญานาคให้แก้มั่งตให้น้ำแก่มนุษย์ในฤดูทำนา ส่งผลให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้ง ข้าวยากหมากแพง ชาวเมืองจึงไปร้องขอพญาคันคากให้ช่วยเหลือ พญาคันคากจึงเกณฑ์กองทัพสัตว์มีพิษทั้งหลาย ได้แก่ มด ผึ้ง แตน ตะขาบ กบ เขียด ฯลฯ แล้วยกทัพขึ้นไปสู้กับพญาแถนบนฟ้า โดยได้ส่งมดปลวกไปกัดกินศัตราราชของพญาแถนที่เตรียมไว้ก่อน ทำให้เมื่อถึงเวลารบ พญาแถนไม่มีอาวุธ แม้จะร้ายมนต์ ก็ถูกเสียดกเขียด ไก่ กา กลบหมด เสกุงมวกัดกินกบเขียด ก็โดนรู้รัง (แปลว่าเหยี่ยว) ของพญาคันคากจับกิน ทั้งสัตว์มีพิษก็ยังไปกัดต่อยพญาแถนจนต้องยอมแพ้ในที่สุด พญาคันคากจึงเจรจาต่อพญาแถนขอให้เมตตาชาวเมืองประทานฝนให้ตกตามฤดูกาลทุกปี พญาแถนแส้รับตอบ

ว่าลี้ม พญาคั่นคากจึงทูลเสนอว่าต่อไปนี้ไปทุกปีจะให้ชาวบ้านจุดบั้งไฟขึ้นมาเตือน พญาแถน ก็เห็นชอบด้วยจึงเป็นที่มาของประเพณีบุญบั้งไฟสืบมาจนถึงทุกวันนี้

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทุกๆ เดือนหก ซึ่งเป็นช่วงเริ่มฤดูทำนา ชาวอีสานจึงมี ประเพณีบุญบั้งไฟเพื่อบูชาพญาแถน เพื่อจะได้อำนวยความสะดวกตลอดฤดูเพาะปลูกและ เมื่อพญาแถนประทานฝนลงมาถึงพื้นโลกแล้ว บรรดากบเขียดคางคกที่เป็นบริวารของพญา คั่นคาก ก็จะร้องประสานเพื่อแสดงความขอบคุณต่อพญาแถน

ที่มา <https://sites.google.com/site/pisinee48049/page5/page51/page52/page53>

ใบงานที่ ๑

คำชี้แจง : ให้นักเรียนสรุปเหตุการณ์สำคัญของนิทาน

เหตุการณ์ที่ ๑.....

สถานที่ .....

ตัวละคร.....

ผลเป็นอย่างไร.....

เหตุการณ์ที่ ๒.....

สถานที่ .....

ตัวละคร.....

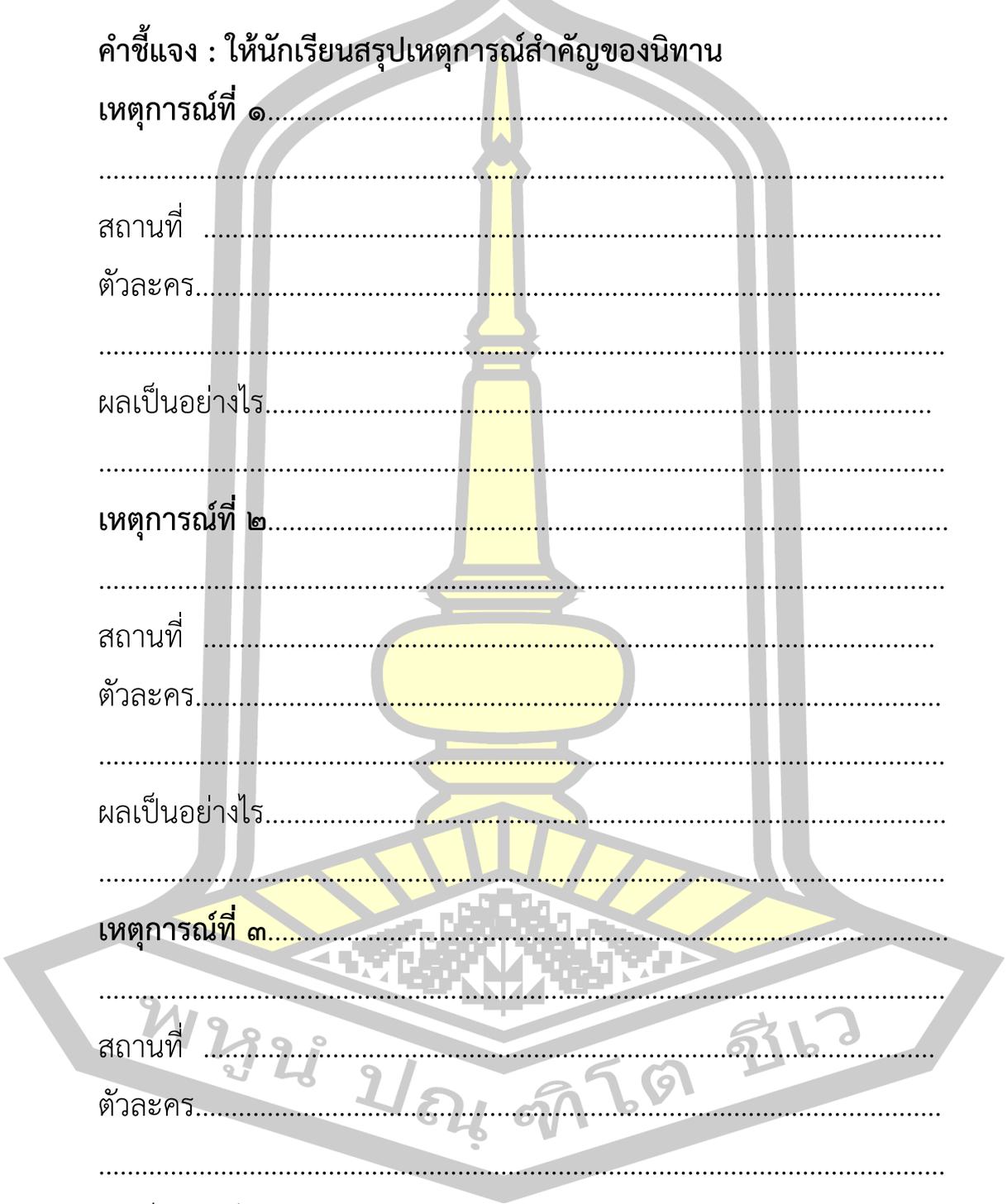
ผลเป็นอย่างไร.....

เหตุการณ์ที่ ๓.....

สถานที่ .....

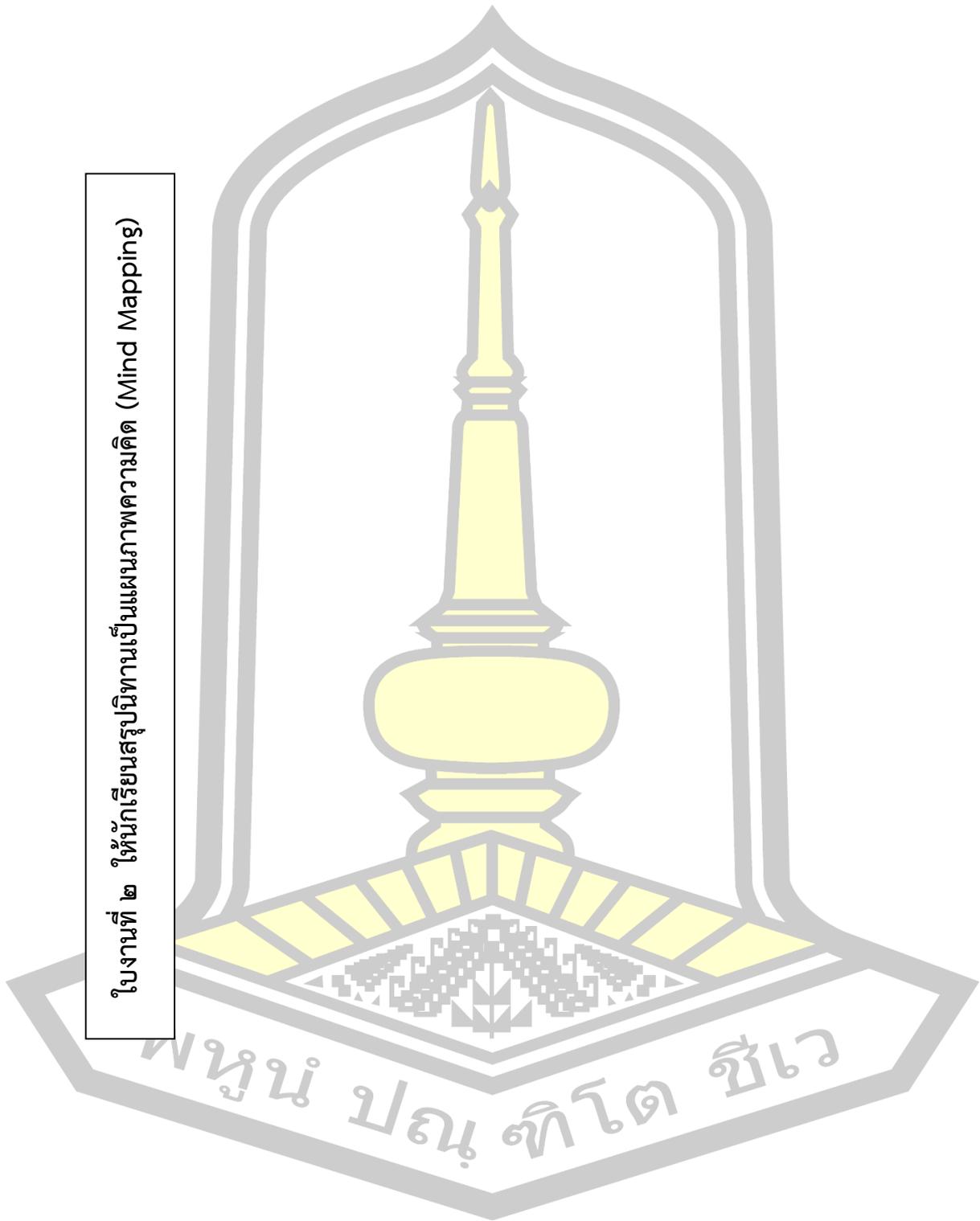
ตัวละคร.....

ผลเป็นอย่างไร.....

พูน ปณฺ ทิโต ชิว

ใบงานที่ ๒ ให้นักเรียนสรุปนิทานเป็นแผนภาพความคิด (Mind Mapping)

คำชี้แจง เลือกคำที่กำหนดให้เขียนลงในช่องโดยแยกภาษาไทยถิ่นต่างๆ

ขี้ตั่ว ขี้จู้ ขี้ฮัก โโกหก สนุกมาก ม่วนคัก ม่วนขนาด หนุกจิ้ง
 ปีกบ้าน เมื่อบ้าน กลับบ้าน หลบบ้าน แหลง อู้ เว้า พุด
 บักหุ่ง มะละกอ ลอกอ บักก้วยเต็ด สับประรด บะขะนัด บัดนัด หย่านัด

ภาษากลาง

๑.....
 ๒.....
 ๓.....
 ๔.....
 ๕.....

ภาษาถิ่นอีสาน

๑.....
 ๒.....
 ๓.....
 ๔.....
 ๕.....

ภาษาถิ่นเหนือ

๑.....
 ๒.....
 ๓.....
 ๔.....
 ๕.....

ภาษาถิ่นใต้

๑.....
 ๒.....
 ๓.....
 ๔.....
 ๕.....

เฉลยใบงานที่ ๑

คำชี้แจง : ให้นักเรียนสรุปเหตุการณ์สำคัญของนิทาน

เหตุการณ์ที่ ๑.....

สถานที่ .....

ตัวละคร.....

ผลเป็นอย่างไร.....

เหตุการณ์ที่ ๒.....

สถานที่ .....

ตัวละคร.....

ผลเป็นอย่างไร.....

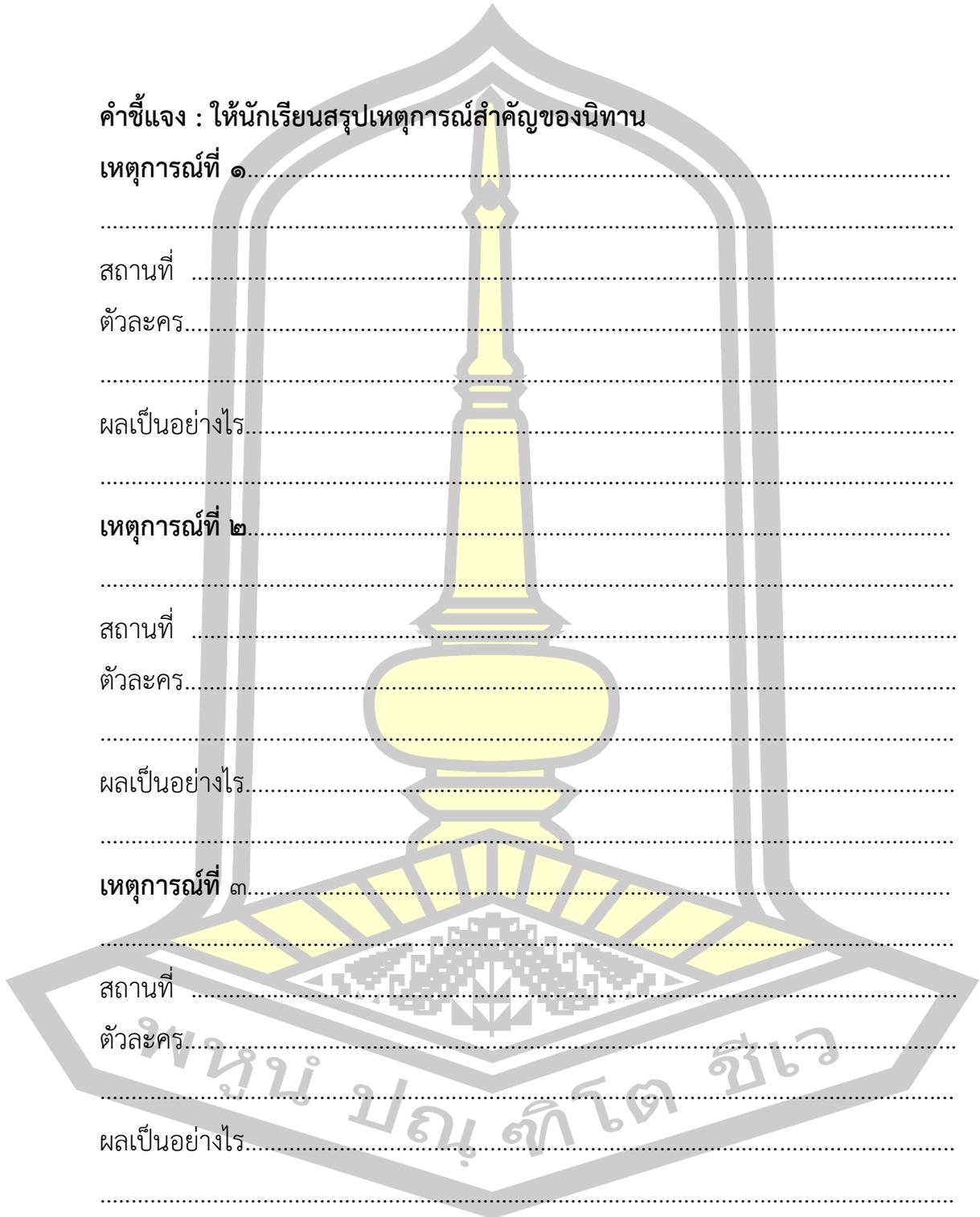
เหตุการณ์ที่ ๓.....

สถานที่ .....

ตัวละคร.....

ผลเป็นอย่างไร.....

ข้อคิด.....

เฉลยใบงานที่ ๓

ภาษากลาง

๑. โโกหก
๒. สนุกมาก
๓. กลับบ้าน
๔. มะละกอ
๕. สับปะรด

ภาษาถิ่นอีสาน

๑. ซี้ตั่ว
๒. ม่วนคัก
๓. เมื่อบ้าน
๔. บักหุ่ง
๕. บักนัต

ภาษาถิ่นเหนือ

๑. ซี้จู้
๒. ม่วนขนาด
๓. ปิ๊กบ้าน
๔. บักก้วยเต็ด
๕. บะชะนัต

ภาษาถิ่นใต้

๑. ซี้ฮก
๒. หนุกจิ่ง
๓. หลบบ้าน
๔. ลอกอ
๕. หย่านัต

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

ชื่อ-สกุลนักเรียน.....เลขที่.....

คุณลักษณะ อันพึงประสงค์	รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
		๓	๒	๑	๐
๑. ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน	๑.๑ แสวงหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ				
	๑.๒ มีการจดบันทึกความรู้อย่างเป็นระบบ				
	๑.๓ สรุปความรู้ได้อย่างมีเหตุผล				
๒. ความมุ่งมั่น ในการทำงาน	๒.๑ มีความตั้งใจ และพยายามในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย				
	๒.๒ มีความอดทนและไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จ				
	๒.๓ ส่งงานทันตามเวลาที่กำหนด				
๓. ความ ขยันหมั่นเพียร	๓.๑ มีความขยัน เอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงานทุกครั้ง				
	๓.๒ มีเอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงาน				
	๓.๓ ไม่เอาใจใส่และกระตือรือร้นในการทำงาน				

เกณฑ์การให้คะแนน

- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและสม่ำเสมอ ให้ ๓ คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจนและบ่อยครั้ง ให้ ๒ คะแนน
- พฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง ให้ ๑ คะแนน
- พฤติกรรมที่ไม่ได้ปฏิบัติ ให้ ๐ คะแนน

สรุปผลการประเมิน ผ่าน

ระดับ ดีเยี่ยม ดี พอใช้

ปรับปรุง

คะแนน ๒๒ - ๒๗ ระดับ ๔ ระดับคุณภาพดีเยี่ยม

คะแนน ๑๖ - ๒๑ ระดับ ๓ ระดับคุณภาพดี

คะแนน ๑๐ - ๑๕ ระดับ ๒ ระดับคุณภาพพอใช้

คะแนน ๐ - ๑๔ ระดับ ๑ ระดับคุณภาพปรับปรุง

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการประเมินหลักสูตรฯ จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพก่อนที่จะนำไปทดลองใช้และขยายผลต่อไป

2. แบบประเมินฉบับนี้ ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในด้านหลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างเนื้อหา การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

3. แบบประเมินนี้ได้กำหนดระดับความคิดเห็นและความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ออกเป็น 5 ระดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 5 หมายถึง มีคุณภาพและความเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีคุณภาพและความเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง มีคุณภาพและความเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณภาพและความเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง มีคุณภาพและความเหมาะสมน้อยที่สุด

พูน ปณ ทิโต ชีเว

1. หลักการ

1. มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์โดยเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ สติปัญญาและด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ
2. การจัดสาระการเรียนรู้ครอบคลุมหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ และส่งเสริมการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทแห่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
3. มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร มีทักษะกระบวนการคิดทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมได้

ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
หลักการ					
1. หลักการของหลักสูตรเข้าใจง่าย					
2. หลักการของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ					
3. หลักการของหลักสูตรสอดคล้องกับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์					

ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับหลักการของหลักสูตร (โปรดระบุ)

.....

.....

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์โดยเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ สติปัญญาและด้านความรู้สึก จิตใจ หรือเจตคติ
2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเข้าใจง่าย					
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับหลักการ					
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร					

ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (โปรดระบุ)

.....

.....

3. โครงสร้างเนื้อหา

โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร คือ สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ 80 ชั่วโมง

ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. โครงสร้างหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
2. โครงสร้างเนื้อหา มีความเหมาะสม					
3. จำนวนหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสม					
4. การเรียงลำดับของเนื้อหา มีความสอดคล้องเหมาะสม					
5. เนื้อหาของหลักสูตรมีความซ้ำซ้อนกัน					
6. เนื้อหาของหลักสูตรเป็นความรู้ที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน					
7. เนื้อหา มีความเหมาะสมกับวัยนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและในอนาคตได้					

ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับโครงสร้างเนื้อหา

.....

.....

4. การจัดการเรียนรู้

หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขั้นนี้ ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของสำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ. ๒๕๔๙ ; ๑๗-๑๘) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนัก

ขั้นที่ 2 ระดมพลังความคิด

ขั้นที่ 3 สร้างสรรค์ชิ้นงาน

ขั้นที่ 4 นำเสนอผลงาน

ขั้นที่ 5 วัดและประเมินผล

ขั้นที่ 6 เผยแพร่ผลงาน

โดยสอดแทรกเทคนิคการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์

18 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็น
- 2) การสอนโดยการพิจารณาลักษณะ
- 3) การสอนโดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย
- 4) การสอนโดยการบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง
- 5) การสอนโดยใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ
- 6) การสอนโดยการยกตัวอย่างให้เห็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลง
- 7) การสอนโดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ
- 8) การสอนโดยการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม
- 9) การสอนที่ทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล
- 10) การสอนโดยการค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน
- 11) การสอนโดยการแสดงออกจากความหยิ่งรู้
- 12) การสอนโดยการพัฒนาคน
- 13) การสอนลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์
- 14) การสอนโดยการประเมินสถานการณ์
- 15) การสอนโดยการพัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์
- 16) การสอนโดยการพัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์
- 17) การสอนโดยพัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์
- 18) การสอนโดยการพัฒนาทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ

ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้					
2. สื่อการเรียนการสอนเพียงพอและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา					
3. เอกสารประกอบการสอน ใบความรู้ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา					
4. กิจกรรมส่งเสริมหลักสูตรที่เหมาะสมกับเนื้อหาและความสนใจของผู้เรียน					
5. ขั้นตอนการสอนที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์					
6. เทคนิคการสอนมีความเหมาะสมต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์					

ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

5. การวัดประเมินผล

การวัดประเมินผลหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดำเนินการวัดประเมินผลใน 2 ประเด็น ได้แก่

5.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดำเนินการประเมินครอบคลุมมาตรฐาน ตัวชี้วัด ผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งมีขอบเขตของการประเมิน ดังนี้

1) ครูผู้สอนวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามตัวชี้วัดที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ผลการประเมินตามความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน

2) ครูผู้สอนทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปพร้อมกับการจัดการเรียน การสอน

3) ครูผู้สอนวัดประเมินก่อนและหลังการใช้หลักสูตรเพื่อทราบพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

5.2 การประเมินความคิดสร้างสรรค์ ดำเนินการประเมินความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ก่อนและหลังจากการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในสอง ลักษณะ ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และด้านจิตใจ ซึ่งมีขอบเขตของการประเมิน ดังนี้

1) ช่วงเวลาในการประเมิน

ประเมินก่อนและหลังการใช้หลักสูตรเพื่อทราบพัฒนาการทางความคิด
สร้างสรรค์ของผู้เรียนและประเมินความคิดสร้างสรรค์ระหว่างเรียนเพื่อทราบพัฒนาการของผู้เรียน

2) เครื่องมือ/วิธีการที่ใช้ในการประเมิน

ประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้แบบประเมิน ดังนี้

- (1) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพเป็นสื่อ แบบ ก.
ของทอร์แรนซ์ (Torrance Tests of Creative Thinking Figural Form A.) (Torrance, 1965)
- (2) แบบตรวจผลงานด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ กิลฟอร์ด
(Guilford, 1968)

ข้อคำถาม	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. การวัดและประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร					
2. การวัดและประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
3. ขอบเขตของการวัดประเมินผลมีความเหมาะสม					
4. เครื่องมือที่ใช้วัดประเมินผลมีความเหมาะสม					
5. การวัดประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสม					
6. การวัดความคิดสร้างสรรค์มีความเหมาะสม					

ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการวัดประเมินผล

.....

.....

ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร

.....

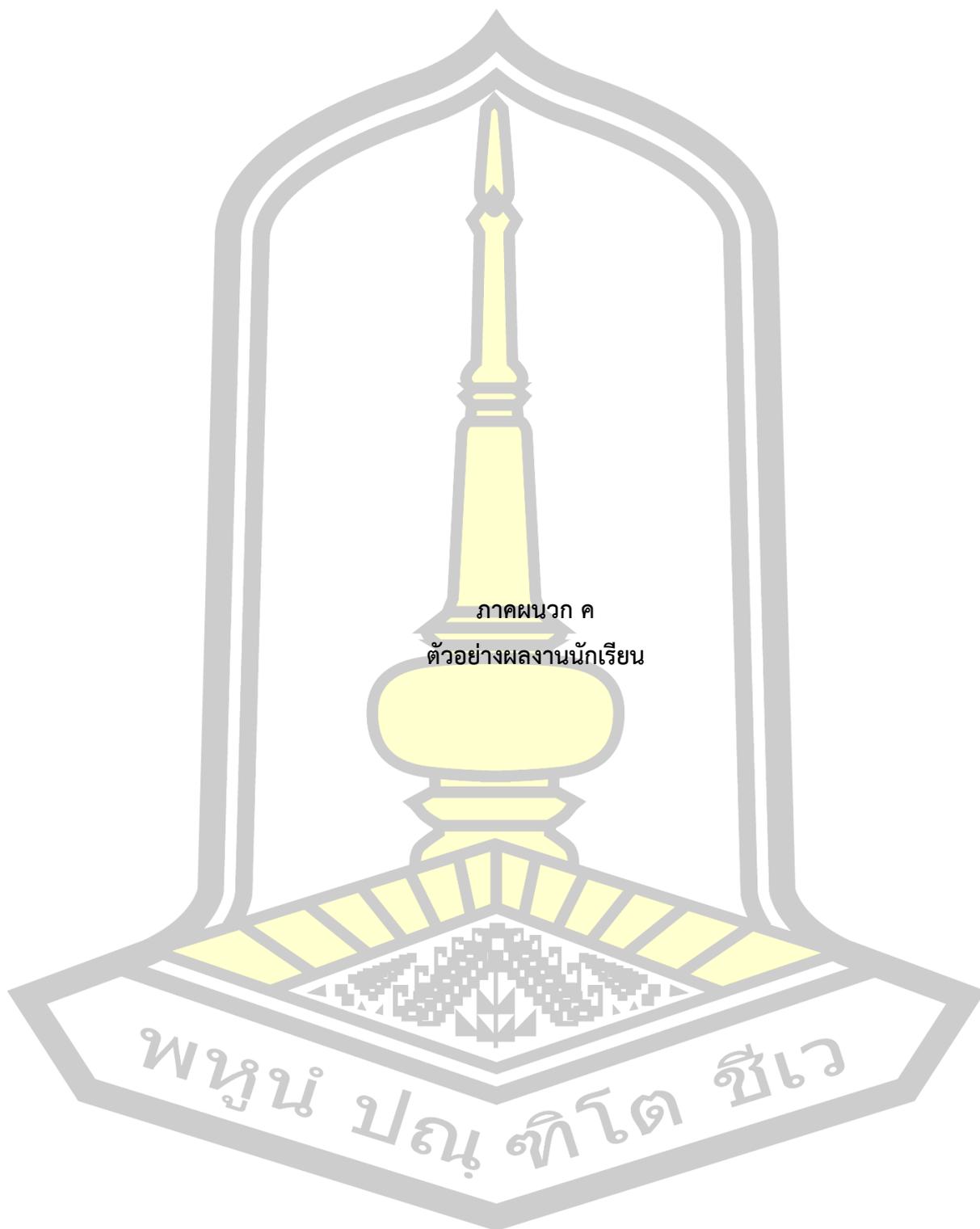
.....

.....

ลงชื่อ

(.....) ผู้เชี่ยวชาญ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างผลงานนักเรียน

พหุ ประจักษ์ วิทยา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางพศพร คำยิ่ง
วันเกิด	วันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2517
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 315 หมู่ที่ 16 ตำบลรอบเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ด ตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2536 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีศึกษาร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ. 2539 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาการประถมศึกษา สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร พ.ศ. 2549 ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2564 ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูน ปรุ ทิโต ชีเว